

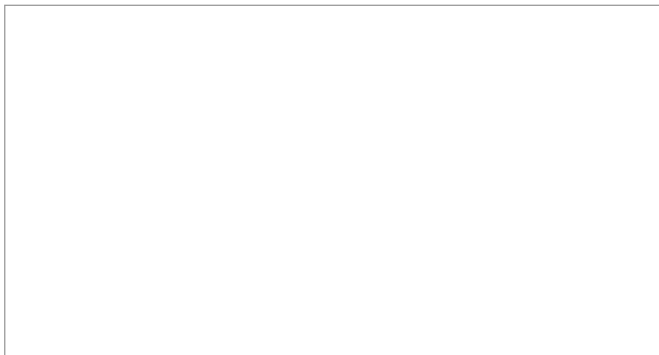
ความมั่นคง ของสังคมโลก

Thomas Ziehm

พุทธทาสธรรม (๑๐)

ความมั่นคงของสังคมโลก

พุทธทาสภิกขุ

พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม ๒๕๔๖

พิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

๑๔/๓๔๙-๓๕๐ หมู่ ๑๐ ต.พระราม ๒ (ซอย ๓๘)

แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. ๑๐๑๕๐

โทร. ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗, ๐-๒๔๑๕-๖๗๙๗

โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔

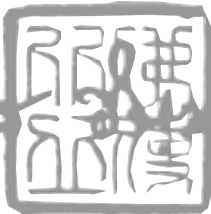
ราคา ๑๒๐ บาท

ความมั่นคง ของสังคมโลก

Whom We Serve

สุภาพใจ

Wnom Pwkh

สารบัญ

ศีลธรรมเกี่ยวกับความมั่นคงของชนชาติไทย	
สำหรับเยาวชน	๑
ธรรมะกับปัญหาในโลก	๕๕
บรมธรรมกับการแก้ไขสถานการณ์ในโลก	๙๕
ถ้าจะให้ธรรมะครองโลก	
ต้องมีระบบการเมืองแบบธัมมิกสังคมนิยม	๑๒๑
ศาสนาพระศรีอาริย์ ไม่ใช่เรื่องละเมอเพ้อฝัน	๑๘๓

ศีลธรรม
เกี่ยวกับความมั่นคง
ของชนชาติไทย
สำหรับเยาวชน

จาก ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส “เยาวชนกับศีลธรรม”
หมวดที่ ๒ ชุดปกรณพิเศษ อันดับที่ ๑๘.ง บนพื้นแถบสีแดง

หินโค้ง

๒๖ มี.ค. ๒๕๒๐

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ เป็นครั้งที่ ๑๒ แห่งภาค
มาฆบูชาในวันนี้ เป็นครั้งสุดท้ายของการบรรยาย
ชุดนี้, อันมีหัวข้อรวมกันเรียกว่า เยาวชนกับศีลธรรม.
ในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อย่อยว่า ศีลธรรมเกี่ยวกับความ
มั่นคงของชนชาติไทยสำหรับเยาวชน เป็นการบรรยายที่รวบรวม
ข้อความทั้งหมดที่แล้วมา.

[คำปรารภ และทบทวน]

ขอให้ท่านทั้งหลาย ทบทวนถึงคำบรรยายที่ได้กล่าวมา
แล้ว ว่ามีการปรารภอะไร, และต้องการอะไร. การปรารภเกี่ยว

กับการบรรยายในครั้งนี้ ก็คือ เรื่องของเยาวชน ที่ต้องการให้เป็นเยาวชนอภิชาติบุตร คือ เจริญก้าวหน้ายิ่งกว่าบิดามารดาสำหรับสร้างโลกนี้ให้ดีกว่าที่แล้วมา; ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าโลกในอนาคตก็อยู่ในกำมือของเยาวชน แล้วแต่ว่าเยาวชนเขาจะสร้างขึ้นอย่างไร.

เราต้องการให้เขาสร้างขึ้นมา ในลักษณะที่สมแก่ความเป็นมนุษย์ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป; แม้จะมองกันเฉพาะชนชาติไทย ก็ต้องยอมรับตรงกันหมด ว่าความมั่นคงของชนชาติไทยนั้น คือ มรดกของเยาวชนไทย ที่เป็นหน้าที่ของเยาวชนไทย เป็นความอยู่รอดของชนชาติไทย นั่นเอง.

ความมั่นคงของชนชาติไทย ตกลงถึงมือของเยาวชนแห่งยุคปัจจุบันนี้เราเรียกว่า มรดกที่บรรพบุรุษมอบให้ เป็นสิ่งที่พอจะกล่าวได้ว่า เป็นความมั่นคง; เพราะว่าทรงตัวอยู่ได้.

ที่นี้ก็ตกเป็นหน้าที่ของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ที่จะรักษาเอาไว้ และกระทำให้อย่างยิ่งขึ้นไป สมแก่สถานการณ์ในโลก ที่นับวันแต่จะยุ่งยากมากขึ้น; เพราะว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงมากขึ้น; อย่างน้อยที่สุด ก็เพราะว่ามีพลเมืองหรือพลโลกมากขึ้น. ถ้าไม่มีความสามารถ ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสติปัญญา ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการอันนั้น ให้ลุล่วงไปด้วยดีได้; ความอยู่รอดของชนชาติไทย ก็จะต้องกระทบกระเทือน.

ที่นี้จะมาพูดถึงความเป็นไทยกันอีกสักเล็กน้อย; ขอให้เข้าใจว่า คำแต่ละคำมีความหมายเป็นสองชั้นอยู่เสมอ

คือความหมายในภาษาคนชั้นหนึ่ง กับความหมายในทางภาษาธรรมอีกชั้นหนึ่ง.

ความเป็นไทยในภาษาคน ก็หมายถึงความเป็นไทยในแง่ของการเมือง, การบ้านการเมือง อย่างที่เราก็ได้ยินได้ฟังกันอยู่แทบจะทุกวัน ว่าความเป็นชนชาติไทยนั้นเป็นอย่างไร, จะต้องทะนุถนอมกันอย่างไร. ส่วนความเป็นไทยในภาษาธรรมนั้น เป็นเรื่องของจิตใจ คือ จิตใจที่จะต้องเป็นไทย.

ความเป็นไทยทั้งทางภาษาคนและภาษาธรรมนี้ สัมพันธ์กันอย่างไม่อาจจะแยกออกจากกัน; แต่ความสำคัญอย่างยิ่งนั้น อยู่ที่ความเป็นไทยในทางจิตใจ. แม้ที่สุดแต่ว่า เมื่อจิตใจไม่อยากจะป็นไทยเสียแล้ว มันก็สูญเสียความเป็นไทย.

แต่ความเป็นไทยในทางจิตใจนั้น มันยังมากกว่านั้น คือเป็นไทยแก่กิเลส. หรือจะพูดตามธรรมดาสามัญ ก็ว่าเป็นไทยจากความรู้สึกละอายต่ำ กระทั่งว่าเป็นไทยจากกิเลสอันละเอียด, หหมดกิเลสโดยประการทั้งปวงแล้ว ก็เป็นไทยถึงที่สุด คือ บรรลุ มรรค ผล นิพพาน; แต่อย่างนี้เราไม่เรียกว่า ชนชาติไทยในโวหารธรรมดาสามัญ.

แต่ที่จริง ความเป็นไทยนั้น สำคัญอยู่ที่จิตใจ. ถ้าจิตใจตกเป็นทาสของกิเลสแล้ว; ไม่เท่าไรความเป็นไทยในทางภายนอกก็จะระส่ำระสาย และสูญเสียไปในที่สุด. อย่างว่าไม่มีจิตใจที่จะเคารพนับถือความเป็นไทยของตัวเอง ก็ปล่อยให้มันย่อหย่อน กระทั่งเหลวไหลไปในที่สุด; ก็รักษาความเป็นไทย

ไว้ไม่ได้ แม้แต่ในเรื่องของการเมือง.

ควรจะถือกันเป็นหลักได้ว่า **ชนชาติใดก็ตาม ที่สูญเสีย
อิสรภาพไปนั้น เพราะเขาไม่อาจจะรักษาความเป็นไทยใน
ทางจิตใจ ไว้ได้นั่นเอง; อย่างน้อยที่สุด ก็ไม่อาจจะรักษา
ความมั่นคงแห่งจิตใจ ในการที่จะต่อสู้ หรือรักษาความ
เป็นไทยของตน ๆ.**

การพูดนี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า ความหมายในทางนามธรรม
นั้นสำคัญมาก เราจะต้องรู้จักใช้เรื่อง หรืออำนาจ หรือสมรรถ-
ภาพ ในทางจิตใจให้ถูกต้อง; แล้วก็จะสามารถรักษาอะไร ๆ
ที่เนื่องกัน อยู่ได้โดยไม่ยากเลย.

บัดนี้กำลังพูดถึงเรื่องทางใจ ที่เรียกว่า “ศีลธรรม”; ได้กล่าว
ถึงศีลธรรมในแง่มุมต่าง ๆ มา เป็นเวลาตั้ง ๑๑ ครั้ง. ครั้ง
สุดท้ายนี้จะกล่าวถึงศีลธรรมที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชนชาติ
ไทยโดยเฉพาะ; และจะกล่าวในลักษณะที่เยาวชนควรจะทราบ
เพราะว่าคำบรรยายนี้เพื่อเยาวชนโดยตรง.

ถ้าว่าโดยที่แท้แล้ว เป็นการแยกกล่าวเฉพาะเรื่องนี้; คือ
ทุกคนควรจะทราบได้แล้วว่า เรื่องศีลธรรมนั้น มันก็เป็นเรื่องมี
ประโยชน์แก่ทุกคน หรือแก่คนทั้งโลก นี่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความ
มั่นคงของคนทั้งโลก และมีได้มีความสำคัญเฉพาะแก่เยาวชน.
แต่บัดนี้เรากำลังพูดถึงเรื่องเยาวชน จึงแยกกล่าวเรื่องนี้เท่าที่
ควรจะกล่าวสำหรับเยาวชน; และจะกล่าวสำหรับความมั่นคง
ของชนชาติไทย ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าของเยาวชนชาติไทย

นั่นเอง.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรม เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ.

เรื่องที่เห็นว่า มีความหมายหรือมีคุณค่า มีความสำคัญ ที่ควรจะนำมาถวายนั่น ก็มีมากด้วยกัน แต่จะคัดเลือกมาถวยาตามทีเห็นว่า จำเป็นก่อน และพอสมควรแก่เวลา. การกล่าวนี้ มุ่งไปในทำนองที่ว่า เยาวชนไทยของเรา จะต้องมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรมอย่างไรบ้าง ? จึงจะสำเร็จประโยชน์ตาม ความมุ่งหมาย ในการที่จะรักษาความมั่นคงของชนชาติไทยดัง ที่กล่าวแล้ว.

[เริ่มบรรยายตามหัวข้อบรรยายครั้งนี้]

อาตมาจะได้กล่าวไปตามลำดับ ที่จะกำหนดจดจำได้ง่าย; มิได้กล่าวเป็นหลักวิชา หรือกฎเกณฑ์อันเป็นเทคนิค หรือเป็น อะไรมากมาย; จะถือเอาการกำหนดจดจำง่าย เข้าใจง่ายเป็น หลัก และอยากจะแบ่งเป็นข้อ ๆ พอสะดวกแก่การฟังและ การจำ.

ข้อแรก อยากจะเรียกว่า **ความสำนึกในบุญคุณของ ชาติ** สำหรับเยาวชน.

“ความสำนึกในบุญคุณ” คำนี้เราเข้าใจกันดี และโดยเฉพาะสำหรับคนที่มีการศึกษาอย่างเก่า หรืออย่างโบราณ. สำหรับคนที่มีการศึกษาอย่างใหม่นั้น คุณจะไม่ค่อยมีความหมาย; คือเขาจะไม่รู้สึกว่ บุญคุณนั้นมีความสำคัญอย่างไร; นี่ก็เพราะว่า วัตถุนิยมกำลังแก้กล้ำอยู่ในจิตใจ มุ่งหมายแต่เรื่องราวทางวัตถุ. ดังนั้นท่านทั้งหลายก็พอจะมองเห็นได้ว่า “ความสำนึกในบุญคุณ” นั้นมันเป็นเรื่องมโนนิยม คือ นิยมความรู้สึกทางจิตใจ เป็นหลักใหญ่หรือเป็นของสำคัญ จึงจะเกิดความสำนึกในบุญคุณ.

เดี๋ยวนี้ลูกเด็ก ๆ ของเรา มีความรู้แต่เรื่องวัตถุ, สอนกันอบรมกัน แวดล้อมกัน แต่เรื่องของวัตถุ; ก็ไม่มีโอกาสที่จะกล่าวถึงบุญคุณ; บิดามารดาก็ไม่มีเวลาจะกล่าว ถึงสิ่งที่เรียกว่าบุญคุณ ซึ่งเลยไปถึงความกตัญญูตเวที เป็นต้น.

คนสมัยนี้อาจจะคิดว่า การพูดถึงบุญคุณนั้น เป็นความโง่เง่างุ่มง่าม; พวกที่เรียนวิทยาศาสตร์มาแล้ว ยิ่งจะไม่ยอมรับความหมายของคำคำนี้ เขาเห็นเป็นเรื่องวัตถุไปหมด; นับประสาอะไรกับเรื่องชาติประเทศ แม้แต่บิดามารดาก็ยังไม่มีบุญคุณ; เขาเห็นว่าเรื่องบุญคุณนี้ เป็นเรื่องงุ่มง่ามหรือโง่เง่า. นี่เขาไม่รู้ว่าบรรพบุรุษของเรา รอดมาได้ก็ด้วยอำนาจของความโง่เง่าอันนี้มากกว่า.

ขอให้ท่านทั้งหลายสังเกตดูให้ดี ๆ ว่า เยาวชนของเรา กำลังไม่มีศีลธรรมข้อนี้ คือไม่มีความสำนึกในบุญคุณ. เดียวนี้

เราต้องการ จะให้เขาสำนึกในบุญคุณของชาติ มันก็จะเป็นการยากอยู่บ้าง เพราะว่าชาตินั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นตัว; แม้แต่บิดามารดาที่มองเห็นตัวอยู่ เขาก็ยังไม่ค่อยจะสำนึกในบุญคุณดังกล่าวแล้ว.

ความมีชาตินี้จำเป็น สำหรับคนที่จะผูกพันกันเป็นหมู่; ถ้าไม่ยึดถือชาติเป็นหลักแล้ว ความผูกพันกันเป็นหมู่ มันก็เป็นไปไม่ได้. สิ่งอื่นที่เนื่องกันก็พลอยเป็นไปไม่ได้; เช่น ความมีศาสนา ความมีพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ก็เป็นไปไม่ได้.

เมื่อชาติสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็รวนเร ระส่ำระสาย ควบคุมอะไรกันไม่ได้; ดังนั้นเราอยากจะทำให้เขามองเห็นคุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่เรียกว่าชาติ. การสำนึกในบุญคุณของสิ่งที่เรียกว่าชาติ จึงเป็นศีลธรรม, และเป็นศีลธรรมข้อแรก ที่นำมากล่าวในกรณีของเรา.

....

ที่นี้ **ข้อที่ ๒** อยากจะเรียกว่า **ความมั่นคงของสถาบันทั้งสาม** มีความเนื่องกันกับศีลธรรม หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็ว่า ศีลธรรมนั้นมันเนื่องกันอยู่กับความมั่นคงของสถาบันทั้งสาม.

สถาบันทั้งสามนี้ ก็เป็นที่รู้จักกันอยู่ดีแล้วว่า ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์; สถาบันทั้งสามนี้แยกกันไม่ได้ อย่างที่ได้อีกแล้ว ในการบรรยายครั้งที่แล้วมา.

สรุปความเหมือนกะว่า ร่างกายเหมือนกับชาติ, ใจเหมือนกับศาสนา, พระมหากษัตริย์เหมือนกับสิ่งซึ่งควบคุมกายและใจ, ให้ยังคงสัมพันธ์แก่กัน แล้วก็ดำเนินงานไปได้. ถ้าแยกออกไป มันก็พลอยล้มละลายไปด้วยกัน; ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาให้ยังคงสัมพันธ์กัน, และการกระทำเช่นนั้น ก็ควรจะเรียกว่า “ศีลธรรม”. การที่มีสถาบันทั้งสามอย่างถูกต้อง นั้น ควรจะเรียกว่า “เป็นศีลธรรมแห่งการเมือง”.

บางคนจะไม่ยอมรับว่า การเมืองมีศีลธรรม; แต่เราก็เคยวินิจฉัยกันมาเป็นอันมากแล้วว่า แม้แต่สิ่งที่เรียกว่าการเมือง ถ้ากระทำไปอย่างถูกต้อง ก็เป็นศีลธรรมอยู่ในตัวมันเอง. บัดนี้ เรามากล่าวว่า ศีลธรรมแห่งการเมือง, หรือศีลธรรมเพื่อการเมือง ก็หมายถึงการที่พยายาม ทำให้สถาบันทั้งสามยังคงมีอยู่.

การที่ต้องมีสถาบันทั้งสาม และสถาบันทั้งสามยังคงสัมพันธ์กันอยู่นั้น มันเป็นธรรมสัจจะอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ สำหรับมนุษย์จะต้องประพฤติกกระทำให้ถูกต้อง เพื่อผลตามที่ตนต้องการ. ธรรมสัจจะนี้ก็เป็นของธรรมชาติ, คือ เป็นกฎของธรรมชาติ มีอำนาจอันลึกซึ้ง ยากที่ใครจะต้านทานได้. เราประสงค์จะให้เยาวชนทั้งหลาย มองเห็นการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันนั้น เป็นศีลธรรมเฉพาะหน้า.

....

ที่นี้ก็มาถึง **ข้อที่ ๓** อยากจะเรียกว่า **สัมมาทิฐิกับการเชื่อฟัง** และในระดับของเยาวชน.

เยาวชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับพุทธบริษัททั้งหลาย; คือเข้าใจตาม พระพุทธวจนะ ที่ได้ตรัสไว้ว่า “บุคคลลวงความทุกข์ทั้งปวงได้ เพราะอำนาจสัมมาทิฐิ”. จะพูดเป็นภาษาธรรมดาสำคัญสำหรับเด็ก ๆ ก็ต้องพูดว่า “ทุกอย่างสำเร็จได้ ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง”.

ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ก็คือสิ่งที่เรียกว่า สัมมาทิฐินั่นเอง. การที่จะให้เด็ก ๆ หรือแม้แต่เยาวชนวัยรุ่น มีสัมมาทิฐินั้น ทุกคนจะพอมองเห็นได้ว่าเป็นของยาก เพราะยังเด็กเกินไป ยังรู้อะไรน้อยเกินไป; เมื่อเป็นอย่างนี้ ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่เขาจะต้องสร้างรากฐานของสัมมาทิฐิ คือจะต้องเชื่อฟังพระศาสดาไปก่อน.

พระศาสดา ในที่นี้ ก็คือ ผู้ที่เขาควรจะเชื่อฟังอย่างยิ่ง. คนไม่ยอมเชื่อฟังคนด้วยกัน; เพราะฉะนั้นจึงต้องแสวงหาคนที่เหนือกว่าคน, ยิ่งกว่าคน หรือประเสริฐกว่าคน, มาให้เป็นที่ตั้งสำหรับความเชื่อไปก่อน.

เด็ก ๆ ก็จะต้องเชื่อพระศาสดาไปก่อน ซึ่งจะเชื่อบิดามารดา ครูบาอาจารย์ อะไรก็ได้, สูงขึ้นไปจนถึงกับเชื่อพระพุทธเจ้า. ถ้าเขาไม่อยากจะเชื่อบิดามารดา ก็เชื่อครู; เขาไม่ยอมเชื่อครู เขายอมเชื่อพระพุทธเจ้า อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วแต่ว่าจะกระทำกันได้ในทางที่ให้เรามีความเชื่อฟังไปก่อน.

ขอให้นึกถึง พระพุทธดำรัส ข้อหนึ่งที่ว่า “ในบรรดาบุตรทั้งหลาย บุตรที่เชื่อฟัง เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด”; นี่ก็เพราะเหตุว่า บุตรที่เชื่อฟังนั้น มีโอกาสที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิได้ ในเวลาอันสมควร และโดยแน่นอน.

บุตรที่ไม่เชื่อฟังนั้น ไม่มีหนทาง ไม่มีความหวัง ที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ, เมื่อไม่มีสัมมาทิฐิ หรือความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องแล้ว, มันก็เป็นอันว่า ไม่มีทาง ที่จะทำอะไรให้เป็นความเจริญก้าวหน้าได้.

การรู้จักผิดชอบชั่วดีด้วยตนเองนั้น มิไม่ได้สำหรับเด็ก ๆ, หรือมิได้สำหรับเยาวชน; ดังนั้นเขาจะต้องเป็นผู้เชื่อฟัง ไม่เป็นคนดื้อดึงดันทุรัง อย่างน้อยก็ในสิ่งเหล่านี้ คือ ในการศึกษา ในหน้าที่การงาน ในการเมือง และในปรโลก.

ขอให้ฟังดูอีกครั้งหนึ่งว่า ในการศึกษาลูกเด็ก ๆ จะต้องไม่ดื้อดันทุรัง; จะต้องยอมศึกษาให้ดีที่สุด ตามที่จะศึกษาได้, และตามผู้ใหญ่จะพิจารณาให้เป็นอย่างดี.

สำหรับในหน้าที่การงานนั้น ก็เหมือนกัน ยังไม่ดันทุรังที่จะเลือกงาน เอาตามลำพังตน. เมื่อยังไม่รู้ว่า โลกนี้เป็นอย่างไร, อะไรเป็นอย่างไร, การเลือกการงานนั้น ก็เห่อ ๆ ตาม ๆ กันไป; มันก็มีส่วนที่จะถูกต้องได้ยาก. แม้ว่าจะมีหลักที่ถือกันอยู่ว่า เขาจะต้องมีการงาน หรือการศึกษาก็ตาม ที่เหมาะสมแก่อุปนิสัยของเขานั้น มันมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง. เมื่อเขายังไม่รู้อะไรเป็นอะไร; เขาก็ยังไม่สมควรที่จะเลือกเองตามลำพังโดย

ส่วนเดียว ด้วยการถือดีding หรือดันทุรัง.

สำหรับสิ่งที่เรียกว่า “การเมือง” นั้น เดียวนี้เราก็เห็นว่าเยาวชนของเรามีความถือดีding หรือดันทุรัง ตามความรู้สึกคิดนึกชั่วเล่น, ซึ่งสุกก่อนห้ามของตนเสียเป็นส่วนใหญ่; ไม่ยอมฟังคนสูงอายุ ที่เขาบัญญัติเรียกให้ว่าเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปี อะไรทำนองนี้.

คำสุดท้ายที่เรียกว่า “ปรโลก” นั้น ขอให้เข้าใจกันเสียใหม่ ว่า “ปรโลก” นี้ ไม่ต้องหมายถึงโลก หลังจากตายเข้าโลงไปแล้ว คำว่า “ปรโลก” นี้ ก็แปลว่า โลกอื่น โลกอื่นที่มันผิดจากโลกที่กำลังมี หรือมีอยู่ตามธรรมดา, ก็เรียกว่า ปรโลกได้ทั้งนั้น.

แม้ที่สุด แต่การที่มีความมุ่งหมาย จะจัดโลกนี้กันเสียใหม่ ให้เป็นอย่างอื่น; ถ้าจัดขึ้นมาได้จริง โลกนั้นก็ควรจะเรียกว่า ปรโลกด้วยเหมือนกัน, คือมันแปลว่า โลกอื่น; มันอื่นไปจากที่เราמיกันอยู่ในบัดนี้จนเคยชิน หรือว่ามันไม่ช่วยให้เรามีความสุขได้; ดังนั้นเราจึงต้องการโลกชนิดอื่น.

ในการที่จะมีโลกชนิดอื่นอย่างนี้ เยาวชนของเราก็ไม่ควรจะดันทุรัง เอาตามความรู้สึกความคิดของตนเอง; แม้ว่าจะพูดถึง ปรโลก หลังจากตายแล้ว เยาวชนก็ไม่ควรจะถือดีdingถึงกับไม่ยอมเชื่อ. เพราะว่าเมื่อไม่ยอมเชื่อเรื่องปรโลกกันบ้างแล้ว; มันก็ยากที่จะตั้งตนอยู่ในความถูกต้อง หรือความไม่ประมาท.

ดังนั้น จึงอยากจะให้เยาวชนทั้งหลาย ไม่ถือดันทุรัง ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการศึกษา, เกี่ยวกับการงาน, เกี่ยวกับการเมืองและ

เกี่ยวกับปรโลก. ความเชื่อฟังเป็นการเตรียมสัมมาทิฐิอย่างยิ่ง
เด็ก ๆ ก็ไม่เข้าใจ เพราะเขายังไม่รู้ว่ “สัมมาทิฐิ” นั้น คืออะไร;
และความเชื่อฟังนั้นก็เป็นสิ่งที่เขาไม่ชอบ.

นี่แหละขอให้บิดามารดาทั้งหลาย เอาใจใส่ในเรื่องนี้เป็น
พิเศษ คือจะพยายามให้เยาวชนของเรา มีความเชื่อฟังให้มาก
ที่สุด เท่าที่จะมากได้. อย่าได้ไปเห่อตามคนสมัยใหม่ ที่เขามี
ความเห็นกันว่า จะปล่อยให้ลูกเด็ก ๆ นี้ คิดอะไรได้ตามพอใจ
และทำอะไรตามพอใจ เพื่อความก้าวหน้า.

ความเชื่อฟัง โดยเนื้อแท้ก็หมายความว่าเขาจะต้องฟังดู
ก่อน พิจารณาใคร่ครวญดูให้ถึงที่สุด รู้จักแยกว่าอะไรผิดอะไร
ถูก; อย่างที่เรียกว่าละเอียดลออ ไม่มีความประมาทเลย. เมื่อ
ใดมีสัมมาทิฐิ; เมื่อนั้นก็จะรู้จักผิดหรือถูก ชั่วหรือดี. แล้วก็
รู้จักเลือกเอาส่วนที่เป็นความถูกต้อง สำหรับจะประพฤติ และจะ
กระทำ. คนแก่ ๆ จะพยายามให้สุดความสามารถของตน ให้
เยาวชนสามารถสร้างสัมมาทิฐิขึ้นมาได้ ด้วยความเคารพ
เชื่อฟัง อย่างแท้จริง ไปตั้งแต่เล็ก ๆ จนกว่าจะมีสติปัญญาของ
ตนเอง.

....

ข้อที่ ๔ อยากจะเรียกว่า **ความถูกต้องสำหรับเยาวชน.**

เยาวชนจะต้องรู้จักสิ่งทีเรียกว่า “ความถูกต้อง” ความ
ถูกต้องเป็นอย่างไร ? นี่เป็นสิ่งที่มีความหมายมาก คนชั่ว คนเลว

คนพาล เขาก็มีความถูกต้องไปตามความหมายของเขา, ก็เป็นเหตุให้เถียงกันได้. แม้ในหมู่คนมีสติปัญญาด้วยกัน ก็ยังมาเถียงกันได้ ไม่มีทางที่จะยุติลงได้ว่า อย่างไร.

ที่นี้ก็อยากจะให้ถือกันเป็นหลักอย่างง่าย ๆ ตามหลักของพระพุทธศาสนาว่า ความถูกต้องนั้น คือสิ่งที่สามารถพิสูจน์ความมีประโยชน์, สิ่งใดที่สามารถพิสูจน์ความมีประโยชน์ให้ถือว่าสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง. ถ้ามีวาทะหลักปรัชญา ตรรกวิทยา เป็นต้น ว่าอย่างไรถูกต้อง, อย่างไรถูกต้อง; อย่างนี้แล้วไม่มีทางที่จะยุติ. เรื่องปรัชญามันเป็นอย่างนั้นเอง, แล้วก็บัญญัติบทนิยามต่าง ๆ นานา จนเวียนหัว.

เราถือเอาอย่างของพระพุทธเจ้าดีกว่า ว่า**ความถูกต้องนั้น คือการที่มันสามารถพิสูจน์ความมีประโยชน์อยู่ในตัวมันเอง**; ฉะนั้นเราจึงยังไม่ถามถึงความถูกต้อง หรือความผิดพลาดอะไร; จะถามถึงความมีประโยชน์ ว่ามันมีอยู่อย่างไร. ถ้าการกระทำอย่างนั้น มีประโยชน์ที่พิสูจน์อยู่ชัดเจนแล้ว ก็ถือว่าเป็นความถูกต้อง.

แม้แต่คำว่า “ประโยชน์” นี้ ก็ยังจะต้องจำกัดความกันสักหน่อย คือว่า ประโยชน์ที่ทุกคนจะยอมรับได้, ไม่ใช่ประโยชน์แก่กิเลสของตนเฉพาะคน. ฉะนั้นจึงต้องเอาความต้องการความประสงค์มุ่งหมาย, หรือว่าความยอมรับได้ของสังคมที่ปกติคือไม่วิปริต นี้มาเป็นหลัก. เยาวชนมักจะตะโกนว่า “มันถูกของฉัน มันมีความถูกต้องของฉัน”, แม้แต่ลูกเด็ก ๆ เล็ก ๆ มันก็

รู้จักอ้าง : “ความถูกต้องของฉัน, ฉันมีความเห็นถูกต้อง”. เราจะต้องขอให้เขาพิสูจน์ความมีประโยชน์; ให้เขาอธิบายความมีประโยชน์ ว่ามันมีอยู่อย่างไร. ในที่สุดก็ค่อย ๆ มีความเข้าใจยิ่งขึ้น ตามลำดับว่า ความถูกต้องนั้นมันเป็นอย่างนั้น.

พระพุทธบาทกล่าวถึงสิ่งที่เป็นกุศล หรือเป็นความถูกต้องในลักษณะอย่างนี้, แล้วยังกำชับไว้ด้วยบทประจบอื่น ๆ ว่า “ผู้รู้สรวลเจริญ ไม่มีใครคัดค้านได้” อย่างนี้ เป็นต้น.

ถ้าจะมองให้กว้างออกไปหน่อย ก็จะมีพบว่า ความถูกต้องนี้ มันยังสัมพันธ์กันอยู่ กับสิ่งที่เรียกกันว่าความดี หรือความงาม หรือความยุติธรรม เป็นต้น, เมื่อเอาสิ่งทั้งสามนี้เข้ามาประกอบเข้าด้วยกัน ความถูกต้องนั้น ก็ยังมีความหมายที่ชัดเจน หรือรัดกุมยิ่งขึ้นอีก. มันต้องดี อย่างที่ทุกคนยอมรับได้ว่าดี, และมันต้องน่าดู คือไม่น่าเกลียดน่าชัง, แล้วมันต้องเป็นสิ่งที่ เป็นธรรม คือไม่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง.

นี้เรียกว่า ความถูกต้อง ซึ่งเยาวชนของเรา จะยึดถือเป็นหลัก. อย่าได้เอาความถูกต้องของเขาไปเสียตะพิด เพราะว่า เขาพูดหรือเขารู้สึกออกมาด้วยอำนาจของกิเลส; โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็คือ อวิชชาหรือโมหะ เนื่องจากยังรู้จักโลกนี้น้อยเกินไป; ควรจะมีหลักสำหรับชักฟอกความถูกต้อง ให้เพียงพอสำหรับเยาวชน. เยาวชนของเรา ก็จะสามารถถือเอาความถูกต้อง ที่จะช่วยเขาได้จริง ๆ.

....

ที่นี้มาถึง **ข้อที่ ๕** อยากจะให้เขาทราบว่า **ศาสนาไม่ใช่ยาเสพติด**.

เกี่ยวกับข้อนี้ มันเป็นคำพูด ที่เนื่องมาจากเรื่องราวทางการเมือง มีเสียงเกิดขึ้นหนาหูว่า “ศาสนาเป็นยาเสพติด”; เป็นคำพูดใหม่ ๆ ซึ่งเยาวชนวัยรุ่นกำลังสนใจกันอย่างหนึ่งทีเดียว. เขาเคยมาสอบถามซักไซ้กับอาตมา ในลักษณะที่จะให้ยอมเห็นเป็นอย่างนั้นไปด้วยก็มี.

อาตมาก็รู้สึกขุ่นในเรื่องนี้ คือขบขัน เพราะว่าเราเองนี่มันก็ติดศาสนาด้วยเหมือนกัน. ท่านทั้งหลายที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา ก็คงจะรู้สึกตัวเองว่า กำลังติดศาสนา. ที่นี้พวกลูกเด็ก ๆ เขาว่า “ศาสนาเป็นยาเสพติด” มันก็จะถูกเสียแล้วกระมัง; แต่ที่นี้เรื่องมันไม่เป็นอย่างนั้น. ที่เขาว่า ศาสนาเป็นยาเสพติดนั้น มองดูในแง่ที่น่ารังเกียจ; ไม่มีประโยชน์และเป็นอันตราย.

ที่นี้เรามาลองพิจารณาดูกันให้ดีว่า “ติด” นี่มันมีความหมายก็อย่าง ? พิจารณาแล้วก็เห็นได้ว่า อย่างน้อยมันก็มีสัก ๒ อย่าง คือ มันติดด้วยความโง่ กับ ติดด้วยสติปัญญา; เหมือนว่าจะรักอะไร ก็รักด้วยความโง่ก็มี, รักด้วยสติปัญญาก็มี คนที่ติดศาสนานี้ ก็อาจจะติดได้ด้วยความโง่ก็มี, ด้วยสติปัญญาก็มี. ถ้าติดด้วยปัญญา มันก็หมายความว่า รู้จักคุณค่าของสิ่งนั้น; ถ้าติดด้วยความโง่ความมกมาย ก็เป็นแต่เพียงความเชื่อ ไม่รู้จักคุณค่าของสิ่งนั้น.

ทีนี้ เราก็คงมาคุยกันต่อไปสักหน่อย ว่าสิ่งที่เรียกว่า “ศาสนา” นั้นคืออะไร ? อย่างพุทธบริษัททั้งหลาย ควรจะเป็นที่แน่ใจกันแล้วว่า ศาสนานั้นมีขึ้นมาในโลกเพื่อจะแก้ปัญหาทางจิตใจ, แก้ให้ได้; เป็นคู่กันไป กับการแก้ปัญหาในทางกายอย่าให้คนต้องมีความทุกข์, หรือมีปัญหาทั้งทางกายและทางจิต. ศาสนามีความมุ่งหมายอย่างนี้, หรือมันเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นอย่างนี้.

หลักวิชา หรือ วิธีปฏิบัติของแต่ละศาสนา ทุก ๆ ศาสนานั้น ย่อมเป็นไปเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว. ดูต่อไปอีกนิด ก็เห็นได้ทันทีว่า เมื่อไม่เห็นแก่ตัว ก็ย่อมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่; เมื่อมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ก็แก้ปัญหาทางสังคมได้. และเราก็อยู่กันอย่างเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย; ถ้าถึงกับหมดความเห็นแก่ตัวแล้วก็จะหมดกิเลส บรรลุมรรค ผล นิพพาน. อย่างนี้ปัญหาส่วนสังคมก็หมดไป, ปัญหาส่วนตัวปัจเจกชนคนหนึ่ง ๆ ก็สิ้นไป และมนุษย์ได้สิ่งที่ดีที่สุด.

สรุปความก็ว่า ศาสนานี้สร้างสันติสุขส่วนบุคคล และสร้างสันติภาพส่วนสังคม, ยิ่งติดศาสนา ก็ยิ่งสร้างสันติสุขและสันติภาพ. นี่จะเรียกว่ายาเสพติดด้วยหรืออย่างไร ? การติดฝิ่นหรือติดเฮโรอีนก็ตาม มันจะสร้างสันติสุขและ สันติภาพ อย่างนี้หรือเปล่า ? ถ้ามองเห็นอย่างนี้แล้ว ก็คงจะเห็นชัดลงไปทีเดียวว่า ศาสนานั้นคืออะไร ? และจะเป็นยาเสพติดได้อย่างไร ? ยังมองไม่เห็น ศาสนาเป็นสิ่งที่แก้ปัญหาวงจิตใจ กำจัดความ

เห็นแก่ตัว นี้อย่างนี้. ถ้าใครไปติดเข้า มันก็มีแต่ประโยชน์
อย่างเดียว.

ทีนี้ มาดูยาเสพติด หรือสิ่งเสพติดกันบ้างว่า มันคืออะไร ?
สรุปความแล้ว สิ่งเสพติดตามความหมายธรรมดาสามัญ ก็คือ
สิ่งที่ทำลายจิตใจ ทำลายสติปัญญา กระทั่งทำลายร่างกาย
หรือจะพูดกลับอีกทีหนึ่งก็ว่าทำลายอนามัยของกาย แล้วก็
ทำลายสมรรถภาพของจิต แล้วก็ทำลายสติปัญญา. นี่เป็นสิ่ง-
เสพติดตามธรรมดาที่รู้จักกันอยู่.

สิ่งเสพติดนั้น ให้รสอร่อยอย่างโง่เขลา; คำว่า “รสอร่อย
อย่างโง่เขลา” ขอให้ไปนึกเอาเอง. ถ้าเผชิญใครบางคนมัน
ไม่เคยเสพยาเสพติด อาจจะไม่รู้ว่ารสอร่อยอย่างโง่เขลานั้นคือ
อย่างไร; อาตมาเองก็ไม่เคย แต่ก็ยังเชื่อว่า ความรู้สึกนี้เป็น
ความรู้สึกที่ถูกต้อง ว่ารสอร่อยของยาเสพติดนั้น เป็นรสอร่อย
อย่างโง่เขลา. แล้วมันก็ไม่ให้อะไรอื่น นอกจากจะให้โทษอัน
ลึกซึ้ง อันเหนียวแน่น แก่ชีวิตนั้น; ดังนั้น มันก็ยิ่งทำลายอนามัย
ทางกาย, ทำลายอนามัยทางจิต, แล้วทำลายระบบอันถูกต้อง
ของสติปัญญา. ทีนี้ศาสนาจะเป็นอย่างนี้หรือเปล่า ? ก็ขอให้
คิดดู; เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ไม่ยากเลย.

สิ่งเสพติด เช่น เฮโรอีนที่รู้จักกันดี ติดแล้วก็ต้องหามาเสพ
ให้ได้, และหามาโดยที่ไม่ต้องยึดถือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี,
หามาให้ได้ก็แล้วกัน, แล้วก็ประกอบอาชญากรรมใด ๆ ก็ได้
ไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นเลย. การติดศาสนานั้น มันเป็น

อย่างนั้นหรือเปล่า ? ใครติดศาสนาแล้วไปประกอบอาชีพการมได้ ? ขอให้ลองคิดดู. ดังนั้นคำที่กล่าวว่า “ศาสนาเป็นยาเสพติด” นั้น มันมีความหมายอย่างอื่นเสียแล้ว. ใครจะใคร่ควรดูต่อไป ถึงข้อที่ว่า ศาสนาที่จะเป็นยาเสพติดนั้น มันคืออะไรกันแน่ ?

เท่าที่พิจารณาอยู่ทุกวัน ก็เห็นชัดอยู่ทุกวัน ว่า “ส่วนของศาสนาที่จะเป็นยาเสพติด” นั้น มันเป็นส่วนที่เป็นกาฝาก, หรือเป็นเนื้องอกของศาสนาต่างหาก. บางคนจะสงสัยขึ้นมาทันทีว่า ศาสนามีกาฝากหรือมีเนื้องอกได้อย่างไร ? ผู้ที่สงสัยอย่างนั้น จะต้องเป็นคนที่ได้ยึดเอากาฝาก หรือเนื้องอกของศาสนาไว้ อย่างเหนียวแน่นอยู่แล้วทีเดียว. เขาจึงมองไม่เห็นว่ามีส่วนหนึ่งซึ่งเป็นกาฝาก หรือเป็นเนื้องอกของศาสนา, เพราะเขากำลังถือสิ่งนั้นเป็นศาสนา.

เรื่องศาสนาเป็นยาเสพติดนี้ ใคร ๆ ก็รู้ได้ว่า เป็นคำโฆษณาชวนเชื่อของระบบการเมืองฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเขาอยากจะทำให้คนในโลกนี้ละทิ้งศาสนา, ที่รู้จักกันดีก็คือ ลัทธิมาร์คซิสม์ ที่ยกข้อนี้ขึ้นมาอ้างเป็นส่วนใหญ่. แต่เมื่อเราศึกษากันอย่างถี่ถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของประวัติ หรือประวัติศาสตร์แล้ว กลับพบว่า ในสมัยที่มีการกล่าวเช่นนั้นในทวีปยุโรปนั้น ศาสนาในที่นั้นในเวลานั้น กำลังเป็นอย่างกาฝากหรือเป็นเนื้องอก; โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาคริสต์นิกายโรมันกำลังอยู่ในลักษณะเช่นนั้น จึงถูกมองไปในฐานะที่เป็นยาเสพติด.

พระพุทธศาสนายังไม่ได้เข้าไปในทวีปยุโรป ในระยะนั้น คือ ๑๐๐ กว่าปี, ๑๕๐ ปีมานั้น ยังไม่มีพุทธศาสนาที่แท้จริง ได้เข้าไปในทวีปยุโรป, ฉะนั้น ควรจะพูดได้เลยว่า คำกล่าวนั้น ไม่ได้กล่าวพาดพิงมาถึงพุทธศาสนา เพราะว่าพุทธศาสนายังไม่ได้เข้าไปในถิ่น ที่มีผู้กล่าวเช่นนั้น.

ทีนี้เราก็มองดูว่า ทุกศาสนาไม่ว่าศาสนาไหน จะมียุคหนึ่ง หรือบางถิ่นที่มันมีเหตุปัจจัยบางอย่างบางประการ ทำให้เกิดกาฝาก หรือเนืองอกขึ้นมาได้ ด้วยกันทั้งนั้น. นี่ก็จะโทษใครไม่ได้; มันเป็นธรรมชาติของมันเอง. แล้วบางทีก็เป็นเจตนาของผู้มีสติปัญญาด้วยซ้ำไป; เพราะเหตุว่า ความเชื่อและยึดถืออย่างมกายนั้น ในบางกรณีก็มีประโยชน์ คือ บุคคลที่ไม่มีสติปัญญาจะคิดอะไรได้ ก็ต้องที่การเชื่ออย่างยึดมั่นถือมั่น เพื่อเอาไปประพฤติปฏิบัติ ให้สุดความสามารถของตน.

ฉะนั้น ความมกายนั้น ทำให้เกิดศีลธรรมในบางระดับขึ้นมาอย่างยิ่งก็มี; เช่นยึดถือในความดี. แม้จะยึดถืออย่างมกาก็ประพฤติปฏิบัติความดีนั้น สุดความสามารถของตน; แต่ความมกายนั้นก็ยังมีอยู่ บางทีก็กระทำเกินไป จนน่าขยะแขยง แล้วก็ไม่มีองค์การใด ที่มีอำนาจสามารถจัดสิ่งเหล่านี้ มันก็ยังมีหนักขึ้น ๆ; ทำให้ส่วนนี้ของศาสนา กลายเป็นยาเสพติดทางวิญญาณไปก็ได้.

เมื่อพิจารณาดูแล้ว ก็ควรจะบอกลูกเด็ก ๆ ของเรา ให้ทราบว่ ศาสนานั้นไม่มีทางที่จะเป็นยาเสพติด มีแต่คุณ-

ประโยชน์; ส่วนที่เป็นยาเสพติดนั้นเป็นเพียงกาฝากหรือเป็นเพียงเนื้องอกของศาสนา; ควรจะแยกกันให้ได้ด้วยสติปัญญา. อย่าไปเข้าใจผิด ชนิดที่ทำบาปกรรมอย่างยิ่ง คือประณามศาสนาว่า เป็นสิ่งเลวร้ายไปเสีย.

บัดนี้ เยาวชนของเรา ยังไม่มีความรู้ว่าศาสนาคืออะไร ? ยังไม่มีความรู้ว่าศาสนาที่ถูกต้องแท้จริงนั้น เป็นอย่างไร ? อาจจะไปหลงเอาส่วนใดส่วนหนึ่งขึ้นมาพิจารณา และประณามในฐานะที่เป็นยาเสพติด จนคนจำนวนมากพลอยเห็นตาม. เยาวชนมีลักษณะพิเศษอยู่อย่างหนึ่ง คือชอบเปลี่ยนของเก่า ชอบมีของใหม่. เมื่อเขาชินกันกับสิ่งใด ก็ไม่คิดว่า มันจะดีหรือชั่วอย่างไร; อยากจะเปลี่ยนอยู่เรื่อยไป. นี่ก็เป็นช่องโหว่ หรือเป็นอันตรายอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เยาวชนของเรา เกิดความคิดว่า “ศาสนาเป็นยาเสพติด”.

สิ่งที่จะต้องพยายามเป็นอย่างยิ่ง เกี่ยวกับข้อนี้ ก็คือว่า พยายามแยกให้เห็นว่า พุทธศาสนาโดยเฉพาะ ไม่อาจจะเป็นยาเสพติด; แล้วยังจะกำจัดยาเสพติดเสียอีก; ไม่เป็นยาเสพติดนะ แล้วยังจะกำจัดยาเสพติด ให้สูญหายไปเสียอีก. แต่เดี๋ยวนี้นี้ ไม่มีโอกาสที่จะทำหน้าที่อย่างนี้; เพราะว่าคนส่วนมากไม่รู้จักรู้ใช้ แม้แต่องค์กรที่ทรงอำนาจในประเทศชาติ ก็ยังไม่รู้จักใช้ พุทธศาสนา เป็นเครื่องมือกำจัดยาเสพติด.

ฉะนั้น ขอให้ศึกษาพุทธศาสนากันให้ดี ๆ; เรื่องนี้พูดมากเกินไปหน่อย เพราะมันเกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ และเป็นปัญหาที่มี

อยู่เฉพาะหน้า และจะลุกลามยิ่ง ๆ ขึ้นไปอย่างน่าหวาดเสียว.

เราต้องการให้เยาวชนของเรา รู้จักว่า ศาสนาไม่ใช่ยาเสพติด; แต่จะเป็นเครื่องกำจัดยาเสพติด แล้วเขาก็จะได้สนใจ หรือ เคารพนับถือสิ่งที่เรียกว่าศาสนาจนทำความปลอดภัยให้แก่ตนได้. ขอให้คนแก่ ๆ ทั้งหลาย ช่วยเหลือเยาวชนของเราในปัญหาข้อนี้ให้มาก.

ที่นี้ ข้อที่ ๖ อยากจะให้หัวข้อว่า **มนุษย์ต้องมีความแตกต่างเหลื่อมล้ำกัน ตามกฎของกรรม.**

การที่ยกข้อนี้ขึ้นมาพูด ก็เพราะมีข้อเท็จจริงปรากฏชัดอยู่แล้วว่า เยาวชนของเรา กำลังเฝ้าไปนิยมนลัทธิที่โฆษณาว่า จะทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคกัน. การที่จะทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันนั้น มันเป็นการฝืนกฎธรรมชาติ; โดยเฉพาะก็คือ กฎแห่งกรรม.

กฎแห่งกรรมนี้เป็นกฎของธรรมชาติ; ไปศึกษาดูให้ละเอียดจนให้รู้ว่า กฎแห่งกรรมนี้ก็เป็นกฎของธรรมชาติ อันหนึ่งด้วยเหมือนกัน. พูดสั้น ๆ ว่า ทำอย่างไร, ก็จะได้อย่างนั้น. มีกิริยาอย่างไร, ก็จะมีปฏิกริยาอย่างนั้น. มีการประกอบกรรมอย่างไร, ก็จะมีวิบากแห่งกรรมอย่างนั้น.

ที่นี้คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน โดยร่างกายก็ไม่เหมือนกัน, โดยสติปัญญาก็ไม่เหมือนกัน, เพราะฉะนั้นจะต้องทำกรรมที่ต่างกัน จึงต้องรับผลของกรรมที่ต่างกัน. นั่นเป็นเหตุให้เหมือน

กันไม่ได้ จะต้องมีความแตกต่างกัน และมีความเหลื่อมล้ำ
แก่กัน.

ที่นี้เราก็มีวิธีการอย่างอื่น ที่จะแก้ไขปัญหานี้ คือทำให้
อยู่ร่วมกันโดยสันติ ทั้งที่มีความเหลื่อมล้ำต่อกันและกัน. ขอให้
พุทธบริษัทเข้าใจเรื่องของกรรม อย่างถูกต้องกันเสียก่อน แล้วจะ
ช่วยกันแก้ไขความเข้าใจผิดข้อนี้ สำหรับเยาวชนลูกเด็ก ๆ
ของเราได้.

ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงเป็นสิ่งที่ต้องมี ไปตามกฎของกรรม;
เราก็มีธรรมะสำหรับที่จะป้องกันอันตราย อันเกิดจากความ
เหลื่อมล้ำต่ำสูงนั้นได้ โดยเฉพาะก็คือ พระศาสนา ที่สอนให้มี
เมตตากุณา และสอนให้มีความรู้สึกคิดนึก มีสัมมาทิฐิ ที่จะ
แก้ปัญหาด่าง ๆ ได้.

เราอยากจะทำให้เกิดสัมมาทิฐิในข้อนี้ แก่เยาวชน; ให้เขา
รู้ว่ามันจะต้องมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูง. เราจะไม่พยายามไปถม
ที่ต่ำ ให้มันเสมอกันกับที่สูงโดยส่วนเดียว, หรือไม่พยายามที่
จะโค่นที่สูง ลงมาหาที่ต่ำโดยส่วนเดียว, เพราะว่าเรามีทางที่จะ
ทำให้ สูงและต่ำนั้นอยู่กันได้เป็นผาสุก ด้วยอำนาจของพระ-
ธรรมหรือพระศาสนา.

เมื่อเยาวชนของเรามีความเข้าใจอย่างนี้ ก็จะไม่หลงคำ
โฆษณาชวนเชื่อ ของลัทธิบางลัทธิ ที่โฆษณาอยู่ว่าจะทำให้เกิด
ความเสมอภาคกัน ไม่ให้มีนายทุนหรือชนกรรมาชีพ อย่างนี้
เป็นต้น.

....

ที่นี้ **ข้อที่ ๗** อยากจะให้ชื่อว่า **ความจริงที่จะต้องกล่าวโดยภาษาธรรมนั้นมีอยู่.**

ความจริงที่จะต้องกล่าวโดยภาษาธรรมนั้นมีอยู่. คำพูดที่กล่าวโดยภาษาคนนั้น มันจริงอย่างภาษาคน; มันไม่จริงทั้งหมดคือมันไม่จริงถึงที่สุด มันจริงอย่างผิวเผิน. ความจริงที่ลึกซึ้งถึงขนาดที่ต้องกล่าวด้วยภาษาธรรมนั้นมีอยู่; และเป็นสิ่งที่เยาวชนของเราควรจะทราบ. ที่แล้วมา เราไม่อบรมสั่งสอนเยาวชนของเราในข้อนี้, บางทีก็จะเป็นเพราะว่า คนแก่ ๆ มันก็โง่เสียเอง มันก็ไม่สามารถจะสอนเยาวชนในข้อนี้ได้.

อาตมาจะยกตัวอย่างพอเป็นตัวอย่าง เช่น จะพูดขึ้นว่า "อร่อยนั้นคือบาป"; ใครฟังถูกบ้างก็ลองคิดดู. เด็ก ๆ ก็ชอบอร่อย คนแก่ ๆ ก็ชอบอร่อย ได้กินอร่อยแล้วก็ว่ามีบุญ. ที่อาตมาพูดเสียใหม่ว่า มันบ้า แล้วมันก็บาป.

อร่อยเรื่องที่ ๑ ได้อร่อยมาก ๆ แม้ในเรื่องอาหารการกินนี่จะเป็นอย่างไร? มันก็คงจะทำให้กินเข้าไปมาก เกินกว่าที่ควรจะกิน แล้วมันก็จะเกิดอะไรขึ้น? หมอทั้งหลายก็คงจะบอกได้ดี. หรือเมื่อมันอร่อย จนเป็นทาสของความอร่อยแล้ว มันก็จะเห็นแต่แก่ความอร่อย; ไม่นึกถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มันก็จะขโมย, หรือมันก็จะทำชั่วอย่างอื่น เพื่อให้มันได้อร่อย.

ขอให้สังเกตดูทั่ว ๆ ไป บางทีก็ทำอาชญากรรมอันร้ายแรง

เพียงเพื่อความอร่อยเท่านั้น, ฉะนั้นก็ต้องถือว่า “อร่อยนั้นคือบาป”. ถ้ากินไปตามความอร่อย ก็คงจะอ้วน แล้วเป็นความดันสูง เป็นอะไรต่าง ๆ นานา, มันดีที่ตรงไหน. แต่เมื่อพูดว่า “อร่อยเป็นเรื่องบาป” อย่างนี้ไม่มีใครยอมรับ คนแก่ก็ไม่สอนลูกเด็ก ๆ ว่าเป็นอย่างนี้; แล้วจะให้ลูกเด็ก ๆ เขารู้ได้อย่างไร.

ที่นี่ อร่อย ที่ยิ่งไปกว่านั้น, อร่อยเรื่องที่ ๒ ก็คือ เรื่องของกามารมณ์, กามารมณ์ก็คือเรื่องระหว่างเพศ ก็มีอัสนาทะหรือรสอร่อย ยิ่งไปกว่าข้าวปลาอาหาร. เมื่ออร่อยเป็นบาป แล้วอร่อยยิ่งขึ้นไปอีก มันก็เป็นบาปมากยิ่งขึ้นไปอีก. ควรจะให้เราารู้ไว้ว่า กามารมณ์ก็เป็นเรื่องของอร่อย แล้วก็มีเรื่องของบาปหลายอย่างหลายประการรวมอยู่ในนั้น.

เด็ก ๆ ของเรากำลังบูชา สิ่งที่เราเรียกว่ากามารมณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้ ซึ่งทั้งโลกแหละเขาส่งเสริมกามารมณ์จนไม่มีศีลธรรมเหลือ. เราก็บอกลูกเด็ก ๆ ของเราว่า เมื่อพูดกันตามทางภาษาธรรม ก็ต้องพูดอย่างนี้ว่า “อร่อยนั้นคือบาป”; อร่อยอาหารก็บาป, อร่อยกามารมณ์ก็บาป, แล้วยังมีอร่อยอะไรอีก.

อร่อยเรื่องที่ ๓ นี้ก็อยากจะเรียกว่า มานะและทิฐิ ซึ่งมีใจความกว้างดี; เมื่อได้ถือมานะทิฐิได้ตามที่ตัวต้องการแล้วมันอร่อย ไม่ต้องยอมใคร. อยากจะโกรธคน อยากจะด่าคน ได้ด่าแล้วก็อร่อย; นี่เรียกว่าอร่อยด้วยมานะทิฐิ. อย่างนี้ยิ่งบาปหนักขึ้นไปอีก อร่อยอาหารก็บาปในอัตราหนึ่งแล้ว, อร่อย

การารมณก็หนักขึ้นไปอีก, นี้อร่อยมานะทิจูนี้ บาปหนักยิ่งขึ้นไปกว่านั้น.

เยาวชนจะมองเห็นหรือไม่ ? เมื่อคนแก่ ๆ เองก็มองไม่เห็น แล้วจะให้เยาวชนมองเห็นได้อย่างไร ? ขอให้ช่วยไปคิดกันดู. อาตมากล่าวเพียงเป็นตัวอย่างเพื่อเราจะได้อบอกแก่เยาวชนว่า คำกล่าวในทางภาษาธรรมนั้น มันมีอยู่อีกแผนกหนึ่ง ซึ่งลูกเด็ก ๆ จะไม่เข้าใจ.

ในชั้นต้นขอให้ฟังไว้ก่อน; แล้วก็ให้สนใจศึกษาภาษาธรรมให้มากยิ่งขึ้นกว่าภาษาคน ซึ่งเป็นภาษาง่าย ๆ ต้น ๆ กล่าวไปตามความรู้สึกของคนเิง; ว่าอร่อยก็ดี มีบุญ, ได้อร่อยทุกอย่าง แล้วก็ยังมีบุญมาก ยิ่งดีมาก. ทำบุญกันสักหน่อย ก็อุทิศจะให้ได้ร้อย ในเมืองสวรรค์. ก็ลองคิดดูเถอะว่า อะไรมันจะเกิดขึ้น ?

ถ้าหากว่า เยาวชนของเราได้รับการศึกษาอบรม เกี่ยวกับภาษาธรรมที่แสดงความจริงอันลึกซึ้งอย่างนี้กันมาบ้าง ตั้งแต่แต่อ่อนแต่อก คือตั้งแต่ยังเล็ก ๆ เท่าที่เขาจะเข้าใจได้อย่างไร; ก็จะเป็นบุญเป็นกุศลแก่ลูกเด็ก ๆ เหล่านั้นเป็นอันมากทีเดียว. อย่าไปผสมโรงให้ลูกเด็ก ๆ หลงใหลในความเริ็ดอร่อย จนบูชาความเริ็ดอร่อยยิ่งกว่าสิ่งใดในโลกนี้.

....

ที่นี้ ข้อที่ ๘ อยากจะเรียกว่า การเลิกล้างสิ่งอันไม่พึง

ปรารภนา.

การเลิกล้างสิ่งอันไม่พึงปรารภนา นี่ก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องกระทำ อย่างระมัดระวัง, ต้องกระทำกันอย่างมีศีลธรรม. อย่าใช้กำลังใหม่กัน ใส่กัน จนถึงกับเลือดตกยางออก.

เดี๋ยวนี้มีเรื่องที่กำลังตึงเครียด หรือว่าเป็นปัญหาหนักในโลก ก็คือพวกเขาวชนได้รับการอบรม สั่งสอน โฆษณาชวนเชื่อ ให้เกลียดความเหลื่อมล้ำต่ำสูง; แล้วก็จะไปยังนายทุน ว่าลัทธิ นายทุน ไม่ควรจะมีอยู่ในโลก, ควรจะทำลายให้หมดไปเสียจากโลก. นี่เขาวชนของเราโดยมาก ก็เป็นคนจน มันก็ยอมรับลัทธินี้โดยง่าย.

คำว่า “นายทุน” ก็เป็นคู่กันกับ “ชนกรรมาชีพ” ทั้ง ๒ คำนี้ ก็ล้วนแต่ไม่น่าฟังด้วยกันทั้งนั้น; เมื่อเราไม่อยากจะให้คำว่า นายทุน หรือคำว่าชนกรรมาชีพมีอยู่ในโลก เราก็ควรจะทำในทางที่ให้มันราบรื่น ไม่ใช่ด้วยการฆ่ากัน.

เราควรจะทำให้ให้นายทุนนี้ เปลี่ยนไปเป็นเศรษฐกิจบุญ; แล้วก็ทำให้ชนกรรมาชีพ คนรับจ้างนี้ เปลี่ยนเป็นคนที่ขยันขันแข็ง ประพฤติธรรมะ จนไม่ต้องเลี้ยงชีวิตด้วยการรับจ้างวันหนึ่ง ๆ อีกต่อไป นี่สามารภจะให้คำว่า “นายทุน” หรือคำว่า “ชนกรรมาชีพ” หายไปจากโลก โดยวิธีของศีลธรรม.

ทำไมจะต้องมาผจญผลันใช้วิธีการซึ่งมันเป็นการฆ่ากัน อย่างที่กำลังคอยจ้องกันอยู่ที่นั่น ที่นี้ ในประเทศนั้น ในประเทศนี้ ดูเหมือนจะเต็มไปด้วยหมดทั่วทุกหัวระแหง ในโลกทีเดียว. ที่ทำยัง

ไม่สำเร็จ ก็คอยจ้องกันอยู่; แม้ในประเทศที่ใหญ่ เป็นอภิมหาอำนาจ เป็นอะไรก็ตามเถอะ มันก็ยังมีลัทธิที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน และกัน คอยจ้องจะทำลายล้างกันด้วยการฆ่า; ไม่ได้พยายามที่จะเลิกล้างสิ่งนี้ด้วยศีลธรรม, ไม่ใช่อำนาจของพระธรรม, ไม่ใช่อำนาจของพระเป็นเจ้า, มาแก้ไขปัญหานี้ หรือเลิกล้างลัทธิที่ไม่พึงปรารถนาเหล่านี้.

เราอยากให้เยาวชนของเรา ไม่หลงไปตามเขา; มามองดูอย่างผู้มีสติปัญญา มีสัมมาทิฐิ หรือว่าเป็นพุทธบริษัท จะเลิกล้างสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาได้ด้วยอำนาจของศีลธรรม; โลกนี้ก็จะไม่ต้องเปื้อนเลือด; ใช้คำว่าอย่างนี้ ก็คงจะเข้าใจกันได้ง่าย.

ทำไมจะไปผจญผจญเปลี่ยนโลกนี้ ด้วยการฆ่าฟันกันอย่างไม่ต้องดูอะไร; จะฆ่าฟันกันอย่างไรที่เรียกว่ามีคัมภีร์ อย่างนี้ก็เอา. เขามีความเห็นผิดถึงขนาดนี้ ว่าจะฆ่าฟันกันอย่างไม่ต้องดูอะไรกันแล้วก็เอา; เพื่อจะเปลี่ยนโลกนี้ให้มันเป็นอย่างอื่น.

ที่จริงก็ไม่มีเหตุผล ที่จะต้องเปลี่ยนโลกนี้ให้เป็นอย่างอื่น เพราะมันแก้ไขได้; และถ้าจะเปลี่ยนให้เป็นอย่างอื่น มันก็ต้องโดยวิธีอื่น ซึ่งไม่ต้องมีการฆ่ากัน.

สิ่งที่เรียกว่า “มนุษยธรรม” คือ ธรรมะสำหรับมนุษย์นั้น ไม่เกี่ยวกับการฆ่า; แม้ว่ามันจะจำเป็นจะต้องทำสงคราม ก็ต้องทำเพื่อรักษาศีลธรรม ไม่ใช่เพื่อฆ่าคน ไม่มีเจตนาแห่งการฆ่า. เราควรจะระบุมนุษยธรรมไปยังคำว่า “อหิงสา” คือ ไม่เบียด-

เป็นน ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น แม้ให้ระคายคนสักเส้นหนึ่ง; นั่นคือความหมายของคำว่า “อหิงสา” อันสมบูรณ์ที่สุด. เดียวนี้เราจะล้างชีวิตเขา แล้วมนุษยธรรมมันจะเหลืออยู่ที่ตรงไหน มันก็คือทำโลกนี้ให้หมดมนุษย ให้ไม่มีมนุษยเหลือ.

ทำไมเขาไม่ถอยหลังเข้าคลอง ? คือไม่ย้อนมองดูไปข้างหลังว่า มันเคยรอดกันมาได้อย่างไร ? บรรพบุรุษของเรารอดมาได้อย่างไร ? มีศาสนาคุ้มครองอย่างไร ? ถ้าเข้าใจในเรื่องนี้ก็จะเลิกความคิดที่จะใช้ศาสตราวุธสำหรับแก้ปัญหา; แต่จะใช้ธรรมาวุธ – อาวุธคือธรรมะ อันได้แก่ศีลธรรมนั่นเอง เพื่อจะแก้ปัญหาในโลกที่สวองามของเรา.

....

ข้อที่ ๙ อยากจะให้เยาวชนของเรา รู้จักสิ่งที่เรียกกันว่า เทคโนโลยี หรือ เทคโนโลยีที่ควรจะรู้จัก.

เดี๋ยวนี้ในโลกทั้งโลกบูชาเทคโนโลยียิ่งกว่าพระเจ้า; ที่พูดอย่างนี้ไม่ใช่คำด่า ไม่ใช่เจตนาจะด่า แต่พูดไปตามที่มองเห็นอยู่แท้ ๆ. ไม่ต้องสังเกตพิจารณาพิถีพิถันอะไร ก็มองเห็นอยู่แท้ ๆ ว่า เขากำลังบูชาเทคโนโลยี, เป็นทาสของเทคโนโลยี, ระดมอะไรทุก ๆ อย่างเพื่อเทคโนโลยี; ตามแขนงของวิชาการหรือการงานนั้น ๆ ใช้วิชาเทคโนโลยีสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นอย่างมหาศาล อย่างรวดเร็ว.

นี่เราอยากจะบอกให้เยาวชนของเราทราบ ว่า เทคโนโลยี

ของมหากษัตริย์อย่างนี้ มันจะทำให้โลกให้เป็นสวรรค์ของปีศาจ; มันจะทำให้โลกนี้ให้เป็นสวรรค์ก็ได้ ก็เป็นสวรรค์ของปีศาจ คือความเข้มข้นของกิเลส ที่มีอยู่ในจิตใจของคนนั่นเอง. เพราะว่าเทคโนโลยีทั้งหลาย จะสร้างแต่สิ่งที่อำนวยความสะดวกสบาย สนุกสนาน เจริญรุ่งเรือง งดงาม แข่งกันกับเทวดา; ในบางสิ่ง บางอย่าง เขาสร้างได้ล้ำหน้าพวกเทวดา ที่เราเคยอ่านมาใน พระคัมภีร์ด้วยซ้ำไป.

นี่เราเรียกว่า เทคโนโลยีอย่างมหากษัตริย์ เพราะว่ามันมี อำนาจมากเกินไปเกิน. วิชาความรู้ก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์ อย่างเดียวนี้ มันยิ่งไปกว่ามหากษัตริย์เสียอีก; แล้วมันก็ช่วยกัน ทำให้โลกนี้ให้เป็นสวรรค์ของมหากษัตริย์ คือกิเลสที่มันมากยิ่งขึ้น, อย่างสมกันทีเดียว, อย่างสมสัดส่วนส่วนกันทีเดียว.

สวรรค์ชนิดนี้ มันก็เป็นสวรรค์ของปีศาจ คือกิเลส; แล้วก็ ส่งเสริมกิเลสยิ่ง ๆ ขึ้นไป. ยิ่งทำขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งทำคนให้ไกลไป จากธรรมชาติ, ให้เกลียดธรรมชาติ, ให้เกลียดธรรมชาติอันสงบ, ไม่อยากจะเป็นอยู่อย่างสงบ แล้วก็เกลียดธรรมชาติ; ให้เกลียด พระเจ้าในที่สุด. มันไกลไปจากธรรมชาติ ก็คือไกลไปจาก พระเจ้านั่นเอง; แล้วมันก็เพิ่มอาชญากรรมขึ้นมาในโลก.

ขอให้คิดดูให้ดี ว่าอาชญากรรมเพิ่มขึ้นมาเพราะเหตุใด ? ผู้มีปัญญาทั้งหลาย เขาลงความเห็นกันว่า เพราะว่าเศรษฐกิจ ไม่ดี อาชญากรรมในประเทศนี้หรือในโลกนี้ มันก็เพิ่มมากขึ้น. อาตมาเห็นว่ามันหลับตาพูด ที่จริงอาชญากรรมมันเกิดขึ้น

เพราะว่าเศรษฐกิจมันดีเกินไปอย่างนี้; ไม่ใช่เศรษฐกิจมันไม่ดี.

เศรษฐกิจมันดีจนเกินไป คนก็มีจิตใจผิดปกติ. ก็ดูซิ, ที่ว่าเขามีเงินใช้ อะไรเหลือเฟือนั้น เขาหยุดทำอาชญากรรมหรือเปล่า? ที่แท้คนที่เศรษฐกิจดี มันยิ่งประกอบอาชญากรรมอันเลวร้ายยิ่งไปกว่าคนที่ยากจน. อาชญากรรมของคนมั่งมี ก็คือคอร์รัปชัน นี่เพราะว่าเศรษฐกิจมันดีเกินไป; ยิ่งเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เรื่องความสุข สนุกสนาน เอร์ดีอรอย ทางเนื้อทางหนังเข้าด้วยกันแล้ว อาชญากรรมและคอร์รัปชันมันก็เพิ่มมากขึ้น.

นี่ขอให้สังเกตกันดูสักอย่างหนึ่งว่า อาชญากรรมมันเพิ่มขึ้น เพราะเศรษฐกิจมันดีเกินไปสำหรับกิเลส; นอกไปกว่านี้ คนเราก็เป็นโรคจิต โรคประสาทกันมากขึ้น.

การที่คนสมัยนี้เป็นโรคจิต หรือโรคประสาทมากขึ้นนั้น เพราะมีความหลงใหลไปตามกระแสแห่งความเจริญก้าวหน้าของโลก ที่บูชาเทคโนโลยี : ตัวเองก็หลงใหล, แล้วก็อยากให้ลูกหลานเหลนหลงใหล ในความดีอย่างโลก ๆ ในความมีหน้ามีตา ความร่ำรวย ความอะไรต่าง ๆ อย่างโลก ๆ ซึ่งเป็นผลของเทคโนโลยีแห่งยุคปัจจุบัน.

ยิ่งหลงเท่าไร มันก็ยิ่งเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้นเท่านั้น; เดียวนี้เขาจะประชุมอะไรกันสักหน่อย เช่นประชุมนักเรียนเก่านี้ เขาก็ต้องเอาโรงแรมที่หรูหราที่สุด แล้วก็ในห้องที่สวยที่สุด. จะพิจารณาแก้ปัญหาความยากจนขั้นแค้นของชาวนานี้ เขาก็ประชุมกันที่โรงแรมที่หรูหราสวยงามที่สุด เหมือนกับเมือง

สวรรค์; อย่าออกชื่อเลยว่าที่ไหน. ทุกคนคงจะทราบดีอยู่แล้วว่า ที่ไหนบ้าง ที่เขานัดประชุมกัน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวนา; ไม่ได้มานั่งในโคลนในนา แล้วพิจารณาแก้ปัญหาของชาวนากับชาวนา กับโคลน กับวัว กับควาย อย่างนี้.

นี่มันเป็นทาสของวัตถุนิยมหรือเทคโนโลยี มากถึงขนาดนี้; นี่มนุษย์ธรรมมันก็มีไม่ได้ เพราะมันไม่สมสัด ไม่สมส่วน ไม่สมดุลย์ ไม่ตรงตามเรื่องของมัน.

ทีนี้เราจะดูอีกมุมหนึ่ง ก็จะมีพบว่า เทคโนโลยีนี้ มันทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ เร็วเกินไป และเกินจำเป็นด้วย. ความก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีในโลกเวลานี้ รุนแรงมาก; แล้วก็จะเปลี่ยนธรรมชาตินี้ ให้มาเป็นผลิตผลนานาประการ จนจดจำกันไม่ไหว หรือว่าจนสังเกตกันไม่ไหว. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในดิน ใต้พื้นดินนี้ ถูกขุดขึ้นมาทำใช้ ในสิ่งที่ไม่จำเป็น คือเกินจำเป็น ที่เราจะต้องอยู่กันอย่างนั้น จะต้องกินกันอย่างนั้น จะต้องไปมากันอย่างนั้น ซึ่งมันล้นแต่ไม่จำเป็น. มันยังมีปัญญามาก ก็ยิ่งขุดขึ้นมาถูกลง คือทำให้หมดไปโดยเร็ว; แล้วไม่เท่าไรมันก็จะหมด แล้วก็ไม่ได้ทำให้มนุษย์มีความสุขยิ่งขึ้น; ทำให้มนุษย์มีปัญหามากขึ้น พร้อม ๆ กับที่ทำลาย ทรัพย์สมบัติของพระเป็นเจ้า ในแผ่นดินนี้ให้หมดไป.

นี่เราอยากจะให้เยาวชนของเรา รู้จักเทคโนโลยีมหาภัย อันร้ายกาจนี้ ในลักษณะอย่างนี้. อย่าให้ไปหลงเทคโนโลยีกัน

นักเลย; เทคโนโลยีนั้น ยิ่งไปหลงกับมันเข้า มันก็ยิ่งค้นพบ วิธีที่จะทำลายโลกนี้ให้วินาศเร็วเข้า. ส่วนที่จำเป็นจะต้องทำนั้นนะ มันมีน้อยมาก; ส่วนที่ไม่จำเป็นจะต้องทำมันกลับมีมาก มันก็เสียไปเปล่า ๆ.

คำว่า “เทคโนโลยี” ในที่นี้ เป็นเรื่องวัตถุนิยมทั้งนั้น ไม่มีเรื่องทางจิตใจเลย; ถ้าเขาเปลี่ยนเทคโนโลยีมาเป็นเรื่องทางจิตใจเสียบ้าง ก็ะยังดีจะดีกว่านี้ แต่เขาไม่ต้องการ แล้วเขาคงจะให้เอาเราด้วย; เมื่อเราบอกว่า เปลี่ยนเทคโนโลยีมาเป็นเรื่องทางจิตใจกันเสียบ้าง อย่าเป็นเรื่องทางวัตถุโดยส่วนเดียวเลย. นี่เป็นเรื่องเทคโนโลยี เกี่ยวกับเยาวชน.

ที่นี้ ข้อที่ ๑๐ อยากจะเรียกชื่อว่า เรื่องอันเกี่ยวกับ
รัฐบาล.

ในโลกนี้มีหลายประเทศ แต่ละประเทศมีรัฐบาล; ฉะนั้นในประเทศนั้นก็必有รัฐบาล และมีประชาชน. เดียวนี้มีความคิดที่เกิดขึ้น แล้วก็ติดถ้อยกันอยู่เป็นหลักโดยรู้ตัวก็มี, ไม่รู้ตัวก็มี; โดยเจตนาก็มี, โดยไม่เจตนาก็มี, ว่า “รัฐบาลนั้นเป็นปฏิปักษ์กับประชาชน”.

ลองคิดดูเถอะ, สังเกตดูเถอะ, ว่าในโลกนี้ มีประเทศไหนบ้างที่รัฐบาลกับประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งเดียวกัน; ว่ารัฐบาลก็คือเรา เราก็คือรัฐบาล. ในประเทศที่ใหญ่ยิ่ง เป็นอภิมหาประเทศ แล้วยิ่งพบบางที่สุด เด่นที่สุด คือการต่อสู้

ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในลักษณะที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม.

ถึงแม้ในประเทศเล็ก ๆ อย่างประเทศไทยเรานี้ก็เหมือนกัน เคยพบที่ไหนบ้าง ? ที่ประชาชนรู้สึกกว่า เราเป็นอันเดียวกัน หรือสิ่งเดียวกันกับรัฐบาล, หรือรัฐบาลเป็นสิ่งเดียวกันกับเรา. ความรู้สึกอันนี้รุนแรงยิ่งขึ้นทุกที คือมีความรู้สึกในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันยิ่งขึ้นทุกที.

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชเสียอีก ยังจะพอมองเห็นว่า ประชาชนมีความรู้สึกกว่ารัฐบาลของเรา หรือเราเป็นอันเดียวกันกับรัฐบาล, อย่างน้อยก็รู้สึกทำนองนั้น มากพอสมควร. ครั้นมาถึงสมัยประชาธิปไตย เสรีประชาธิปไตย ความคิดก็เดินแยกทางกันไป เราก็เรา รัฐบาลก็รัฐบาล. อยากจะเรียกความคิดอันนี้ว่า มันเป็นความคิดที่วิปลาสอย่างยิ่ง; ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย ในการที่ประเทศประเทศหนึ่งจะมีรัฐบาล.

ฉะนั้นอยากจะเรียกว่า มันเป็นความคิดที่โง่เง่า บ้าบอที่สุด ที่รู้สึกกว่ารัฐบาลกับประชาชนนั้น เป็นปฏิปักษ์ต่อกันเสมอไป. ไม่มีใครพยายามสร้างศีลธรรมขึ้นมา ในลักษณะที่ว่า รัฐบาลคือประชาชน, ประชาชนคือรัฐบาล.

ตามที่เป็นอย่างนั้น ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ; แล้วก็มากเกินไป แล้วก็ส่วนใหญ่ หรือส่วนมากที่สุดก็ไปรับการศึกษา พุดไม่กลัวโกรธ ก็ว่าโง่, ส่วนมากมันยังมีแต่คนโง่ ฉะนั้นจึงปกครองประเทศไม่ได้ จึงต้องตั้งรัฐบาล คือคนฉลาดให้เป็นคณะ

สำหรับปกครองประเทศ. พอตั้งขึ้นแล้ว ก็กลายเป็นปฏิปักษ์; ปฏิปักษ์ นี้แปลว่า ฝ่ายที่ตรงกันข้าม, กลายเป็นฝ่ายที่ตรงกันข้ามต่อกันและกัน ก็ต่อสู้กัน ก็คิดจะทำลายล้างกัน ไม่มีเวลาสิ้นสุด. มันผิดกฎของธรรมชาติ อยู่โดยอัตโนมัติ : เจ้าของประเทศ สมมติหรือแต่งตั้งคนขึ้นปกครองประเทศ แล้วก็เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน.

นี่คือความไม่มีศีลธรรมอย่างยิ่งในหมู่มนุษย์, ไม่มีสัมมาทิฐิในหมู่มนุษย์นี้ มันจึงเกิดผลร้ายขึ้นมา อย่างสาสมกันทีเดียว, ประชาชนก็หาว่ารัฐบาลเป็นนายทุน, รัฐบาลเป็นศักดินา, รัฐบาลเป็นขุนศึก, แล้วก็ยุยงส่งเสริม ปลุกปั่นกัน ให้มีความเข้าใจอย่างนี้.

ขอให้เราลองพิจารณาดู ว่าศีลธรรมมันจะมีที่ตั้งที่ตรงไหน ? ความสมัคปรมาสามัคคีหรืออะไร มันจะมีได้อย่างไร ? คือถ้าหากว่ามันมีศีลธรรมเข้ามา มันจะเกิดอะไรขึ้น ? จึงพูดอย่างกำปั้นทุบดินได้เลยว่า ถ้ามันมีศีลธรรมเต็มเปี่ยมแล้ว ก็จะไม่มีการที่รัฐบาลที่เป็นนายทุน, รัฐบาลศักดินา, รัฐบาลขุนศึก. ขุนศึกทั้งหลายก็ประจบนายทุน ตั้งอยู่ได้ด้วยนายทุน, มาเป็นรัฐบาล ก็เป็นรัฐบาลขุนศึกชนิดที่เนื่องกันอยู่กับนายทุน; มันก็ไม่มีทางที่จะเห็นใจคนยากจน.

ถ้าศีลธรรมเข้ามาแล้ว มันก็มีแต่คนที่มัวหมอง ทำหน้าที่ของตนตามหน้าที่ที่จะต้องทำ; มันก็เป็นเหมือนกับว่า เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน, “เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน”

ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ตามที่ควรจะทำ ตามความสามารถของตน เพื่อทุกคนจะได้มีความอยู่เป็นสุข มีสันติสุขร่วมกัน อย่างนี้.

ถ้าเราชี้แจง ให้เยาวชนของเรา มีความเข้าใจถูกต้องอย่างนี้; ในอนาคตข้างหน้า เขาก็ไม่ต้องมีรัฐบาลที่เป็นปฏิปักษ์กับประชาชน, ไม่ต้องมีประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาล ซึ่งจะต้องใช้คำว่า “เขา” ว่า “เรา” กันอยู่เสมอ; โกรธขึ้นมากี่ว่ามึงว่ากู มันไม่มีทางที่จะเป็นคนเดียวกันได้. อันนี้เอาตามาคิดว่า มันเป็นศีลธรรมข้อสำคัญข้อหนึ่ง, เป็นศีลธรรมเกี่ยวกับความมั่นคงของชนชาติไทยที่เยาวชนควรจะรู้จัก จึงเอามาพูด.

....

นี่ **ข้อที่ ๑๑** อยากจะเรียกชื่อว่า **เรื่องของประเทศไทย**; เรียกสั้น ๆ ว่า เรื่องของประเทศไทย, คือ เรื่องต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่ไม่เหมือนใคร ที่เราจะต้องรู้. อย่างน้อยที่สุดก็ควรจะรู้ว่า ประเทศเราควรจะมีอะไร อย่างไร ที่เหมาะสมกับความเป็นไทย.

ข้อแรกก็อยากจะพูดว่า **ประเทศไทยเราอย่างที่เป็นอยู่** นี้ ไม่ต้องไปหวัง ที่จะจะเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ. แต่ลูกเด็ก ๆ ของเรา ก็อยากจะให้ประเทศไทยเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ เอากับเขาซิ; เขาก็พยายามทุกอย่าง อย่างไม่ดูหน้าดูหลัง ไม่ดูอะไรหมด ที่จะให้มีระบบการเมืองอย่างกับประเทศมหาอำนาจ หรือ อภิมหาอำนาจ กับเขาบ้าง.

มันก็กลายเป็นเรื่องบ้าหลัง; หมายความว่า ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ แล้วมันก็บ้าเปล่า ๆ.

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมอย่างนี้ มีชนบทรรมนิยมประเพณีอย่างนี้ ทั้งหมดนั้นล้วนแต่ออกมาจากพระพุทธศาสนา ใฝ่หาสันติสุข; ไม่ต้องการจะล่าเมืองขึ้น. ทำไมจะต้องไปนิยมระบบการเมืองอย่างอภิมหาอำนาจ.

ข้อที่สองประเทศที่มีประชาชนยึดมั่นในทางศีลธรรมนี้ **ต้องไม่มีระบบหลังเลือด** จะไปหวังระบบหลังเลือด มันก็ไม่มีประเทศอย่างนี้. ประเทศไทยเรา ยังมีความเหมาะสมที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยศีลธรรม; ไม่มีเหตุผล ไม่มีควมเหมาะสมใด ๆ ที่จะแก้ปัญหของประเทศด้วยศาตราวุธ หรือด้วยการหลังเลือด. แต่ว่าเยาวชนไทยของเรา ก็กำลังเปลี่ยนความคิดเห็น; มีเลือดที่ร้อนระอุยิ่งขึ้นทุกที จนถึงกับเป็นคนบ้าเลือดกับเขาด้วยเหมือนกัน.

นี่ขอให้เยาวชนของเรา รู้จักประเทศของตัวเองให้ถูกต้อง แล้วศีลธรรมก็จะมีมา และจะคุ้มครองประเทศได้.

....

ที่นี่ ข้อที่ ๑๒ ซึ่งเนื่องต่อกันไปอีกว่า **ศีลธรรมกับโลกในสภาพปัจจุบัน จะปรับกันเข้าได้หรือไม่ ?** โลกในสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร ? ท่านทั้งหลายก็พอจะทราบกันอยู่บ้าง หรือมองเห็นกันอยู่ ว่ามันเป็นอยู่อย่างไร. และโลกในลักษณะ

เช่นนี้ มันจะปรับเข้าได้ไหม กับสิ่งที่เรียกว่า “ศีลธรรม” ? อาตมา เคยได้ยินเยาวชนหลายคน, เยาวชนที่เป็นนักศึกษา, เขาพูด ว่าระบบศีลธรรมนั้นใช้กันไม่ได้เสียแล้วกับโลกในภาวะปัจจุบัน.

เขาประณามหรือขีดฆ่าออกไปเลย ว่าสิ่งที่เรียกว่า ศีลธรรม นั้นใช้ไม่ได้กันเสียแล้วกับโลกนี้ ในสภาพปัจจุบัน; คงเหลือ ใช้ได้อยู่ก็แต่อำนาจ อำนาจอาวุธ อำนาจการเมือง อำนาจอะไร ก็ตาม ที่เรียกว่าอำนาจก็แล้วกัน ศีลธรรมนั้นพ้นสมัย ที่จะเอา มาใช้กับโลกในสภาพปัจจุบัน.

นี่เราก็มักมีปัญหาขึ้นมาทันทีว่า ศีลธรรมกับโลกในปัจจุบัน นี่ มันยังจะไปกันได้หรือเปล่า ? เราไม่มีความคิดอย่างนั้น; เพราะเรามีความยึดมั่นในพระธรรม หรือในศีลธรรมแน่นแฟ้น เกินไป จนถึงยืนยันอยู่อย่างเดียวว่า ธรรมะนี้เป็นสิ่งที่สามารถ แก้ปัญหาได้ทั่วไป ได้เรื่อยไป ตลอดกาลนิรันดร์. โลกในสภาพ ปัจจุบันจะเลวทรามอย่างไร ก็ยังจะต้องแก้ไข ด้วยสิ่งที่เรียกว่า “ศีลธรรม” อยู่นั่นเอง.

แต่ถ้าเมื่อมองดูภาวะการณ์ต่าง ๆ แล้ว ก็รู้สึกสลดใจ; จวนจะเห็นคล้ายไปตามทางที่เยาวชนรุ่นใหม่ว่า. เรามี เหตุผลว่า การเมืองรอบด้าน เนื่องด้วยประเทศทั้งหลาย ทั่วโลก รอบประเทศเรา นี้ มันไม่อำนวยให้เราสามารถใช้ศีลธรรมอยู่ได้; ก็จะต้องใช้อาวุธ อาวุธร้อนหรืออาวุธเย็นก็ตาม; คือใช้การเมืองกับการใช้อาวุธ ปืนผาเหล่านี้ เพื่อจะแก้ปัญหาต่าง ๆ. ถ้าเยาวชน ในโลกนี้มีความคิดอย่างนี้กันหมดแล้ว ก็เป็นอันว่า ศีลธรรมก็

หมดไปจากโลก แล้วก็คือ มิคส์ัญญะจะต้อง เกิดขึ้น.

ที่นี่ ในฐานะที่ว่าเป็นพุทธบริษัท ในสายโลหิตสืบกันมา ช้านาน เรายังคงยึดมั่นในสิ่งที่เรียกว่า “ศีลธรรม” อยู่. โลกนี้ เหวไปจากแนวของศีลธรรม ก็ดึงกลับมาสู่แนวของศีลธรรม; เพราะถ้าดันทุรังไปเท่าไร มันก็ยิ่งไปหาความวินาศหรือจุดสิ้น จุดจบกันเท่านั้นเอง เพราะว่าต่างฝ่าย หรือแต่ละประเทศนั้นนะ เขาก็มีความมูทะลุจุดันด้วยอำนาจของกิเลส อยู่ด้วยกันทั้งนั้น; เมื่อทุกฝ่ายยึดถืออธรรม, คือไม่ถือเอาธรรมเป็นหลักแล้ว มัน ก็จะต้องกระทำตอบต่อกันและกัน ในลักษณะที่นำมาซึ่งความ วินาศ.

นี่เขาก็ยังแย้งว่า “เราจะมัวศีลธรรมอยู่คนเดียว เราก็ตาย”. เราก็บอกว่า แม้เราจะดันทุรังไป โดยไม่มีศีลธรรม; เราก็ตาย ยิ่งกว่านั้น คือตายเร็วยิ่งกว่านั้น. ถ้าอยู่ในศีลธรรมนี้ มันยังมี ทางที่จะตายดี; ถ้าดันทุรังไปโดยไม่มีศีลธรรมนี้ มันก็ได้ตายเลว. ก็ไปเลือกดูเอาเองก็แล้วกันว่า ควรจะเอาอย่างไร ?

เมื่อพูดถึงโลกในสภาพปัจจุบันนี้ ก็อยากจะทำความเข้าใจ กันอีกสักนิดหนึ่งว่า โลกในสภาพปัจจุบันนั้น เป็นโลกแห่ง วัตถุนิยม; และโลกแห่งวัตถุนิยมนั้นมีใจความสำคัญอยู่ตรงที่ ว่าจะไม่บังคับความรู้สึก. ความรู้สึกในที่นี้ ก็หมายถึงความรู้สึก ของกิเลส ที่ตกอยู่ใต้อำนาจสร้อยของวัตถุ.

เราประดิษฐ์สร้างสรรพวัตถุขึ้น ให้มีสร้อยสำหรับมอม ตัวเองให้มึนเมา; แล้วก็หลงอยู่ในวัตถุนั้น; แล้วก็ไม่ว่าจะ

บังคับความรู้สึกใด ๆ ทั้งสิ้น คือจะปล่อยให้มันไปตามอำนาจ
ของความรู้สึก ให้มันได้รับรสที่เขาเรียกกันว่า ความอร่อย,
แล้วก็ในลักษณะที่เรียกว่า ถึงจิตถึงใจ ถึงอกถึงใจ ลักษณะอย่าง
นี้ รวมเรียกว่า ไม่บังคับความรู้สึก.

เดี๋ยวนี้ โลกเขาก็ไม่บังคับความรู้สึกกันยิ่งขึ้น ทำอะไรตาม
ใจกิเลสยิ่งขึ้น; มันก็เท่ากับว่า ใส่ปุ๋ยให้กิเลสเรื่อยไป กิเลสก็
งอกงาม เหมือนกับต้นไม้ที่มันได้ปุ๋ยดี ได้ดินดี. จิตใจของคน
เหล่านั้น ก็ไม่มีวันที่จะพบกับแสงสว่าง. เดี่ยวนี้ โลกมันมี
วัฒนธรรมวัตถุนิยม อย่างนี้ ก็มีปัญหาในการที่จะมีศีลธรรม
หรือจะกลับไปสู่ศีลธรรม.

เราจะทะเลาะกับเยาวชนลูกเด็ก ๆ ของเรา ในเรื่องนี้นัก
อย่างไรดี ? เขาจะส่งเสริมมัน; เราจะให้ถอยหลังออกมาเสีย.
เราบอกให้เขาถอยมาหาความปลอดภัย; แต่เขากลับเห็นว่า
เขาจะออกไปสู่ชัยชนะ. ขอให้คนแก่ ๆ ทั้งหลายช่วยคิดดู ว่า
จะพูดกับลูกเด็ก ๆ ที่เป็นลูกเป็นหลาน ในครอบครัวของเรา
อย่างไร ? ซึ่งสรุปความว่า ทำอย่างไรศีลธรรมจึงจะมีอยู่ใน
ครอบครัวของเรา ? นี่คือปัญหา ที่เรียกว่า ศีลธรรมกับโลกใน
สภาพปัจจุบัน จะไปกันได้หรือไม่ ?

....

ที่นี้ ข้อที่ ๑๓ อยากจะพูดซ้ำโดยไม่กลัวผู้ฟังเบื่อ จะเรียก
ชื่อมันว่า **ประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม**, ประชาธิปไตยแห่ง

ศีลธรรม ช่วยฟังด้วย แล้วก็ช่วยจำด้วย.

เราไม่มีประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม หรืออย่างศีลธรรม. เรากำลังมีประชาธิปไตยที่สร้างปัญหาไม่รู้สิ้นสุด. และเรามีความเป็นพุทธบริษัท มีความเป็นสัตบุรุษ เป็นผู้ที่รักความเป็นมนุษย์ มีมนุษยธรรม เราจึงใคร่ครวญในข้อนี้. เราจะมีประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม ไม่ใช่ประชาธิปไตยอย่างที่เขา กำลังมีอยู่.

ที่นี้ จำกัดความ**ประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม**ไว้ว่า “**ประชาธิปไตยนั้น คือลัทธิที่เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่**”. ถ้าพูดให้สั้นที่สุด ก็จะเป็นว่า “**ประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่**”; จะไม่พูดว่า **ประชาชนเป็นใหญ่**. เมื่อพูดว่า “**ประชาชนเป็นใหญ่**” มันจะกลายเป็นเรื่องบ้าหลัง บ้าบอขึ้นมาทันที. ประชาชนเป็นใหญ่ มันก็จะแย้งกันได้ ยื้อแย้งกันได้ หลายรูปแบบของการปกครอง.

แต่ถ้าเรามีหลักว่า **ประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่** ให้เกิดองค์การที่ทรงอำนาจขึ้นมา จัดให้ประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่; แล้วอย่างนี้ก็เรียกว่า **ประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม** หรือถูกต้อง.

แต่นี้เรายังไม่พบระบบการปกครอง ที่พูดว่า**ประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่**; เราพบแต่ระบบที่ว่า **ประชาชนเป็นใหญ่** เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน อะไรก็ประชาชน. แต่แล้วเรื่องมันไม่ไปจบลงที่ว่า “**ประโยชน์ของประชาชนเป็น**

ใหญ่” มันประโยชน์ของบุคคลหมู่หนึ่งคณะหนึ่ง เสียเรื่อยไป.

เพราะฉะนั้น อาตมามีความเห็นว่ เราจงช่วยกันชี้แจง
อบรมสั่งสอนลูกเด็ก ๆ ของเราให้รู้จักประชาธิปไตยแห่งศีลธรรม
คือประชาธิปไตยที่มีความหมายว่า ประโยชน์ของประชาชน
เป็นใหญ่ก็แล้วกัน; จะให้หมู่คณะช่วยจัดก็ได้, จะให้พระเจ้า-
แผ่นดินที่เป็นสมบูรณาญาสิทธิราช แต่ประกอบด้วยทศพิช-
ราชธรรมมาช่วยจัดให้ก็ได้; ขอแต่ให้เป็นว่า ประโยชน์ของ
ประชาชนเป็นใหญ่ก็แล้วกัน.

เราจะเน้นการปกครองในระบบที่เรียกว่า บิดาปกครอง
บุตร อย่างที่ชนชาติไทยเคยใช้ระบบนี้มา คู่กันกับชนชาติไทยนั้น
แหละ เป็นประชาธิปไตยกว่า, กว่าประชาธิปไตยสมัยนี้ ซึ่ง
เป็นเพียงประชาชนยื้อแย่งกัน แสวงหาประโยชน์ส่วนตน; หรือ
ถ้าตั้งรัฐบาลขึ้นมา ก็กลายเป็นข้าศึกกับประชาชน เติลิดเปิดเปิง
ไปอีก.

พุทธบริษัทมีประชาธิปไตยตามแบบของตน คือมีธรรมะ
เป็นหลัก ให้ผู้ที่มีความสามารถ จัดให้ประโยชน์ของประชาชน
เป็นใหญ่ อย่างบริสุทธิ์ อย่างบริบูรณ์ มันก็พอแล้ว.

ขอให้เยาวชนลูกเด็ก ๆ ของเรา มีความเข้าใจในเรื่องนี้
และก็หวังว่าในอนาคตเขาก็คงจะสร้างประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้น
มาได้.

ที่นี่ ข้อที่ ๑๔ ซึ่งเป็นข้อสุดท้าย อยากจะให้หัวข้อว่า **เยาวชนควรมิได้รับการอบรม.**

ถ้าจะพูดให้ชัดกว่านี้ก็ต้องพูดว่า เยาวชนควรมิได้รับการชูดเกล่า หมายความว่า เยาวชนของเรา กำลังเลอะเทอะ เปอะเปื้อนไปด้วยโคลน ด้วยเหี่ยวโคล ด้วยอะไรก็แล้วแต่จะเรียกเถอะ เปอะหนาไปหมดแล้ว; ควรจะได้รับการชูดเกล่า. คำว่า “ชูดเกล่า” นี้ เป็นภาษาศาสนา คือ อบรม สั่งสอน ดุด่า ว่ากล่าว เชี่ยนตี; โดยวิธีใดก็ตามเถอะ ที่ให้ของสกปรกนั้น มันออกไปให้ได้ก็แล้วกัน.

ที่นี่เยาวชนเขาารู้สึกว่า นันมันสูญเสียเสรีภาพ เขาไม่ยอม, เขาไม่ยอมให้ใครมาชูดเกล่าเขา หรือว่าเขาจะยอมรับระบบการชูดเกล่า เขาก็เห็นเป็นการเสียเสรีภาพ ผิดหลักประชาธิปไตย สูญเสียสิทธิมนุษยชน สูญเสียอะไรต่าง ๆ หมด เลยพูดกันไม่รู้เรื่อง.

เยาวชนที่เป็นชาวพุทธ ที่มีบิดามารดาเป็นชาวพุทธ ควรจะอยู่ในขอบเขตอันนี้ คือให้ยอมรับการชูดเกล่า. ขนบธรรมเนียมอันแท้จริงของคนไทยเรา ก็อยู่ในระบบที่ยอมรับการชูดเกล่า ให้บิดามารดาครูบาอาจารย์ ว่ากล่าวเชี่ยนตี สั่งสอนอบรมได้ตามพอใจ.

เดี๋ยวนี้เกิดมาบ้าไปตามกันพวกตะวันตก; ครูบาอาจารย์ บิดามารดานี้จะเชี่ยนตีลูกหรือศิษย์ไม่ได้ เพราะมันเสียเสรีภาพ, หรือว่าจำกัดความคิดสติปัญญาของเด็ก ๆ, หรือมันเป็นป่าเถื่อน

พันสมัยแล้ว. แล้วเยาวชนของเรา จะเป็นอย่างไร ? มันก็เป็น คนที่ไม่รู้ว่าจะได้ทางไหน ? จะได้ได้อย่างไร ? ปล่อยให้มัน ทำไปตามลำพัง มันก็ตายเร็วเข้าเท่านั้นเอง. ถ้าจะดึงมาทาง นี้มันก็ไม่ยอม มันว่าเสียเสรีภาพ.

ฉะนั้นคนแก่ ๆ มาตั้งหน้าตั้งตา พยายามอบรมลูกหลาน กันเสียใหม่ว่า เด็ก ๆ ควรยินดีรับการฆูดเกล้า. เยาวชนที่เป็น ชาวพุทธ ก็คงจะเรียกว่ามีสติปัญญา สมกับชื่อว่าเป็นชาวพุทธ; ดังนั้นเขาไม่ควรจะหลงเสรีภาพบ้า ๆ บอ ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้ว นี้.

โดยที่แท้จริงแล้ว เยาวชนทุกคน ควรจะพยายามทำตน ให้เป็นลูกของพระธรรม ที่เรียกว่า “ธรรมบุตร” นี้ไปก่อน. หรือ ถ้านับถือศาสนาอื่น ก็ควรทำตนให้เป็นลูกของพระเจ้า พระเจ้า บนสวรรค์ หรือพระเจ้าที่ไหนก็ได้. ขอให้พระเจ้าที่แท้จริง ก็แล้วกัน ให้เยาวชนของเราทำตนเป็นลูกของพระเจ้าไปก่อน; อย่าเพ้อดื้อดิ่งเลย. พระเจ้าท่านสอนอย่างไร, ต้องการอย่างไร, ก็ต้องยอมทำไปก่อนสักระยะหนึ่ง จนกว่าจะพ้นขีด หรือพ้นเขต ของความเป็นเยาวชน. การศึกษาอบรมตลอดเวลานั้น มันก็จะ ทำให้เขาเป็นตัวเองได้ในที่สุด.

ความเป็นตัวเองนี้สำคัญมาก มีค่ามาก ทุกคนควรมี. ควรจะรู้จักเป็นตัวเอง; ถ้าจะเป็นตัวเองไปตั้งแต่เด็ก ๆ นั้นนะ มันบ้า. เรื่องมันก็มีอยู่เท่านั้น, มันง่าย ๆ อย่างนี้. ฉะนั้น เขาจะ ต้องเป็นลูกของพระเจ้า, ลูกของพระธรรม, หรือลูกของพ่อแม่ที่

เป็นสัมมาทิฐินี้ไปก่อน, เรื่อย ๆ ไปก่อน. แล้ววันหนึ่งเขาก็จะเป็นตัวเอง ที่เขาจะภาคภูมิใจที่สุด; เพราะว่ามันไม่มีเรื่องร้าย ไม่มีเรื่องเสียหาย, มีแต่เรื่องของความเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จได้จริง.

เดี๋ยวนี้เยาวชนไม่ยอมรับการขูดเกลามาบวชเป็นพระเป็นเณร ก็ไม่เห็นยินดี พอใจในการที่รับการขูดเกล้า; กลับสงวนไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน บ้า ๆ บอ ๆ อะไรของเขาก็ไม่รู้. ไม่เคยเชื่อฟังบิดามารดาที่บ้าน มาอย่างไร, ก็ไม่เชื่อฟังครูบาอาจารย์ที่วัด เหมือนอย่างนั้น; นี่มันระบอบกว้างขวางอย่างนี้. เราจึงพูดกันเสียใหม่ว่า ขอให้ศีลธรรมข้อนี้มีแก่เยาวชน คือยินดีรับการขูดเกล้า; ในที่สุด ก็จะเป็นเยาวชนอภิชาตบุตรที่สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ของประเทศชาติให้มั่นคง เจริญออกงามได้เป็นแน่นอน.

....

เรามีความเขลาที่มีแต่การบอกกล่าว; ไม่มีการอบรมให้สั่งเวช

ทั้งหมด ๑๔ ข้อพอเป็นตัวอย่าง สำหรับท่านสาธุชนทั้งหลาย จะได้ไปคิดนึกดู. แล้วก็อยากจะสรุปความ ในตอนท้ายของการบรรยายนี้ ว่าเรามีความเขลาโดยที่ไม่รู้ว่าจะให้ใครรับผิดชอบ อยู่อย่างหนึ่ง คือ เรามัวหลงกระทำ แต่ในลักษณะ

ที่เป็นการสั่งสอน ไม่มีการกระทำ ที่เป็นการอบรม หรือการ
ขูดเกลา.

พ่อแม่สมัยนี้ เรียกว่าไม่กล้าที่จะอบรมลูก หรือว่าตีลูก;
ก็หวังแต่การสั่งสอน แล้วก็โยนหน้าที่นี้ ไปให้ครูบาอาจารย์ที่
โรงเรียน. เด็ก ๆ ของเราไม่ได้รับการอบรม, แล้วเราก็ไม่รู้จัก
ว่าการสั่งสอนกับการอบรมนั้น มันต่างกันอย่างไร.

การสั่งสอนนี่ก็เป็นเรื่องบอกกล่าว ให้จดจำกันไว้, นาน ๆ
มันก็ลืม, หรือไม่เท่าไร มันก็ลืม, มันไม่มีการกระทำที่ซึ่งลงไป
ถึงจิตใจ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจ. ถ้าเป็นเรื่องของ
การอบรม จะต้องมีการกระทำหลายอย่าง; ไม่เพียงแต่ว่า
สั่งสอนอย่างเดียว คือต้องแวดล้อมกันมารอบด้าน จนให้เกิด
ความรู้สึกในทางจิตใจ แล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจ.

มีเครื่องสังเกตสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง ก็คือ “ความสลดสังเวช”;
ถ้าไม่ทำให้เกิดความสลดสังเวช จิตใจจะยังไม่เปลี่ยน, จะไม่มี
การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ. ในการที่จะบรรลุ มรรค ผล นิพพาน
นั้นก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีความสลดสังเวช ก็จะไม่มีการเปลี่ยน
แปลงทางจิตใจ.

ที่นี้ เยาวชนของเรา ก็ไม่เคยมีอะไร มาทำให้เขาเกิดความ
สลดสังเวช. เขากำลังฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ทะนงตัวไปตามแบบของ
เขา; ไม่มีโอกาสแห่งความสลดสังเวช เพราะเขาไม่รู้ว่าจะสังเวช
อะไร. ไม่รู้ว่าความผิดนี้ กำลังท่วมทับอยู่แล้ว หรืออันตรายกำลัง
มาอยู่รอบด้าน หรือว่ากำลังเป็นอันตรายอยู่ ก็ไม่รู้รู้สึก; เขาก็

ไม่มีความสลดสังเวช, ฉะนั้นเขาจึงไม่สามารถที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจ.

อย่างว่าจะให้ลูกเด็ก ๆ รู้จักบุญคุณของบิดามารดา; มัวแต่พูดสอนกันอยู่อย่างนี้ มันก็ยังไม่ได้รับผล จนกว่าจะมีอะไรมาทำให้เกิดความสลดสังเวช. จะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม แวดล้อมเข้ามาจากภายนอกก็ได้ เกิดขึ้นมาในภายในก็ได้ เขารู้สึกอย่างที่เราเรียกว่าสลดสังเวช หดเหี่ยวอยู่ในใจ ในข้อที่ทำผิดต่อบิดามารดา; อย่างนี้เรียกว่าเป็นการอบรม. มันมีวิธีการมาก มีรายละเอียดมาก ขอให้พยายามตั้งหน้าสังเกตศึกษาค้นคว้ากันต่อไป.

เดี๋ยวนี้เรามัวแต่สอนกันอย่างเดียว ตั้งแต่โรงเรียนประถม มัธยม วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือถ้าจะมีบรมมหาวิทยาลัย; อาตมาก็ยังเชื่อว่า ไม่มีการอบรม ชนิดที่ทำให้เกิดความสลดสังเวช เขาสอนเป็นนักปราชญ์ เป็นมหาปราชญ์ เป็นอะไรไป ไม่รู้ว่า จะไปกันถึงไหน วิเศษสุดแล้ว; มันก็ยังไม่เกิดความสลดสังเวช. เด็ก ๆ ของเรา ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจ. นี่ขอให้ช่วยกันสนใจในเรื่องนี้ให้มาก.

เราจะบอกลูกเด็ก ๆ ให้รู้ว่า ศัตรูอันร้ายกาจของเรานั้น ก็คือ สิ่งที่เราเรียกกันว่า กิเลส กาม ภัยรติ ที่กำลังบูชากันนัก. ลูกเด็ก ๆ คนไหนก็บูชาเรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องภัยรติ; ก็บอกให้เขารู้ว่า นั่นแหละระวังให้ดี มันจะกลายเป็นศัตรูที่ร้ายกาจสูงสุด ไม่มีอะไรยิ่งกว่า ฉะนั้นจงรู้จักควบคุมเรื่องกิน เรื่องกาม เรื่อง

เกียรติ นี้ให้ดี ๆ.

จะชี้ให้เห็น ในบางกรณีที่ ถ้ามันได้เกิดขึ้นแล้วจริง ๆ คือ มีอันตรายเกิดขึ้นเพราะเรื่องนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว; เขาจะ สดสัณเฑาะว์ ก็จะไม่หลงในเรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ; ให้รู้สึก ว่าเราเกิดมานี้ ไม่ใช่อยู่ด้วยความเอร็ดอรร้อยจนตลอดชีวิต แล้ว ก็ตายเฝ้าเข้าโลงไป.

เยาวชนของเรา กำลังมีความคิดอย่างนั้นอยู่ก็ได้. อาตมา เชื่อเหลือเกินว่า เรามีความคิดว่า เกิดมาแล้วก็ได้เอร็ดอรร้อย ทุกอย่าง ทุกทาง ทุกประการ จนกว่าจะตายเฝ้าเข้าโลงไป; อุตสาหกรรมอุตสาหกรรมการหาเงินนี้ ก็เพื่อให้ได้เอร็ดอรร้อย ทุกอย่างทุกประการจนกว่าจะตายเฝ้าเข้าโลงไป. เขาไม่มีความ รู้อะไรมากไปกว่านั้น; ไม่รู้เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของ สิ่งเหล่านั้นเลย.

ช่วยกันทำให้เขารู้จักเรื่องนี้กันเสียที ว่า อร่อยนั้นคือบาป; แล้วอำนาจของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั้น ครอบงำอยู่ทั่วไป. ใครอย่าไปโง่ไปหลง ว่ามันจะได้ตามความต้องการของเขาไป เสียทุกอย่าง.

นี่สรุปความว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมอย่างนี้แล้ว เขา จะทำความมั่นคง ให้แก่ความเป็นชนชาติไทยได้ เพราะอำนาจ ของศีลธรรมนั้น ๆ; เป็นศีลธรรมโดยตรงก็มี, โดยอ้อมก็มี, เป็นวัตถุอุปกรณ์ของศีลธรรมอื่นก็มี. นี่การบรรยายเป็นครั้งที่ ๑๒ นี้ สิ้นสุดลงอย่างนี้.

....

สรุปการบรรยายทั้งหมด

ที่นี้ขอสรุปการบรรยายทั้งหมด แห่งภาคมาฆบูชา นี้ ที่เราได้เริ่มต้นกันมาตั้งแต่เดือนมกราคม เป็นการบรรยายถึง ๑๒ ครั้ง โดยหัวข้อว่า เยาวชนกับศีลธรรม. ปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับเยาวชน ก็เอามาพูดกันจนหมดสิ้น; หวังจะมีเยาวชนอภิชาติบุตร เราจึงคิดที่จะสร้างมันขึ้นมา ด้วยคุณธรรมต่าง ๆ จึงบอกมนต์ให้แก่เยาวชน ในฐานะเป็นศาสตร์ คืออาวุธที่มีคม จะตัดปัญหาต่าง ๆ ได้. รวมเรียกว่า ไตรรัตนศาสตร์สากลของพุทธบริษัท; แล้วยังแยกให้เป็น พุทธศาสตร์ ธรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ อย่างละเอียดลออ.

ให้รู้จักใช้ศาสตร์ทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งประเทศชาติ ศาสนา มหาจักรีฯ ซึ่งเราได้ให้ข้อเสียใหม่ว่า “ไทยตริยางคธรรม” คือธรรมอันประกอบด้วยองค์ ๓ ประการ สำหรับความเป็นไทย.

นี้เราบอกวิธีการต่อสู้แก่เยาวชนว่า จงใช้วิธีการต่อสู้เพื่อให้สำเร็จตามนั้น ตามวิธีของพุทธบริษัท คือใช้ศีลธรรมแห่งการต่อสู้ อย่าใช้การต่อสู้ที่ปราศจากศีลธรรม.

และบอกถึงทางเขวของเยาวชน ที่กำลังมีอยู่ ให้เขารู้จักทางตรง และวันนี้ก็ได้บอกกันเป็นเรื่องพิเศษ เฉพาะศีลธรรม

สำหรับความดำรงอยู่แห่งชนชาติไทย.

อาตมารู้สึกว่า ควรจะถือว่าเป็นการพูดอย่างครบครันทุกแง่ทุกมุมแล้ว สำหรับเยาวชนไทย เพื่อความเป็นอยู่ของชนชาติไทย. หวังว่าเยาวชนอนาคตจะเกิดขึ้นในโลก; แม้ไม่ทั่วไปทั้งโลก ก็ขอให้เกิดขึ้นในโลกของประเทศไทย เป็นอย่างน้อย. ถ้าเกิดขึ้นได้ทั้งโลก ก็เป็นบุญกุศลของสัตว์โลกของโลกทั้งหมด.

เมื่อเขาไม่ยอมรับฟังในเวลานี้ ก็ฝากไว้เป็นของฝากสำหรับกาลอนาคต. เมื่อบิดามารดามีความเข้าใจ ครูบาอาจารย์มีความเข้าใจ ผู้ใหญ่มีความเข้าใจ สามารถทำให้เยาวชนเข้าใจ; ก็ดูเหมือนว่ามันถึงที่สุดแล้ว ในการทำหน้าที่ของเรา คือ เราได้ทำดีถึงที่สุดแล้ว เท่าที่เราจะทำได้.

ถ้าจะถือเป็นการกุศล ก็ไม่มีการกุศลอะไรจะยิ่งไปกว่า; และความเสียสละของเรา ก็ได้ทำสุดความสามารถที่จะทำได้แล้ว; เราก็ไม่มีทางที่จะต้องรับบาปใด ๆ ในข้อที่ว่า ไม่ได้ทำหน้าที่ของตน. อาตมาก็พอใจ ในการบรรยายเรื่องต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเยาวชนนี้ อย่างน้อยก็ ๔ ชุด ของการบรรยาย; แต่ละชุดไม่น้อยกว่า ๑๒ ครั้ง. ฉะนั้นจึงคิดว่า จะหยุดการบรรยายเรื่องอันเกี่ยวกับเยาวชน ที่ท่านทั้งหลายบางคน อาจจะรำคาญอยู่แล้วในเวลานี้ กันเสียที.

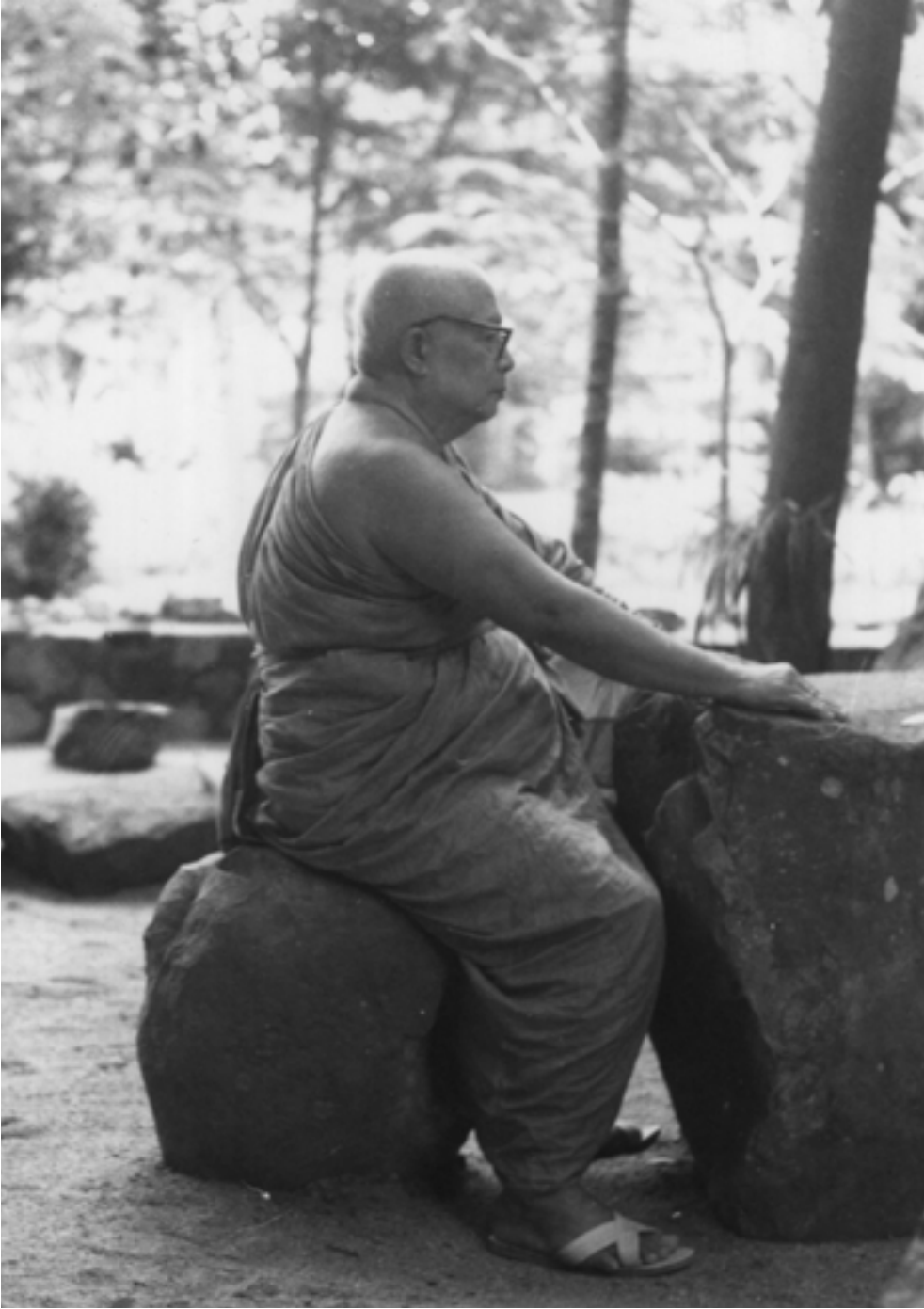
นี่เป็นอันว่า ปิดการบรรยายอันเกี่ยวกับเยาวชนไว้ที่ก่อนพูดเรื่องอื่นกันต่อไป ในภาควิชาขบรูชา อันจะมาถึงข้างหน้า.

การบรรยายในวันนี้สมควรแก่เวลาแล้ว อาตมาขอยุติการ
บรรยาย เพื่อพระคุณเจ้าทั้งหลาย จะได้สวดคณสาธยาย เพื่อ
ส่งเสริมกำลังจิต ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ สืบต่อไป ในกาล
บัดนี้.

ธรรมะกับปัญหาในโลก

จาก ธรรมโมฆะณของพุทธทาส “ราชภโฆวาท”

หมวดที่ ๔ ชุดชุมนุมธรรมบรรยาย อันดับที่ ๓๙.๖ บนพื้นแถบน้ำเงิน

ราชภานุภาพ
อบรมพระที่มาจากวัดชลประทานฯ
๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๘

ท่านที่เป็นราชภานุ ผู้ลบบวชทั้งหลาย,

ท่านที่ได้มาเยี่ยมส่วนโมกขพลาราม แล้วยังมีความ
ประสงค์จะให้ผมพูดข้อความสักเรื่องหนึ่งที่จะเป็น
ประโยชน์ แก่ผู้ที่ละสิกขา, ผมก็รู้สึกยินดีที่ได้พบ
และได้รับคำขอร้องชนิดนี้; ยินดีก็ในฐานะที่เป็น
เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน, ถ้าว่าจะช่วยกันได้อย่างไร ก็ยินดีที่จะช่วย,
และยินดีที่ได้มีโอกาสที่จะช่วยอย่างนี้เป็นต้น. เดียวนี้เราก็เป็น
เพื่อนสหธรรมิกในพุทธศาสนา ซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมกัน ใน
หน้าที่การงานที่มันเกี่ยวกับพุทธศาสนา, ก็ยังเป็นเหตุผลที่จะต้อง
ช่วยกันมากยิ่งขึ้นไปอีก. นี่ช่วงเวลาเล็กน้อยในการพบกัน
ครั้งหนึ่งนี้ มันก็ต้องพูดได้แต่ที่มันจำกัดอยู่กับเวลา ฉะนั้นจึง
ต้องนึกเลือกเรื่องให้มันพอเหมาะพอดีกัน.

เราควรจะทำความเข้าใจกันว่า เรื่องบวชชั่วคราวนี้ มันก็เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ หรือว่าจำเป็นอยู่มากเหมือนกัน. สำหรับเราในสมัยนี้, มันมีเรื่องที่จะต้องทราบอยู่หลายอย่าง สำหรับจะเป็นมนุษย์ที่มีประโยชน์ไม่มีปัญหา; รวมความแล้วก็เห็นว่าควรจะพูดกันเรื่องธรรมะกับปัญหาในโลก.

ทุกสิ่งเป็นธรรมะ

ธรรมะ คือ สิ่งที่มีมันเป็นตัวมันเอง สิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่ง แล้วก็เป็นปัญหาในโลกที่จะเกิดขึ้นแก่มนุษย์ นี่มันก็เป็นสิ่งที่เป็นตัวมันเองเหมือนกัน, แล้วมันก็คือธรรมะด้วยเหมือนกันแหละ. คำว่าธรรมะมันทำยุ่ง ตรงที่ว่าหมายถึงอะไรก็ได้, ไม่มีอะไรที่มีใช่สิ่งที่เรียกว่าธรรมหรือธรรมะโดยภาษาบาลี, เกิดมีว่าธรรมะที่เป็นสัจจะสำหรับจะรู้กันทั่ว ๆ ไป นั่นก็มี, ที่เป็นกฎของธรรมชาติก็มี. ธรรมะส่วนหนึ่งกันเอามาเฉพาะเท่าที่คนเราควรารู้ สำหรับจะแก้ปัญหิต่าง ๆ ที่มันเกิดขึ้น.

ปัญหาต่าง ๆ ที่มันเกิดขึ้นนี้ มันก็คือธรรมะอีกชนิดหนึ่งเหมือนกัน, มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ, เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ก็เรียกว่าธรรมะด้วยเหมือนกัน. ถ้าจะแก้ปัญหหรือธรรมะชนิดนั้น มันก็ต้องแก้ด้วยธรรมะที่มันถูกฝ่าถูกตัวกัน, ซึ่งจะเรียกว่าอีกชนิดหนึ่งก็ได้ มันเลยกลายเป็นว่า เรามีธรรมะ

ที่เป็นตัวปัญหา, แล้วก็มีธรรมะที่จะใช้แก้ปัญหานั้น, ฉะนั้นเราจึงมองเห็นได้เลยว่า มีธรรมะสำหรับจะแก้ปัญหาในโลก คือธรรมะส่วนที่มันจะเป็นปัญหาขึ้นมาในโลก.

ถ้าพูดถึงสิ่งที่เรียกว่าธรรมะแล้ว มันไม่ใช่สิ่งที่มีจิต มีชีวิต มีวิญญาณ มีความรู้สึกอะไร, มันเป็นเรื่องที่ประหลาดอันหนึ่ง คือมันเป็นตัวธรรมชาติ, แล้วก็ในฐานะที่มันเป็นกฎของธรรมชาติ มันมีอำนาจที่จะให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไป, มันมีอำนาจจะต้องเรียกว่าพระเจ้า หรือเป็นพระเจ้า หรือสิ่งสูงสุด. นี่ก็คือธรรมะในฐานะที่เป็นกฎของธรรมชาติ เรียกว่าเป็นตัวใหญ่ที่สุด, เป็นทั้งหมดของทั้งหมดเลย, แล้วมันก็บันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไป. เช่นบันดาลให้มนุษย์เกิดขึ้นมา; เมื่อก่อนก็ไม่มีมนุษย์, แต่ธรรมชาติอันลึกลับขนาดที่เป็นพระเจ้านั้น มันมีอยู่แล้ว มันมีอยู่ก่อน ทุกสิ่งมันมีอยู่ตลอดกาลนิรันดร์ บังดาลให้เกิดเป็นโลกขึ้นมา, ให้มีมนุษย์ขึ้นมา มันก็เป็นเรื่องเล็กน้อย จะเป็นขี้ผงชนิดหนึ่งก็ได้ ในบรรดาเรื่องที่เรียกว่าธรรมะทั้งหลาย. ฉะนั้นเรื่องที่มีอะไรเกิดขึ้นนี้ ก็เป็นเพียงปฏิกิริยาเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามอำนาจของธรรมะสูงสุด คือกฎของธรรมชาตินั่นเอง.

พอมันเกิดมีโลกขึ้นมา มันก็เริ่มมีปัญหามาขนาดที่ว่ามีโลกขึ้นมา, พอมีมนุษย์ขึ้นมาในโลก มันก็มีปัญหาเพิ่มขึ้น. ที่นี้พอมนุษย์วิวัฒนาการมากขึ้น ก็มีปัญหาแปลกออกไป, แปลกออกไป, แล้วก็มากขึ้น ๆ จนกระทั่งทุกวันนี้เรียกว่า มนุษย์กำลังมีปัญหาเกือบจะสุดเหวี่ยงอยู่แล้ว, สูงสุดเกือบจะสุดเหวี่ยง.

ปัญหาเกิดเพิ่มขึ้นตามวิวัฒนาการ

คำว่าปัญหา หมายความว่าสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา; มันไม่ทำ
ความสงบสุข จึงได้เรียกว่าปัญหา, เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ทนอยู่
ไม่ได้, เป็นสิ่งที่ต้องดิ้นรนแก้ไขให้หมดไป นั่นแหละคือปัญหา.
พอมนุษย์วิวัฒนาการขึ้นมามันก็มีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาเกิดขึ้น
เพิ่มขึ้น ๆ ตามวิวัฒนาการ แล้วมันก็เป็นไปในสองทางคือว่า :
ไปในทางที่จะสะดวกสบายใจก็ได้, ไปในทางที่จะเป็นทุกข์เดือด
ร้อนระส่ำระสายก็ได้, ไปดูเอาเองซิ ศึกษาเรื่องนี้เอาเอง.

เดี๋ยวนี้เรากำลังมีปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนมากขึ้น
ตามวิวัฒนาการ; แต่เราก็เห็นว่าเป็นความก้าวหน้า เป็นความ
เจริญ แล้วก็ยังชอบความยุ่งยากเหล่านี้; เพราะว่าเราไม่รู้จักร
สิ่งทั้งปวง, ไม่รู้จักแม้แต่ปฐมเหตุ คือกฎของธรรมชาติหรือ
พระเจ้านั่นเอง; แล้วก็เกิดมาในกระแสแห่งกฎธรรมชาติทั้งนั้น
แล้วโดยไม่รู้จักรตัวกฎหรือตัวอำนาจอันนั้น; ทั้งที่ว่เราก็เป็นมา,
เป็นมา, เปลี่ยนแปลงมา ตามอำนาจปรุงแต่งของกฎธรรมชาติ
เหล่านั้น.

ดูให้ดี มนุษย์เรานี้มันเหมือนกับตัวหนอน ที่เกิดในน้ำเน่า
น้ำครำ น้ำสกปรก. พุดอย่างนี้มันเห็นง่ายและเข้าใจง่าย ๆ
หนอนที่เกิดในน้ำเน่า น้ำครำ น้ำสกปรก, มันไม่รู้ ไม่รู้เรื่อง

น้ำเน่า น้ำครำ น้ำสกปรก. แล้วไม่รู้ว่าเป็นน้ำเน่า น้ำครำที่
น่ารังเกียจด้วยซ้ำไป. บางทีก็เห็นเป็นที่สุขสบายสบอารมณ์ที่
สุด; แต่ใจความสำคัญอยู่ตรงที่ มันไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นเหตุให้เกิด
ขึ้น ให้เกิดมา ให้เป็นอยู่ หรือแวดล้อมอยู่, หรือบำรุงรักษาหรือ
เลี้ยงมันอยู่, มันก็ไม่รู้.

นี่เช่นเดียวกับเรามันเกิดมาในกระแสของกฎธรรมชาติ,
ที่บางพวกเขาเรียกกันว่าพระเจ้า, เราเรียกว่ากฎธรรมชาติก็แล้ว
กัน. เป็นธรรมะสูงสุด เป็นกฎของธรรมชาติ ทำให้เป็นมา—เป็น
มา—เป็นมา—เป็นมา; สมมติว่าสักแสนปีสองแสนปีอะไรนี้ก็
ไม่รู้ว่าจะมาจากอะไร อยู่ในอะไร เพื่ออะไร โดยอะไร มันก็รู้เท่าที่
หนอนสกปรกเหล่านั้นมันจะรู้ คืออะไรอร่อยมันก็กินเข้าไป
กินเข้าไป ถ่ายออกมา หรือถึงกับว่ามันเจริญวิวัฒนาการไปตาม
แบบนั้น. ถ้ามันมีเรื่องทำให้ต้องตาย มันก็ตายไป มีเรื่อง
ทำให้ยังอยู่ได้มันก็อยู่ไป, มันก็มีเท่านั้นเอง. นี่มนุษย์ก็ไม่แปลก
ไปจากนั้นนัก; อยู่มาด้วยความไม่รู้ต้นเหตุ, ไม่รู้ปัจจุบัน,
กระทั่งไม่รู้อนาคต อย่างถูกต้องตามที่เป็นจริง.

ปัญหาเกิดเพราะความเห็นผิด

พูดอย่างธรรมะสูงสุดในพระพุทธศาสนา มันก็อยู่ไปตาม
ความรู้ลึกความคิดนึกความเห็นที่เรียกว่าทิวฐิ ที่มันเกิดขึ้น

ทุกวัน ๆ ทุกยุคทุกสมัย, ตามที่ว่า มันได้มีการสัมผัสต่อ
สิ่งทั้งหลายทั้งปวงอย่างไร; เรามีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สัมผัส
อยู่กับสิ่งภายนอกเป็น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ กระทั่ง
ธัมมารมณฺ์ คือความคิดนึกประเภทที่เป็นความรู้สึก.

พอสิ่งเหล่านั้นมันมากระทบเข้าที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
มันก็ปรุงเป็นความรู้สึกนึกคิด, ก็สำเร็จรูปเป็นว่า อะไรเป็นอย่าง
ไร, อะไรเป็นอย่างไร ตามที่ตนรู้สึก, ซึ่งมันเป็นเพียงความจริง
ว่ามันเป็นอย่างนั้น มันรู้สึกอย่างนั้น แต่มันไปเป็นไปถึงกับว่า
ถูกต้อง ว่าเราควรจะรู้จักสิ่งเหล่านี้อย่างไร, หรือปฏิบัติต่อ
สิ่งเหล่านี้อย่างไร ส่วนนี้เราไม่รู้อย่างถูกต้อง, เรารู้แต่เพียงว่า
สัมผัสนี้มันมาทำให้เรารู้สึกสบาย เราก็ชอบใจเราก็หลงใหล;
เราก็จะเอาแต่สัมผัสชนิดนั้น. สัมผัสที่ไม่สบายใจไม่ถูกใจ เรา
ก็ไม่เอา. เราก็เกิดมีความคิดแต่เพียงอย่างนี้, ความคิดที่มัน
ฝังแน่นเป็นทิวฐิเป็นความเห็นประจำตัว มันก็เป็นอย่างนั้น.

ฉะนั้น สัตว์โดยมากจึงเป็นไปในทางหลงในสิ่งที่ป็นรส
อร่อย-เป็นอัสสาทะะยั่วยวนใจ, หลงหนักขึ้นไปทุกที ตาม
วิวัฒนาการฝ่ายนี้ แล้วเกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง
เกิดความเห็นผิดอย่างสูงสุด เช่นความเห็นแก่ตัวทำเดียว. แล้ว
เราก็เห็นแต่ความคิดเห็นของตัวทำเดียว โดยคิดว่าความคิด
ความเห็นของเรานี้ถูกต้อง; หารู้ไม่ว่าความคิดเห็นเหล่านี้มัน
เป็นไปตามอำนาจของผัสสะของแต่ละคน ๆ ทำให้เกิดความ
คิดเห็นที่ถูกต้องก็มี, ให้เกิดความคิดเห็นที่ผิดก็มี.

ส่วนมากมันเป็นไปในทางความคิดเห็นที่ผิด : หลงรักที่
น่ารัก, หลงเกลียดที่น่าเกลียด; มันไม่ฉลาดถึงกับว่า ไม่ต้อง
หลงรักในสิ่งที่น่ารัก, ไม่ต้องหลงเกลียดในสิ่งที่น่าเกลียด; ความ
คิดมันไม่ได้มาในรูปนี้, หรือมันไม่มาถึงขนาดนี้. มันจะไปหลง
รักแต่ที่น่ารัก, และหลงเกลียดแต่ที่น่าเกลียด มันไปเสียรูปนั้น.
เราก็มีความเห็นที่ครอบคลุมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในเรื่องความรัก
ความเกลียด ความได้ความเสีย ความแพ้ ความชนะ เป็นเรื่อง
ตัวกู เป็นเรื่องของกูแน่นแฟ้นหนักขึ้น. ฉะนั้นความเห็นของคน
คนหนึ่ง มันก็เป็นตัวเขานั่นเอง ตัวบุคคลคนหนึ่งก็คือความเห็น
ของคนนั่นเอง, มันเป็นไปตามความคิดเห็นอันนั้น.

เมื่อต่างคนต่างมีความคิดเห็น แล้วต่างคนต่างมีความต้อง
การเป็นของตน มันก็เกิดการกระทบกระทั่งกันขึ้นเป็นของ
ธรรมดา นี่เรียกว่าปัญหาทางสังคมมันก็เกิดขึ้น เพิ่มขึ้นไป
กว่าปัญหาส่วนบุคคลหรือส่วนตัว; เราก็เลยมีปัญหาทั้งส่วนตัว
หาความสงบสุขไม่ได้, แล้วปัญหาทางสังคมที่พูดกันไม่รู้เรื่อง
ไม่สามารถจะสร้างความสงบสุขขึ้นมาในโลกนี้ได้. นี่ปัญหาใน
โลกมันก็คืออย่างนี้ ใช้คำสั้น ๆ เรียกมันว่า ปัญหาในโลก.

ปัญหาส่วนตัวบุคคล ไม่รู้ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับตนของตน
นั่นเอง, แล้วทำผิด เกิดความเดือดร้อนอยู่ด้วยกิเลสตลอดเวลา;
มันก็นิ่งไปถึงคนทุกคนที่อยู่ด้วยกัน ก็มีปัญหาทางสังคม ซึ่ง
เพิ่มความยุ่งยากลำบาก หรือการเดือดร้อนร่วมกันมากขึ้น
ไปอีก.

ปัญหาในโลก โดยใจความมันก็อยู่อย่างนี้ แล้วเดี๋ยวนี้เราก็เห็นกันอยู่ว่าจะไรบ้าง, ก็ดูเอาเองก็แล้วกัน, แล้วมันก็สูงขึ้นสูงขึ้น เพราะว่ามันมีคนมากขึ้น. เมื่อคนมากขึ้น ความคิดเห็นที่แตกต่างมันก็มากขึ้น, ความต้องการมันก็ขัดแย้งกันมากขึ้น จนเต็มไปด้วยความขัดแย้ง.

นี่เป็นส่วนธรรมชาติฝ่ายที่จะก่อให้เกิดทุกข์. ธรรมชาติฝ่ายความทุกข์ ฝ่ายที่ก่อให้เกิดความทุกข์ มันพุ่งพรวด ๆ ขึ้นไปอย่างนี้.

หลงอร่อยทางอายตนะจึงเกิดปัญหา

ที่นี้ธรรมชาติส่วนที่จะให้รู้สิ่งเหล่านี้ตามที่เป็นจริง ไปทำให้เสียให้ถูก. อายาให้ความทุกข์เกิดขึ้น; นั่นมันไม่ก้าวหน้า มันไม่วิวัฒนาการ, มันเคยเกิดขึ้นและมีวิวัฒนาการมาแล้วเหมือนกัน; เช่นว่าเกิดบุคคลที่เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาในโลกอย่างสูงสุด รู้เรื่องนี้ดี ชี้ทางแก้ปัญหานั้นได้ แล้วก็ผลดี ทำให้คนอยู่เหนือความทุกข์ หรือปัญหาทั้งหลายได้. แต่มันก็เป็นเพียงจำนวนหนึ่ง หรือว่ายุคหนึ่งสมัยหนึ่งเท่านั้นเอง

ทำไมมันจึงเกิดคนรู้เรื่องนี้ดี? ฟังพระพุทธเจ้าเข้าไปในระดับทุกข์ได้ แต่เพียงจำนวนน้อย. ทำไมจึงไม่เป็นอย่างพร้อมพรั่งกันไปทุกคนทั้งโลก แม้นในสมัยพุทธกาล? ก็ เพราะว่าธรรมชาติที่มันจะปรุงให้เกิดความทุกข์ จะยั่วให้เกิดความทุกข์ มันมีแรง

มาก; แล้วมันตรงกับความรู้สึกตามสัญชาตญาณ ของสิ่งที่มีชีวิตที่ยังโง่ยังหลง. ส่วนธรรมชาติส่วนที่จะดับทุกข์ได้นั้น มันตรงกันข้าม ที่เขาเรียกว่ามันทวนกระแส; ฉะนั้นคนส่วนใหญ่ มันจึงเป็นไปตามอำนาจของธรรมชาติประเภทที่ส่งเสริมให้เกิดความทุกข์, ไม่ต้องมีใครสอน เป็นไปได้เอง ตามสัญชาตญาณที่จะไปหลงรักมัวเมาในเรื่องความเอร็ดอร่อยทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หรือทางเนื้อหนัง.

ความอ้อยเอ้อเหล่านี้ มันเป็นเรื่องที่ธรรมชาติอีกส่วนหนึ่ง หรือกฎธรรมชาติส่วนหนึ่งมันใส่ให้. คือใช้ความอ้อยเอ้อนี้จ้างสิ่งที่มีชีวิตนี้ให้หลงไหลในความเอร็ดอร่อย เพื่อการสืบพันธุ์ อย่าให้สิ่งที่มีชีวิตสูญหายไป; เพราะธรรมชาติส่วนนี้มันมีอยู่อย่างนี้ แล้วมันยังเหลืออยู่จนกระทั่งทุกวันนี้. เพราะฉะนั้นสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ทั้งต้นไม้ ทั้งสัตว์ ทั้งคน มันก็มีการสืบพันธุ์ โดยมีความเอร็ดอร่อยทางอายตนะนี้เป็นค่าจ้าง.

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เราเรียกว่าอายตนะ ความเอร็ดอร่อยทางอายตนะมีมาก สูงมาก เป็นค่าจ้าง เพื่อให้มนุษย์มุงมั่นในการสืบพันธุ์; มันจึงเป็นสัญชาตญาณที่มีอำนาจแรงกล้า, แล้วคนหรือสัตว์แม้แต่ต้นไม้ มันก็ยังหลงในความเอร็ดอร่อยทางอายตนะ มันก็มีการสืบพันธุ์ ไม่ให้สูญพันธุ์ไป; แล้วปัญหามันก็เกิดขึ้น จากการที่มีพืชพันธุ์มากขึ้น คือช่วยทำให้มีคนโง่หลงในรสอร่อยทางอายตนะนี้มากขึ้น ๆ ๆ.

เราจะมองดูสิ่งนี้กันสักนิดหนึ่ง ว่ามันจะเป็นแง่ดีหรือ

แง่ร้าย ถ้ามองดูในแง่ร้าย ก็จะเห็นว่า มันทำให้เรายุ่งยากลำบาก ให้หลงใหล; แต่ถ้ามองดูในแง่ดี ก็จะเห็นว่า ถ้ามันไม่มีสิ่งนี้ สิ่งมีชีวิตจะสูญพันธุ์ไปนานแล้ว, จะไม่มีพวกเราที่ได้มาเกิด และมานั่งคุยกันอยู่ที่นี่ มันจะไม่มีดอก. เพราะเหตุที่การสืบพันธุ์มันมีค่าอย่างเหนือเมฆ อย่างสูงสุด คอยจ้างให้มีการสืบพันธุ์ยิ่งขึ้นไปอยู่เสมอ สิ่งที่มีชีวิตจึงไม่สูญพันธุ์ทั้งคนทั้งสัตว์ ทั้งต้นไม้ นี่ก็ต้องเรียกว่าเป็นแง่ดีของธรรมชาติ, คือให้พันธุ์มันเหลืออยู่ ไม่อย่างนั้นมันจะไม่มีอะไรเหลืออยู่.

ปฏิบัติให้ถูกต้องกับธรรมชาติจะไม่มีปัญหา

ทีนี้ถ้าว่าจะมองลงไปตรงกลาง ก็คือว่า มันต้องทำให้ถูกต้อง อย่าให้เป็นปัญหานั้นขึ้นมา คือมันมีแง่ดีที่ทำให้มนุษย์เกิดขึ้นมา, เป็นพืชพันธุ์มากขึ้น แล้วมนุษย์ก็ต้องรู้จักอย่างถูกต้อง, สวมรอยกับมันให้ถูกต้อง โดยเป็นมนุษย์ชนิดที่ไม่หลงใหลในสิ่งเหล่านี้ แล้วก็อยู่กันเป็นผาสุก.

เดี๋ยวนี้มันขาดธรรมะส่วนนี้ คือธรรมะส่วนที่จะทำให้มนุษย์รู้จักกันอย่างถูกต้อง แล้วควบคุมไว้ได้, ไม่ปล่อยไปตามอำนาจของสัญชาตญาณอันเลวทราม, ควบคุมความรู้สึกทางการสืบพันธุ์ไว้ให้ได้. อย่าเป็นทาสทางอายตนะ แม้จะมีการสืบพันธุ์ มันก็เป็นการสืบพันธุ์ที่บริสุทธิ์; เหมือนพระอรียเจ้า

ทั้งหลายที่ท่านมีการสืบพันธุ์ มันก็มีเหมือนกัน. พระอริยเจ้าในชั้นที่ยังไม่ถึงพระอรหันต์ ก็มีการสืบพันธุ์ มีลูกหลานอยู่ไม่สูญพันธุ์; แต่มันเป็นเพียงการสืบพันธุ์ที่บริสุทธิ์ไม่เหมือนกับสัตว์เลวร้ายตะกละกามารมณ์ คือคนสมัยนี้ ที่เกี่ยวข้องกับระหว่างเพศนั้น มันไม่ใช่เพื่อการสืบพันธุ์; มันเพื่อความเอร็ดอร่อยทางอายตนะ, แล้วมันก็หลงเป็นทาส มัวเมาในสิ่งนั้น; อย่างนี้มันไม่ใช่การสืบพันธุ์.

แยกออกดูให้เห็นว่า มันเป็นคนละเรื่อง ซึ่งเห็นได้ชัดว่ามนุษย์ในสมัยนี้อาจจะมีการบริโภคเพศรส คืออสรระหว่างเพศให้มากที่สุด, แล้วไม่ต้องการจะมีลูก. นี่หมายความว่า มันเป็นคนละเรื่องกัน; มันต้องการจะบริโภคลุ่มหลงมัวเมาในกามรสเพศรสนั้นมากกว่า, ต้องการแต่อย่างนั้นเป็นส่วนใหญ่. การสืบพันธุ์โดยบริสุทธิ์นั้นไม่ประสงค์ กลับเห็นว่าเป็นการลำบากที่จะต้องเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน, อย่างทำนองนี้.

มนุษย์เป็นทาสของกิเลสตัณหาจึงมีปัญหา

นี่คือการทำผิดต่อกฎของธรรมชาติ ซึ่งมีความมุ่งหมายอย่างแรง ที่จะไม่ให้สัตว์มีชีวิตนี้สูญพันธุ์ มันก็ต้องใส่สิ่งที่เป็ค่าจ้างให้มนุษย์คงสืบพันธุ์ แต่ไม่ต้องการให้หลงไหล ขนาดที่เป็นคนบุชากามารมณ์ over sex เหมือนคนสมัยนี้; ธรรมชาติ

ไม่ได้ต้องการอย่างนั้น. คนปาสม์ยหินมันก็มีบทบาทบัญญัติเรื่องตามู ว่า over sex นั้นเป็นตามู เป็นความเลวทราม เป็นบาปอย่างยิ่ง. นี่คนปาสม์ยหินนะ มีตามูกฎเกณฑ์อย่างนี้; แต่คนสม์ยนี้กลับไม่เห็นอย่างนั้น, บุษากามารมณเพ้อ ที่เรียกว่า over sex free sex อะไรก็ตาม.

นี่ลองคิดดูเถอะ มนุษย์มันทำผิดขึ้นทุกที หรือทำถูกยิ่งขึ้นทุกที ที่เกี่ยวกับสัตยาตญาณแห่งการสืบพันธุ์? เดียวนี้ปัญหามันอยู่ที่นี้, ทั้งโลกมันมีปัญหายุ่งๆ. อย่าไปมกมายมองเห็นว่า ปัญหายุ่งๆที่เศรษฐกิจการเมืองอะไรก็ตาม; เศรษฐกิจการเมืองเขาทำเพื่อให้เกิดชัยชนะ, ได้ชัยชนะแล้วก็จะหาปัจจัยเพื่อประโยชน์แก่การเป็นอยู่ด้วยกามารมณ. นักเศรษฐกิจนักการเมือง นักอะไรทั้งหลาย ล้วนเป็นทาสของกามารมณ. เขาดำเนินเศรษฐกิจการเมือง การอะไรก็ตาม เพื่อประโยชน์สุดท้าย คือ กามารมณ, เป็นทาสของกามารมณ. ฉะนั้นปัญหามันจึงหลายซับซ้อน, ตกเป็นทาสของกิเลสตัณหา นั้นเป็นปัญหาประจำ. ที่นี้มันก็ชวนชวายเป็นให้ได้สิ่งเหล่านั้นด้วยอุบายต่าง ๆ, ทางการเมือง การเศรษฐกิจ การทหาร การทุกอย่างที่กระทำกันอยู่, เพื่อปัจจัยแก่กามารมณ. นี่ปัญหาล้วนนี้มันก็มากขึ้นอีกหลายชนิดหลายอย่าง; โลกจึงเต็มไปด้วยปัญหาที่เกิดมาจากการเป็นทาสของอายตนะ, เป็นทาสเป็นข้าของอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งการบริโภคกามารมณ.

นี่พูดทีเดียวตลอด ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นว่า ปัญหาในโลกนี้มีอยู่อย่างไร. คนโง่อาจจะคิดว่า นี่เป็นปัญหาทางธรรมะมากเกินไป ไม่ใช่ปัญหาทางโลก ๆ; แต่ที่แท้มันก็เป็นปัญหาเดียวกัน, **ปัญหาที่ทำให้มนุษย์ได้รับความยุ่งยากลำบาก** แล้วก็จะเรียกว่า **ปัญหาโลกก็ได้ปัญหาธรรมก็ได้**, มันเหมือนกันแหละ เพราะโลกมันก็คือธรรมชนิดโง่งามงาย, เป็นธรรมฝ่ายดำธรรมฝ่ายมืดธรรมฝ่ายที่สร้างปัญหา. **ธรรมะแท้คือ ธรรมฝ่ายที่จะปลดปล่อยปัญหาออกไป.** ภาษาชาวบ้านเขาพูดว่า โลกธรรม, โลกกับธรรม มันเป็น ๒ อย่างต่างกันโดยตรงกันข้าม แต่ตามธรรมชาติแล้วก็เรียกว่าธรรมชาติเหมือนกัน. เรื่องโง่อย่างโลก ๆ ก็เป็นธรรมชาติ, เรื่องฉลาดอย่างธรรมะก็เป็นเรื่องธรรมชาติ, ก็เรียกว่าธรรมเสมอกัน. เดียวนี้เราใช้คำพูดอย่างธรรมดา ก็เรียกว่าธรรม, นี่ก็หมายถึงสิ่งที่จะแก้ปัญหาของโลกเรา, แล้วก็เรียกปัญหาต่าง ๆ ในโลกนี้ ว่า เป็นปัญหาในโลก, คือธรรมะฝ่ายที่เป็นปัญหา, เป็นตัวปัญหาเป็นฝ่ายมืด.

ถ้ามนุษย์รู้จักสิ่งทั้งสองนี้ดี ก็จะสามารถใช้ธรรมะแก้ปัญหาลงโลกได้ เรื่องมันก็หมดไป, แล้วมันก็ตรงกับความมุ่งหมายของธรรมชาติ ไม่ฝืนกันกับกฎของธรรมชาติ; คือธรรมชาติต้องการให้มนุษย์ไม่สุญพันธ์, มนุษย์ก็ไม่สุญพันธ์ แต่มีปัญญาพอที่จะเป็นมนุษย์อยู่อย่างถูกต้อง, อย่างที่ไม่มีปัญหา, อย่างที่ไม่มีความทุกข์. สติปัญญาที่ถูกต้องมีอยู่อย่างไร ก็ทำ

ไปตามนั้น ให้มนุษย์จะไม่สูญพันธุ์ด้วย, แล้วก็อยู่กันอย่างที่
สมกับว่าเป็นมนุษย์ คือสัตว์ที่มีจิตใจสูงพอที่จะไม่มีปัญหา.

โลกมีปัญหาทุกระดับเนื่องจากบุชากามารมณ

นี่เดี๋ยวนี้มันเต็มไปด้วยปัญหานี้, มันเต็มไปด้วยปัญหา
ทุกชนิดทุกระดับ, จนกว่ามันจะเป็นโลกที่ระอุเป็นไฟ เต็ดร้อน
นี้ต้องถือว่ามันยังติดอยู่ในส่วนนี้, มันถูกตามความประสงค์ของ
ธรรมชาติเพียงส่วนเดียว คือไม่สูญพันธุ์, แล้วก็ทวีพันธุ์มากเกินไป,
เร็วเกินไป. ความจริงธรรมชาติก็สร้างสิ่งควบคุมการทวีพันธุ์
นี้ไม่ให้มากเกินไปอยู่แล้ว; ถ้ามันเป็นไปตามธรรมชาติ มันก็
ไม่มากเร็วเกินไป. เดี่ยวนี้มนุษย์มันฉลาดจะแก้ไขให้ผิด
ธรรมชาติ, ให้รอดชีวิตอยู่ หรือให้ทวีพันธุ์มากเกินไป, แล้ว
อีกทางหนึ่ง ก็ไม่มีสติปัญญา ไม่มีความรู้ที่จะป้องกันปัญหาอัน
จะเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มันทวีพันธุ์เร็วเกินไป; แล้วมันยิ่งกว่า
นั้นอีก ก็คือโง่เขลาในส่วนนี้. ต่างคนต่างเห็นแก่ตัว เห็นแก่กิเลส
ของตัวเอง บุษากามารมณเป็นพระเจ้า แล้วมันก็นำมาคิดในการที่
จะทำลายผู้อื่น, กระทั่งทำลายตัวเองในที่สุด.

นี่คือภาพที่เรามองเห็น จะเรียกว่าภาพพจน์หรือภาพจริง
อะไรก็ตาม, ที่เรามองเห็นว่ามนุษย์มีปัญหาอย่างนี้, มนุษย์
กำลังเป็นมนุษย์ที่ไม่เป็นมนุษย์ เพราะมีปัญหาอย่างนี้. ถ้าเป็น

มนุษย์จริงตามคำวามนุษย์ ก็ต้องมีจิตใจสูงอยู่เหนือปัญหาเหล่านี้. เวลานี้มนุษย์ไม่ได้เป็นมนุษย์ เป็นเพียงแต่คนที่เกิดพลุ่ง ๆ ออกมามากขึ้น ๆ, หลับหูหลับตาต่อธรรมะ ต่อธรรมชาติ ต่อกฎของธรรมชาติ ต่อพระเป็นเจ้า ก็เลยเป็นมนุษย์ที่เต็มไปด้วยปัญหาและมีความทุกข์; ต่างแข่งขันกันหาประโยชน์แก่ตนเพื่อตน อย่างไม่มีธรรมะ มันจึงเบียดเบียนกันอย่างง่ายดาย อย่างไม่น่าที่จะเป็นไปได้, ยิ่งกว่าน่าทุเรศเสียอีก, ต่อไปนี้การที่เบียดเบียนกัน มันก็จะรุนแรงถึงขนาดที่เรียกว่าน่าทุเรศเหลือประมาณ จนกระทั่งวินาศกันไปหมด; เดียวนี้มันกำลังเป็นอย่างนั้น. ฉะนั้นถ้าธรรมะมาไม่ทัน, ถ้าการกลับตัวของมนุษย์เป็นไปไม่ทัน ในการที่จะเข้าไปหาธรรมะแล้ว มนุษย์ต้องวินาศเป็นแน่นอน.

คนโบราณตามที่กล่าวไว้ในพระคัมภีร์, ก็กล่าวไว้อย่างที่เราเห็นได้ว่า ท่านเหล่านั้นสมัยนั้นก็มองเห็นอย่างนี้; ฉะนั้นจึงได้เขียนไว้เป็นคัมภีร์, เป็นพระคัมภีร์ว่า มนุษย์จะถึงวินาศด้วยอาการอย่างนั้น ๆ จนเกือบจะหมดไปทั้งโลก. ที่เหลืออยู่เล็กน้อยนี้ มาตั้งต้นกันใหม่เป็นมนุษย์ที่ดีที่ถูกต้อง ตามกฎของธรรมะประจำโลก; มันก็เลยมีมนุษย์ที่ดีเพิ่มขึ้น ๆ เพิ่มขึ้นอีก เป็นโลกที่น่าดูกันไปอีกสักกระยะหนึ่ง, จนกว่ามนุษย์จะเหยียบย่ำธรรมะ เพราะไปหลงแก่เนื้อหนัง ไปหลงแก่อายตนะอีก, แล้วมันก็จะวินาศอย่างนั้นอีก เป็นวง ๆ ไป.

เดี๋ยวนี้เราก็มองเห็นได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเชื่อใคร ว่า

มนุษย์กำลังเป็นทาสของกิเลสตัณหา จึงบูชาเรื่องของกิเลสตัณหา คือบูชาเนื้อหนังชู้สาวกามารมณ์, มีกามารมณ์เป็นพระเจ้าหรือเป็นสิ่งสูงสุด, ก็ต้องรับบาปกันไปอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ ถ้ามันกลับตัวไม่ได้, ไม่มีอะไรมาช่วยให้กลับตัวทันทั่วที่มนุษย์จะต้องวินาศเป็นแน่นอน. นี่ไม่ใช่เรื่องแข่ง แล้วยังไม่ใช่เรื่องพยากรณ์อย่างหมอดู, เป็นเรื่องที่มองไปตามเหตุผลที่มันเป็นจริงอยู่, ตามกฎเกณฑ์ที่มันได้เป็นมาแล้ว เป็นมาแล้วแต่หนหลัง. เพราะมนุษย์ก้าวหน้าแต่ในทางที่จะส่งเสริมกิเลสตัณหาทางอายตนะ, มนุษย์ไม่ก้าวหน้าในทางของธรรมะ ที่จะแก้ไขปัญหิต่าง ๆ เหล่านั้น.

ฉะนั้นต่อให้มนุษย์นี้ มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ยิ่งกว่าเดี๋ยวนี, ยิ่งกว่าเทคโนโลยีสมัยปัจจุบันนี้สักร้อยเท่า พันเท่า หมื่นเท่า แสนเท่า, มันก็วิ่งไปหาความวินาศเร็ว ๆ เข้าเท่านั้น คือมันจะเห็นแก่ตัวเอาเปรียบผู้อื่นรุนแรงขึ้น ๆ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในที่สุดก็ต้องวินาศ แม้ไปโลกพระจันทร์ได้ โลกพระอังคาร โลกพระศุกร์ ได้ทุกโลกมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร, มันไม่มีความมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาอันแท้จริงของมนุษย์ มันสามารถแต่ในทางที่จะเป็นทาสของกิเลสตัณหามากขึ้นไปอีก. ความก้าวหน้าทางวัตถุมันเป็นไปเพื่อผลทางวัตถุ, แล้วไม่มีธรรมะมาประดับประดา มันก็ไปตามทางของกิเลสตัณหาของอวิชชา ของความโลภ ความโกรธ ความหลง ยิ่งขึ้น ๆ. ฉะนั้นอย่าไปหวังว่า ถ้ามนุษย์จะไปทั่วสากลจักรวาลได้แล้วมัน

จะแก้ปัญหาลงโลกนี้ได้ มันคนละเรื่องกัน นั่นมันเป็นเรื่องทางวัตถุ; ยิ่งไปเล่นกับมัน ก็ยิ่งทำให้หลงในวัตถุมากขึ้น.

ต้องศึกษาปฏิบัติธรรมจึงจะแก้ปัญหได้

นี่ต้องมาเล่นกับธรรมะ ซึ่งมันเป็นเรื่องทางจิตใจที่ถูกต้องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอย่างพอดี เราไม่อาจจะอยู่ได้โดยปราศจากวัตถุ, เพราะว่าร่างกายมันก็เป็นวัตถุ จิตใจมันก็เป็นเรื่องของจิตใจ มันต้องมีความถูกต้องพอดีระหว่างกัน รวมกันเสียเป็นอันเดียวกันก็แล้วกัน. ร่างกายกับจิตใจรวมกันเป็นสิ่งเดียวกันเสียเรียกว่า กายใจ หรือใจกายอะไรก็ตาม, อย่าแยกกัน ให้มีความถูกต้องระหว่างสิ่งนั้น หรือจะเรียกว่าสิ่งทั้งสองนั้นก็ตามใจ, มันก็จะเป็นกายใจที่เต็มไปด้วยสติปัญญาที่มองเห็นธรรมะแล้วก็ควบคุมกายใจนี้อยู่ในคลองแห่งธรรมะ คือความถูกต้อง ก็จะเป็นมนุษย์ที่ดี, รู้จักทำให้ถูกต้องและพอเหมาะพอดี สำหรับความเป็นมนุษย์ ที่อยู่กันเป็นผาสุกไม่มีความทุกข์ชนิดที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในเวลานี้.

พูดแล้วมันก็จะกลายเป็นเรื่องของพระอรหันต์ หรือเป็นโลกของพระอรหันต์ไป; แต่มันก็เป็นอย่างนั้น. ถ้ามนุษย์ไม่มีปัญหาไม่มีความทุกข์ ปุณฺณก็กลายเป็นมนุษย์ชนิดอรหันต์ไปเท่านั้นเอง, ไม่มีอะไร. ทีนี้ถ้ามีความทุกข์มาก มีปัญหามาก

ก็เป็นบุญชนมากขึ้นจนเป็นอันธพาล, บุญชนอย่างอันธพาล
จนเป็นญาติปีศาจไป อย่างเดี๋ยวนี้มันก็หลงไหลบูชาการมรณ
ถึงขนาดเป็นญาติปีศาจไปแล้ว, ไม่มีความเป็นมนุษย์แล้ว
แต่เขาก็ยังเข้าใจว่าเป็นมนุษย์ที่เจริญ เป็นมนุษย์ที่ก้าวหน้า.

นี่ก็ชี้ให้เห็นพอสมควรแล้วว่า ธรรมะเป็นอย่างไร ปัญหา
ในโลกเป็นอย่างไร. คือปัญหาของมนุษย์เป็นอย่างไร, แล้ว
ปัญหาของมนุษย์นี้จะสาងได้หรือแก้ไขได้ ทำลายให้หมดไปได้
ด้วยสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ; ถ้าผู้ใดมองเห็นประโยชน์ของธรรมะแท้
จริง ก็จะยินดีในการที่จะศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ แล้วก็ช่วย
เหลือ ก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในโลกนี้ทั้งโลก ให้มันมีธรรมะ.

นี่พวกคุณเข้ามาบวชนี้ เพื่อประโยชน์อันนี้หรือเปล่า ?
ผมก็พูดไม่ได้. คุณรู้ของคุณเองแต่ละคน ๆ ว่า คุณเข้ามาบวช-
นี้เพื่อประโยชน์ที่จะรู้ธรรมะอันนี้ และปฏิบัติธรรมะอันนี้หรือ
เปล่า ? ถ้าเข้ามาบวชเพื่ออยากจะรู้ธรรมะข้อนี้, เพื่อจะแก้ไข
ปัญหาในโลกในชีวิตให้หมดไป ก็เป็นความถูกต้อง, นำ
อนุโมทนา นำสรรเสริญ นำบูชา เทวดาและมนุษย์ก็จะ
อนุโมทนา บูชาพวกคุณที่เข้ามาบวชด้วยความหวังว่าจะได้ธรรมะ
อันนี้. ถ้าผิดจากนี้มาบวชอย่างโง่เขลาหลงงาย เพื่อ ๆ กันไปก็
ได้, บวชตามประเพณี หรือบวชด้วยหวังว่า จะได้ประโยชน์
อะไรก็ถือฤกษ์การทำการมาหาขึ้นอย่างโลก ๆ ไป ก็ยังไม่ดีเท่าไร
ดอก มันไม่ใช่จุดประสงค์อันแท้จริงของการบวช.

จุดประสงค์ของการบวชเพื่อช่วยแก้ปัญหา

ฉะนั้นการบวชเข้ามานี้ จุดประสงค์แท้จริง เพื่อจะรู้สิ่งที่แก้ ปัญหาของมนุษย์ในโลกได้; ถ้าเราไม่มาบวช มันก็ยากที่จะ เข้าถึงธรรมะในระดับนี้; เพราะมันยุ่ง หรือมันวุ่นอยู่แต่กับหน้าที่ อย่างฆราวาส, ใจของมันก็พลอยระส่ำระสายยุ่งไปด้วยธุระการ งาน ยากที่จะเข้าใจธรรมะนี้ได้. แต่มันก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีทาง เสียเลย; มันเพียงแต่มันยาก ยากที่จะเข้าใจธรรมะนี้ได้. ถ้ามา บวชมันก็ได้โอกาส ได้ความเหมาะสม ที่จะศึกษาพิจารณา ให้ความเข้าใจสิ่งเหล่านี้; ฉะนั้นระหว่ที่บวชอยู่ มันก็ควรจะใช้โอกาส นี้ให้มันถูกต้อง, คือศึกษาให้มองเห็นให้เข้าใจ เรื่องที่สำคัญที่สุด คือเรื่องนี้ให้กระจ่างชัด จนสามารถจะควบคุมตนเองได้.

อย่าให้มันไปตกจมอยู่ในนรกหมกไหม้ คือความผิดพลาด ความร้อนรอนร้อนใจในชีวิต ในครอบครัว ในอะไรต่าง ๆ นั่นคือ นรกที่แท้จริงที่น่ากลัว, น่ากลัวกว่านรกที่เขาเขียนไว้ว่าจะไปถึง ต่อตายแล้ว โลกภูมิ อเวจีอะไร มันก็น่ากลัวเหมือนกันแหละ แต่มันจะเป็นเรื่องน่ากลัวอย่างเด็กอมมือ ของเด็กอมมือ สำหรับ เด็กอมมือมากกว่า, ส่วนนรกที่แท้จริงที่น่ากลัวกว่าและมีอยู่จริง ก็คือความร้อนใจเหมือนไฟเผา อยู่ที่นี่ เดียวนี้ในโลกนี้, ใน ครอบครัวในความเป็นเกียรติ มีกาม มีอะไรก็ตาม; นั่นแหละนรก อันแท้จริง. พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสอย่างนี้, หรือท่านจะตรัส

ไว้ลึกเกินไป จนฟังกันไม่ออกก็ได้ ว่านรกอันแท้จริงนั้นคือนรก ที่มาจากการไม่รู้ปฏิจสุมุปาบท. พอพูดอย่างนี้ก็ยิ่งไปไกลกันใหญ่ เพราะไม่รู้ปฏิจสุมุปาบท จึงมีนรกที่น่ากลัวที่สุดเกิดขึ้น ก็ยิ่งฟังไม่ถูก เพราะไม่รู้ว่ปฏิจสุมุปาบทคืออะไร.

ปฏิจสุมุปาบทคือ เรื่องของความทุกข์เกิดขึ้นอย่างไร, ความทุกข์ดับไปอย่างไร. นั่นคือเรื่องปฏิจสุมุปาบท, เพราะไม่รู้เรื่องปฏิจสุมุปาบท ก็มีนรกเกิดขึ้น เป็นนรกที่ยิ่งกว่านรกใด เป็นนรกที่ทำการเผาผลาญทรมานยิ่งกว่านรกใด; ที่เป็นกันอยู่เป็นประจำวัน แล้วก็ไม่รู้เรื่องกิเลสตัณหา, ไม่รู้เรื่องความทุกข์ก็ทำไปจนกระทั่งมีแต่ความทุกข์เป็นประจำวัน ในตัวเอง ในครอบครัว ในบ้านเมือง. นี่มันคือนรก ซึ่งเป็นผลของการที่ไม่รู้ธรรมะ ไม่มีธรรมะสำหรับแก้ปัญหาในโลกนี้ในชีวิตนี้ในครอบครัวนี้. ฉะนั้น หวังว่าพวกคุณที่มาบวชทุกคนนี้ ควรจะได้ความรู้ในเรื่องนี้ไปพอสมควร, ถ้าไม่อย่างนั้นก็เรียกว่าเสียทีบวช, เสียผ้าเหลือง เสียเวลา, เสียอะไรทุกอย่างแหละ; ถ้าไม่ได้ความรู้ข้อนี้ไป คือความรู้ธรรมะที่จะแก้ปัญหาอันนี้ได้.

ถ้าจะกล่าวกันอย่างตรงไปตรงมา ตามความมุ่งหมายของการบวชแล้ว ก็เพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นอย่างไร ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ; ถ้าสีกกลับออกไปเป็นฆราวาส ก็ไปแก้ปัญหาที่มันจะเผชิญกันในความเป็นฆราวาส; จะอยู่เป็นภิกษุต่อไป ก็แก้ปัญหาคต่อไป ซึ่งมันจะละเอียดกว่า มันสูงกว่า สำหรับความเป็นมนุษย์, อยู่อย่างบรรพชิต จนกว่าจะไม่มี ความทุกข์เหลืออยู่เลย,

คือบรรลุมรรค ผล นิพพาน ไปในที่สุด แล้วยังสามารถสั่งสอนผู้อื่น ให้แก้ปัญหาเหล่านี้ได้ด้วย. นี่ประโยชน์ของการบวชก็มีอยู่อย่างนี้.

ถ้ายังคงอยู่ต่อไปเป็นบรรพชิต ก็ทำไปอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมันสูงขึ้นไป, แก้ปัญหาที่สูงขึ้นไป, ถ้ากลับออกไปเป็นฆราวาส ก็แก้ปัญหาในระดับของฆราวาส คือมนุษยธรรมดาสามัญ. ถ้าแก้ได้จริง ก็เป็นการบรรลุมรรค ผล นิพพาน ในฆราวาสได้เหมือนกัน, แล้วก็ค่อยปลีกตัวออกไป แยกตัวออกไป ไปอยู่ตามแบบของบุคคลที่มีจิตใจอย่างนั้น ก็เป็นอันว่าความรู้ทางธรรมะนี้ มันก็อย่างเดียวกัน เรื่องเดียวกัน ทั้งสำหรับบรรพชิตหรือสำหรับฆราวาส คือเอาชนะกิเลสตัณหาได้ เอาชนะความโง่ให้ได้ ให้รู้ว่าคุณค่าที่เกิดขึ้นได้อย่างไร คุณค่าทุกอย่าง, เรื่องเดียวเท่านั้น.

บวชทั้งที่ต้องศึกษาหาธรรมะที่จะช่วยแก้ปัญหา

ฉะนั้น ระหว่างที่บวชอยู่พรรษาหนึ่ง ถ้าสนใจกันจริง ๆ, ก็คงจะพอได้เค้าเงื่อนหรือพอมองเห็น ชนิดที่เรียกว่า เป็นการตั้งต้นที่ดี, เป็นการตั้งต้นที่จะก้าวหน้าไปในทางที่ถูกต้อง, ไม่กลับไปหาความผิดพลาดอีก. นี่ถ้าพลาดไปแล้ว ผมอยากจะพูดกันเป็นส่วนตัวว่า แม้คุณเลิกไปแล้ว ก็จงพยายามปลีกตัวหาเวลา

ศึกษาเพิ่มเติม ให้มันมีความรู้ในเรื่องนี้ให้ถึงระดับที่เรียกว่าเป็น การตั้งต้นที่ดี หรือเพียงพอ ด้วยอีกเหมือนกัน, ถ้ามีฉะนั้นแล้ว การบวชทั้งที่ มันจะเกือบไม่มีประโยชน์อะไร, มันกลับไป เท่าเดิม. การบวชทั้งที่ควรจะพบเจื่อนำของธรรมะ ชนิดที่แก้ ปัญหาในโลกได้; ถ้ามันถึงขั้นนั้นแล้ว ที่นี้มันก็ไม่ถอยกลับ มีแต่จะก้าวไปข้างหน้า ปัญหา ก็จะน้อยลง, ในที่สุดก็จะเป็น มนุษย์ที่อยู่เหนือปัญหาในโลกนี้. ถ้าทุกคนเป็นอย่างนี้ มันก็ เป็นสังคมที่ดี ภายในประเทศก็ดี, หรือว่าทั้งโลกก็ดี, เพราะเต็มไปด้วยมนุษยชนนี้ ไม่มีการเบียดเบียน.

เดี๋ยวนี้ไม่มีใครมองเห็นใจความของเรื่อง หรือต้นเหตุอันแท้จริงแห่งปัญหาของมนุษย์, ก็ไปหลงโง่งมฉายเรื่องปลิกย่อย เรื่อง ปลายเหตุ ต่อสู้รบราฆ่าฟันกันไม่มีที่สิ้นสุด เป็นเรื่องปลายเหตุ ไม่ทำให้เกิดความสงบสันติภาพอะไรขึ้นมาได้.

ความจริงในเวลานี้ก็อยู่ในฐานะที่เรียกว่า โชคร้าย, โชคร้ายของมนุษย์ คือกำลังมีนเมา กำลังเลือดเข้าตา, กำลังพูด กันไม่รู้เรื่อง; เพราะความมีนเมา, มีนเมาดูด้วยความไม่รู้ หรือ ความรู้ที่ไม่มีประโยชน์, คือมีนเมาในความคิดของตนเอง โดยเฉพาะปฏิญญาความคิดความเห็นเฉพาะหมู่เฉพาะพวก; มันเหมือนกับว่าสัตว์เล็ก ๆ ที่มันมองเห็นอะไรแต่อย่างเดียว. นี่มันก็ทำ ไปตามความเห็นอันนั้น เหมือนกับที่จ๋ามดมาให้กัดกัน, จ๋ามดหรือจิ้งหรีดมาให้กัดกัน, จ๋ามดปลากัดมาให้กัดกัน อะไรอย่างนี้ เพราะสัตว์เหล่านั้นมันไม่รู้ มันไม่ได้รู้สึกอะไร มันมีอัสมิมานะ

ตัวกู-ของกูอยู่ในใจ; ยุให้มันกัดกันได้โดยง่าย ถึงไม่มีใครยอมมัน ก็ต้องกัดกันวันหนึ่งจนได้; เพราะมันมีกิเลส. ทีนี้ถ้ามันไปเกิด มีพรรคมีพวกคอยยุคอยแหย่คอยอะไรกันเข้า มันก็ยิ่งหลงใหลมากขึ้น, ฉะนั้นต้องกัดกันมากขึ้น หาความสงบสุขไม่ได้, เพราะเหตุที่ไม่รู้ว่า ธรรมะอันแท้จริงนั้นเป็นอย่างไร.

บางคนก็พูดว่า ต้องแก้ได้ด้วยวัตถุ, ทำวัตถุให้เจริญเต็มที่ บางคนก็พูดว่า ต้องแก้ด้วยจิตใจ, ทำจิตใจให้สูงสุดให้เจริญเต็มที่ เพียงเท่านั้นมันก็มากพอที่จะกัดกันแล้ว จะทะเลาะกันแล้ว, มันไปยึดมั่นเป็นความคิดความเห็นอันใดโดยส่วนตัว, ดึงโดยส่วนตัว ไม่มีความถูกต้อง ภาษาบาลีเขาเรียกสิ่งนี้ว่า *สัจจาภินิเวส* คือความจริงที่ผู้นั้นมีเฉพาะตัว ยืนยันสำหรับต่อต้านความคิดเห็นคนอื่น. ทุกคนมีปฏิฐิอย่างนี้เป็นของประจำ ตนทั้งนั้น มีไว้สำหรับตนหลงใหล; มีไว้สำหรับต่อต้านความคิดเห็นคนอื่นของผู้อื่น; ฉะนั้นเขาจึงพูดอยู่ตลอดเวลาว่า *อิหฺ สัจจํ โมชมญญํ* -นี่เท่านั้นจริง อื่นไม่จริง, นี่เท่านั้นถูก อื่นไม่ถูก. นี่พูดแต่อย่างนี้ทั้งที่ตัวเองก็ไม่มีอะไรถูก, ถูกแต่ความคิดของตัวเอง แล้วก็ถึงจนไม่ฟังเสียงใคร.

เดี๋ยวนี้ลัทธิการเมืองหรืออุดมคติการเมือง นั้นมักจะเป็นเสียอย่างนี้ ไม่ฟังเสียงใคร, ไม่มีการทำความเข้าใจ, ไม่มีการประนีประนอม, เพราะเหตุไร? ข้อนี้ไม่ใช่เพราะเหตุว่าเขาจะไม่มี ความฉลาดเสียเลย; ที่จริงเขาก็มีความฉลาดพอจะรู้อะไรได้, แต่เดี๋ยวนี้ประโยชน์ของตนเองมันมาก มันมีอำนาจมาก,

มากเกินไป, เขาเห็นแก่ประโยชน์ของเขาเองมากเกินไป, จึงดุ่มไปแต่ในทางที่จะหาประโยชน์ของตน รักษาประโยชน์ของตน ป้องกันประโยชน์ของตนและต้องการกันอย่างไม่รู้จักเพียงพอ. ทำไมจึงไม่เพียงพอ; ก็เพราะไปหลงรสอร่อยทางอายตนนะ อย่างที่ได้พูดกันแล้วขึ้นต้น. เขากำลังเป็นทาสของอายตนนะ ซึ่งหมายถึงการมารมณีนในหลาย ๆ ความหมาย มันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง.

ในเมื่อบวชเข้ามาทั้งที ก็ควรรู้จักสิ่งที่เรียกว่าการมารมณีนั่นกันเสียให้ถูกต้อง ก็จะเป็นการดี ว่าไม่ใช่เป็นสิ่งสำหรับบูชาหลงใหลเทิดทูนอย่างกับพระเจ้า. คนที่เขาบูชาการมารมณีน, เขาบูชาการมารมณีนเป็นพระเจ้า; ไม่มีพระเจ้า ไม่มีศาสนาอื่นสำหรับบุคคลนั้น. เขามีการมารมณีนเป็นพระเจ้า; ถ้าใครไปหลงอะไรนี้ มันก็บูชามันเป็นพระเจ้า. ที่ว่าบูชาลัทธิการเมืองนั้นมันเป็นเรื่องเล่นตลก, ตัวเองไม่รู้ เนื้อเท่านั้นก็บูชาการมารมณีนก็ใช้ลัทธิการเมืองหาประโยชน์ หาปัจจัย หาอะไรต่าง ๆ มาในที่สุดก็เพื่อการมารมณีน ในความหมายใดความหมายหนึ่ง.

นี่เขาเรียกว่า พวกที่ตกอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของสิ่งที่เรียกว่ากาม; กามะหรือกาม คือการมารมณีน, เขาเรียกเป็นบาลีว่า *กามาวจร*, *กามาวจร* แปลว่า มันมีจิตใจที่จะดึงดูดลงสู่การมารมณีนโดยส่วนเดียว; พวกนี้เรียกว่า *กามาวจร*, ไม่ต้องมีธรรมะ, ไม่ต้องมีอะไรเข้ามาแทรกแซง, มันจะมีแต่การมารมณีนอย่างเดียว. ถ้าจะเรียนธรรมะเขาก็จะเรียนเพื่อได้การมารมณีน มันเป็นเสียอย่างนี้, ก็เลยเป็นทาสของการมารมณีน. นี่ขอให้รู้จักการมารมณีน

ไว้อย่างนี้ก่อน, แล้วก็รู้ต่อไปว่า พุทธศาสนาไม่ได้สอน ให้คนไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่ากามารมณ์, เพราะสิ่งที่เรียกว่ากามารมณ์ก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง, ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกันอยู่กับสิ่งที่มีชีวิตเป็นธรรมดา, ก็เกี่ยวข้องกับกามารมณ์ แต่เท่าที่ถูกต้องหรือสมควร ตามที่ธรรมชาติมีกฎเกณฑ์ไว้อย่างเด็ดขาด, เกี่ยวข้องอย่างไรจึงจะถูกต้อง จึงจะพอดี, จึงจะไม่เกิดเรื่องแล้วไปเกี่ยวข้องกับอย่างไร จะหลงใหลมากเกินไป ก็เกิดเรื่อง.

ต้องมีศีลธรรมเพื่อควบคุมเรื่องทางกามารมณ์

ศีลธรรมในโลกมีขึ้นมา สำหรับควบคุมความรู้สึกทางกามารมณ์ทุกศาสนา; โดยเฉพาะศาสนาในประเทศอินเดียหลาย ๆ ศาสนาจะมีศีลธรรมเพื่อให้มนุษย์รู้จักควบคุมความรู้สึกทางเพศ มาตั้งแต่อดีตแต่อก จึงมีระเบียบ, มีศีล มีสิกขาบทว่าให้ปฏิบัติอย่างนั้น, ให้ศึกษาอย่างนั้น, ให้พูดอย่างนั้น, ให้ทำเพียงอย่างนั้น. อย่าไปทำอย่างนั้นเป็นอันขาด นี่เพื่อจะควบคุมความรู้สึกทางกามารมณ์ให้มันอยู่ในร่องในรอย, จะไปเกี่ยวข้องกับกามารมณ์ได้ตามธรรมดา ที่ธรรมชาติต้องการ. ฉะนั้นจึงมีการเกี่ยวข้องระหว่างเพศ, มีการสืบพันธุ์ มีบุตร มีหลาน มีอะไรก็ได้. แต่ไม่มีปัญหาเกิดขึ้น, เหมือนกับพวกที่กามารมณ์เพื่อหรือบูชากามารมณ์เป็นพระเจ้า.

ถ้าจะกล่าวอย่างธรรมชาติหรืออย่างวิทยาศาสตร์ ก็ต้องกล่าวได้ว่า, กามารมณ์ในระดับที่พอดี นั้นก็เป็นอาหารชนิดหนึ่ง ซึ่งสัตว์ที่มีชีวิตมันจะต้องเกี่ยวข้อง เหมือนกับหิว, หิวข้าว หิวอาหารก็ต้องกินอาหารอย่างนั้น; มันก็ต้องเกี่ยวข้องเพียงเท่านั้น. นี่ถ้ามันต้องการความรู้สึกสบายทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางผิวหนัง อะไรบ้าง, มันก็เกี่ยวข้องเท่าที่มันเหมาะสม ที่จะไม่ทำตัวเองให้เดือดร้อน จะไม่ทำผู้อื่นให้เดือดร้อน. ถ้าเอามาสำหรับทำตัวเองให้เดือดร้อน แล้วมันจะมีประโยชน์อะไร, ฉะนั้นเขาจึงมีระบบทางศีลธรรมจำกัดไว้ชัดเจนว่า เด็ก ๆ จะต้องประพฤติอย่างไร, หนุ่มสาวจะต้องประพฤติอย่างไร, สูงอายุแล้วจะต้องประพฤติอย่างไร, สิ่งที่เราเรียกว่ากามารมณ์ จะไม่เกิดเป็นอันตรายขึ้นมา. นี่ก็เรียกว่าศีลธรรมในส่วนนี้.

เดี๋ยวนี้มนุษย์ไม่ถือศีลธรรมในส่วนนี้ กลับเหยียบย่ำว่า ไม่จำเป็น ไม่ต้องการ เราจะเอาตามที่กิเลสต้องการ, ก็เลยไม่มีศีลธรรม ที่จะควบคุมเรื่องเกี่ยวกับกามารมณ์; นี่คือสถานะอันแท้จริงสำหรับโลกสมัยปัจจุบัน. ฉะนั้นโลกสมัยปัจจุบันจึงเป็นโทษของกามารมณ์, บุชากามารมณ์, ให้กามารมณ์นี้ ชักจูงไปสำหรับทำลายตัวเอง ทำลายผู้อื่น ทำลายสังคม ทำลายสันติภาพของโลกเสียเลย; มันมีอยู่อย่างนี้ แล้วมนุษย์มีความรู้สึก ก็ต้องเป็นทุกข์เป็นสุขไปตามความรู้สึก. แต่ธรรมชาติมันมันไม่มีความรู้สึก มันก็เสมอกัน, เป็นเพียงว่าเมื่อทำอย่างนี้ ผลก็ต้องเกิดขึ้นอย่างนี้, ทำอย่างนี้ผลก็ต้องเกิดขึ้นอย่างนี้,

อย่างที่เรียกว่า อิทัปปัจจยตา หรือปฏิเสธสมุปปาท. ถ้าทำลงไปอย่างนี้ ผลก็เกิดขึ้นอย่างนี้. ทำลงไปอย่างนี้ ผลเกิดขึ้นอย่างนี้.

ตัวธรรมชาติเองไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นสุขหรือเป็นทุกข์, ไม่รู้สึกรู้ว่าดีหรือว่าชั่ว; แต่ที่จิตใจของมนุษย์นั้นมันรู้สึก อย่างนั้นมันร้อนเป็นไฟ, อย่างนั้นมันยังสงบเย็นอยู่บ้าง. ถ้าถูกใจตัวก็ว่าดี ไม่ถูกใจตัวก็ว่าไม่ดี อย่างนี้. นี่ถ้าเราคนรู้ ผู้รู้เป็นหลัก ก็ต้องตัดสินใจที่ว่า ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนเลย มันจึงจะดี, ชั่วคือทำให้ทุกคนเดือดร้อน แล้วก็ไประวังเอาเองซิ.

ถ้าทำให้ตัวเองเดือดร้อนผู้อื่นเดือดร้อน ก็ต้องเรียกว่าเลวว่าชั่ว อย่าไปทำเข้า; ถ้าตัวเองก็ไม่เดือดร้อนผู้อื่นก็ไม่เดือดร้อน นั่นแหละคือดี ก็ต้องทำ; ฉะนั้นถ้าต้องเสียสละ มันก็ต้องเสียสละ เช่นจะต้องเสียสละความเอร็ดอร่อยของกิเลส ก็ต้องเสียสละเพื่อความปกติสุขของจิตใจที่ถูกต้อง. ฉะนั้นจึงต้องมีศีลธรรม ทำให้เราต้องยอมเสียสละ ความบ้าหลังความมัวเมาในสิ่งต่างๆ ที่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมาเสีย, แล้วก็อยู่ในสภาพที่ปกติหรือเป็นสุขได้; นี่คือศีลธรรมทำให้เกิดความปกติอยู่ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิต ทางความคิดความนึก รู้สึกอะไรก็ตาม มันปกติอยู่มันไม่ร้อน.

นี่บวชเข้ามาทีหนึ่ง ก็ศึกษาข้อนี้ จนมองเห็นแจ่มแจ้ง ว่ามันเป็นอย่างนี้ ก็เอาไปปฏิบัติได้จริงอยู่ตลอดเวลาในอนาคต. อย่าให้มีปัญหา อย่าให้กลายเป็นคนโง่คนหลง ไปบูชาญาติผี

ปีศาจ คือมิจฉาทิฐิ-ความเห็นผิดต่าง ๆ นั้น ก็อยู่ในร่องในรอยของสัมมาทิฐิความคิดความเห็นที่มันถูกต้อง; มีความถูกต้องตามขึ้นมาจนครบถ้วนทั้งแปดประการ.

ปฏิบัติตามมรรคมืองค์ ๘ จะแก้ปัญหาโลกได้

จะนั้นไปศึกษาเรื่องอริยมรรคมืองค์ ๘ คือเรื่องความถูกต้องทั้งแปดประการนั้น แล้วก็ปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา; เรียกว่านั่นคือปฏิบัติธรรมะที่แท้จริง เป็นธรรมะที่จะสามารถจะแก้ปัญหาลงโลกได้.

ใจความมันก็มีสั้น ๆ ว่า **สัมมาทิฐิ**นี้ มันต้องมีความรู้ถูกต้อง ความรู้ ความคิด ความเห็น ความเข้าใจ ความเชื่อ อะไรก็ตาม แล้วแต่จะเรียก ถูกต้องมาก่อน. อย่างใดเรียกว่าถูกต้อง? ถูกต้องหมายความว่า ถ้าทำตามนั้นแล้วไม่มีใครเดือดร้อน มีแต่ความสงบสุข; ถ้าทำตามตัวเองก็เดือดร้อนผู้อื่นก็เดือดร้อน ต้องถือนั่นผิด, หลักเกณฑ์อันนั้นผิด, ทฤษฎีอันนั้นผิด, ความรู้อันนั้นผิด. นี่เอาอย่างนี้เป็นหลัก เรียกว่าสัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้อง สรุปความว่า ความทุกข์เกิดขึ้นมาอย่างไร, ความทุกข์ดับลงไปอย่างไร, ถ้าเห็นชัดข้อนี้เรียกว่ามี สัมมาทิฐิ.

เมื่อใจมีสัมมาทิฐิอย่างนี้แล้ว มันจะง่าย จะง่ายตาย;

ต่อนั้นมันจะเป็นไปของมันได้โดยอัตโนมัติ คือ เมื่อมีความเข้าใจ ความคิดเห็น ความเชื่อ ถูกต้องแล้วเรียกว่าสัมมาทิฐิ แล้ว **สัมมาสังกัปปะ**ก็เกิดขึ้น คือความปรารถนา ความใฝ่ฝัน ความต้องการ ความจำนงหวังอะไรก็ตาม ที่เรียกว่าสังกัปปะนี้ มันก็จะต้อง; เพราะความคิดอันเดิมมันถูกต้องเสียแล้ว ความคิดขั้นรากฐานมันถูกต้องแล้ว มันก็มีความหวัง ความตั้งใจ ความปรารถนา อะไรก็ตามถูกต้อง. นี่ก็เรียกว่า ความถูกต้องที่ ๒ คือ สัมมาสังกัปปะ.

ต่อไปจากนั้นเป็น**สัมมาวาจา** การพูดจามันก็ต้อง เพราะพูดไปตามความรู้ ความเข้าใจ ความปรารถนา ก็เรียกว่า สัมมาวาจา คือการพูดจานั้นถูกต้อง. ต่อไปนั้นก็ **สัมมากัมมันโต** การกระทำทางกายมันก็ต้อง ไม่ไปฆ่าไม่ไปลัก ไม่ไปประทุษร้ายของรัก ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่ทุกอย่างทุกประการ การกระทำทางกายมันก็ต้อง. ทีนี้**สัมมาอาชีโว** เลี้ยงชีวิตอยู่ ดำรงชีวิตอยู่, หามาเลี้ยงชีวิต ดำรงชีวิตอยู่ อย่างถูกต้องอีก เพราะมันรู้ถูกต้องในครั้งแรกเรียกว่า สัมมาอาชีโว. ถัดไปอีก ก็**สัมมาวาจาโม** ความพากเพียรพยายามอยู่ อย่างถูกต้อง, ไม่มีผิดพลาด แม้จะทำอย่างตัวเป็นเกลียวก็ไม่มีผิดพลาด เพราะความรู้ดั้งเดิมมันถูกต้อง. มี**สัมมาสติ** มีสติอย่างถูกต้อง ความรู้ลึกสมปกติ สัมผัสขันธ์ทั้งหลาย มันก็เป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่มีทางผิดพลาดได้ มันควบคุมตัวอย่างถูกต้อง ก็เพราะข้อนี้. **สัมมาสมาธิ** ความตั้งมั่นแห่งจิตใจก็

ถูกต้อง เป็นครบทั้งแปด.

อย่าเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของคนอยู่วัด หรือคนอยู่ป่า หรือเป็นเรื่องสองพันสามพันปีมาแล้ว, มันเป็นเรื่องที่ยังจำเป็นอยู่สำหรับคนสมัยนี้. คนสมัยนี้กำลังขาดสิ่งนี้ เพราะฉะนั้นโลกนี้มันจึงเป็นโลกของนรกหมกไหม้ **ไม่มีความสุขสงบสุขยิ่งขึ้นทุกที**; เพราะมันขาดความถูกต้อง ๘ ประการนี้. บวชเข้ามาทั้งทีอย่างน้อยต้องรู้จักการปฏิบัติข้อนี้ จึงจะเรียกว่า รู้ธรรมะสำหรับดับทุกข์, บวชแล้วมารู้ธรรมะสำหรับดับทุกข์.

นี่ผมก็เห็นว่า ไม่มีเรื่องอะไรที่ไหน ที่ดีกว่าเรื่องที่กำลังพูดอยู่นี้ สำหรับท่านทั้งหลายที่เป็นราชภักฎลาบวช เพื่อจะได้รู้อะไรที่มีประโยชน์ สำหรับออกไปเป็นฆราวาสต่อไป. ขออย่าอีกทีหนึ่งว่า มันเป็นกฎตายตัวของธรรมชาติ; แต่ที่เราเรียกว่าพระเจ้า ก็เพื่อให้มันศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น, เพื่อจะง่ายแก่การพูดกับคนที่เขามีสติปัญญาน้อย, ให้เชื่ออย่างเชื่อพระเจ้า. แต่ถ้ามีปัญญาแล้ว ก็ให้เชื่ออย่างเป็นกฎของธรรมชาติที่ตายตัว ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำผิดไม่ได้ ต้องทำให้ถูกต้องอย่างเดียว; เมื่อเราไม่เข้าใจก็รีบทำให้เข้าใจเสีย แล้วก็ให้มันเข้าใจจริง เข้าใจถูกต้องจริง ๆ อย่าให้มันเล่นตลกหลอกตัวเอง กลายเป็นทฤษฎีเฉพาะตัว สำหรับตัวเอง ไม่ต้องคอยฟังความถูกต้องอะไรเลย.

ฝึกเป็นเกลอกับธรรมชาติบ้าง

เดี๋ยวท่านทั้งหลายก็มาที่สวนโมกข์; ฉะนั้น ขอให้รู้จักคำว่าสวนโมกข์ คือที่เห็น ๆ อยู่นี้ ในทางรูปธรรมฝ่ายวัตถุ มันแสดงอยู่ด้วย ต้นไม้ ก้อนหิน แผ่นดิน ในสภาพตามธรรมชาติ อันปรกติ. ฉะนั้นขอให้ได้ความปรกติ ได้รู้สึกต่อความปรกติ ในทางฝ่ายรูปธรรม คือฝ่ายร่างกาย, แล้วก็ให้ความหมายของความสงบปกตินี้ มันแวดล้อมจิตใจ ให้จิตใจมันสงบตามลงไป ก็สงบกายแล้วก็สงบใจ. ในขณะนั้นความรู้สึกคิดนึกมันจะถูกตัดอีกทีหนึ่ง คือปัญญาหรือทิวะถูกลูกต้อง อยู่โดยอัตโนมัติ; เพราะว่าธรรมชาติชนิดนี้ มันไม่ปรุงแต่ง ความรู้สึกประเภทตัวกู-ของกู ถึงแม้คุณจะไม่พยายามทำอะไรเลย ปล่อยไว้ตามธรรมชาตินี้ มันก็จะไม่เกิดความรู้สึกประเภทตัวกู-ของกู; เว้นไว้แต่จะไปทำให้มันผิดเสีย จนธรรมชาติมันช่วยไม่ได้. ถ้าปล่อยไว้ธรรมชาติมันช่วยได้ มันก็จะไม่เกิดความรู้สึกประเภทตัวกู-ของกู; ฉะนั้นเมื่อเราอยู่กับธรรมชาติอย่างนี้ มันจึงไม่เกิดความรู้สึกประเภทตัวกู-ของกู. ความคิดนึกมันก็เป็นไปอย่างถูกต้องเอง โดยอัตโนมัติ คือมันไม่คิดที่จะโลภ จะโกรธ จะหลง อะไรก็ได้ เพราะมันไม่มีความรู้สึกแห่งตัวกู-ของกู นี่เราเรียกว่าธรรมชาติช่วย.

เราจัดสวนโมกข์ก็เพื่อให้เป็นโอกาส ที่ธรรมชาติมันจะช่วย; ฉะนั้นคุณมาชิมเสียบ้าง ช่วงขณะหนึ่งนี้ก็ยังดี คือจะรู้จัก

พระพุทธเจ้ามากขึ้น. เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านอยู่ มีชีวิตอยู่ ดำรงชีพอยู่ อย่างที่เรียกว่า เป็นเกลอกับธรรมชาติ; ผมก็จะย้า คำว่า เป็นเกลอกับธรรมชาติ นี่เรื่อย ๆ ไป ไม่กลัวใครเบื่อ; เพื่อที่เราจะได้เป็นอยู่อย่างเดียวกับพระพุทธเจ้า. เมื่อเราเป็น อยู่อย่างเดียวกับพระพุทธเจ้า มันก็ง่ายขึ้นมาก ที่จะเกิดความ รู้สึกคิดนึก อย่างเดียวกับพระพุทธเจ้า หรือว่าอย่างน้อย เราจะ เข้าใจความคิดนึกของพระพุทธเจ้าได้ง่ายขึ้น เพราะว่าเราได้ ปรับปรุงทุกอย่าง ให้เป็นการอนุโลมกันแก่พระพุทธเจ้า เรื่องกิน เรื่องอยู่ เรื่องหลับ เรื่องนอน เรื่องแวดล้อมทั้งหลายนี้ มันคล้าย กันกับที่พระพุทธเจ้าท่านเป็นอยู่.

ที่เราจะต้องนึกกันอยู่เสมอ ๆ ก็ว่า พระพุทธเจ้าประสูติ กลางดิน, ท่านตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้ากลางดิน, ท่านปรินิพพาน ก็กลางดิน, ท่านสอนสาวกอย่างที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เรียกว่า กลางดิน ที่ตรงไหนก็ได้; แม้โรงธรรม ธรรมสถานนั้นก็ กลางดิน, แล้วกฎที่อยู่ของพระพุทธเจ้าก็พื้นดิน. ไปดูได้ เดี่ยวนี้ร่องรอยที่ยังเหลืออยู่ กฎีพระพุทธเจ้าก็พื้นดิน. ฉะนั้น ท่านจะประทับบรมมณิกากลางดินด้วยผ้ารองบ้าง หรือว่าจะบน เติงเตี้ย ๆ อย่างเตี้ยแขกเตี้ย ๆ นั่นบ้าง ก็สุดแท้ เรียกว่า ประสูติกลางดิน ตรัสรู้กลางดิน นิพพานกลางดิน สอนกลางดิน เป็นอยู่กลางดิน กฎีก็พื้นดิน; แต่พวกเราสมัยนี้ มันอยากอยู่บน กฎี บนเครื่องปูลาด บนที่นั่งที่นอนอันสบาย อย่างที่เห็นกันอยู่ นั่นแหละ, แล้วบางคนยังมากไปกว่านั้นไกลไปกว่านั้น คือ

อยากจะอยู่บนวิมาน ทำบุญกุศลต่าง ๆ ก็อุทิศให้ไปเกิดในวิมานอย่างนี้มันอยากไปอยู่วิมาน, แล้วจะพบกับพระพุทธเจ้าได้อย่างไร. คนหนึ่งมันอยากอยู่บนวิมาน, พระพุทธเจ้าท่านอยู่กลางดิน นี่มันไม่ทางจะพบกัน.

ฉะนั้นขอให้ภิกษุสามเณรทั้งหลายนี้ คำนึงถึงข้อนี้ไว้ให้มาก ว่าเป็นอยู่ ชนิดที่เป็นเกลอกับธรรมชาติ ให้มันต่ำที่สุดเท่าที่จะต่ำได้ในทางรูปธรรมะ; ฉะนั้น ที่นี้เราจึงมีคำสำหรับยึดถือ motto หรืออะไรนี้ว่า กินข้าวจานแฉะ อาบน้ำในคู เป็นอยู่อย่างทาส เป็นต้น; เพื่อให้มันมีการเป็นอยู่ที่ต่ำที่สุดในทางรูปธรรม มันจะได้คล้ายกับที่พระพุทธเจ้าท่านเป็นอยู่ แล้วจิตใจมันก็สูงเอง; เพราะว่าจิตใจมันไม่มาเป็นทาสของวัตถุ นั่นแหละ มันจึงสูงไปได้ เมื่อเรามีการเป็นอยู่ทางวัตถุต่ำ. ถ้าคุณอยากจะอยู่ห้องแอร์ อยากจะอยู่บนฟูกเบาะเมาะหมอน กินอยู่อย่างเศรษฐีนี้ จิตใจมันไปเป็นทาสของวัตถุเหล่านั้นเสียแล้ว; มันจะสูงได้อย่างไรละ; มันต้องให้จิตใจไม่มีทางที่จะไปเป็นทาสของอะไร มันจึงจะสูงได้.

ฉะนั้น ถ้าบวชทีหนึ่ง อย่างน้อยก็ได้ชิมชีวิตชนิดนี้กันเสียบ้าง ก็ดี แม้ไม่ทุกวัน ก็ขอให้เป็นบางครั้งบางคราว ก็ยังจะพอรู้สึกได้ ว่าเป็นอยู่อย่างต่ำ ๆ นี่ จิตใจมันสูงอย่างไร, ถ้าร่างกายเป็นอยู่อย่างต่ำนี้ จิตใจมันก็สูงอย่างไร.

เดี๋ยวนี้คุณนั่งอยู่กลางดิน ช่วยสังเกตความรู้สึกคิดนึก ในจิตใจของตัวเองกันดูบ้าง ว่าคุณนั่งอยู่กลางดิน มันต้องมีความ

ผิดแปลกอะไรกันบ้าง ที่คุณจะนั่งตึกหอเรียน หรือบนเก้าอี้ลาดด้วยเครื่องลาด. เดียวนี้เรานั่งกลางดินพยายามให้ใกล้กับพระพุทธเจ้า ด้วยการเป็นอยู่, ได้นั่งกลางดินที่ไร ก็ขอให้นึกถึงพระพุทธเจ้าที่นั่น ว่าเดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร, เราจะรู้สึกได้เอง. ฉะนั้น ขอให้นึกถึงพระพุทธเจ้า ในฐานะที่เป็นผู้มีความสูงสุดในทางจิตทางวิญญาณ, แล้วมีความเป็นอยู่ต่ำที่สุด ในทางฝ่ายรูปธรรม, การกิน การอยู่ การอะไรต่าง ๆ.

เมื่อได้บวชมันก็ได้ลองอย่างนี้; ถ้าไม่ได้บวชมันก็ได้ลองอย่างนี้ หรือว่าเผอิญจะไปนั่งกลางดินบ้าง มันก็ไปนั่งด้วยความอึดอัด ขัดใจ ไม่รู้สึกพอใจ. เดียวนี้ถ้าเรามีจิตคิดนึกอย่างนี้ ว่านั่งกลางดินเรารู้สึกสบายใจ ว่าได้นั่งใกล้พระพุทธเจ้า, ได้นั่งในอาสนะของพระพุทธเจ้า ได้นั่งในความหมายอย่างเดียวกับพระพุทธเจ้า; ฉะนั้นควรจะนั่งลงดิน นอนกลางดิน อะไรกลางดิน กันเสียบ้าง มันจะได้เกิดความรู้สึกที่ถูกต้อง ไม่ใช่ทำด้วยความจำเป็น. บางทีมันจำเป็นต้องไปนั่งกลางดินนอนกลางดินเพราะความยากจนมันก็มีเหมือนกัน แต่มันไม่เกินความรู้สึกอย่างที่ว่านี้.

ฉะนั้นเดี๋ยวนี้เรามาเป็นเกลอกับธรรมชาติ ในความหมายเดียวกันกับพระพุทธเจ้า ที่ท่านพยายามที่จะเป็นอยู่อย่างเป็นเกลอกับธรรมชาติ; เพราะว่าตัวธรรมะนั้นมันคือ ตัวกฎของธรรมชาติ; ถ้าเราเป็นเกลอกับธรรมชาติ เราก็จะรู้จักธรรมชาติได้โดยง่าย. ฉะนั้นธรรมชาติอันสูงสุดคือพระธรรม ก็ปรากฏแก่

บุคคลชนิดนี้ได้โดยง่าย. การเป็นเกลอกับธรรมชาติ มันก็มีประโยชน์อย่างนี้.

ฉะนั้นที่สวนโมกขนี้ เราพยายามจัดให้มันมีโอกาส ที่จะ เป็นเกลอกับธรรมชาติ ให้มากที่สุดเท่าที่เราจะทำได้. เราเรียก ชื่อว่า โมกขพลาราม อารามนี้แปลว่าป่าไม้, พละแปลว่ากำลัง, โมกขะแปลว่าความหลุดพ้น; โมกขพลาราม-ป่าไม้ตามธรรมชาติ ช่วยสนับสนุนแก่ความหลุดพ้น ก็มีอย่างนี้เอง. ฉะนั้นขอให้ เข้าใจความหมายของคำว่าสวนโมกข แล้วก็ถือเอาความหมาย นั้น ให้มันติดอยู่ในใจ ว่าเป็นอยู่อย่าง เป็นเกลอกับธรรมชาติ, จะช่วยให้รู้จักธรรมชาติ เข้าถึงธรรมชาติ อย่างเดียวกับที่ พระพุทธเจ้าท่านทราบ ท่านรู้ลึก, ท่านตรัสรู้ แล้วก็สอนพวกเรา.

ที่นี้จะต้องพูดอีกนิดหนึ่ง ก็คือว่า การเข้าถึงธรรมะใน ลักษณะอย่างนี้ เรียกได้ว่าเป็นการได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควร จะได้; ฉะนั้นคุณควรจะจำคำนี้ไว้ด้วย ว่าเกิดมาชาติหนึ่งอย่า ให้มันเสียชาติเกิด คือให้มันได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้. ถ้าไม่อย่างนั้นละก็มันเสียชาติเกิด ไม่ต้องมีใครมาด่า ด่าตัวเอง ได้ ธรรมชาติมันด่าให้ได้ ว่าคนเสียชาติเกิด, เกิดมาที่หนึ่ง ไม่ได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้, มีแต่ความเป็นทาสของ กามารมณ์. นี่มันกลับจะเลวไปกว่าระดับธรรมดาเสียอีก. ฉะนั้น เราจึงต่อสู้ต้านทานอะไรไปตามความสามารถที่จะให้ได้ สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้, คือจิตใจที่เป็นอิสระ จากสิ่งที่ บีบคั้นต่าง ๆ ให้มันอิสระจากสิ่งเหล่านี้ แล้วมันจะมีความ

สะอาด สว่าง สงบ เยือกเย็น, เป็นลักษณะของสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้.

แต่คำว่าดีในที่นี้ ดีในความหมายนี้ ไม่ใช่อย่างที่ชาวบ้านเขาว่า ๆ กัน เป็นดัชนีที่เกินกว่าที่จะพูดว่าดี. แต่ถ้าพูดอย่างนั้นไม่มีใครฟังถูก ก็ต้องพูดว่าดีนั่นแหละ; จะใช้คำว่าสูงสุดก็ได้อย่าใช้คำว่าดี. ให้ได้สิ่งสูงสุดที่มนุษย์ควรจะได้ ก็ยังชั่วหน่อย; ถ้าว่าได้ดี เดียวก็จะดีที่เงินทองข้าวของไปบูชาการมรณกันเสียอีก, ดีอย่างนั้นมันไม่ใช่ความหมายอย่างนี้. ฉะนั้นจึงเรียกว่า สิ่งสูงสุดที่มนุษย์ควรจะได้ คืออยู่เหนือปัญหาโดยประการทั้งปวง ไม่มีความทุกข์อีกต่อไป ไม่ว่าในกรณีไหน; เป็นจิตใจที่แปลกประหลาดที่สุด ก็คือว่าไม่มีความทุกข์อีกต่อไป ก็เรียกว่า สิ่งที่สูงที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้, ใครได้แล้วก็ไม่เสียชาติเกิด. ถ้าทุกคนมุ่งหมายแต่สิ่งนี้กันอย่างนี้แล้ว โลกนี้ก็มีสันติภาพ ไม่มีรบราฆ่าฟัน ขบถกัณอย่างสัตว์เดรัจฉาน หรือยิ่งไปกว่า สัตว์เดรัจฉานเสียอีก อย่างที่กำลังทำกันอยู่ในโลกในเวลานี้; เรื่องมันก็มีเท่านี้เองกล่าวโดยห้วนข้อแล้ว.

ฉะนั้นขอให้ทุกคน ที่ตั้งใจมาที่สวนโมกข์เป็นการเยี่ยมเยียนชั่วคราว, แล้วต้องการฟังผมพูด ผมก็พูดอย่างนี้, กับขอให้เข้าใจเรื่องของสวนโมกข์อย่างนี้; ให้รู้ความหมายหรือความมีคุณค่าของพระธรรม เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ทุก ๆ ท่าน. และขออวยพรให้ท่านทั้งหลายทุก ๆ องค์นี้ ประสบความสำเร็จในความมุ่งหมายอันนี้; โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความ

มุ่งหมายของการบวช เพื่อจะได้อะไร ก็ขอให้ได้สิ่งนั้น, และได้สิ่งนั้นแล้ว ไปประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุด ของประโยชน์ที่จะพึงได้จากสิ่งนั้น แล้วมีความเจริญงอกงามก้าวหน้าในทางของพระธรรม อยู่ทุกทีพาราตริกาลเทอญ.

บรมธรรม กับการแก้ไข สถานการณ์ในโลก

จาก ธรรมเนียมของพุทธทาส “บรมธรรมภาคต้น”
หมวดที่ ๒ ชุดปกรณพิเศษ อันดับที่ ๑๙ บนพื้นแถบสีแดง

๖ เวลาี่ ล่วงมาถึง ๕.๐๐ น. แล้ว ในวันนี้จะได้กล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า บรรณธรรม กับการแก้ไขสถานการณ์ในโลก. เราได้พูดถึงบรรณธรรมกันมาเรื่อย ๆ ในฐานะเป็นตัวปัญหา หรือเป็นเจ้าปัญหา เพราะว่าโลกกำลังไม่มีสิ่งนี้ ทั้งที่ควรจะมีสิ่งนี้อย่างยิ่ง. ปัญหาธรรมะต่าง ๆ หรือทางศาสนา ขึ้นอยู่กับสิ่งนี้โดยตรง, ปัญหาของโลกทั้งหมด ก็ยังขึ้นอยู่กับสิ่งนี้, สถานการณ์อื่นไม่น่าปรารถนาต่าง ๆ ในโลกนี้ ขึ้นอยู่กับ การที่มันขาดสิ่งนี้เพียงสิ่งเดียว.

สิ่งที่น่าสมเพชเวทนาเป็นที่สุดในเวลานี้ ก็คือการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ กันแต่ทางปลายเหตุ ไม่ได้จัดการที่ต้นเหตุ โลกนี้ตกอยู่ในสภาพเหมือนกับวัตถุที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีใคร

รับผิดชอบ. การแก้ไขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีใครรับผิดชอบนั้น เป็นการละเมอเพ้อฝัน เป็นการทำเพื่อลองฝีมือ ปล่อยไปตามบุญตามกรรม ในที่สุด “คนไข้” คือโลก ก็จะต้องทรุดหนักหรือตาย.

สถานการณ์ที่ยุงมากที่สุดในเวลานี้ ในโลกนี้ คือปัญหาหนัก หรือความไข้ของโลก. มีการรักษาเยียวยาแก้ไขกันแต่ปลายเหตุ ในสถานการณ์ที่ยุงยากเหล่านั้น ซึ่งมันเกิดขึ้นมาเพราะการทำผิดพลาดของผู้แก้ไขนั่นเอง. สถานการณ์ที่ยุงยากเหล่านี้ทั้งหมด มนุษย์สร้างขึ้นมาเอง ด้วยการหลงงมงายวัตถุนิยมอย่างมัวเมา ทำให้สถานการณ์ที่ยุงยากเช่นนี้เกิดขึ้น แล้วก็ไม่รู้จัก; เดือดร้อนเพราะผลของมันก็แก้กันไป แล้วก็แก้ไขแต่ทางปลายเหตุ ไม่ใช่ต้นเหตุ มันจึงเป็นสิ่งที่น่าเวทนา น่าเศร้า ไม่น่าขบขัน เพราะว่าเป็นเรื่องทนทุกข์ทรมาน. เราจะต้องพยายามดูเรื่องนี้ ศึกษาเรื่องนี้ในลักษณะที่เป็นการดูตัวเอง พิจารณาดูตัวเอง แล้วแก้ไขตัวเอง หรือใจฟ่องตัวเอง ดังนั้น คำที่เรากำลังพูดกันนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องด่าชาวบ้าน หรือว่าด่าชาวโลก แต่มันเป็นการพิจารณาดูตัวเอง เราทุกคนก็คือส่วนหนึ่งของทั้งหมด เราก็มีส่วนที่จะต้องรับผิดชอบ หรือได้รับผลของความผิดพลาดเหมือน ๆ กันไปหมด พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า จงพิจารณาตัวเองด้วยตัวเอง จงใจฟ่องหรือฟ่อง หรือประจักษ์ตัวเอง ด้วยตัวเอง.

การที่เรามานั่งพิจารณาการกระทำในโลกอยู่อย่างนี้ ไม่ใช่

การนิพนธ์ว่าร้ายหรือด่าใคร แต่มันเป็นเรื่องการพิจารณาตัวเอง ขอให้ทำในใจอย่างนี้ ให้เข้าใจถูกต้องอย่างนี้ มันจึงจะเข้าใจไปได้ตามลำดับ จนกว่าจะถึงตัวธรรมะ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์คือแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ดีได้ หรือดับความทุกข์ในโลกนี้ได้.

สำหรับสิ่งที่ว้าวแก้ไขกันแต่ปลายเหตุนั้น มันมีมากและทั่วไป ในทุกสิ่งก็ว่าได้ เราจะต้องดูสิ่งนั้น แล้วดูให้พบต้นเหตุของมัน แล้วก็ดูหนทางออก หรือวิธีจะแก้ไขอย่างถูกต้องของมัน แล้วก็ดูการกระทำที่มนุษย์กำลังกระทำอยู่ว่ามันเป็นอย่างไร. เกี่ยวกับเรื่องนี้ มันก็เป็นเรื่องทางวัตถุ หรือสถานการณ์ทางวัตถุในโลก แต่มันเนื่องมาจากส่วนลึกคือจิตใจ. เมื่อการแก้ไขนั้น มองดูแต่ในแง่ของวัตถุ แก้ไขกันแต่เรื่องฝ่ายวัตถุ มันก็เป็นเรื่องปลายเหตุไปหมด. เรื่องเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่มนุษย์กำลังชวนชวายเป็นเกลียว เหนื่อยยากลำบาก ลงทุนลงแรง ตั้งองค์การนั้นองค์การนี้ ขึ้นมากมาย เพื่อแก้ไขสถานการณ์เหล่านี้ ดูจะเป็นว่าเวลาทั้งหมด เงินทองทั้งหมด ได้เสียไปเพื่อเหตุนี้ แต่แล้วผลมันก็ไม่ได้ มีแต่เพิ่มปัญหาให้มากกว่าเดิม เราจะพิจารณากันดูเป็นเรื่อง ๆ ไป :

เรื่องที่พูดถึงกันมากก็คือ **ปัญหาความอดอยากในโลก** มืองค์การที่จะแก้ไขความอดอยากในโลกนี้ รวมหัวรวมแรงกันทุกประเทศชาติ แม้ประเทศที่ไม่ได้ทำจริง ก็ยังอุตสาหะเป็นสมาชิกทางปากหรือทางการพูดจากับเขาด้วย ถือเป็นเรื่องระหว่างชาติหรือของโลก. แต่เดี๋ยวนี้เราดูเถิดว่า ความอดอยาก

ของมนุษย์ในโลกนี้ มันเกิดขึ้นมาจากอะไร มันเกิดมาจากการที่มนุษย์ กระทำอย่างทารุณต่อธรรมชาติ.

ที่ว่ามนุษย์กระทำอย่างทารุณต่อธรรมชาตินั้น ต้องดูกันให้ละเอียดสักหน่อย. ควรข่มขืนในโลก อันเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเกษตรกรรมเหล่านี้เป็นต้น มันสูญไป เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่ทำทารุณต่อธรรมชาติ ในเมื่อมนุษย์มีมากขึ้นทุกที มีมากขึ้นทุกที ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เอง มันก็มากขึ้นทุกที จึงทำทารุณแก่ธรรมชาติ เป็นการล้างผลาญพันธุ์ไม้พฤษชาติในโลกให้น้อยลงไป ให้น้อยลงไป มันก็มีความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ในการเกษตรกรรม แผ่นดินที่เคยเพาะปลูกได้ ก็เพาะปลูกไม่ได้. ความที่มนุษย์ยึดครองส่วนของแผ่นดินมาเป็นของตนนี้ อย่าเข้าใจว่ามันเป็นเรื่องที่พัฒนาให้ดีขึ้น มันเป็นการทำให้ผิวดินเสื่อม ของธรรมชาติหรือของพระเจ้า แล้วก็ทำไปอย่างเห็นแก่ตัว มีเรื่องหลายเรื่องเกี่ยวพันกัน ที่ทำให้ผลผลิตในโลกมันเป็นไปได้โดยยาก. มันมีการเปลี่ยนแปลงส่วนลึกส่วนใหญ่ ที่เราไม่มองเห็น แล้วก็มามองในเมื่อมันมีผลร้ายแล้วก็ต้องแก้ไข เรียกว่าแก้ไขสถานการณ์ จนต้องทำเรื่องดิน เรื่องปุ๋ย เรื่องอะไรกันเป็นการใหญ่ ชดเชยส่วนที่มนุษย์ทำลายของธรรมชาติไป.

ที่นี้มาดูการช่วยเหลือแก้ไข อันเป็นการกระทำเฉพาะหน้า เช่นเรื่องแจกอาหาร ช่วยกันตั้งองค์การแจกอาหาร อย่างนี้ก็เป็นเรื่องนำหัวเราะเหมือนกัน ถ้ามีพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของโลก ก็

หัวเราะ มันเป็นปัญหาที่สร้างขึ้นเอง แล้วก็แก้ไขในลักษณะที่น่าหัวเราะ. การแจกอาหารนั้น เป็นคนละอย่างกันกับการทำให้เขารู้จักแสงหาอาหาร เราไม่ได้แก้ไขด้วยการทำให้เขารู้จักการแสวงหาอาหาร แล้วเราก็มัวแจกอาหาร นี่มันก็เป็นเรื่องซับซ้อนเต็มที คือช่วยแต่ในทางวัตถุ ไม่ใช่ช่วยในทางวิญญาณ. มันก็แก้ไขไม่ได้.

เรื่องถัดมา ก็**ปัญหาความเจ็บไข้** ความเจ็บป่วยในโลกนี้ หรือความเสื่อมอนามัยในโลกนี้ ซึ่งก็มีการแก้ไขกันเป็นการใหญ่ มีองค์การเฉพาะเรื่องเจ็บไข้ทางกาย แต่แล้วเขาไม่ได้มองถึงต้นเหตุอันแท้จริง คือความเจ็บไข้ทางวิญญาณ. **ความเจ็บไข้ทางวิญญาณเป็นต้นเหตุทุกชนิดของการเจ็บไข้ทางร่างกาย หรือทางเนื้อหนัง.** คนเรามีจิตใจไม่ดี ไม่สมบูรณ์ เต็มไปด้วยความยึดมั่นถือมั่นวิตกกังวล เพราะขาดบรรพธรรม จึงมีความทรุดโทรมทางวิญญาณ แล้วออกมาถึงทางจิตทางประสาท แล้วออกมาถึงทางกาย การเป็นโรคประสาทเนื่องมาจากไม่มีการพักผ่อนที่ถูกต้องทางวิญญาณ แล้วก็มาเป็นโรคทางกาย เป็นความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะอาหารที่เป็นนิรันดร์ คือเป็นตลอดชีวิต เพราะการพักผ่อนทางวิญญาณไม่พอ; ทุกอย่างมันก็เสียไปหมด โดहितก็เสื่อมสมรรถภาพ ไม่มีโอกาสที่จะทำหน้าที่ของมันโดยสมบูรณ์ มันก็เป็นโรคกระเพาะอาหาร มีโรคภัยไข้เจ็บประเภทนี้มากมายหลายชนิด นี่มาจากความเจ็บไข้ทาง

วิญญาณ.

คำว่าความเจ็บไข้ในทางวิญญาณ หมายถึงความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือความเียง. ความเียงนี้ เป็นเหตุให้มนุษย์ เจ็บไข้ ทำผิดในทางอนามัย ในทางเยี่ยงยารักษา แม้ที่สุดแต่ ว่าทำมีบาดมือ เดินตกลงง นี่มันก็เป็นเรื่องที่เกิดมาจากความ เจ็บป่วยทางวิญญาณ คือความเียง ความสะเพร่า. มันไม่มีอะไร ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บชนิดไหนที่จะไม่เนื่องมาจากความเจ็บไข้ทาง วิญญาณ. องค์การโลก หรือองค์การแก้ไขความเจ็บไข้ของโลก ก็ไม่เคยคิดเลย ในเรื่องความเจ็บป่วยทางวิญญาณ ซึ่งเป็น ต้นเหตุของทั้งหมด ก็มีแต่ระดมทุ้มเทแก้ไขกันทางวัตถุ เป็นของ เป็นเงิน เป็นทอง เป็นอะไรไป มันก็แก้ไขไม่ได้ คือมันไม่ทันกัน. ต้นเหตุของความเจ็บป่วยทางวิญญาณไม่ได้แก้ไข มันก็มีความ เจ็บป่วยทางจิตทางกายออกมาเรื่อย แล้วแปลกออกไปเรื่อย. มนุษย์จะต้องมีความเจ็บไข้ที่แปลกประหลาดออกไปทุกที ซึ่ง ไม่มีในคัมภีร์ตำราแต่ก่อน เพราะความเปลี่ยนแปลงในทาง วิญญาณ.

สถานการณ์ในโลกมันเปลี่ยนแปลงไม่ซ้ำซาก การทำลาย ธรรมชาติ การแก้ไขธรรมชาติ การรบกวนธรรมชาติ นี่มันแปลก ออกไป มันมากออกไป โรคภัยไข้เจ็บมันก็แปลกออกไป จน เป็นปัญหาอยู่เรื่อย ต้องค้นคว้าวิธีใหม่ ๆ อยู่เรื่อย เพราะฉะนั้น ให้ถือว่าความเจ็บไข้นี้ มันเป็นเพราะว่ามีการทรุดโทรมใน ทางวิญญาณ มีการเจ็บป่วยในทางจิตทางวิญญาณมากขึ้น

ทุกที; มัวแก้ไขแต่ในเรื่องทางกาย มันก็เป็นการแก้ไขปลายเหตุ. เรื่องนี้มันลึกซึ้งมาก ก็น่าเห็นใจ สำหรับโลกที่ไม่สนใจกับบรรพธรรม มีความกลัวตายจนทำอะไรไม่ถูก แก้ไขไม่ถูก. คนสมัยก่อนมีความสมบูรณ์ทางวิญญาณ เป็นโรคภัยไข้เจ็บน้อย แล้วก็ไม่วัวกลัวความตาย เป็นของไม่แปลกประหลาด หัวเราะเยาะความตาย ถือว่ามันเป็นเพียงอย่างหนึ่ง ในธรรมดาหลาย ๆ อย่าง ฉะนั้นเขาไม่ได้กลัวมากจนทำอะไรไม่ถูกเหมือนคนสมัยนี้.

ปัญหาเรื่องการไม่รู้หนังสือ. เขาลืมไปว่า การรู้หนังสือนี้ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ คนรู้หนังสือยังเป็นมหาโจรได้ดีกว่าคนที่ไม่รู้หนังสือ คือเป็นคนทำลายสังคม หรือเป็นอันตรายแก่สังคม ยิ่งกว่าคนไม่รู้หนังสือ แต่เขากลับพูดตรงกันข้าม ว่าคนไม่รู้หนังสือเป็นอันตรายแก่สังคม. คนรู้หนังสือในที่นี้ หมายถึงว่ารู้แต่ตัวหนังสือ แล้วก็ฉลาดไปแต่ในทางวิชาความรู้ มันไม่มีธรรมะ ไม่มีบรรพธรรม. คนรู้หนังสือที่ไม่มีบรรพธรรมนี้ เป็นอันตรายแก่สังคมยิ่งกว่าคนที่ไม่รู้หนังสือ เพราะฉะนั้นการที่ไม่รู้หนังสือ แต่มีธรรม หรือมีบรรพธรรมอย่างสมัยโบราณนั้นเสียยังจะเป็นการดีกว่า. การที่ทำให้วิชาความรู้เจตยาลดแล้วควบคุมไว้ไม่ได้ ความรู้นั้นก็กลับเป็นภัยแก่สังคมนั่นเอง. เดียวนี้เราเร่งมือกันแต่ทางนี้ ทางให้รู้หนังสือ แต่ไม่เร่งมือในทางให้มีบรรพธรรม. คุณดูเอาเองก็แล้วกัน ว่ามหาวิทยาลัยเป็นบ่อเกิดแห่งสิ่งลามกอนาจาร น่าบัดสี เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว แม้แต่ความ

เห็นแก่ตัว ก็ที่นั่น กลับมีมาก เพราะว่ามันมีสติปัญญามาก มันก็ทำอะไรได้มาก.

ปัญหาเรื่องพลเมืองมากเกินไป จนต้องคุมกำเนิด นี่ก็ เพราะว่าขาดความรู้ทางธรรม ขาดความรู้ทางศีลธรรม มันเป็นเรื่องที่ซ่อนเร้นอยู่มาก. ถ้ามนุษย์มีธรรม ประกอบไปด้วยธรรม ตามหลักของทางศาสนาแล้ว ก็รู้จักควบคุมการกำเนิดได้อีกแบบหนึ่ง คือบังคับจิตใจไม่ให้มีการกระทำ แล้วก็มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะจิตมันสูง. การคุมกำเนิดทางวัตถุทางฟิสิกส์นี้ มันทำให้มนุษย์เลวลง รู้จักวิธีป้องกันอย่างนี้ ก็เอาไปใช้ในการที่จะทำสิ่งที่ผิดศีลธรรม คุมกำเนิดเพื่อความสนุกสนานทางกามารมณ์ มากกว่าเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ มนุษย์ก็มีความเป็นผู้ไร้ศีลธรรมมากขึ้น. มันก็ไม่ใช่เป็นการแก้ไข มันเป็นการผลักดันจากทางหนึ่ง ไปสู่อีกทางหนึ่ง ทำให้มีปัญหามากขึ้น. ถ้ามนุษย์เป็นมนุษย์ที่ดี มีศีลธรรม มีความเอื้อเฟื้ออารีเมตตาปราณี การที่จะมีมนุษย์มากก็ไม่เป็นไร. เดียวนี้มีมนุษย์มาก แต่มากไปด้วยมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัว การที่มีมาก ก็เป็นอันตราย เป็นเรื่องเสียหาย เป็นปัญหายุ่งยาก.

คนไทยโบราณเราพูดว่า “รกคนดีกว่ารกหญ้า แต่ถ้ารกคนบ้า แล้วก็รกหญ้าดีกว่ารกคน” ปุ๋ยาตายายของเราเคยพูดมาอย่างนี้ ถูกหรือไม่ถูกฟังไว้พิจารณาดูกันต่อไป. ถ้ามีคนดีมันต้องแก้ไขปัญหาก็ได้ ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่มีอะไรกิน เดียวนี้มีแต่

คนเห็นแก่ตัว แล้วไปมองดูกันแต่ในแง่นี้ มันก็กลัวจนทำอะไรไม่ถูก จนต้องมีการคุมกำเนิดชนิดที่ทำลายศีลธรรม. พวกคริสเตียนเขาคัดค้านกันในรูปแบบที่ว่าเคร่งต่อศาสนา ว่าพระเจ้าไม่ต้องการให้ควบคุมกำเนิด. นั่นก็ถูกของเขา มันทำผิดธรรมชาติ แล้วมันจะทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมในรูปแบบนี้ แต่เขายึดมั่นในตัวบทบัญญัติทางศาสนา ว่าพระเจ้าไม่ต้องการ มันก็ถูกเหมือนกัน เพราะมองเห็นความเสื่อมเสียทางศีลธรรมที่จะตามมา จึงถือว่าพระเจ้าไม่ต้องการ พระเจ้าไม่เห็นด้วยในการที่จะให้คุมกำเนิดแบบฟิสิกส์นี้. ถ้าคนเรามีบรรพธรรม คนมีในโลกมากก็ไม่เป็นไร จะมีแต่คนดี ดีกว่ารกหญ้า.

ปัญหาเรื่องอาชญากรรมมีมาก อาชญากรมีมากทุก ๆ ประเภท หรือทุก ๆ แบบ นี่มันมาจากการขาดศีลธรรม ขาดบรรพธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือมาจากวัตถุนิยม จากการที่มนุษย์แต่ละคน ๆ บูชาเนื้อหนัง บูชาความสุขทางเนื้อหนังของตัวเองนั่นแหละเป็นมูลเหตุของอาชญากรรม; เขาไม่มองกันในเรื่องนี้ แต่ไปมองกันในเรื่องที่ว่า คนไม่รู้หนังสือ มันไม่มีอาหารกิน มันไม่มีอะไร อย่างนี้ไม่เสียหาย ไม่มองกันในเรื่องที่ว่าไปบูชาวัตถุนิยม คือบูชาเนื้อหนังซึ่งมันไม่จำเป็นเลย. ถ้าอยู่ในระบอบของศีลธรรม อยู่ในศาสนา อาชญากรรมก็มีไม่ได้ มันก็ต้องหาข้าวกินกันได้ ต้องรู้หนังสือจนได้. นี่ไปแก้ไขที่ปลายเหตุ ไม่ได้แก้ไขความมีอาชญากรรมมาก ที่ต้นเหตุ.

ที่เขาพูกันมากในเวลานี้ คือ**ปัญหาวัตถุนิยม** วัตถุ

ในโลกกำลังจะขาดแคลน ไม่เฉพาะแต่อาหาร วัตถุดิบจำเป็นต่าง ๆ เช่นไม้สำหรับปลูกบ้านสร้างเรือน น้ำมันที่จะใช้ในรถยนต์ ยานพาหนะ อะไรต่าง ๆ ทั้งหมดเหล่านี้ กำลังขาดแคลน ร่อยหรอไปทุกที ไม่เท่าไรจะหมด มีปัญหาหนัก. นี่ก็ไม่ดูความโง่ของตัวเอง ที่เอาสิ่งเหล่านี้มาทำลายเสียโดยไม่จำเป็น ยกตัวอย่างเช่นน้ำมันในโลกนี้ ชุดขึ้นมาเพื่ออะไร ? ก็เพื่อเผาไฟ, เผาในการทำอะไร ก็ในการทำสงครามเสียมากกว่าอย่างอื่นในเวลานี้และยังใช้ไปในการบำรุงบำเรอเนื้อหนังของตัวเอง เช่นซื้อรถยนต์ซื้อเครื่องบิน. น้ำมันเป็นเรื่องเข้าใจผิด มันเป็นเรื่องไปเที่ยวสำรวจเสียมากกว่า; หรือว่าจะใช้ไปทำธุรกิจวิ่งว่อนอยู่ในถนนนั้นแหละสำหรับนักธุรกิจ วิ่งว่อนไปด้วยธุรกิจ หัวใจร้อนเหมือนรถยนต์ที่กำลังเผาไหม้อยู่ข้างในนั้น ธุรกิจของเขาก็เพื่อเนื้อหนังของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็พวกนายทุน มีธุรกิจมาก แต่ว่าก็เพื่อเนื้อหนังของเขาเองในที่สุด คือส่วนที่เกินจำเป็นทั้งนั้น เพราะเขาต้องการไม่มีขอบเขตจำกัด ขยายออกไปไม่มีขอบเขตจำกัด ก็เพื่อหากำลังหาอิทธิพลผูกขาดเสียแต่ผู้เดียว มันก็ปั่นป่วนไปหมด.

ระบบที่ว่าสัมพันธ์กันกว้างออกไป กว้างออกไปนี้ มันทำให้ขยายความเห็นแก่ตัวกว้างออกไป กว้างออกไป ขยายความผูกขาดกว้างออกไป กว้างออกไป ข้อนี้ผมเห็นด้วยกับท่านมหาตมะคานธีที่ว่า อยู่กันอย่าง village เล็ก ๆ อย่าอยู่กันอย่าง town อย่างนครใหญ่ จะแก้ปัญหามาก.

เดี๋ยวนี้เรากำลังจะทำโลกทั้งโลกให้กลายเป็นหมู่บ้านเดี่ยว ตำบลเดียว การคมนาคมมันทำให้เป็นอย่างนี้ จึงเกิดภาวะอย่างนี้. อย่างนี้ทุกอย่างมันจะขยายตัวออกไปพรวดพราดไปในทางที่ว่ามือใครยาวก็สาวเอา กอบโกยเอา รวบรัดเอา แล้วก็มีความที่จะทำได้ เพราะว่าอยู่กันอย่างรวมกัน มากที่สุดเท่าที่จะทำได้.

แต่ถ้าอยู่กันเจียบ ๆ ง่าย ๆ อย่างหมู่บ้านเล็ก ๆ มีการติดต่อกันเท่าที่จำเป็นที่สุด ไม่ติดต่อกันเพื่อจะกอบโกย รวบรัดเอาเปรียบกัน แข่งขันแย่งชิงกัน อย่างในกรุงเทพฯ ทุกวันนี้ ซึ่งอยู่อย่าง town. ทีนี้ถ้าจะอยู่กันอย่างหมู่บ้านนิด ๆ ไม่ก็หมู่บ้านห่าง ๆ กัน และติดต่อกันเฉพาะที่จำเป็น อย่างไหนมันจะมีความสงบ. ฉะนั้น ความหมดเปลืองมันเกิดขึ้น เพราะว่าการทำงานอย่างทำให้หมดเปลือง มันก็ทำรุนแรงต่อธรรมชาติชุดเอาทรัพยากรของธรรมชาติ มาถลุงไปในทางที่จะให้เกิดความยุ่งยาก เกิดปัญหายุ่งยาก ไม่ใช่เพื่อความสงบ; ถ้าเพื่อความสงบแล้ว มันต้องการนิดเดียว; ดังนั้นมันจึงขาดแคลน. วัตถุดิบในโลกขาดแคลนเพราะความอยากของมนุษย์ขยายออกไปไม่มีที่สิ้นสุด คือไม่นิยมธรรมะ แต่ไปนิยมวัตถุ ไปบูชาเนื้อหนัง. ยิ่งเป็นวัตถุนิยมมากเท่าไร โลกยิ่งขาดแคลนวัตถุนิยมเข้าเท่านั้น; ยิ่งบูชาธรรมะ บูชาในธรรมมากเท่าไร วัตถุดิบในโลกจะเหลือเฟือ เพราะมีความต้องการแต่น้อย. นี่เราก็ไม่ได้แก้ที่ต้นเหตุ ความเห็นแก่ตัว ความละโมภโลภลาลง ทำให้ไปแก้กันที่ปลายเหตุ

แล้วมองกันแต่ที่ปลายเหตุ.

ที่นี้ก็มาถึง**ปัญหาเรื่องสงคราม** หมายถึงทั้งสงครามร้อนและสงครามเย็น. สงครามเย็น คือว่าใช้การเมือง ใช้อะไร ประหัตประหารกันแบบไต่ดิน. สงครามร้อนก็คือเอาอาวุธเข้าใส่กันโดยตรง. สงครามมีทั้งร้อนและเย็น เมื่อมองดูสงครามใน ๒ ประเภทก็แปลว่าโลกนี้มีสงครามตลอดกาล ตลอดทุกนาที่ ทุกชั่วโมง. ต้องมองดูให้เห็นข้อนี้กันเสียก่อน ว่าโลกมันมีสงครามทุกนาที่ทุกชั่วโมง ติดต่อกันไม่ขาดสาย, ที่นี้ก็พยายามจะแก้ จะระงับสงคราม จะหยุดสงคราม; จะทำได้อย่างไร ก็เห็น ๆ กันอยู่; มันน่าหัวเราะ.

เรื่องสงครามนี้มันมาจากความเขลาของมนุษย์ ความลุ่มหลงวัตถุนิยม มนุษย์บูชาเนื้อหนังยิ่งกว่าพระเจ้า ฉะนั้นพระเจ้าจึงลงโทษ ให้มนุษย์ไม่รู้จักรอะไร รู้จักแต่ทำสงครามแย่งชิงกัน แย่งชิงเนื้อหนังกัน ระหว่างนายทุนกับกรรมกร หรือระหว่างคู่สงคราม เพื่อปัญหาอะไรทางดินแดนก็ตาม มันก็เป็นเรื่องแย่งชิงเนื้อหนังกันทั้งนั้น. นี่ พระเจ้าลงโทษมนุษย์ในรูปของชาตान บางเวลาพระเจ้าแบ่งภาคส่วนน้อยลงมาในรูปของชาตान เพื่อแก้มือมนุษย์ ลองตีมนุษย์ที่ลบหลู่พระเจ้า ที่ไม่เชื่อฟังพระเจ้า. พระเจ้าส่งมานิดเดียวในรูปของชาตानเท่านั้น มนุษย์ก็هلكลาญ อย่างที่มีสงครามนิรันดร์. พระเจ้านั้นเป็นทั้งหมดของทุกสิ่ง แล้วก็ส่งส่วนน้อยมานิดเดียว ในรูปของชาตान ลงโทษมนุษย์ให้เดือดร้อนอยู่ด้วยสงคราม. มันต้อง

แก้ไขในส่วนลึก คืออย่าดูหมิ่นพระเจ้า อย่ากล้าสบประมาทพระเจ้า อย่าทำสงครามกับพระเจ้า มันก็จะหยุดสงครามในระหว่างมนุษย์กันเองได้. นี่มนุษย์ใจบาปหยาบช้า ถึงขนาดกล้าทำสงครามกับพระเจ้า ทำสงครามกับพระธรรม. คือ ไปบูชาเนื้อหนังยิ่งกว่าบูชาพระเจ้า หรือบูชาพระธรรม นี่เรียกว่าทำสงครามกับพระเจ้า หรือกับพระธรรม พระเจ้าก็สนองมาด้วยการกระทำชนิดที่เรียกว่า ถ้าสำหรับพระเจ้าละก็ เป็นเรื่องนิดเดียว ขนาดหยอกล้อเล่นเท่านั้น ในรูปของซาตาน ที่ทำให้มนุษย์เป็นอย่างไบบ้าง ก็ให้ดูผลของการสงครามก็แล้วกัน คุณไปหัดตาดูเองให้ดี ๆ แล้วคุณก็มีความรู้ว่าเรื่องสถานการณ์ในโลกเป็นอย่างไร ที่เป็นปฏิริยาจากสงคราม.

ที่นี้ยังมีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากสงครามนั้นอีกมากมาย ก่อนหน้าสงครามก็มี กำลังทำสงครามอยู่ก็มี ทำสงครามแล้วก็มี คุณเข้าใจไหม ? ก่อนจะทำสงครามด้วยซ้ำไป ก็มีผลร้ายที่เกิดจากสงคราม คือต้องมีการเตรียมเพื่อสงคราม. กำลังทำสงครามอยู่ มันก็วินาศพิบหายไป, เสร็จสงครามแล้ว ก็มีผลสะท้อนไปอีกมากมายหลายอย่าง ไม่สิ้นซากไปได้ง่าย ๆ ก่อนหน้านั้น ที่เป็นวิกฤตการณ์ถาวร ก็คือความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ที่บีบคั้นมนุษย์ ที่ทรمانจิตใจของมนุษย์ ในที่สุดต้องทำสงคราม. แปลว่าก่อนหน้าสงครามมากมาย ก็มีผลจากสงคราม กำลังทำสงครามก็มีผลจากสงคราม ทำสงครามเสร็จแล้ว ก็มีผลจากสงครามยืดเยื้อไปได้เป็นสิบ ๆ

ปี วิฤตกาลเหล่านี้เขาแก้ไขกันอย่างน่าหว่ว ตั้งองค์การเฉพาะหน้าเฉพาะเรื่อง มันเป็นเหมือนกับเด็ก ๆ ที่รู้จักถูกชี้ไคลแต่ที่พุงเท่านั้น. คุณลองหลับตานึกถึงเด็ก ๆ ที่เขาชี้ให้อาบน้ำถูกชี้ไคล ให้ดูสบู่ นี่มันถูกแต่ที่พุง รู้จักแต่พุงเท่านั้น ไม่รู้จักที่ในซอกที่สกปรกหรืออะไรทั่ว ๆ ไปทั้งตัว. การแก้ไขภัยสงคราม ผลของสงคราม ก็แก้กันในลักษณะอย่างนี้.

เดี๋ยวนี้มันก็มีผลสะท้อนมากมาย ทั้งหน้าทั้งหลัง ทั้งตรงกลาง โรคทางจิตทางวิญญาณก็ยิ่งกำเริบขึ้นไปกว่าเดิม พิสูจน์ได้ตรงที่ว่า โรคจิตชนิดไปอยู่ปากคลองสาน หรือโรคประสาทที่จะต้องไปอยู่โรงพยาบาลพญาไท มันมากขึ้น ๆ จนเหลือมือ. นี่มันเป็นพิษของวัตถุนิยมที่เดือดพล่าน หรือพูดภาษาโลกโศกกันว่า ขึ้นสมอง วัตถุนิยมมันขึ้นสมอง คนจึงเป็นโรคประสาทและโรคจิต. ไม่ใช่ว่าเรื่องขาดแคลน เรื่องปัญหาทางครอบครัวเป็นต้นเหตุ; นั่นมันเป็นปลายเหตุ. ความหลงในวัตถุนิยมอย่างลึกกลับซับซ้อนกันอยู่หลาย ๆ ชั้น นั่นแหละเป็นต้นเหตุ ทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวไม่ดี ทำให้อะไร ๆ ล้วนไม่ดี นี่มันเป็นผลเสียแล้ว มันไม่ใช่เหตุ; แต่ว่าผลนี้ มันก็กลายเป็นเหตุอีกต่อหนึ่ง ก็มีโรคประสาทและโรคจิตออกมา.

เรื่องเกี่ยวกับเหตุและผลนี้ ขออย่าตรงนี้หน่อย ขอแทรกตรงนี้หน่อยว่า **ไม่มีสิ่งใดที่เป็นแต่เพียงเหตุ หรือเป็นแต่เพียงผลอย่างเดียว** คุณจำไว้ว่า **สิ่งที่เป็นเหตุจะต้องเป็นผลด้วย; แล้วสิ่งที่เป็นผล จะต้องเป็นเหตุต่อไปด้วย.** มัน

ไม่มีสิ่งใด ที่เป็นได้แต่เพียงเหตุอย่างเดียวหรือผลอย่างเดียว. การที่เข้าใจไปว่าเป็นเหตุอย่างเดียวหรือผลอย่างเดียว เพราะมองดูในระยะจำกัดอันสั้นที่สุด ไม่มองดูทั้งหมด. ถ้ามองดูทั้งหมดแล้ว มันเป็นทั้งเหตุและทั้งผลทุกสิ่งไป ถ้าไม่เช่นนั้น มันไม่เป็นอะไรเลย. ให้เราดูเหตุให้ลึก ๆ ให้ดี ๆ มันมีซับซ้อนกันอยู่เป็นช่วง ๆ ห้วง ๆ เหมือนห่วงโซ่.

ที่นี้มาดูกันในเรื่องที่สวຍงาม หรือว่าที่นับถือบูชากัน สิ่งเหล่านี้ได้แก่สิ่งที่กำลังเทิดทูนกันอยู่ เช่น ศิลปะ เช่นอารยธรรม วัฒนธรรม หรือปรัชญาในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม. **ศิลปะนี้มีปัญหา**มาก เพราะว่ามันเป็นสิ่งดึงดูด. คำว่า "ศิลปะ" หมายถึงสิ่งที่มีความงามดึงดูด เปลี่ยนจิตใจของคนที่ได้พบได้เห็น ศิลปะนี้ ที่จริงมันมีประโยชน์ ถ้าใช้ถูกวิธี มันดึงดูดใจคนไปสู่ผลที่น่าปรารถนา. แต่เดี๋ยวนี้เขาใช้ศิลปะเป็นเรื่องตลกเบียดคน ดึงไปสู่ความเป็นลามกอนาจาร หรือว่ามันเป็นตัวลามกอนาจารเสียเอง ไม่ใช่ศิลปะ แต่เขาเรียกว่าศิลปะ. ที่จริงศิลปะนี้อาจใช้เป็นเครื่องมือได้ดีที่สุดที่จะพาคนไปไหนก็ได้ แต่แล้วมันพาไปไม่ถูก มันกลับพาไปหาสิ่งซึ่งเป็นข้าศึกแก่ความสงบ เป็นข้าศึกแก่บรรพธรรม; แล้วถ้าพูดถึงศิลปะทางวิญญาณด้วยแล้ว มันก็ยิ่งวิเศษ. ศิลปะทางวัตถุ ทางภายนอก ที่มีปรากฏการณ์นี้ ถ้าใช้ให้ถูกวิธี มันก็พาไปสู่บรรพธรรมได้เหมือนกัน พอใช้ผิดวิธี มันก็หันหลังให้กัน กลายเป็นเรื่องเนื้อหนัง เป็นเรื่องลามกอนาจาร.

ที่นี่ ยังมีศิลปอีกประเภทหนึ่ง คือไม้ไผ่วัดถุ มันเป็นศิลปทางความคิด ความนึก ทางสติปัญญา รู้จักใช้สติปัญญา. ถ้าศิลปะในส่วนวิญญูณอย่างนี้จะก็น่าสนใจพิเศษในการที่จะพาคนไปถึงบรมธรรม แล้ววิธีการที่จะพาคนไปถึงบรมธรรมได้นั้นแหละ คือยอดของศิลปะ. **นำเสนอสารพวกฝรั่ง ที่เขามาแสวงหาศิลปะของพวกพุทธบริษัทที่เรียกว่า Buddhist art แล้วเขาก็แสวงหาพระพุทธรูป หาไม้แกะสลัก หาหินอะไรไปอย่างนั้น เข้าใจว่าเป็น Buddhist art. ผิดว่าแยะแล้วอย่างนี้ไม่เป็นธรรมเลย ดูถูกพวกเรา. Buddhist art ไม่ใช่อย่างนั้น ไม้ไผ่วัดถุอย่างนั้น.** Buddhist art คือวิถีที่แบบคายที่สูงสุด สุขุมที่สุด นำอัสจรรยที่สุด ที่จะเปลี่ยนจิตใจคน จากความทุกข์ เป็นความไม่มีทุกข์ ระบุเฉพาะลงไป เช่นอริยมรรคมีองค์แปด นั่นแหละคือ Buddhist art ของพระพุทธเจ้า ของพุทธบริษัทตลอดมา. พระพุทธเจ้าไม่เคยรู้จักพระพุทธรูป หรือศิลปวัตถุใด ๆ จะมาอ้างให้เป็น Buddhist art อย่างนี้ เขาว่าเอาเอง พระพุทธเจ้าท่านรู้ถึงเรื่องศิลปะแห่งการฆ่าเสียซึ่งกิเลส ทรมานมนุษย์ที่เป็นอัมพาต ทารุณโหดร้าย ให้กลายเป็นสัตว์บุรุษ ให้เป็นพระอรหันต์ นี่คือ Buddhist art.

เดี๋ยวนี้ศิลปะของชาวบ้านของคนทั่วไป เป็นวัตถุอย่างเดียว รู้จักเท่านั้น ไม่รู้จักศิลปะที่จริง ๆ มันนำเสนอแล้วต่อมาไม่เท่าไร ก็เลยกลายเป็นเครื่องมือของวัตถุนิยม เป็นเรื่องลามกอนาจารไป. พวกอารยธรรม วัฒนธรรม ก็เหมือนกัน ระวังให้ดี มันกลาย

เป็นทาสของวัตถุนิยมยิ่งขึ้นทุกที. ที่เรียกว่าอารยธรรม วัฒนธรรมนี้ ที่พูดถึงกันมาก บูชากันมาก มันกลับตกต่ำลงไป เป็นทาสของวัตถุนิยม หรือเนื้อหนังมากขึ้นทุกที จนทำให้ รกไปด้วยความทุกข์ ไม่ทำให้รกรไปด้วยสันติภาพ. ทางปรัชญา แล้วก็ยิ่งน่าหัว คือเป็นเรื่องพูดเรื่อย ไม่มีที่สิ้นสุด เหมือนคน เมาเหล้า คนสูบบุหรี่สูบกัญชา พูดได้มาก แต่แล้วก็ไม่มีสาระอะไร เพราะพูดไปตามกำลังหรือตามอำนาจของวัตถุนิยม.

ทีนี้ก็มาถึงที่นางสาวที่สุด ก็คือ ศาสนา ศาสนาซึ่งเป็น สิ่งสูงสุดหรือเป็นบันไดไปหาพระเจ้าอะไรนี้ เมื่อศัลปะหรือ วัฒนธรรมมันตกต่ำ เป็นทาสของเนื้อหนังไปแล้ว ศาสนาก็ กลายเป็นเครื่องประดับเกียรติ ประดับเกียรติของคนที่เป็น วัตถุนิยม คนที่มีอำนาจวาสนา มัวเมาดื่มด่ำอยู่ในวัตถุนิยม ศาสนากลายเป็นเครื่องประดับเกียรติของคนเหล่านี้ไป แทนที่จะเป็นผู้นำ หรือตัวนำในทางวิญญาณ กลายมาเป็นเครื่อง ประดับเกียรติของพวกวัตถุนิยม. คนมีอำนาจวาสนาเขาก็สร้าง วัดให้ลูกวิ่งเล่น และสร้างแข่งกัน เพื่อให้ลูกวิ่งเล่น ลูกของเรา ไม่ไปเล่นที่วัดของคนมั่งมีคนอื่น เราสร้างวัดของเราเองให้ลูกวิ่ง เล่น. พูดกันตรง ๆ ใกล้เคียง ๆ กันว่า ผู้มีอำนาจวาสนานิมนต์ พระไปทำบุญที่บ้านนั้น ก็เพื่อจะประดับเกียรติกันมากกว่า คุณไปดูเอาเอง เพื่อประดับประดาความมีหน้ามีตา ความมี เกียรติ ความใหญ่โตมหิฬาร ความเป็นปึกแผ่นของตน.

ศาสนากลายเป็นเครื่องประดับเกียรติ ของพวกวัตถุนิยม

ไปเสียอย่างนี้ ไม่อยู่ในรูปของความเป็นศาสนา ที่จะนำบุคคลในทางวิญญาน. พวกวัตถุนิยมทั้งโลกนี้ ไม่ยอมให้ศาสนานำตนไปสู่บรมธรรม กลับดึงเอาศาสนามาเป็นเครื่องประดับเกียรติของตน อย่างดีก็เป็นเครื่องมือของตน สำหรับความเป็นปึกแผ่นในทางวัตถุต่อไป. มองดูโลกให้กว้าง ๆ มองดูศาสนาที่ถูกใช้ถูกกระทำ ถูกย่ำยี; ด้วยอาการที่ศาสนาถูกกระทำในสภาพอย่างนี้ ฉะนั้นศาสนาจึงไม่ช่วยโลก แล้วมนุษย์ก็พรวดพราดว่ากำลังเสื่อมโทรมทางศาสนา จะแก้ไขศาสนาให้ดีขึ้น แล้วจะแก้ไขได้อย่างไรเล่า. คนวัตถุนิยมจะมาแก้ไขศาสนาให้ดีขึ้นได้อย่างไร มีแต่จะเอาไว้เป็นเครื่องประดับบารมีของตัวเองนั่นเอง.

นี่มาถึงการศึกษา เราพูดกันมานานแล้ว เรื่องการศึกษาในการบรรยายที่แล้ว ๆ มา ผมจะขอสรุปในที่นี้อย่างสั้น ๆ ว่า เดียวนี้เรามีการศึกษา เพื่อทำให้คนสามารถทำสงครามกับพระเป็นเจ้าในทุกวิถีทาง. การศึกษาของเราเวลานี้มีเพื่อให้คนเราสามารถ ทำสงครามกับพระเป็นเจ้าในทุกวิถีทาง คือต่อต้านธรรมะ ต่อต้านสิ่งซึ่งไม่ใช่วัตถุนิยม. การศึกษาเป็นฝักฝ่ายของวัตถุนิยม มีขึ้นเพื่อให้เราต่อต้าน สิ่งซึ่งไม่ใช่วัตถุนิยม นั่นแหละคือการทำสงครามกับพระเจ้า หรือพระธรรมในทุกวิถีทาง. ฉลาดทุกวิถีทางที่จะแก้ตัว เพื่อให้ได้ทำสิ่งซึ่งเป็นเรื่องทางวัตถุนิยม. การศึกษากำลังตกเป็นทาสของปิศาจแห่งวัตถุนิยม มีไว้เพื่อให้มนุษย์สามารถทำสงครามกับพระเจ้า โดยทุกวิถีทางในเวลานี้. แต่ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาที่แท้จริงจะต้องเป็นอย่างนี้

นี่เรากำลังหลง กำลังใช้ผิด กำลังประดิษฐ์ประดอยขึ้นอย่างผิด ๆ หรือเปิดโอกาสไปอย่างผิด ๆ แล้วเด็ก ๆ ของเรากำลังเป็นอย่างไร ก็ดูเอาเองก็แล้วกัน เด็ก ๆ ของเรากำลังบูชาเนื้อหนัง นั่นแหละคือการทำสงครามกับพระเจ้ายิ่งขึ้นทุกที.

ที่นี้**การศึกษา**ก็มีผลเป็นการ**คั่นคว่ำ** เพราะบูชากันนัก เรื่องการศึกษาและคั่นคว่ำ คั่นคว่ำให้พบอะไรใหม่ ๆ นี้ แต่แล้วการคั่นคว่ำของโลกในปัจจุบันนี้ มันมีผลไป ในทางที่ว่าคั่นคว่ำเพื่อไม่ให้หยุดทะเยอทะยานในทางวัตถุนิยม หมายความว่า คั่นคว่ำหาเหยื่อของกิเลสให้แปลก-ให้ใหม่ ให้สวย-ให้หรู ให้มากไป ไม่มีที่สิ้นสุด. นี่มันคั่นคว่ำแต่ในทางนี้ เพราะว่าชาวโลกเขาต้องการ ถ้าได้สิ่งนี้ออกมา มันได้เงินได้ทอง ได้อำนาจวาสนา ได้เหตุได้ปัจจัย ที่เป็นการได้เปรียบของผู้อื่น ฉะนั้นจึงคั่นคว่ำแต่ทางอย่างนี้. ด้วยเหตุนี้ การคั่นคว่ำของโลก มันจึงอยู่แต่ในขอบเขตของการหลอกตัวเอง ให้ทะเยอทะยานกันไปไม่มีที่สิ้นสุด เอาของใหม่มาเปลี่ยนของเก่าเรื่อย เพื่อจะให้หลงใหลมากไปกว่าเดิม เพราะฉะนั้นผลที่สืบเนื่องกันไป เช่น การอุตสาหกรรม เพื่อจะผลิตขึ้นมา มันก็ผลิตแต่วัตถุ ที่จะทำให้นคนหลงใหลมากขึ้น หรืออย่างดีที่สุดก็เป็นวัตถุอันเป็นปัจจัยสำหรับปราบปรามผู้อื่น คือเอาชนะผู้อื่น เอาเปรียบผู้อื่นมากขึ้น วัตถุนิดนี้มันก็เพื่อขึ้นในโลก.

ที่นี้**มองดู** เมื่อเขาพูดถึง**ศีลธรรม** พูดถึงศาสนา พูดถึงอะไร ๆ ที่จะให้มนุษย์มีศีลธรรมดีขึ้น มีฐานะทางวิญญาณ

สูงขึ้นนี้ มันกลับเข้าใจผิด กลับตาลปัตรไปหมด กลับไปหลงเอา
สิ่งที่จะกดวิญญานลงไปในทางต่ำนั้น มาเป็นสิ่งที่ว่าจะยก
วิญญานในทางสูง เพราะฉะนั้นการพัฒนาทางจิตของโลกใน
สมัยปัจจุบันนั้น มันเป็นเรื่องวัตถุทั้งนั้น แต่เขาก็เรียกว่าพัฒนา
ทางจิต เพราะไม่รู้จักตัวจริงของจิต หรือตัวการพัฒนาทางจิต
ตั้งใจว่าจะยกสถานการณ์ทางวิญญานให้ดีขึ้น กลับกลายเป็น
เรื่องตรงกันข้าม ให้จมลงไปอีก. สรุปแล้ว ก็เรียกว่าในโลกนี้มี
กงจักรมาอยู่ในรูปของดอกบัวมากขึ้นทุกที. มันเป็นคำภาษา
ไทยเราว่า “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” มันได้แก่โลกสมัยนี้ ซึ่งเห็น
กงจักรว่าเป็นดอกบัวมากขึ้นทุกที คือเห็นสิ่งที่จะทำลายโลก ว่า
จะเป็นสิ่งที่มาบำรุงโลก ช่วยโลก ไปหลงบูชาวัตถุนิยมเป็น
พระเจ้า นั่นคือเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นในสิ่งที่จะทำให้
มนุษย์ฉิบหาย เป็นสิ่งที่มนุษย์ควรจะต้องการ. โลกนี้มันจึง
แดงฉานไปหมด แดงฉานไปด้วยโลहित แดงฉานไปด้วยการ
ยื้อแย่ง การทำลายล้าง เห็นกงจักรเป็นดอกบัว.

ทีนี้เราก็นึกดู ถึงบรมธรรม ตกอยู่ในฐานะที่ไม่มีใครเหลียว
แล ไม่มีใครต้องการ ไม่มีใครจะเอาไปใช้ เพื่อแก้ไขสถานการณ์
ของโลก. ทีนี้สถานการณ์อันเลวร้ายของโลกทุกชนิดนี้ มันต้อง
แก้ไขด้วยบรมธรรม ไปจำแนกเอาเองเถิด ว่าเรื่องความสุข
ความเต็มของความเป็นมนุษย์ หน้าที่เพื่อหน้าที่ ความรักสากล
อันเป็นจริยธรรมสากล หรือว่าเรื่องนิพพาน ไม่เบียดเบียนตนเอง
และผู้อื่นในทางพุทธศาสนา : บรมธรรมเหล่านี้ มันจะแก้

phom

สถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกได้ แต่เขาก็ไม่รู้ไม่ชี้ ไม่ต้องการไม่เข้าใจและไม่ต้องการบรรพธรรมยิ่งไปกว่าเนื้อหนัง. สิ่งที่จะช่วยได้ มันก็เป็นหมัน เหมือนกับยา หยูกยาที่มีอยู่ในโลก แต่ไม่เอากิน มันก็ไม่มีความหมายอะไร.

ที่นี่ เราก็ดูให้ละเอียดสักนิดหนึ่งว่า คนในโลกสมัยนี้ ซึ่งเป็นทาสของวัตถุนิยมเสียแล้วนี้ จะเห็นบรรพธรรมอันสูงสุดเหล่านี้ ว่าเป็นของเด็กเล่น เป็นของที่จะพุดถึงกันในแง่ของศีลธรรมกันเล็กน้อย พอให้เด็ก ๆ เขามีอะไรพุด ในเรื่องศีลธรรม ฉะนั้นจึงเป็นวิชาน้อย ๆ ในสังคมวิทยา วิชาศีลธรรมในห้องเรียน. คนใหญ่คนโตของโลก จะเห็นบรรพธรรมเป็นเรื่องส่วนตัว เล็ก ๆ น้อย ๆ ของมนุษย์คนหนึ่ง ไปแสวงหาเอาเองเกิด; เขาถือเป็นเรื่องจิตวิทยาเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ใช่ถือเป็นเรื่องปฏิบัติธรรม หรือศาสนา หรือว่าพระเจ้า. เขาเอาเรื่องศาสนาหรือพระเจ้ามารวมไว้ในเรื่องจิตวิทยาเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับเด็ก ๆ เรียนในห้องเรียนเท่านั้นเอง. เช่นให้ข้อตรง ให้ทำงานเพื่องาน ฯลฯ เป็นเรื่องพุดเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับยั่วเด็ก ๆ หลอกเด็ก ๆ แล้วคนโต ๆ นั้นไม่ทำ. การสอนศีลธรรม อบรมศีลธรรม เป็นเรื่องหลอกลูกเล็ก ๆ หลอกเด็ก ๆ แล้วคนโต ๆ นั้นไม่ทำ. นี่มันจึงเหมือนกับช่วยกันสร้างโลกชนิดใหม่ขึ้นมา. เมื่อเต็มไปด้วยเด็ก ๆ ชนิดนี้ในโลกมีแต่เด็ก ๆ ชนิดนี้ มันก็เปลี่ยนสภาพเป็นโลกอย่างใหม่ขึ้นมา ได้รับรางวัลจากพระเจ้าในฐานะที่เป็นโลกแห่งวิกฤตกาลโลกแห่งวิกฤตกาลที่ถาวร เรียกว่าในที่สุด มันก็เป็นโลกที่

ไร้ธรรมะ ไร้บรรพตธรรม เป็นโลกของความหลอกลวง เป็นโลกของ
ชาตาน เป็นโลกของพญามาร เป็นโลกที่กำลังถูกพระเจ้าลงโทษ
เพราะการที่มนุษย์กลายเป็นทาสของวัตถุนิยม บูชาเนื้อหนังของ
ตัวเองยิ่งกว่าพระเจ้า. นี่ คนชนิดนี้มันก็คือคนที่จมโคลนเปื้อน
โคลน แล้วก็ออกปากร้องตะโกนอวดดีว่า เราจะแก้ไขสถานการณ์
ของโลก มันก็คือเอาน้ำโคลนมาล้างโคลน น้ำโคลนที่เอามา
ล้างมันก็สกปรกยิ่งกว่าที่เปื้อนที่แรก. คุณไปทำภาพพจน์หลับ
ตาดูเถิด เปื้อนน้ำโคลนจาง ๆ แล้ว เอาน้ำโคลนที่ยังกว่านั้น มา
ล้างน้ำโคลนที่แรก นี่คือการแก้ไขสถานการณ์ในโลกที่กำลังเป็น
อยู่จริงในเวลานี้ เพราะว่าน้ำโคลนที่เอามาล้างที่หลังมันสกปรก
ยิ่งกว่าโคลนที่เปื้อนเนื้อตัวอยู่ที่แรก นี่เป็นการสรุปความของการ
แก้ไขสถานการณ์ในโลกเวลานี้.

คุณทั้งหลาย บวชมาในศาสนา^{นี้} ด้วยการบูชาพระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ หรือบรรพตธรรม อย่าไปหลงทำอย่างนั้นกะเขา
คุณอย่าไปหลงเอาน้ำโคลนที่เป็นโคลนมากกว่า มาล้าง
น้ำโคลนที่แรก ซึ่งไม่สกปรกมากเท่านั้น. หมายความว่ากิเลส
ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่มันก็สกปรก ควรจะเรียกว่า
น้ำโคลนอยู่แล้ว ทีนี้ไปเอาหลักการของคนที่บูชาเนื้อหนัง เป็น
ผลของความโลภ ความโกรธ ความหลง มาล้างความโลภ ความ
โกรธ ความหลง นี่มันเป็นเรื่องน่าเศร้า เป็นเรื่องน่าสมเพช ที่ไป
เอาน้ำโคลนที่ยิ่งกว่า มาล้างโคลนที่พอดีพอร้าย.

นี่เวลา ๑ ชั่วโมงของเราก็หมดลงเพียงเท่านี้

q/homr

สำหรับเรื่องแก้ไขสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน.

ถ้าจะให้ธรรมะครองโลก ต้องมีระบบการเมือง แบบธัมมิกสังคมนิยม

ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส “เมื่อธรรมครองโลก”
หมวดที่ ๒ ชุดปกรณพิเศษ อันดับที่ ๑๘.๑ บนพื้นแถบสีแดง

หินโค้ง

๒๒ กันยายน ๒๕๑๖

ท่านสาธุชน ผู้ที่มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

ในการบรรยายประจำวันเสาร์ โดยหัวข้อใหญ่ว่า เมื่อ
ธรรมครองโลก อันเป็นการบรรยายครั้งที่ ๑๑ ใน
วันนี้ นั้น จะได้กล่าวโดยหัวข้อย่อยว่า ถ้าจะให้ธรรมะ
ครองโลก ต้องมีระบบการเมืองแบบธัมมิกสังคมนิยม.

[บทวน การบรรยายครั้งที่แล้วมา]

เกี่ยวกับเรื่องนี้ บางคนอาจจะฟังไม่เข้าใจ เนื่องจากไม่ได้
ฟังมาแต่ต้นก็มี หรือไม่อาจจะทราบเรื่อง เกี่ยวกับระบบการ-
เมืองในโลก ในเวลานี้ก็มี; เพราะฉะนั้นจะต้องมีการทบทวน

เท่าที่จะทำได้ เพื่อความเข้าใจ อันจะสำเร็จประโยชน์. ขอให้ท่านนึกทบทวนถึงหัวข้อ ที่ได้บรรยายมาแล้วตั้งแต่ต้น เกี่ยวกับเรื่องเมื่อธรรมครองโลก คือเราได้พิจารณาศึกษากันมาตามลำดับ ในการบรรยายตอนต้น ๆ.

เช่น ในครั้งที่หนึ่ง พยายามทำความเข้าใจ ให้ดีที่สุด ในคำว่า ธรรม กับ คำว่า โลก จนกระทั่งรู้จักสิ่งที่เรียกว่า ธรรม หรือ พระธรรม กับสิ่งที่เรียกว่าโลกพอสมควร. แล้วก็พิจารณาถึงสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก ในยุคปัจจุบัน ก็เห็นว่า โลกนี้มีวิวัฒนาการ คือความเจริญก้าวหน้า เหมือนอย่างกับว่าวิ่งไป. ความเจริญในโลกสมัยก่อนหน้านี้นี้ ก็เป็นมาอย่างช้า ๆ มาถึงยุคปัจจุบันนี้ เจริญอย่างรวดเร็วราวกับว่าวิ่งไปอย่างที่จะเทียบกันไม่ได้ ผู้ที่มีอายุประมาณสัก ๖๐-๗๐ ปี ก็ย่อมจะเข้าใจได้ดี.

ที่นี้ ต่อมา เราก็พิจารณาดูกันในข้อที่ว่า โลกนี้มันเจริญเพื่ออะไร มันกลายเป็นเจริญ เพื่อความวิनाสของโลกนั่นเอง ไปเสียแล้ว เพราะเหตุใด; เพราะเหตุว่า โลกเจริญแต่เพื่อจะส่งเสริมโลกะ โทสะ โมหะ นี่จะจริงหรือไม่ ? ก็ต้องพิจารณาดูด้วยตัวเอง ว่า ความเจริญในโลกนี้ ไม่ได้เจริญเพื่อบรรเทา หรือว่าตัดทอน โลกะ โทสะ โมหะ; เจริญไปแต่ในทางที่จะส่งเสริมให้มีโลกะหรือราคะ โทสะหรือโกธะ แล้วก็โมหะนี้ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป.

เหตุผลในข้อนี้ มันมีง่ายนิดเดียว เพราะว่าด้วยอำนาจของโลกะนั้นเอง เราจึงทำอะไรให้มันมากออกไปกว่าที่จำเป็น

ไม่ยอมหยุดพักผ่อน คั้นคว่ำให้มันมากออกไป; เพราะอยากจะได้ ให้มากออกไป ก็มีความเจริญ เพื่อประโยชน์แก่โลกะนั้น. มันเป็นกันอย่างนี้ทั้งโลก แล้วเป็นอย่างนี้ทางฝ่ายตะวันตกที่เราเรียกว่าพวกฝรั่งนั้นมากกว่า; เพราะว่าจะโดยบังเอิญหรือโดยเหตุอะไรก็ตามใจ เรื่องมันปรากฏว่า ความเจริญทางวัตถุนั้น พวกฝรั่งทำได้ดี ทำได้เร็ว ทำได้มาก ก็เลยเจริญทางฝ่ายตะวันตก แล้วต่อมา ก็ค่อยไหลมาทางฝ่ายตะวันออก; ไม่ใช่ไหลมาเฉย ๆ แต่ได้มาทำลายวัฒนธรรมแห่งความสงบหรือสันติภาพของโลกตะวันออก ชักตะวันออกนี้ให้หมดไปด้วย.

ตรงนี้ก็ต้องนึกดูให้เห็นชัด หรือตายตัวลงไปว่า โลกตะวันออกยังล้าหลัง ฝ่ายตะวันออกนี้ยังล้าหลัง เพราะว่ายึดมั่นในทางฝ่ายจิตใจ; ไม่ค่อยสนใจเรื่องก้าวหน้าทางวัตถุหรือทางเนื้อหนังเรื่องกินเรื่องอยู่; ไปสนใจเรื่องจิตใจ จนเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ. ที่นี้พอวัฒนธรรมฝรั่งตะวันตกเข้ามา เป็นเรื่องสนุกสนานเอร็ดอร่อยทางวัตถุทางเนื้อหนังหรือทางอำนาจวาสนา; ทางฝ่ายนี้ก็ทนไม่ได้ กับเอาวัฒนธรรมนั้น ก็เลยเป็นอันว่า หมดทั้งโลกบูชาวัฒนธรรมเนื้อหนัง คือ วัฒนธรรมที่เรียกว่าวัตถุนิยม เป็นความก้าวหน้าทางเนื้อหนัง.

เมื่อทั้งโลกนิยมกันอย่างนี้ สิ่งต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไปเพื่อความเป็นอย่างนี้ ที่สำคัญที่สุด ก็คือว่า การศึกษาของคนในโลก ได้เปลี่ยนไปเป็นเรื่องวัตถุนิยม. การศึกษาเจริญมาก แต่เจริญไปในทางวัตถุนิยม จนกระทั่งสิ่งที่เรียกว่าศาสนานั้นค่อยลับไป ๆ

ไม่ได้รับความสนใจ จนกระทั่งศาสนาหมตอิทธิพล การศึกษาก็เป็นเรื่องโลกไปหมด. มนุษย์ก็เลยมีจิตใจที่มัวเมาในวัตถุกันอย่างเต็มที่; ในคราวนี้เองการศึกษาทั่วไปทั้งโลก ก็เป็นอันตรายต่อสิ่งที่เรียกว่าพระธรรม พระธรรมก็ค่อย ๆ หายไป ไม่ปรากฏในโลก เรียกว่าศาสนาไม่ครองโลก; แต่กิเลสของมนุษย์เข้ามาครองโลก. อย่างนี้เราเรียกว่ากิเลสครองโลก แล้วก็เดือดร้อนกันอย่างไรบ้าง ก็ลองพิจารณาดู.

ทีนี้ มองกลับอีกทางหนึ่ง ก็มาพิจารณากันต่อไป ในข้อที่ว่า ถ้าจะให้ธรรมะมาครองโลกอีก เราจะต้องทำอย่างไร? เลยได้หัวข้อว่า ถ้าจะให้ธรรมะครองโลกอีก ประการที่หนึ่ง ก็จะต้องจัดระบบการศึกษากันเสียใหม่. อย่าให้ระบบการศึกษามันเป็นไปในทางวัตถุนิยม; จิตใจของมนุษย์ทั้งหมด จะไปเป็นทาสของกิเลส ธรรมะก็ไม่มี, ไม่มีธรรมะอยู่ระดับประคองโลก นี่ก็ได้พูดกันโดยละเอียดแล้วในบรรยายครั้งที่หกนั้น.

ต่อมาก็ได้พูดในครั้งที่เจ็ดโดยหัวข้อว่า ถ้าจะให้ธรรมะครองโลก ในประการที่สอง ต้องปรับปรุงสัมมาทิฐิกันเสียใหม่; หมายความว่ามนุษย์ในโลกกำลังเอามิจฉาทิฐิมาเป็นสัมมาทิฐิ คือเอาผิดมาเป็นถูก อย่างที่เรียกว่า เอา “กงจักรเป็นดอกบัว” เพราะเข้าใจผิด “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว”. นี่เรียกว่าต้องปรับปรุงเรื่องทิฐิกันเสียใหม่. ที่เขาว่าสัมมาทิฐินั้น มันไม่ใช่. ต้องมาดูกันเสียใหม่ว่าโลกนี้มันมีความทุกข์เพราะอะไร? มันจะพินาศล่มจมไปเพราะเหตุอะไร? ให้ดูให้ดี ๆ,

มาคู่กันเสียใหม่ นี่เรียกว่าปรับปรุงทฤษฎีกันเสียใหม่ ให้ถูกต้อง จนให้มันเป็นสัมมาทฤษฎีจริง ๆ.

นี่ครั้งต่อไป ได้พูดต่อไปถึงข้อที่ว่า ถ้าจะให้ธรรมชาติครองโลก แล้ว ประการที่สาม จะต้องยึดหลักสัมมาทฤษฎี ไม่ใช่ยึดหลักปรัชญา. ที่ได้พูดอย่างนี้ก็เพราะว่า คนกำลังเมาปรัชญากันทั้งโลก เข้าใจผิดไปว่า สิ่ง que เรียกว่า ปรัชญานี้ มันจะช่วยมนุษย์ได้. ที่จริงมันทำให้เพ้อในทางความคิดเห็น ลุ่มหลงไปในความมีสติปัญญาชนิดเพ้อ จนมีอาการเหมือนกับว่า ติดเฮโรอีนในทางวิญญาณ คือเมาปรัชญา ก็เลยไม่ยึดหลักสัมมาทฤษฎี เพื่อจะเป็นที่พึ่ง นี่ต้องแก้ไข; อย่าให้กลายเป็นคนเมาเฮโรอีนของปรัชญา มาอาศัยหลักปฏิบัติโดยตรงในทางศาสนา ที่เรียกว่า สัมมาทฤษฎี. หัวข้อนี้ได้บรรยายซ้ำต่อในครั้งที่ ๙ อีกครั้งหนึ่ง เพราะเรื่องมันยืดยาว ในการที่จะเข้าใจ คำว่าสัมมาทฤษฎี.

ที่นี้ ในครั้งที่สิบ ก็บรรยายด้วยหัวข้อว่า ถ้าจะให้ธรรมชาติครองโลก ในประการที่สี่ แล้วจะต้องระดมปรับปรุงทางศีลธรรมกันเป็นการใหญ่; เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าศีลธรรมนั้น ได้เสื่อมทรามลง จนไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นศีลธรรม อะไรไม่เป็นศีลธรรม.

(เริ่มบรรยายตามหัวข้อของวันนี้)

ที่นี้มาในวันนี้ ครั้งที่ ๑๑ นี้ ก็พูดด้วยหัวข้อว่า ถ้าจะให้ธรรมชาติครองโลก ในประการที่ ๕ แล้ว โลกจะต้องมีระบบการ-

เมือง แบบที่ขอตั้งชื่อไว้ในที่นี้ว่าธัมมิกสังคมนิยม เพราะฉะนั้น
อาตมาจะได้กล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า ธัมมิกสังคมนิยม ต่อไปโดย
ละเอียด.

....

นี่ขอให้คิดดูเถิดว่า เมื่อพิจารณากันให้จริง ๆ ก็จะมองเห็น
ความน่าหวาดเสียวในทางด้านจิตใจ ด้านวิญญาณ ว่าโลก
กำลังจะวินาศ เพราะความตกต่ำในทางวิญญาณ หรือจิตใจ
เพราะว่ามันเจริญจนเพื่อไปในทางฝ่ายวัตถุ; แล้วพยานมันก็มี
อยู่ชัด จนใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่า ยิ่งเจริญด้วยวัตถุ อย่างแบบ
ที่กำลังเป็นอยู่นี้ ก็ยังไม่เห็นมีสันติภาพเลย. หรือพูดกลับกัน
อีกทีหนึ่งว่า สันติภาพยังพอลาได้โนเมื่อโลกมันไม่เจริญทาง
วัตถุถึงขีดสุดอย่างนี้; นี่มันมีเหตุผลมากมาย ซึ่งก็ได้บรรยาย
กันไปแล้วโดยละเอียด.

แต่ถ้าโดยสรุปก็ว่า เพราะเหตุว่า มันมีความเจริญในส่วน
การคมนาคม คือ การไปมาติดต่อหรือกระทั่งการสื่อสาร
จนทำให้โลกนี้เล็กนิดเดียว; เพราะไปไหนได้สะดวกและรวดเร็ว
คล้ายกับว่ากระโดดไป. เดียวนี้อย่างจะไปเมืองฝรั่ง ก็คล้าย ๆ
กระโดดไปแป๊บเดียว, จากนั้นตอนเช้า ตอนบ่ายตอนเย็น ก็ถึง
ได้แล้ว. ถ้าเป็นสมัยโบราณก็จะเหมือนกับว่า มันไปนอก
ฟ้าหิมพานต์, หรือว่าเมื่อไม่เจริญด้วยคมนาคม ไม่มีเรือไฟ
ไม่มีรถไฟนี้ เราอยู่ที่ไซยานี้ ใครจะไปกรุงเทพฯ มันก็เหมือน

กับว่าไปนอกฟ้าหิมพานต์.

เดี๋ยวนี้มีรถไฟ กระทั่งมีเครื่องบิน การไปกรุงเทพฯ ก็เหมือนกับว่า เดินออกไปเที่ยวเล่นที่ทุ่งนา เดี่ยวเดียวเท่านั้น ไม่ใช่ถึงนอกฟ้าหิมพานต์; นี่ก็เป็นอันหนึ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เนื่องมาจากวัตถุ มันจึงถึงกันเข้าโดยเร็ว. เมื่อเกิดเหตุอะไรขึ้น มันก็ถึงกันหมดโดยเร็ว; ฉะนั้นความไม่สงบเกิดขึ้น มันก็ถึงกันทั้งโลก มันจึงส่วนที่ระส่ำระสายกันได้ทั้งโลกได้ ในพริบตาเดียว ไม่เหมือนสมัยก่อน.

ที่นี้อีกทางหนึ่ง ความเจริญในฝ่ายวัตถุนี้ มันให้ความเอร็ดอร่อย สนุกสนาน เพลิดเพลิน ทางเนื้อทางหนัง นี่มันส่งเสริมกิเลส, ไปเพลิดเพลินเข้าเท่าไร มันก็ยิ่งส่งเสริมกิเลส. เมื่อคนมีกิเลสมากขึ้นเท่าไร มันก็เบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น; ฉะนั้นมันจึงเร่าร้อนไปด้วยอำนาจของกิเลส โลกก็ไกลจากสันติภาพยิ่งขึ้น.

นี่เพียงเท่านี้ก็พอแล้ว สองข้อใหญ่ ๆ เท่านี้ก็พอแล้ว ที่จะมองเห็นว่า โลกยิ่งขาดสันติภาพ ไร้สันติภาพยิ่งขึ้นทุกทีและโดยเร็ว จนกระทั่งนอนตาไม่หลับทุกระดับ. คนที่มั่งมีก็นอนไม่หลับ, คนจนก็นอนตาไม่ค่อยหลับ, คนอยู่ตรงกลางก็นอนตาไม่ค่อยหลับ, เพราะปัญหามันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ก็เป็นเหตุให้เป็นทุกข์ทรมานในทางจิตใจ มีผลออกมาเป็นโรคเส้นประสาท โรคจิต กระทั่งโรคที่ร้ายไปกว่านี้มากมายนี้. ที่จะไม่เป็นโรคประสาทเสียเลยนั้น จะยิ่งหายากขึ้นทุกที; แม้ไม่เป็น

โรคประสาทเลย ก็ยังมีวิตกกังวล ที่รบกวนจิตใจ หาความสุขไม่ค่อยจะได้, แล้วก็กำลังจะเป็นโรคเส้นประสาทนั่นเอง.

นี่สันติภาพ หรือสันติสุขในภายในส่วนบุคคล ก็หายากขึ้นทุกทีอย่างนี้, และสันติภาพ หรือสันติสุขในสังคม คือภายนอกตัวออกไป มันก็ยิ่งหายากเข้าไปทุกที, นี่เรียกว่าสภาพในปัจจุบันของโลก เป็นอย่างนี้.

ทีนี้ ก็อยากจะทบทวน ขอเตือนไว้เสมอว่า อย่าได้ไปคิดว่า ไม่ใช่หน้าที่ของเรา หน้าที่ของคนอื่น. ถ้าว่าเป็นพุทธบริษัทจริง ๆ มันก็ต้องคิดถึงหน้าที่ของมนุษย์ ให้กว้างขวาง ให้ถูกต้อง ตั้งต้นแต่ว่า เรามันอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ ทั้งหมดมันต้องเนื่องถึงกันหมด; ฉะนั้นเราจะปล่อยให้โลกเป็นไปตามยถากรรมไม่ได้ ก็ต้องช่วยกันแก้ไขด้านทานตามความสามารถของตน เพราะเรานึกถึงพระพุทธรูปประสงค์ของพระพุทธเจ้าว่า :-

“ตถาคตเกิดมา เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกทั้งหลาย ทั้งปวง ทั้งเทวดา และมนุษย์, ธรรมวินัย ตถาคตบัญญัติขึ้น เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย ทั้งเทวดาและมนุษย์, นี่ความมีอยู่แห่งธรรมวินัยของตถาคตย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกทั้งหลาย ทั้งเทวดา และมนุษย์”.

นี่เป็นความประสงค์ของพระพุทธเจ้า ซึ่งก็ทราบดีกันอยู่แล้ว ฉะนั้นเมื่อเป็นพุทธบริษัท อย่างน้อยก็ต้องนึกถึงพระพุทธรูปประสงค์; นี่เป็นเหตุให้ต้องนึกถึงผู้อื่น หรือนึกถึงโลกบ้าง.

แล้วคิดดูให้ดีว่า ถ้าเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะต้องทำ
อย่างไรบ้าง ? ก็ต้องทำตามที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “จงยัง
ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ต่อผู้อื่น
ให้บริบูรณ์”. ความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ มีอยู่อย่าง
นี้, จนเรียกได้ว่า เกิดมานี้เพื่อช่วยกันทำโลกทั้งโลกนี้ ให้มัน
งดงาม คือให้ประกอบด้วยธรรมะ มีความงดงามทางธรรมะ.

เดี๋ยวนี้โลกมันอยู่ในสภาพที่สกปรก มีดมัว เศร้าหมอง
เร่าร้อน ในด้านจิตใจ จนกระทั่งหาสันติภาพไม่ค่อยได้. พุทธ-
บริษัททั้งหลาย ไม่ควรจะไปปฏิเสธเสียว่า ไม่ใช่หน้าที่ของเรา.
พุทธบริษัทต้องเป็นผู้ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อะไรต่าง ๆ ตามความ
หมายนั้น; ฉะนั้นจะนึกเห็นแก่ตัวแคบ ๆ เห็นแก่ตัวจัดคนเดียว
อย่างนี้มันไม่ใช่พุทธบริษัท. เพราะว่าถือเอาแต่ประโยชน์ตัว
คนเดียวมันแคบ; แล้วถ้ามันถือแต่ประโยชน์ตัวคนเดียวอย่าง
แคบ ๆ นี้แล้ว จะกลายเป็นบาป เป็นอกุศลได้ โดยไม่ทันรู้ตัว;
เพราะว่าผู้ที่เห็นแต่แก่ตัวเท่านั้น ย่อมเป็นโมหะ เป็นอวิชชา หรือ
เป็นกิเลสอยู่แล้ว.

ฉะนั้น เราจึงต้องทำการป้องกันไว้ ไม่ให้จิตใจนี้ มันพลัด
ตกลงไป สู่ความเห็นแก่ตัวอย่างแคบ ๆ. นี่จึงต้องหยิบเอาเรื่อง
ของมนุษย์ หรือเพื่อนมนุษย์ทั้งโลกมา พิจารณาพร้อมกันไป
กับเรื่องของตัว ในเมื่อมันทำกันได้พร้อม ๆ กันไป. หรือว่า
ถ้าเป็นผู้ต้องการบุญกุศลอันแท้จริง ก็จะต้องนึกถึงผู้อื่น จึงจะได้
บุญได้กุศล. การนึกถึงแต่ตัวเอง เห็นแก่ตัวแบบนี้ มันเป็นกุศล

ขึ้นมาไม่ได้; ต้องทำลายความเห็นแก่ตัว จึงจะมีบุญกุศลอะไร
ขึ้นมาได้.

เอาละ, ที่นี้ เตี้ยวนี้ เราก็ได้มองเห็นแล้วว่า โลกกำลังไม่มี
สันติสุข ไม่มีสันติภาพ; เพราะว่าไม่มีธรรมะครองโลก. เราจะ
ต้องจัดการทุกอย่างให้ธรรมะครองโลก; และในส่วนท้ายสุดนี้
เราจะพิจารณากันถึงเรื่องของการเมือง หรือระบบการเมือง
ที่ต้องมีในโลก หรือว่าเรียกว่ามันครองโลก.

....

ระบบการเมืองที่ ต้องเนื่องด้วยศีลธรรม

ที่นี้ สำหรับการเมืองนี้ เขาถือว่าเป็นเรื่องการบริหารการเมือง
เป็นเรื่องโลก หรือเป็นเรื่องของความคิด ที่จะต่อสู้ แข่งขัน แย่ง
ชิง ครอบงำกัน โดยตรง โดยอ้อม ได้ดิน บนดิน อะไรอย่างนั้น
มากกว่า; ไม่สมควรแก่พุทธบริษัทหรืออุบาสกอุบาสิกา. อย่าง
นี้อาจจะมีผู้คิด หรือมองในรูปนี้. อาตมาอยากจะขอรับรองว่า ให้
ดูให้ดี มันไม่จำเป็นจะต้องเป็นอย่างนั้น.

เรามองกันด้วยจิตใจของมนุษย์ ซึ่งหวังจะให้เกิดความ
ถูกต้อง หรือความสุข หรือความบริสุทธิ์อะไรแก่มนุษย์.
ถ้าอุปสรรคมันอยู่ที่เรื่องของการเมือง เราก็พิจารณาเรื่องของ
การเมืองได้โดยไม่ต้องจำเป็นที่จะสมัครเป็นนักการเมืองไม่ต้อง

เป็นนักการเมือง แล้วก็ไม่ต้องพูดอย่างที่เรียกว่า พูดการเมือง; เพียงแต่จะปรึกษาหารือกัน ถึงความจริงอันสำคัญที่สุดอันหนึ่ง.

เช่น จะชี้ให้เห็นว่า ระบบศีลธรรมนี้ มันเนื่องกันอยู่ระบบการเมือง หรือว่า ระบบศีลธรรมที่ถูกต้องนั่นเอง มันเป็นรากฐานอันแท้จริงของระบบการเมืองที่ดี ที่จะทำให้โลกนี้ให้มีสันติสุข, จนทำให้เห็นว่า ระบบการเมืองนี้ต้องเนื่องอยู่ กับระบบศีลธรรมที่ถูกต้อง แล้วก็ชวนชวายทำความเข้าใจ ในทางศีลธรรม เพื่อเป็นรากฐานของการเมืองที่ถูกต้องต่อไป. ถึงแม้จะเป็นพุทธบริษัท และแม้จะเป็นภิกษุ หรือเป็นบรรพชิตอย่างอาตมา นี่ ก็เห็นว่าไม่เป็นการผิด ไม่เป็นการเสียหายอะไร; ถ้าเราจะมีมองดูสิ่งทั้งปวง แม้สิ่งที่เรียกว่าการเมือง ในฐานะที่มันเกี่ยวพันกันอยู่ กับสิ่งที่เรียกว่าศาสนาหรือจริยธรรม หรือว่ามันเกี่ยวกับอยู่กับความรอดของมนุษย์.

สภาพทางการเมืองในปัจจุบันยุ่งเหยิงมาก

นี่ ลองพิจารณาดูสภาพการเมืองในโลกนี้ ในยุคปัจจุบันต่อไป. ความยุ่งเหยิงที่สุด ในระบบการเมืองในโลกปัจจุบัน มันยุ่งเหยิงที่สุด; แม้แต่พวกนักการเมืองเอง ก็เวียนหัว แก้ไม่ตก ได้แต่คอยจ้องเอาเปรียบกันไป. วันหนึ่ง ๆ เท่านั้น แก้ไขอะไรไม่ได้; โลกนี้ก็ยังมีสันติภาพ แม้ว่าระบบการเมืองได้เกิดขึ้น

มากมาย, ใช้จำนวนว่า เหมือนกับ “ดอกเห็ดในฤดูฝน” ก็ยังไม่ทำให้โลกนี้มีสันติภาพได้ คิดดูให้ดี. เราจะมองดูระบบการเมือง ในโลกปัจจุบันกันสักสามแง่ คือ ดูที่ต้นเหตุของมัน, ดูที่ความเจริญของมัน, แล้วก็ดูที่มันพัวพันกันอย่างสับสน.

แง่อย่างแรก ที่ว่าต้นเหตุของปัญหาของการเมืองทั้งโลกนี้ มันมีอยู่ที่ไหน ? อาตมาอยากจะระบุลงไปว่า โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ ไปหลบลี้หลบตาหลงไหล ในเรื่องความเจริญทางวัตถุกันมากเกินไป ไม่มีใครรู้สึกตัว ไม่มีใครละอาย ในการที่จะกอบโกยวัตถุ. เมื่อตกเป็นทาสของกิเลส หรือตกเป็นทาสของวัตถุเสียแล้ว, จิตใจมันก็ไม่อาจจะรู้สึกละอายได้ ก็ไม่รู้สึกลำบากด้วย.

“ไปเป็นทาสของกิเลส” นี้เรียกว่า “ไปเป็นทาสของความสุทางเนื้อหนัง” เรียกสั้น ๆ ว่า เป็นทาสของเนื้อหนัง, อะไร ๆ ก็จะทำให้ความสนุกสนานเริงเริงอยู่ทางเนื้อหนัง; อย่างนี้เรียกว่า เป็นทาสของเนื้อหนัง. เป็นทาสของเนื้อหนังมันก็จะทิ้งพระเจ้า; พวกฝรั่งเขาเคยมีพระเจ้า เขาก็ทิ้งพระเจ้า เขาจัดให้พระเจ้าตายแล้ว ไม่มีแล้ว.

ฝ่ายตะวันออกนี้ ก็ทิ้งพระธรรม ซึ่งมีฐานะอย่างเดียวกับพระเจ้า, ละทิ้งศาสนา ละทิ้งพระธรรม แม้แต่วัฒนธรรม ของบรรพบุรุษในฝ่ายตะวันออก อย่างจีน อย่างไทยแท้ ๆ มันก็ถูกทิ้งไป ไปเป็นทาสของเนื้อหนัง.

สิ่งที่เคยละอายกันนักหนา ต้องปกปิดอย่างมิดชิด เขาก็

ไม่ละอาย. คำพูดที่ตามธรรมดา เอามาพูดกันในที่ชุมนุมชน ไม่ได้ เป็นคำพูดชั้นเลว ชั้นต่ำ ชั้นอนาจาร; เดียวนี้เขาก็เอามาพูดกันได้. แล้วพูดด้วยเครื่องมือชนิดที่พูดทีเดียว ได้ยินทั่วโลก เช่นวิทยุเป็นต้น เขาก็เอามาพูดกันได้ เอามาแสดงด้วยภาพทางทีวี. เห็นกันทีเดียวทั้งบ้าน ทั้งเมือง ทั้งโลก ก็เอามาแสดงได้. คำพูดอย่างนั้น เมื่อก่อนเขาต้องพูดกระซิบ, อาการอย่างนั้น เมื่อก่อนนี้เขาไม่ให้ใครเห็น; เดียวนี้ก็เอามาพูดนี้เพราะว่า คน “ตกเป็นทาสของ ภูต ผี ปีศาจ แห่งเนื้อหนัง” ใช้คำว่าอย่างนี้ มันลึกลับยาก.

อันนี้เป็นต้นเหตุ ที่ทำให้ระบบการเมืองมันเปลี่ยนไป เปลี่ยนไป เปลี่ยนไป. คนถูกทำให้เป็นทาสของกิเลสของเนื้อหนังแล้ว; คนเหล่านั้นมันก็วางระบบการเมืองกันใหม่ มีการปกครองกันใหม่ เพื่อให้แต่ละคนได้มีโอกาส แสวงหาความสุข สุกสกนทานทางเนื้อหนัง ก็เลยได้เป็นทาสทางเนื้อหนัง. นี่ว่า ต้นเหตุอันแท้จริงที่ทำให้ระบบการเมืองเปลี่ยนไปอยู่ในสภาพที่หมดความสงบ หรือหมดสันติภาพ.

ที่นี้ แก่งที่ ๒ มองดูถึง**ความเจริญ** ต้นเหตุอันนั้นได้ทำให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้น ๆ เจริญไปแต่ในทางเกลียดศีลธรรม, เจริญไปแต่ในทางเกลียดศาสนา เห็นแต่ความสุขทางเนื้อหนัง, เห็นแต่ส่วนเกินยิ่ง ๆ ขึ้นไป ในความสุขสกนทานทางเนื้อหนัง. ขอให้ท่านทั้งหลาย ช่วยจำคำว่า “ส่วนเกิน ๆ” คำนี้ไว้ให้ดีด้วย เพราะว่าจะต้องพูดกันต่อไปอีกมาก.

คำว่า “ส่วนเกิน” นี้ มีความหมายมาก หลายความหมาย เช่นเดี๋ยวนี้อาจหมายถึงว่า เราไม่ต้องกินถึงขนาดนี้ เราก็ยังจะกินให้ถึงขนาดนี้, เรายังจะกินให้มากกว่านั้น. เราไม่ต้องใช้สอยนุ่งห่มให้ถึงขนาดนี้ เราก็จะใช้สอยนุ่งห่มให้มันถึงขนาดนั้น. เราไม่ต้องมีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยถึงขนาดนั้น เรายังต้องการให้มันยิ่งไปกว่านั้น. นี่เรียกว่าเห็นแก่ส่วนเกิน หลงในส่วนเกิน แม้ของตน ๆ เฉพาะคนแต่ละคน ๆ.

ที่นี้ก็แข่งขัน ประกวดอวดกัน ก็ต้องแข่งขันกัน. หรือความกลัวว่าคนอื่นมันจะล้ำหน้าไป มันจะละอายเขา, ก็แข่งขันกัน ก็ก้าวหน้ารุนแรงรวดเร็วจนโลกเล็กลงทีเดียวอย่างนี้. ความที่วังคันทันนั้นนี้สัมพันธ์กัน จนคิดกันว่า จะต้องไปเอาที่โลกอื่นแล้ว ที่โลกพระจันทร์ โลกพระอังคาร โลกอะไรก็ตามใจ ที่มันยังมีอยู่ที่อื่นอีกนี่; เราจะต้องไปเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์. นี่คือข้อที่ว่า ความเจริญได้ทำให้ระบบการเมือง หรือว่าระบบการปกครองในโลกนี้ มันเปลี่ยนไป, เปลี่ยนไปโดยไปหลงในส่วนเกิน ส่วนที่ไม่ต้องมีนั้นแหละยิ่งขึ้นไปทุกที.

ที่นี้ มันก็จะไม่รู้สึกละเกิน เพราะว่าไปต้องการด้วยกิเลส; กิเลสนี้ไม่รู้จักอึด กิเลสตัณหาเป็นสิ่งที่ไม่รู้จักอึด. ข้อความนี้ได้มีมากในพระบาลี ในพระคัมภีร์ พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้มาก เช่นว่า ตัณหา คือ ความอยากนี้ มันเป็นกระแสที่ไหล ไม่มีแม่น้ำ กระแสแม่น้ำใด ๆ จะเปรียบได้ แล้วมันก็ไม่มีการสิ้นสุด. ความอยากไม่มีที่สิ้นสุด, ความอึดความพอนั้นมันก็ไม่มี มัน

ก็ยิ่งเกิน. แล้วก็ยังมิภาสิตในพระบาลีข้อหนึ่ง ซึ่งพอได้ฟังก็สะดุดใจ มีใจความว่า “ต่อให้ภูเขา กลายเป็นทองคำไปทั้งลูก ๆ นี้ ตั้งสองลูก ก็ไม่พอแก่ความต้องการของมนุษย์คนเดียว”.

แล้วคิดดูที่ว่า มนุษย์มีกี่ร้อยล้านพันล้าน “ภูเขาทองคำสองลูก” ก็ไม่พอแก่ความต้องการของมนุษย์เพียงคนเดียว; ท่านตรัสไว้อย่างนี้. นี่มันขยายออกไปอย่างนี้ ก็เลยไม่มีความรู้สึกว่าพอ. อย่างว่าแต่รู้สึกว่ามันเกินเลย, รู้สึกว่าพอมันยังไม่รู้สึก. นี่ความเจริญของโลก ระบบการเมืองของโลก ก็ส่งเสริมความไม่รู้จักพอของมนุษย์. ฉะนั้นระบบการเมืองนั้นแหละ มันทำโลกนี้ให้เวียนหัวให้ปั่นป่วน จนไม่รู้ทิศเหนือทิศใต้.

ที่นี้ ในแง่ที่ ๓. **ดูอาการที่มันพัวพันกัน ผูกพันกัน ในระหว่างมนุษย์ หรือระหว่างระบบการเมืองทั้งหลาย.** ความพัวพันนี้ มันเป็นความพัวพันหลายอย่างหลายทาง; เช่น ประโยชน์มันเกี่ยวเนื่องกัน หรือมันเป็นปัจจัยให้แก่กันและกัน, ต่างฝ่ายต่างต้องอาศัยกัน; มันก็เป็นเหตุให้ระบบการเมืองในโลก มันเกี่ยวข้องกัน จนกระทั่งว่า แม้ที่เป็นข้าศึกแก่กัน มันก็ยังต้องมาพัวพันเกี่ยวข้องกัน.

อย่างระบบเสรีประชาธิปไตย กับระบบคอมมิวนิสต์โดยตรงนี้ มันด่าก็ด่ากันไป; อีกทางหนึ่งก็ติดต่อกัน สัมพันธ์กัน จะล่อหลอกเอาประโยชน์จากกันและกันนี้. มันพัวพันกันทั้งอย่างคดโกงและทั้งอย่างซื่อตรง ทั้งอย่างต่อหน้า ทั้งอย่างลับหลัง.

แล้ว แต่ละพวก ก็ต้องการขยายตัว ขยายตัว ขยายตัวเรื่อย

ไป มันก็เกิดการพัวพันกันยุ่ง : ความรู้ก็แลกเปลี่ยนกัน, การปฏิบัติงานค้นคว้าก็แลกเปลี่ยนกัน, ผลที่ได้มาก็ต้องแลกเปลี่ยนกัน; เพราะมีฉะนั้นแล้วมันไม่รู้จะเอาไปไหน. นี่มันก็มีทั้งทางที่จะสนับสนุนกัน, แล้วก็มีทั้งที่จะทำลายล้างกัน พร้อมกันไปในตัว อย่างหน้าไหว้หลังหลอก. นี่ก็ยิ่งเห็นว่าเป็นการพัวพันที่น่าสังเวช ความจำเป็นบังคับให้ต้องทำอย่างนี้ ธรรมะก็ไม่มีในโลก, ธรรมะก็ไม่มีสำหรับที่จะครองโลก.

นี่เป็นอันว่า เราได้มองดูพอเข้าใจว่า โลกในสภาพปัจจุบันนี้มันเป็นอย่างไร, ถ้าดูว่า ทำไมยังเจริญ ยิ่งไม่มีสันติภาพ ? ก็ขอให้อูให้เป็น เพราะว่า คำว่า “เจริญ ๆ” นี้ มันหมายแต่เพียงว่า มันมากเข้าเท่านั้น มันมากเข้า มันหรูหราขึ้น; แต่มันมิได้หมายความว่า ถูกต้องยิ่งขึ้น.

ข้อนี้อย่าลืมเสีย ว่าอาตมาได้เคยอธิบายหลายครั้ง หรือหลายสิบครั้งแล้วว่า คำว่า วัฒนธรรม หรือคำว่า เจริญ หรือคำว่า พัฒนา ก็ตามใจ, ล้วนแต่แปลว่าเจริญ. แล้วคำนี้ไม่ได้หมายความว่า จะนำมาซึ่งสันติภาพ เพราะมันเจริญผิดก็ได้พัฒนาผิดก็ได้. มันมีแต่ทำให้มากขึ้นเท่านั้น; ถ้ามันมากไปในทางผิด มันก็เลวร้ายยิ่งไปกว่าที่ไม่เจริญ, คือไม่เจริญเสียดีกว่า เพราะมันไม่ผิด; หรือถ้ามันเจริญไปในทางถูก แต่มันน้อยหน้อย มันก็ยังดีกว่าเจริญมาก แต่เป็นไปในทางผิด.

....

พิจารณาดูความเจริญของโลกส่วนใหญ่ ไม่เป็นไปเพื่อสันติภาพ

๑. ที่นี้ **ความเจริญ การพัฒนาในโลก** มันเป็นไปในทางผิด ผิดคือไปเป็นทาสของกิเลส ไปตามใจตัวเอง เห็นแก่ตัวกู-ของกู ถ้ายิ่งเจริญในแบบนี้แล้วก็ ยิ่งไม่มีสันติภาพ. การค้นคว้าก็ก้าวหน้า คิดดูซิ การศึกษาก็ก้าวหน้า, การค้นคว้าก็ก้าวหน้า, การประดิษฐ์ของใหม่ๆ ก็ก้าวหน้า; การผลิตขึ้นมาเป็นภูเขาเลากา ด้วยอำนาจเครื่องจักร นี่มันก็ก้าวหน้า; แต่ก้าวหน้ามาอย่างไร มาเท่าไร มันก็ก้าวหน้าไป เป็นทาสของกิเลส

ฟังดูให้ดี ๆ ก้าวหน้ากันมาอย่างไร, เจริญขึ้นมาอย่างไร, ก็ก้าวหน้าไป เพื่อเป็นทาสของกิเลสมาก, ไม่ใช่เพื่อชนะกิเลส. มันยิ่งก้าวหน้ามาก ก็ยิ่งเป็นทาสของกิเลสมาก, อุตสาหกิจเจริญ อุตสาหกรรมก้าวหน้า อะไร ๆ ก็ไปเป็นทาสของกิเลส. มันน่าหว่ว หหมดทุกอย่าง.

แม้ในสิ่งที่เรียกกันอย่างไพเราะน่าจะจับใจ คือทำให้เกิดความรู้สึกไปในทางดีนี้ แต่แล้วมันก็กลับตรงกันข้าม. เช่นว่าเดี๋ยวนี้มนุษย์ก็ก้าวหน้า ในทางอารยธรรม ในทาง civilization นี้ มันก็ก้าวหน้า; เรียกว่าก้าวหน้าทางอารยธรรม ไม่มีใครคัดค้าน; แต่แล้วก็ไม่มีสันติภาพ เพราะมันเป็นอารยธรรม

เนื้อหนัง.

นี่ช่วยจำไว้ให้ดี ๆ มันเป็นอารยธรรมเนื้อหนัง เพื่อเป็นทาสของกิเลส ไม่ใช่อารยธรรมฝ่ายวิญญาณ ซึ่งจะชนะกิเลสได้. ฉะนั้นอารยธรรมของมนุษย์ ที่ก้าวหน้าไปแต่ในทางเนื้อหนัง มันก็ทำโลกนี้ให้เร่าร้อนเป็นไฟยิ่งขึ้น หรือบางทีก็อาจจะเรียกว่าวัฒนธรรม.

แต่ละประเทศ เขาคุยโตอวดอ้างกันว่า วัฒนธรรมก้าวหน้า แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน. วัฒนธรรมนี้แลกเปลี่ยนกัน แม้ระหว่างเสรีประชาธิปไตย กับพวกคอมมิวนิสต์ด้วยซ้ำไป. เขาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน วัฒนธรรมหน้าไหว้หลังหลอก หรือวัฒนธรรมอะไร ยังมีวัฒนธรรมอย่างนี้มาก โลกนี้ก็ยิ่งร้อนระอุเป็นไฟมาก; เพราะว่ามันเป็นวัฒนธรรมวัตถุล้วน ๆ อีกนั่นเอง.

อย่างอารยธรรม หรือวัฒนธรรมอะไรก็ตาม ที่ถึงกับไปโลกพระจันทร์ได้นี้ มันทำให้โลกเย็นลงหรือเปล่า? การที่มนุษย์ไปโลกพระจันทร์ได้นี้ ทำให้โลกมีสันติภาพขึ้นที่ตรงไหนบ้าง? นี่ก็มองดูอย่างนี้ก็แล้วกัน เพราะว่าทำไปเพราะอำนาจของโลหะหรือความต้องการ; ฉะนั้นได้มา มันก็ใช้ไปตามวิถีทางของโลกหรือกิเลส. เพราะฉะนั้นก็ไม่มีหวังว่า โลกนี้มันจะมีสันติภาพหรือเย็นลงได้เพราะการก้าวหน้าในเรื่องนี้.

๒. ที่นี้ **ดูในทางสังคม** เขาก็ว่าเขาก้าวหน้า; ก็จริง ก้าวหน้าไปมาหาสู่ มีระเบียบอะไรทางสังคมงดงาม; แต่ไม่เห็นว่าการที่โลกมันเย็นลง มีแต่โลกมันเร่าร้อน. สังคมกันโดยวิถีทางที่ยาก

แก้วเหล้าขึ้นท่วมหัวอะไรนี้ เคยพูดกันมาแล้ววันก่อนนี้, ให้พรกัน ด้วยการยกแก้วเหล้าขึ้นชูเหนือหัวนี้ เป็นตัวอย่างอันหนึ่ง ที่ว่าจะกันลืมได้ ว่าสังคมของมนุษย์ ที่ยังมีความรู้สึกอย่างนี้ ไม่ทำให้โลกนี้เย็นได้.

๓. ที่นี้ ที่น่าประหลาดยิ่งขึ้นไปอีก ก็คือ**จริยธรรม** หรือ **ศีลธรรม**; เดิยนี้ก็มีที่ยืนยันว่า เขาได้จัดให้มีศีลธรรม มีจริยธรรม. พวกสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าทางวัตถุนี้ เขาก็ยืนยันว่า เขาก็ได้จัดให้มีความก้าวหน้า ความเจริญ ทางศีลธรรม ทางจริยธรรม; แต่ดูให้ดีแล้ว มันเป็นศีลธรรมเก๊ จริยธรรมเก๊ คือของปลอม ศีลธรรมที่ว่าเอาใหม่ ซึ่งกิเลสเป็นผู้ว่า.

เดิยนี้การที่โกหกกันทีเดียวทั้งโลก ในระหว่างพวกนักการเมือง นี่ไม่เห็นว่าเป็นบาป, หรือการฆ่ากันคราวละมาก ๆ ไม่กี่ทีจะหมดโลกนี้ เขาก็ไม่เห็นว่ามันเป็นบาป, หรือว่าให้มันเมาในเรื่องกามารมณ์ ระหว่างเพศกันให้สุดเหวี่ยง เขาก็ไม่เห็นว่าเป็นบาป. ศีลข้อกาเมสุมิจจาคารนี้ ถูกเพิกถอนเสียแล้วโดยปริยาย. นี่จะเรียกว่าศีลธรรมเจริญอย่างไร. นี่ระบบการเมืองกำลังเป็นอย่างนี้ ขอให้ดูให้ดี ๆ.

๔. ที่นี้บางพวกอาจจะกล้าเอ่ยอ้างขึ้นมาถึงคำว่า **"มนุษยธรรม"**; พวกที่เจริญด้วยวัตถุนั้นแหละ เขาว่าเขาเจริญด้วยมนุษยธรรม คือมีคุณธรรมสูงสมแก่นามว่ามนุษย์ แล้วมันก็เป็นมนุษย์แก่นั้นแหละ, มนุษย์ที่เป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของเนื้อหนัง เป็นทาสของวัตถุ. นี่มันเป็นมนุษย์เก๊. นี่เขาเจริญ

ด้วยธรรมะสำหรับมนุษย์ชนิดนั้น ก็เป็นมนุษย์ธรรมที่เก้; ไม่ใช่
มนุษย์ธรรมที่สมควรแก่มนุษย์ ผู้มีจิตใจสูง มีจิตใจสะอาด สว่าง
สงบ. คำว่า “มนุษย์” แปลว่าจิตใจสูง จิตใจสูงต้องอยู่เหนือ
ปัญหาทั้งหลาย อยู่เหนือความทุกข์ทั้งหลาย คืออยู่เหนือกิเลส
ด้วย; มนุษยธรรมแท้จริงต้องเป็นอย่างนั้น.

เดี๋ยวนี้มันตรงกันข้าม มันลงมาอยู่ข้างใต้ของกิเลส มัน
เป็นสัตว์ปามากขึ้นทุกที. นึกแล้วก็น่าหวง ที่จะต้องพูดว่า
มนุษย์ธรรมที่เป็นสัตว์ปายิ่งขึ้นทุกที ของคนพวกนี้ ที่เจริญด้วย
เนื้อหนัง การลุ่มหลงในเนื้อหนัง. ถ้าจะมองในรายละเอียดกัน
ก็ได้ พูดกันสามวันก็ไม่จบ ความเจริญ ที่เขาเรียกกันว่าความ
เจริญ แต่แล้วก็เกินไปเพื่อความวินาศของมนุษย์ หรือของโลก
นี้เอง.

๕. **การศึกษา** เราก็ต้องยอมรับกับเขาว่าเจริญ; แต่เจริญ
ทางฝ่ายวัตถุ ทำให้คนฉลาดสำหรับจะเป็นคนเลว. การศึกษา
เจริญ ทำให้ลูกเด็ก ๆ ฉลาด; แต่ฉลาดสำหรับจะไปเป็นคนเลว
คือไปเป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นคนเอาเปรียบผู้อื่น เป็นคนเห็นแก่
เนื้อหนังของตัวเอง. การศึกษาเจริญ เรียนจบก็พอลิดเฮโรอื่น.
เมื่อการศึกษายังไม่เจริญ เด็ก ๆ รู้จักเกลียดเฮโรอื่น เกลียดผี
เกลียดกัญชา.

เดี๋ยวนี้เขาจัดการศึกษาก้าวหน้า เรียนจบมหาวิทยาลัย
ก็ได้ปริญญาติดเฮโรอื่น หรือว่าบ้าการเมือง หรือว่าอะไรต่าง ๆ
ซึ่งล้วนแต่เป็นความระส่ำระสายวุ่นวาย เมื่อก่อนเขาเล่าเรียน

แล้ว เขาเคารพคนเฒ่าคนแก่ บิดามารดา ครูบาอาจารย์; เดี่ยวนี้ยิ่งเล่าเรียนแล้ว ก็ไม่เคารพบิดามารดา ครูบาอาจารย์ คนเฒ่าคนแก่ อย่างนี้เป็นต้น. นี่ว่าการศึกษาเจริญ แต่เจริญเพื่อความวินาศของมนุษย์.

๖. การค้นคว้า โดยเฉพาะทาง**วิทยาศาสตร์** มันเจริญ มันก้าวหน้า. เดี่ยวนี้เรามีการประดิษฐ์ของประหลาด ๆ เช่นวิทยุ เช่นทีวี. เช่นคอมพิวเตอร์ อะไรต่าง ๆ ซึ่งแสนจะประหลาด แล้วก็ประดิษฐ์ขึ้นมาได้มาก ผลิตก็เร็ว พุ่งแรงก็พุ่งแรง. การทำมาหากิน ก็มีเครื่องมือขั้นดีขั้นวิเศษ ก็เรียกว่า การค้นคว้ามันก็ก้าวหน้า แต่แล้วก็ไม่เคยมีสันติภาพ เพราะการค้นคว้าหรือก้าวหน้า.

ถ้ามีอะไรขึ้นมา ก็เอาไปใช้ ให้เป็นทาสของกิเลสเสียหมด มีวิทยุ มีทีวี. แทนที่จะใช้มาแก้ไขศีลธรรม กลับไปให้เป็นเหยื่อของกิเลส เพื่อหมักหมมกิเลสมากขึ้น. ถ้ามีรถยนต์ที่ แทนที่จะไปพึ่งเทศน์ที่วัด ก็ไปหาเรื่องกามารมณ์ เรื่องสนุกสนาน; ไม่ว่าอะไร เขาใช้มันไปเพื่อเป็นทาสกิเลสหมด. ถ้ามีเงินมากก็ไม่ได้คิดเสียว่า จะช่วยผู้อื่น; ก็คิดในทางที่จะเห็นแก่ตัว มันก็มาช่วยหัดให้มีกิเลสหนาแน่นขึ้น.

๗. ทีนี้จะดูที่ตัวการเมืองนั่นเอง **ระบบการเมือง** ว่าการเมืองนี้ เขาถือว่า เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในหมู่มนุษย์ ในระหว่างประเทศนี้. ทุกคนกำลังระมัดระวังในทางการเมือง หรือว่าจะใช้ประโยชน์ทางการเมือง, มีอุปกรณ์ทางการเมือง :-

เช่นการเศรษฐกิจนี้ ก็ต้องจัดไป เพื่อเป็นอุปกรณ์แก่การเมือง. การทหาร ก็จัดไปเพื่อเป็นอุปกรณ์แก่การเมือง. แม้ที่สุดแต่การสื่อสาร การคมนาคม อะไรต่าง ๆ ที่เสนอจะพิเศษนี้ ก็ต้องเป็นอุปกรณ์แก่การเมือง เพื่อดำเนินการทางการเมือง ให้ได้เปรียบคนอื่น ให้มากที่สุด.

ฉะนั้น การเมืองก็คือการเล่นการพนันชนิดหนึ่ง ที่เอากำไร หรือจะเอาเปรียบผู้อื่น ให้มากที่สุด ด้วยจิตใจที่ประกอบอยู่กิเลส หรือความเห็นแก่ตัว.

ถ้ามนุษย์ทุกคนมีจิตใจบริสุทธิ์ ไม่จำเป็นจะต้องมีการเมือง ไม่ต้องเล่นการเมือง ไม่ต้องมีการปกครอง. พังดูให้ดี ถ้าทุกคนมันเป็นคนดี เป็นสัตบุรุษนี้เราไม่ต้องมีโรงศาล, ไม่ต้องมีคุกตะราง, ไม่ต้องมีตำรวจ, นี่ข้างในนี้; แล้วภายนอกระหว่างประเทศ ก็ไม่ต้องมีการเมือง ไม่ต้องมีอะไร ถ้าคนมันดี. นี่มันมีแต่คนที่จะหากำไร หรือกอบโกยประโยชน์ กระทั่งลักลวงประโยชน์ของผู้อื่นมาอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง; เลยต้องมีเรื่องการเมือง ต่อสู้ป้องกัน ต้านทาน ไว้สู้รบกัน. ฉะนั้นการเมืองยิ่งเจริญ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะทำให้โลกมีสันติภาพ ยิ่งการเมืองก้าวหน้า ก็หมายความว่า โลกมันเลวลง. ถ้าโลกนี้ดีขึ้น การเมืองก็ต้องน้อยลงมันไม่จำเป็น.

๘. ที่นี้ มาดูกันทางอื่นบ้างว่า แม้ว่าเราจะมีความสุขในทางร่างกายกันบ้าง เพราะว่า การแพทย์ การอนามัย อะไรต่าง ๆ นี่มันดีขึ้น; แต่แล้วก็ไม่ได้ช่วยให้โลกนี้มีสันติภาพ คล้าย

กับว่า เขาช่วยให้อรดชีวิตนี้ ก็เพื่อจะไปบราฆ่าฟันกัน ในทางการเมือง หรือว่าในทางทหารก็ตามใจ.

๙. **ทางการศึกษาขั้นสูง** เต็มไปด้วยศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ปรัชญา เช่นจิตวิทยา เช่นตรรกวิทยาก็ก้าวหน้า; แต่ว่าก้าวหน้าไปในทางให้คนมันโง่งม คือให้เวียนหัวมากขึ้น เข้าไปสู่ความมืดมนออกไม่ถูก นี่มากขึ้น; เพราะมันดีเกินไป เรื่องปรัชญาก็ดี เรื่อง logic, psychology. อะไรก็ดี มันไป ๆ ไป จนไปในทางที่ไม่รู้จะไปทางไหน. เรื่องของปรัชญา มันเป็นอย่างนั้นเอง ไม่ใช่เรื่องปฏิบัติโดยตรงด้วยสัมมาทิฐิ แล้วแก้ความทุกข์กันที่นี้และเดี๋ยวนี้.

๑๐. **ที่นี้ดูทางศิลปกันบ้าง** ก็น่าประหลาดที่สุด เดียวนี้ เรื่องของศิลปะเจริญที่สุด มาอยู่ในหลักสูตรของลูกเด็ก ๆ ป.๓, ป.๔ อยู่แล้ว; ในมหาวิทยาลัยก็มีแผนกศิลปทั้งนั้น นี่ศิลปนี้ก็มีมาก โภชนศิลปให้กินให้ดีที่สุด ให้คิดให้สุดเหวี่ยง ที่ให้มนุษย์มันมีการกินที่ดีที่สุด ก็เรียกว่าโภชนศิลป แล้วก็เรียกเคหศิลป ให้มันมีบ้านเรือนเหมือนกับวิมานที่สุด ให้สวยงามที่สุด. นี่เรียกเอาเองว่า ลำปางศิลป เมื่อไม่นานมานี้เป็นเอามาก ๆ ที่ปากแดงเหมือนกับไปกินเลือดใครมา เดียวนี้ดูน้อย ๆ ลงหน่อย

นี่ ลำปางศิลป หลาย ๆ ชนิดนี้มันก็มี กระทั่งมีอนาจารศิลป ศิลปที่ทำสิ่งที่เป่ลามกอนาจารให้กลายเป็นสิ่งที่ยอมรับรองต้องใจกันนี้ขอเรียกว่าอนาจารศิลป. ศิลปที่สามารถทำสิ่งที่ปู้ย่ายาตายประณามไว้ว่า เป็นสิ่งลามกอนาจารนั้น เดียว

นี่คนเขาเอามาทำให้มันกลายเป็นสิ่งที่คนอื่นบูชาได้ ก็เรียกว่า มีศิลป์ มีศิลปขนาดเฟื้อ หรือว่ากระทั่งเป็นบ้าไปแล้ว อย่างนี้; มันก็ไม่ทำโลกนี้ให้มีสันติภาพได้ โดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่าศิลป์.

ตรงนี้ อยากจะแนะให้เห็นในแง่พิเศษ อีกอย่างหนึ่งว่า ศิลปที่เฟื้อขนาดเป็นบ้านี้ มันได้โอกาสมาจากระบบประชาธิปไตย, นี่ประชาธิปไตย ให้ใครทำอะไรได้ตามชอบใจ ไม่มีขอบเขต เป็นเสรีแล้ว ใครจะคิดอะไรก็ได้, ทำอะไรก็ได้, แสดง ลามกอนาจาร อย่างไรก็ได้. นี่มันจึงออกมาในรูปนี้เป็นอนาจาร ศิลป; เพราะว่าโลกนี้กำลังหลงเสรีประชาธิปไตย ใครทำอะไรก็ได้ โดยมากก็มาจากคนที่กอบโกยเอาส่วนเกินไว้ได้มาก ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ก็ไปหาความสุขทางเนื้อหนัง ยิง ๆ ขึ้นไป; อนาจารศิลป ก็เกิดขึ้น เพื่อคนเหล่านี้. ฉะนั้นศิลปแขนงไหนก็ตามไปคิดดูให้ดีเถอะ แม้แต่ว่าโรคศิลป แก่โรค รักษาโรคได้ อย่างกับว่าหมอทิพย์ หมอเทวดานี้; มันก็ยังไม่ช่วยให้โลกนี้มีสันติภาพได้ เพราะคนที่สบายแต่ละคน ๆ นั้นมันไปหลงไหลในกิเลส.

๑๑. ที่นี้ ดูแบบการเมืองเป็นครั้งสุดท้าย แบบหรือว่า หน้าตาของการเมือง ในโลกนี้ก็มีระบบการเมือง อยากเรียกกัน ให้มันฟังง่าย ๆ ที่นี้ว่า ระบบทหารธิปไตย บางประเทศ หรือว่ากลุ่มประเทศเล็ก ๆ นี้ โดยมากทั้งโลกนี้ ก็เป็นระบบทหารธิปไตย; ผู้ที่มีอำนาจทหาร ก็มีอำนาจครองประเทศ.

ถ้าประเทศที่ร่ำรวย ประเทศเกินพัฒนา ก็มีระบอบนาย-

ทุนธิปไตย ก็เดากันได้มองเห็นกันได้ว่าประเทศไหนบ้างที่เป็น นายทุนธิปไตย ในโลกนี้.

ถึงแม้ว่าจะมองดูกันในแง่ว่า เป็นเสรีประชาธิปไตย หรือ เป็นเผด็จการก็สุดแท้ มันก็ยิ่งเหมือนกันหมด ตรงที่ไม่ทำโลก นี้ให้มีสันติภาพ; เพราะว่าทุกระบบเหล่านั้น แม้มันจะตรงกัน ข้าม มันก็มาเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือว่ากอบโกยส่วนเกิน, ต้องการจะเป็นทาสของวัตถุของเนื้อหนัง อย่างไม่มีที่สิ้นสุด.

ระบอบทหารธิปไตย ก็ต้องการเอริดอรรยทางเนื้อทางหนัง. ระบอบนายทุนธิปไตย ก็ต้องการเอริดอรรยทางเนื้อหนัง. เผด็จการก็ต้องการเอริดอรรยทางเนื้อหนัง ประชาธิปไตย ก็ต้องการเอริดอรรยทางเนื้อหนัง. นี่ดูที่ตรงนี้ให้ดี ๆ และเข้าใจว่า มัน จะมีกันสักกี่ระบอบ มันก็ไม่ทำโลกนี้ให้มีสันติภาพได้.

นี่สภาพปัจจุบันของโลกมนุษย์เรา แล้วในยุคที่มีความ เจริญเหมือนกับวัง ถอยหลังไปสัก ๕๐ ปีมาแล้ว ก็เรียกว่ายุค อีเลคโทรนิค. ตอนนั้นก้าวหน้าทางอีเลคโทรนิค ดูว่าเป็นเรื่อง สูงสุดของมนุษย์แล้ว อะไรก็เป็นการใช้กำลังของอีเลคโทรนิค; ไม่กี่ปีก็เปลี่ยนเป็นยุคอวกาศ หรือยุคปรมาณู, ใช้กำลังของ ปรมาณูได้. เอาปรมาณูในธรรมชาติมาใช้เป็นประโยชน์ได้ คือ ทำลายปรมาณูนั้นได้, และต่อมาก็เป็นยุคอวกาศไปโลกพระ- จันทรได้, และต่อมาไม่กี่ปีนี้ เลื่อนขั้นขึ้นเป็นโลกยุคปิงปอง ใช้ความหมายกลับกลอก กลิ้งกลอกของลูกปิงปองนั้นแหละเป็น ที่พึ่ง. ยุคปิงปองยังกำลังเป็นยุคสุดท้ายอยู่ อีกไม่เท่าไรก็คงมี

ยุคอื่นมาแทน.

ที่นี้อยากให้กวาดตาดูที่เดียวทุกยุค ยุคอิเล็กทรอนิกส์ ยุค
ปรมาณู ยุคอวกาศ กระทั่งยุคปิงปองนี้ ไม่เห็นว่ามีโลกมันดีขึ้น
ในส่วนสันติภาพ. มันก็จะมีก๊อก ๆ แก๊ก ๆ อย่างลูกปิงปอง คือ
กลอกไปกลอกมามากขึ้น นี่เป็นอันว่า ไม่ต้องพูดกันแล้วเรื่อง
ความสงสัยในเวลานี้ ว่าโลกมีสันติภาพหรือยัง อยากจะสรุป
ความว่า ยิ่งเจริญด้วยวิทยาการ หรือว่าพฤติกรรมอะไรเหล่านี้
โลกยิ่งไม่มีสันติภาพ.

....

โลกจะมีสันติภาพได้ ต่อเมื่อมีระบอบปกครองด้วยธรรมะ

ที่นี้พูดกันใหม่ ในแง่อีกแง่หนึ่ง ให้เป็นที่เข้าใจ ว่าทำ
อย่างไร จะให้โลกนี้มันมีสันติภาพ ? อาตมาได้เสนอคำพูดขึ้น
มา ตั้งแต่ที่แรกข้างต้นแล้ว ว่าให้ตั้งใจฟัง หรือว่ากำหนดไว้ให้
ดี คือคำว่า โลกจะต้องมีระบบการปกครอง ที่ไม่เห็นแก่ตัวคน
และให้ประกอบไปด้วยธรรมะ. ระบบการปกครองในโลกที่
ไม่เห็นแก่ตัวบุคคลคือใครมียาวสาวเอา นี้ จะเปิดโอกาสให้
ระบบการปกครองนั้นประกอบอยู่ด้วยพระธรรม หรือพระเจ้า
แล้วแต่จะเรียก ไม่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ก็เรียกไว้ที่ก่อนว่า ระบบ

ธัมมิกสังคมนิยม.

สังคมนิยมก็แปลว่าเห็นแก่เพื่อนมนุษย์ ไม่เห็นแก่ตัวเอง, ไม่เห็นแก่ตัวคนเดียว เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ จึงจะเรียกว่าสังคมนิยม แล้วการเห็นแก่สังคมนั้นต้องถูกต้องด้วย; เพราะว่าผิดก็ได้เหมือนกัน. การเห็นแก่สังคมนิด ๆ ก็คุ้มพวกไปปล้นพวกอื่น หาประโยชน์มาให้แก่พวกตัวนี้ มันก็ผิด ก็เลยต้องใช้คำว่า “ธัมมิก” ประกอบอยู่ด้วยธรรมนี้ เข้ามานำหน้าไว้ ว่าธัมมิกสังคมนิยม-ระบอบที่ถือเอาประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก และประกอบไปด้วยธรรมะ.

ใจความใหญ่ ก็บอกล่วงหน้าให้ทราบเสียก่อนก็ได้ เพื่อจะได้ฟังได้ง่าย ๆ ก็คือว่าเป็นระบอบที่เห็นแก่ผู้อื่น จึงไม่มีการกอบโกยเอาส่วนเกิน. นี่คำว่า “ส่วนเกิน” มาอีกแล้ว; ช่วยทำความเข้าใจ ในคำว่า “ส่วนเกิน” นี้ให้ดี ๆ; เพราะว่าเดี๋ยวนี้โลกทั้งโลก กำลังมีปัญหายุ่งยากลำบาก จะร้อนเป็นไฟอยู่เพราะสิ่ง ๆ เดียว คือสิ่งที่เรียกว่า “ส่วนเกิน”, จะเป็นส่วนเกินอย่างที่คอมมิวนิสต์เขาเรียกกันว่า surplus value หรืออะไรก็ตาม หรือเป็นส่วนเกินตามธรรมชาติ ที่คนไม่รู้สึกรู้สีกตัวว่า มันมีส่วนเกิน นี้ก็ตาม; มันเป็นส่วนเกินทั้งนั้น. แล้วสิ่งที่เรียกว่า ส่วนเกินนี้ คือข้าศึกของมนุษย์ ที่ทำมนุษย์ให้ไม่มีสันติภาพ; เพราะว่าเขาไปกอบโกยเอาส่วนเกิน; เขาไม่ขัดเหวี่ยงขว้างออกไปเสียให้ผู้อื่น. เขากอบโกยเอามาไว้เป็นของตนมากขึ้น ร่ำรวยด้วยส่วนเกิน มันจึงเกิดเป็นพิษร้ายขึ้นมา.

ที่เรียกว่า รัศมีสังคมนิยมนี้ จะมุ่งหมายให้ เป็นระบบที่มันเห็นแก่ผู้อื่น โดยที่ไม่กอบโกยส่วนเกิน. การที่ไม่กอบโกยเอาส่วนเกินมานี้ คือความถูกต้องตามทางธรรม, หรือประกอบอยู่ด้วยธรรม. ฉะนั้นก็อยากจะเล่าเรื่องของมนุษย์เรา คนเรานี้ที่ได้เป็นมา เป็นมาตามลำดับ จนตกนรกของการกอบโกยส่วนเกิน ในปัจจุบันนี้. พูดอีกทีก็ว่า จะเป็นการเล่าถึงประวัติของโลกของมนุษย์โลกเรา อย่างย่อ ๆ ว่ามันเป็นมาอย่างไร. นี่มันเกี่ยวกันอยู่กับส่วนเกิน.

นี้ได้บอกมาตั้งแต่ที่แรกแล้วว่า ให้ช่วยจำคำนี้ไว้ให้ดีนะ ถ้าจะเข้าใจเรื่องนี้ หรือเรื่องธรรมะที่สูง ๆ ก็ตาม ให้สังเกตคำว่า “ส่วนเกิน ส่วนเกิน ส่วนเกิน” นี่แหละให้ดี ๆ เพราะว่าตนเองก็กำลังกอบโกยเอาไว้มาก โดยที่ไม่รู้สีกว่ามันเป็นส่วนเกิน. นี่เพื่อจะให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ก็ลองเล่ากันมา ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมทีจะดีกว่า.

[พิจารณาดูเรื่องราวเกี่ยวกับส่วนเกิน]

ขั้นที่ ๑ ตั้งต้นที่แรก ก็ย้อนระลึกถอยหลังไป อย่างน้อยสักแสนปีหนึ่งก็ได้ หรือสองสามแสนปีก็ได้ เมื่อโลกมันยังไม่มีมนุษย์ มีแต่สัตว์ กระทั่งเมื่อโลกมันยังมีแต่ต้นไม้ เพราะตามหลักวิชาการ หรือเหตุผล ที่ใครจะพอเชื่อได้นี้ มันก็ยอมเชื่อได้ว่า; ที่แรกโลกนี้ก็ร้อนเป็นไฟอยู่ แล้วก็เย็นลง ๆ กระทั่งมันมี

น้ำ มีการหมักหมมในน้ำที่ผิวของโลก จึงเกิดเซลล์ที่มีชีวิต. เซลล์ที่มีชีวิตก็ผันแปรไป เป็นเซลล์สำหรับจะเป็นพืช คือต้นไม้ นี่ แล้วเป็นเซลล์สำหรับที่จะเป็นสัตว์; มันก็เกิดมีสัตว์ที่มองไม่ค่อยเห็น. แล้วต้นไม้ พืชที่มองไม่ค่อยเห็นขึ้นก่อน แล้วมันก็โตขึ้นจนเป็นต้นไม้ เป็นสัตว์ที่มองเห็น.

เอาละ, เขาเป็นสมมติว่า เดียวนี้มันมีพันธุ์พืชัญญาหาร ขึ้นในโลก แล้วก็มีสัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ กันก่อน แล้วมีสัตว์ใหญ่ ขึ้นมา สูงขึ้นมา ต้นไม้ก็สูงขึ้นมา จนกระทั่งมีคนป่าที่ยังมีลักษณะเป็นสัตว์ เป็นคนป่าชนิดที่ยังมีลักษณะเหมือนกับสัตว์ เช่นว่า พอหิวขึ้นก็ไปหาอาหารกิน อิ่มแล้วก็เข้าถ้ำนอน นี่เรียกว่าคนปาสมัยนั้น.

ตั้งแต่นั้นมีชีวิตเป็นต้นไม้ เป็นสัตว์เล็กสัตว์น้อย นกหนูอะไร ขึ้นมาเรื่อย จนเป็นลิงเป็นค่าง กระทั่งมีคนขึ้นมาในโลกนี้ ยังไม่มีใครเอาส่วนเกิน. ลองทบทวนดูให้ดี โลกนี้มีสิ่งที่มีชีวิต เป็นพืชพันธุ์ัญญาหาร เป็นสัตว์ กระทั่งเป็นคนป่าในระดับแรก ซึ่งยังเหมือนสัตว์อยู่; ตอนนี้อย่างไม่มีใครเอาส่วนเกิน, มันเอาไม่เป็น.

อย่างนกที่ร้องจิบ ๆ อยู่บนยอดไม้นี้ มันจะเอาส่วนเกินได้อย่างไร เพราะกระเพาะของมันมีเท่านั้น มันก็เที่ยวหาผล ลูกไม้ หรือหนอนอะไรกิน เต็มกระเพาะมันก็ต้องหยุด มันไม่มียุ่ง มันไม่มีฉาง มันก็เอาส่วนเกินไม่ได้ หิวมันก็ไปหาอีก อิ่มแล้วมันก็ต้องหยุด; มันเอาส่วนเกินไม่ได้. แม้ลิงค่างอะไรก็

เหมือนกัน มันไม่มียุ่งฉาง; มันเอาส่วนเกินไม่เป็น เอาไม่ได้.

ที่นั่นมนุษย์ที่ยังเหมือนสัตว์นั้น หิวก็ออกไปหากิน กินแล้ว ก็มานอนในถ้ำ มันก็เอาส่วนเกินไม่ได้; มันไม่มียุ่ง ไม่มีฉาง ไม่มีปัญญา ไม่มีความคิดนึกว่า จะเอามากักตุน. นี่เราเรียกว่า มันยังไม่มีส่วนเกินเกิดขึ้นในโลก และไม่มีผู้เอาส่วนเกิน ยังไม่มีผู้เอาส่วนเกิน, ยังไม่รู้จักกอบโกยเอาส่วนเกิน มันก็มีความสงบสัจดีเจียบ ปัญหาไม่มี.

ขั้นที่ ๒ ที่นี้ต่อมา ถ้าถือตามพระคัมภีร์ ในพระคัมภีร์ พระพุทธศาสนา ก็มีเรื่องทีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกเองเลย ว่า มนุษย์ก็รู้จักจิตสูงขึ้นมา จนรู้จักเพาะปลูก นี่มันก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง. คนที่เพาะปลูก ก็ทำได้เกินกว่าที่ธรรมชาติมีให้ เมื่อก่อนนั้นมนุษย์ต้องไปเก็บสาร เม็ดสารจากหญ้า หรือจาก ข้าวสาลีที่เกิดขึ้นเองอยู่ในป่าโน้น นี่ข้อความว่าอย่างนั้น :-

มนุษย์นี้ไปเก็บสาร ข้าวสาลีที่เกิดขึ้นในป่า; เพราะมันมี ไม่ก็คน ป่ามันยังเต็มไปด้วยหนาม อดดมสมบุรณ์ แล้วเอามากิน มันก็เลยเอามาเท่าที่จะกิน ก็ไม่มีส่วนเกิน; ยังไม่มียุ่งฉาง จนกว่า จะเกิดมนุษย์ที่มียุ่งฉาง หัวแหลมไปกว่าคนอื่น เก็บมาใส่ยุ่งฉาง พวงนี้ออกไปแต่เช้า เก็บมาให้มาก เอามาใส่ยุ่งฉาง เพื่อนไปที่หลัง ไม่ได้ อย่างนี้. นี่คนหนึ่งมันเอาส่วนเกินเข้าแล้ว, คนหนึ่ง มันเกิดขาดลงแล้ว.

นี่มันมีการแยกทางกันเดิน คนหนึ่งมันขาดส่วนเกิน, คนหนึ่งมันได้ส่วนเกิน; นี่เรียกว่าส่วนเกินตามวิถีทางการเมือง

ที่มนุษย์รู้จักทำขึ้น. นี่ต่อไปนี่จะมีปัญหาแล้ว; จะมีคนจนและคนมั่งมีแล้ว จะมีคนที่มีอำนาจ มีกำลัง และคนที่อ่อนแอที่ทุพพลภาพแล้ว. คนหนึ่งมันขาดส่วนเกิน. นี่ปัญหาของมนุษย์เริ่มตั้งต้นด้วยคำว่า “ส่วนเกิน” ตามวิถีของมนุษย์ หรือวิถีทางการเมือง.

ขั้นที่ ๓ แต่ที่นี้อยากจะให้มองย้อนกลับหลังไปยังเรื่องของธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ว่า “วิวัฒนาการ” ในบางระดับนั้น มันก้าวหน้าขึ้นมา เพราะส่วนเกินด้วยเหมือนกันแหละ. ถ้าไม่มีขยับขยายมาในทางส่วนเกิน แล้วก็ไม่มีความเจริญอย่างที่มนุษย์กำลังเป็นอยู่; แต่ถึงอย่างไร ก็ต้องมีความสงบสงัดสันติสุขอยู่ตามเดิม. เช่นว่าคนป่ายังเก็บของกินอยู่ตามในป่า อิ่มแล้วก็นอน หิวก็ไปเก็บมากินอีก อยู่เท่านี้ มันก็ยังไม่มีส่วนเกิน ยังไม่มีปัญหา.

ขั้นที่ ๔ แต่ที่นี้เขามันมีความคิดที่จะก้าวหน้า ที่จะกินให้ดีกว่านั้น หรือกินให้มากกว่านั้น, หรือเมื่อที่แรก ถ้าไปจับสัตว์มา ฆ่าแล้วก็นินิบ ๆ ได้ อิ่มก็นอน หิวก็กินอีก, นี่มันก็ยังไม่มีส่วนเกิน.

ที่นี้ต่อมามันมีความบังเอิญหรืออะไรก็ตามเถอะว่าอย่างไฟเสียหน่อย มันก็เกิดพบไฟโดยบังเอิญโดยธรรมชาติ มันก็ต้องอย่างไฟ มันอร่อยกว่า; มันก็กินเข้าไปมาก เกินกว่าที่จะต้องกินโดยแท้จริงนี้ เมื่ออาหารนั้นได้ปรุงให้อร่อยกว่า มันก็กินมากกว่าที่กินตามธรรมดา. ฉะนั้นพอคนป่านั้นรู้จักย่าง รู้จักปิ้ง รู้จัก

อบอะไรให้มันดีขึ้น มันก็กินมากกว่าที่แรก; ที่มากกว่าที่แรก
นี้ เรียกว่าส่วนเกินได้; เรียกว่าบาปมันตั้งต้นแล้ว แต่เราเรียก
กันว่า ความเจริญ.

ขั้นที่ ๕ ที่นี้ต่อมาสมมติว่า มนุษย์ป่าคนนี้ มันเกิดไปพบ
น้ำอะไร ที่จุ่มเข้าไปแล้ว กินอร่อยกว่าที่ไม่จุ่ม; มันก็เป็นความ
ก้าวหน้าในส่วนเกิน ที่จะต้องหาน้ำจุ่มมาจุ่ม แล้วก็กินมาก
กว่าที่แรก; ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง : ร่างกายก็เปลี่ยนแปลง,
จิตใจก็เปลี่ยนแปลง, อะไรก็เปลี่ยนแปลง ที่จะมากขึ้น จะเกิน
ขึ้น. เมื่อก่อนนี้ก็อยู่ในถ้ำเฉย ๆ ได้. เดียวนี้เขาจะต้องปรับปรุง
ถ้ำแล้ว เดียวนี้เขาจะต้องสร้างบ้านสร้างเรือนแล้ว; มันก็เกิน
ขึ้นมา. ถ้าเกินตามระบบธรรมชาติอย่างนี้ ก็ยังไม่เท่าไร แม้
จะเพิ่มความลำบากบ้าง มันก็ยังไม่เป็นอันตรายอะไร นี้เรียก
ว่า “เกินตามธรรมชาติ” มันก็มีอยู่อย่างนี้.

ขั้นที่ ๖ ที่นี้ต่อมา มันก็เกิน จนเกินระดับของธรรมชาติ
นี้จะเห็นได้ในตอนหลัง ๆ นี้; จะต้องมีย่างนั้น จะต้องมีย่าง
นี้ จะต้องมีย่างโน้น จนเกินธรรมชาติ. ที่นี้มันก็พ้นความรับ
ผิดชอบของธรรมชาติ ธรรมชาติไม่รู้ไม่ชี้ด้วยที่นี้. เมื่อมนุษย์
ทิ้งระดับธรรมชาติ ไปหาส่วนเกินมากไปกว่าที่ถูกที่ควร มนุษย์
ก็รับผิดชอบเอง; แล้วมนุษย์ก็ต้องลำบากขึ้น, นี่ทางธรรมชาติ.

ขั้นที่ ๗ ที่นี้ไปอยู่ในแง่การเมืองกันใหม่ ที่มนุษย์เอา
ส่วนเกินในแง่ของการเมือง ก็อย่างที่ได้กล่าวค้างไว้แล้วว่า
มนุษย์พวกหนึ่งรู้จักขโมยขึ้นมา. เมื่อมนุษย์ผู้อื่นเขาปลุกฝังไว้

ตามธรรมชาติ หรือไปขโมยสัตว์ของผู้อื่นที่เลี้ยงมา ก็เรียกว่า เป็นผู้ได้ส่วนเกินมา, อีกคนหนึ่งมันก็ขาดไป. ที่นั่นมันจะอยู่อย่างนั้นไม่ได้ ผู้ที่ถูกกระทำมันก็มีการต่อสู้; ผู้ที่อยากกระทำต่อไปก็ต้องแสวงหากำลังเพิ่มขึ้น. ฉะนั้นทางฝ่ายหนึ่งก็แสวงหากำลังหาอาวุธ หาเครื่องมือ หาพรรคพวกอะไรมากขึ้น. ที่จะไปปล้นเอาของอีกพวกหนึ่งมา; ให้มีส่วนเกินของฝ่ายเรามากขึ้น. ฝ่ายโน้นก็ลดส่วนเกิน หรือขาดส่วนเกินลงไปอีก; มันก็เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันขึ้น ซึ่งเดี๋ยวนี้ เขามักจะเรียกกันว่า “ช่องว่าง” นี่ฟังยาก ๆ, คือมันไกลเกินไประหว่างคนที่ขาดส่วนเกิน กับคนที่มากไปด้วยส่วนเกิน. ก็เป็นอันว่า มีคนมันมีเกิดขึ้นแล้วพวกหนึ่ง, มีคนเข้มแข็งด้วยอำนาจอะไรเกิดขึ้นแล้วพวกหนึ่ง; แล้วพวกหนึ่งก็กลับทรุดลงไป เป็นคนยากจน, หรือเป็นคนไม่มีกำลัง อำนาจของส่วนเกินก็ทำให้มนุษย์ระส่ำระสายอย่างนี้.

ขั้นที่ ๘ ที่นี้มนุษย์เจริญขึ้นมาในทางการเมืองนี้ มันมีสติปัญญาที่จะหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เอาคนที่โง่กว่ามาใช้งาน. คนหนึ่งมันสู้ไม่ได้ด้วยกำลังก็ดี ด้วยสติปัญญาก็ดี มันสู้ไม่ได้ มันต้องตกเป็นทาสของคนที่ฉลาดกว่า คนที่ฉลาดกว่าก็ยังได้ส่วนเกินมากขึ้น อันนั้นก็ทรุดลงไปเป็นทาส หาส่วนเกินไม่ได้. นีระบบการเมืองมันจึงเกิดขึ้นมาเรื่อยมา ๆ; พวกที่ฉลาด, หรือว่าเหล่ากอของพวกที่ฉลาด, หรือหมู่คณะของพวกที่ฉลาด, มันก็ยึดครองไว้ได้เรื่อยไป ทางโน้นมันก็จกลงไป เดือดร้อน

กันนัก.

นี้ข้อความในพระบาลียังมีกล่าวไว้ว่า เมื่อมนุษย์พวกที่เดือดร้อนนัก หรือต้องเกิดบรรพชาฟันเปียดเบียนกัน เพราะเรื่องเอาเปรียบกันอย่างนี้; มนุษย์พวกหนึ่งไม่ใช่ทั้งหมด มาปรึกษาหารือกันว่า จะทำอย่างไรดี? ก็เกิดมนุษย์ที่ฉลาด ออกความคิดเห็นว่า จะต้องมีการปกครอง; ก็เลือกสมมติคน ๆ หนึ่งที่เห็นว่าดีที่สุด ฉลาดที่สุด เข้มแข็งที่สุด รูปร่างสวยงามที่สุด อะไรนี่ ให้เป็นหัวหน้า ให้มีอำนาจ เขาเรียกกันว่า พระยาสมมติราช.

พระเจ้าแผ่นดินในโลกมนุษย์ ที่ถูกสมมติขึ้นที่แรก เรียกว่าพระยาสมมติราช. คนนี้ได้รับสมมติแล้วก็ทำหน้าที่ อย่างที่เรียกว่าการเมืองคือเป็นผู้ปกครองดูแลคนทั้งหลายเหล่านี้ ไม่ให้โกงกัน; ถ้าโกงกัน ก็ให้มีอำนาจของหมู่คณะจับตัวมาลงโทษ แล้วก็ควบคุมทุกอย่างทุกประการ จนมนุษย์ไม่เอาเปรียบกัน เรียกว่า พอมิตรเป็นสหายนั่น ไม่ขโมยกัน ไม่อะไรกันนี้ ก็อยู่กันมาได้พวกหนึ่ง เรียกว่าวิวัฒนาการไปในทางที่จะมีกฎหมาย มีศีลธรรม มีศาสนา. นี่ในที่สุดก็มีศาสนาไปเลย เพื่อป้องกันเรื่องปัญหาส่วนเกิน.

พวกไหนไม่ทำอย่างนี้ ยังเถลไถลออกไปนอกกลุ่มนอกทาง มันก็ไปบรรพชาฟันกันวินาศไป หรือว่าสูญพันธุ์ไป. ถ้าไม่อย่างนั้น มันต้องมา มีระบบการปกครอง ที่ควบคุมไว้ให้ดี อย่าให้มีการทำผิดในเรื่องส่วนเกิน; ก็เลยมีกฎหมาย มีศีลธรรม มีศาสนา เป็นมาเรื่อยมา กระทั่งถึงพระพุทธเจ้า มีอะไร ก็อยู่กันด้วยความ

ผาสูก.

ขั้นที่ ๙ ที่น้ำมันจะเกิดหัวเลี้ยวหัวต่อ; มนุษย์ที่เคยเจริญด้วยกฎหมาย ศีลธรรม ศาสนา มีความสงบสุขนั้นแหละ มันก็เป็นยุคเป็นสมัยไป; มาถึงบางยุคบางสมัย มันมีอะไรเปลี่ยนแปลง เช่นที่กำลังเปลี่ยนแปลงมาหาวัตถุนิยม เพราะว่ามันไม่มีอะไรที่จะเที่ยง จะคงที่อยู่ได้ หรือว่าจิตใจของคนมันชอบเปลี่ยน มันก็เปิดช่องให้เปลี่ยน. แล้วมันก็สามารถที่จะรวมหัวกัน เป็นพวกหนึ่ง เป็นกลุ่มหนึ่งซึ่งเปลี่ยน; นี่มันจึงเกิดระบบนั้น ระบบนี้ ระบบโน้นขึ้นมา. แล้วอาศัยความคิดเห็นในทางปรัชญา ทางเรื่องลึกลับ คำสอนเรื่องตายแล้วเกิด, ตายแล้วไม่เกิด, มีบุญมีบาป, มีโลกนี้ มีโลกหน้า มีอะไรต่าง ๆ นี่ มันก็เกิดขึ้น; มีคนเชื่อบ้าง, ไม่มีคนเชื่อบ้าง. พวกที่เชื่อมันก็เดินไปแนวหนึ่ง ก็ปลอดภัยไปได้. ที่นี้พวกไม่เชื่อมันก็แยกตัวออกมา สำหรับที่จะหาอะไรตามความแหวกแนวของตัวเอง แล้วก็ไม่ใช่ศีลธรรม แล้วสร้างอะไรขึ้นมาใหม่ นี่ศีลธรรมมันก็ยังดีอยู่ก็มี, เปลี่ยนแปลงอยู่ก็มี.

แต่ว่า มนุษย์เคยถึงยุคสูงสุด ที่มีธรรมะกันอย่างสูงสุด มีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น หรือมีพระศาสดาใด ๆ เกิดขึ้น ก็แก้ปัญหา เฉพาะยุค เฉพาะถิ่น เฉพาะเวลาไป; นั่นแหละเรียกว่ามันมีได้เพียงเท่านั้น. ถ้าเกิดเชื่อพระศาสนา เชื่อพระธรรม เชื่อพระเจ้า ตั้งตนไว้ชอบดี ก็ไม่มีใครกล้าเอาส่วนเกิน; เพราะว่าศาสนาเกิดขึ้นนั้น มันเกิดมาจากความจำเป็น ที่คนเอา

ส่วนเกิน. อย่างคนทำผิดขโมยหรือปล้นชิงหน้า, หรือมีวิธีการ
ลักลอบ ล้วงประโยชน์ของผู้อื่นมา มันเดือดร้อน. ความเดือดร้อน
นี้มันบังคับให้เกิดระเบียบ เกิดศีลธรรม เกิดศาสนาขึ้นมา; ฉะนั้น
มองให้ดี ก็จะพบได้ง่าย ๆ ว่า ทุกศาสนามันเป็นข้าศึกต่อการ
กอบโกยส่วนเกิน.

ขั้นที่ ๑๐ หลักศาสนา มุ่งไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่งเอา
ส่วนเกินที่ไม่จำเป็นที่ไม่ควรจะมี. ถ้าหากว่าส่วนเกินเกิดขึ้น
โดยบังเอิญ ก็เอาให้ผู้อื่นเสียก็แล้วกัน ให้สังคม หรือสงเคราะห์
สังคมเสียก็แล้วกัน; แม้แต่ศาสนาคริสต์นิกายก็มีบทบัญญัติ
บาปเพราะแสวงหาเกินจำเป็น เพราะมีไว้เกินจำเป็น เพราะ
บริโภคเกินจำเป็น. นี่แม้แต่ศาสนาอื่นก็ยังเป็นอย่างนี้; พุทธ-
ศาสนาก็ยังเป็นอย่างนี้. เดียวนี้เราไม่สนใจคำสอนเหล่านี้
เพราะเราไม่ชอบ เพราะเราอยากจะมีส่วนเกิน.

จะชี้ให้เห็นได้ง่าย ๆ เอาที่ภิกษุก่อน ภิกษุสงฆ์ในพระ-
พุทธศาสนา จะต้องฉันอาหารเท่าที่ได้มาโดยบริสุทธิ์ เท่าที่
ชาวบ้านเขาให้. อาหารที่หาได้ในวันนี้ไปบิณฑบาตได้มาวันนี้
ถ้าเก็บไว้ฉันในวันรุ่งขึ้น เป็นอาบัติ. ดูซิ, แล้วพระจะสะสมได้
อย่างไร. อาหารที่ได้รับมาวันนี้ กินไม่หมด เก็บไว้ฉันพรุ่งนี้เป็น
อาบัตินิสสัคคียฯ หรืออาบัติหลาย ๆ อย่าง; มันมีส่วนเกิน
ไม่ได้. ถ้ามันเกิดได้มามากกินไม่หมด ก็ต้องให้คนอื่น ต้อง
สงเคราะห์ผู้อื่น นี่เรื่องอาหาร. ที่นี้เรื่องจีวร อ้อ, เดียวก่อน
แม้แต่บาตรจะใส่อาหารกิน อาหารฉันก็ยังอนุญาตไว้ใบเดียว; มี

บาตรเกินหนึ่งใบก็เป็นอาบัติ. นี้อย่างนี้เป็นต้น; เรื่องอาหาร หรือว่าบาตรยังไม่ชำรุดมาก ไปหาของใหม่มา ก็เป็นอาบัติ.

ทีนี้เรื่องนุ่งห่ม มีได้สามผืน ฤดูฝนเติมได้อีกผืนหนึ่ง มีเกินสามผืนก็เป็นอาบัติ ถ้าพระยังซื้อสัตย์ต่อวินัยอยู่ ก็มีจีวรได้สามผืน; จะมีพิเศษบ้างก็เฉพาะบางครั้งบางคราว, หรือมีความจำเป็นอย่างอื่น. ถ้าได้จีวรมาเกินกว่าสามผืนก็ต้องให้ผู้อื่น; ที่เรียกว่า “วิกัป” ทำเป็นของกลางให้ผู้อื่นใช้. ถ้าตัวเองจำเป็นจะไปเอามาใช้อีกทีก็ได้; จะต้องทำอย่างกับว่า มีสิทธิเท่ากับผู้อื่น. ถ้ามีเครื่องนุ่งห่มเกิน แล้วก็ต้องสละ เรียกว่า วิกัป/ เป็นของกลางไป เพราะฉะนั้นภิกษุไม่มีทางที่จะเอาส่วนเกิน กอบโกยส่วนเกิน ในเรื่องของเครื่องนุ่งห่ม.

ทีนี้ เรื่องที่อยู่อาศัย ท่านก็บัญญัติไว้แล้วว่า ภิกษุจะทำกุฏิอยู่ได้ ก็เพียงแต่ยาว ๑๒ คืบ หรือ ๑๒ ฟุต กว้างเพียง ๗ คืบ หรือ ๗ ฟุต ถ้าภิกษุชวนชวายเป็นกุฏิอยู่เกินกว่านี้ ก็เป็นอาบัติ; ต้องสละหมดเลย. เพราะฉะนั้นไม่มีทางที่จะเอาส่วนเกิน เกียวกับที่อยู่อาศัย; เว้นไว้แต่ว่าเป็นของสงฆ์ ไม่ใช่ของบุคคลนั้น ไม่ใช่ของภิกษุของคณัน.

ทีนี้ เรื่องหยูกยา อะไรก็ตาม มันก็ไม่มีทางที่จะเอาส่วนเกินได้ เพราะว่าเมื่อพระพุทธรูปบัญญัติว่า ภิกษุสบายดีไปกินยาเข้าก็เป็นอาบัติ, ไปกินน้ำตาลอะไรได้. แต่ว่าไปกินยาโดยตรงนี้มันเป็นอาบัติ; เพราะมันไม่ควรจะกิน ไม่ควรจะทำ เป็นหลักที่ประหลาด. อาตมาพบเข้าที่แรกก็สะดุ้งเหมือนกัน ว่าถ้าภิกษุ

สบายดีไปกินยาโดยตรงเข้า ก็เป็นอาบัติ แต่จะไปกินน้ำตาล
ไปกินอะไรอย่างนั้นบ้างก็ไม่ใช่ไร.

นี่ก็แสดงว่า ท่านไม่ให้มันทำให้เกิน หรือมีให้เกิน หรือใช้
ให้เกิน หรือกินให้เกิน; ภิกษุก็ทำไม่ได้. แล้วหลักทั่วไปก็มีอยู่
แล้วว่า ให้พอดี ๆ ในการเป็นอยู่ บริโภคใช้สอย; ถ้าเราปฏิบัติ
ตามหลักนี้ ภิกษุ ภิกษุณีก็ตามพ้นไปอย่างหนึ่งเลย ไม่มีทางที่
จะทำบาป เพราะเอาส่วนเกินของมนุษย์, ได้มากก็ต้องให้ผู้อื่น
ไป ก็สงเคราะห์ผู้อื่นไป.

ขั้นที่ ๑๑ ที่นี้มาดูสมรवास อุบาสก อุบาสิกา พุทธสาวก
ที่เป็นสมรवास ท่านก็มีหลักทั่วไปว่า ให้รู้จักพอดี ให้รู้จักความ
ที่ว่า เรามัน “เป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย
ด้วยกัน”; ไม่มีข้อไหนที่พระพุทธเจ้าสอนให้เอามาสะสมไว้ เป็น
ของตน จนล้นไปหมด เป็นผู้ร่ำรวย.

ที่นี้บางคนอาจจะคิดว่า ถ้าอย่างนั้นในครั้งพุทธกาล ไม่มี
ใครเป็นเศรษฐี. นี่จะอธิบายให้ฟังว่า คำว่า “เศรษฐี” ครั้ง
พุทธกาล มันใกล้เคียงลิบลับกับพวกนายทุนสมัยนี้ในโลกปัจจุบัน
นี้. ระบียบปฏิบัติ หรือกฎบัญญัติมันก็ต่างกัน สำหรับนายทุน
ในโลกปัจจุบันนี้, ในโลกฝรั่งด้วยแล้ว เขาก็ไม่มีอะไร; เขาก็
เป็นเสรีประชาธิปไตย, เขามีสติปัญญา, เขาก็กว้าน กอบโกย
กำไรมหาศาล จนไม่รู้ว่าจะมีกำไรกันอย่างไร. เขาก็เป็นนาย-
ทุน ความคิดก็จะมุ่ง อยู่แต่ที่จะหาให้มันมากขึ้นอีกจนบ้า
เพราะมีเงินมาก.

ขั้นที่ ๑๒ ที่นี้ถ้าว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยพุทธกาลอย่างนี้ มันไม่ใช่อย่างนั้น เพราะเขายังนึกถึงคำสอนที่ว่า ให้รู้จักสันโดษ ให้รู้จักพอ, แต่พร้อมกันนั้น ก็ให้รู้จักเมตตาการุณา ให้ช่วยผู้อื่น. ฉะนั้นคำว่าเศรษฐกิจในครั้งพุทธกาล ที่เป็นพุทธบริษัท, เศรษฐีที่เป็นพุทธสาวก มีการปฏิบัติ, หรือแม้เศรษฐกิจในลัทธิศาสนาอื่น ด้วยก็ได้ในครั้งพุทธกาล ไม่เฉพาะในพุทธศาสนา. เศรษฐี ก็มีวิธีปฏิบัติ คือว่า จะต้องมั่งมีโรงทาน เขาเรียก อารัถยะปิณฑะ ก่อนข้าวสำหรับคนอนาถา คนยากจน ใครไม่มีจะกินก็ไปเอาได้ที่โรงทาน.

ฉะนั้นเศรษฐกิจไหนเป็นเศรษฐกิจร่ำรวยมากก็คือมีโรงทานนี้มาก ก็ชั่งหรือวัดเศรษฐกิจกันด้วยว่า มีโรงทานมาก, หรือมีโรงทานน้อย. ฉะนั้นเศรษฐกิจจะผลิตผลประโยชน์มา ใส่ยังใส่ฉางใส่คลังอะไรไว้ มันก็เพื่อใช้จ่าย เกี่ยวกับโรงทานเป็นส่วนใหญ่. ภิกษุวันไหนบิณฑบาตไม่ได้ จะไปเอาที่โรงทาน อย่างนั้นก็ได้; แต่พระพุทธเจ้าท่านก็ยังบัญญัติไว้ว่า เอาได้สองสามครั้งเท่านั้น, เอาได้เพียงสองสามวันเท่านั้น, แล้วอย่ามาเอาอีก เรื่องส่วนเกินมันไม่มีอยู่อย่างนี้.

ฉะนั้นเศรษฐกิจก็คือผู้ที่พร้อม หรือว่าตลอดเวลานี้ เขาทำสังคมสงเคราะห์; ฉะนั้นจึงมีความสมควรที่จะผลิตให้มาก ผลิตให้ตนเองเหลือเกิน แล้วก็ไปทำสังคมสงเคราะห์ ด้วยการสร้างโรงทานนี้ให้มากขึ้น. ที่นี้พวกทาสพวกกรรมกร พวกบ่าว คนใช้ ก็อยู่รวมกับเศรษฐกิจ ช่วยเศรษฐกิจผลิต ผลิตได้มาแล้ว ก็ ส่วนใหญ่

ก็ต้องไปทำสังคมสงเคราะห์; ฉะนั้นเศรษฐกิจพุทธกาล ไม่ใช่
นายทุน.

ดูให้ดีจะเห็นได้ว่า มันคนละระบบกับระบบนายทุน;
เพราะฉะนั้น แม้แต่ทาสของเศรษฐกิจสมัยพุทธกาล มันก็ไม่ใช่
ทาสอย่างความหมายในสมัยนี้. ทาสสมัยนี้นั้นอยากจะหลุดไป
จากนาย; แต่ทาสในสมัยพุทธกาล มันไม่อยากจะหลุดไปจาก
นาย หรือจากเศรษฐกิจ เพราะว่าได้ทำบุญทำทาน เป็นอยู่กัน
เหมือน ๆ กันกับนาย; อย่างนี้ ผลดีให้มากได้, ยอมให้ผลิต
ให้มากได้. แต่ว่าถ้าส่วนที่เกิน ที่ตัวจะใช้สอยบริโภค ก็ต้อง
สงเคราะห์ผู้อื่น มันก็เลยเป็นการทำบุญไปในตัว.

นี้เรียกว่า วัชฐิที่ไม่กอบโกยส่วนเกินนี้ ยังคงเป็นหลัก เป็น
ประธาน เป็นหัวใจของพุทธบริษัทอยู่ : เป็นภิกษุ ภิกษุณี ก็ดี
เป็นอุบาสก อุบาสิกา ก็ดี ไม่เอาส่วนเกิน; ถ้าส่วนเกินมันจะ
เกิดขึ้น ก็สงเคราะห์ผู้อื่น แล้วก็มีได้ห้ามว่าอย่าได้ผลิตส่วนเกิน;
จะผลิตส่วนเกิน ก็ผลิตได้ แต่ว่าเมื่อได้กันไว้พอสมควรแก่
อัตภาพแล้ว ต้องสงเคราะห์ผู้อื่น. ฉะนั้นใครจะกักกันไว้เป็นทุน
สำรองส่วนตัวเท่าไร ก็พอสมควรก็แล้วกัน ถ้าเหลือมันก็ต้อง
สงเคราะห์สังคม.

นี่หลักปฏิบัติที่ไม่เอาส่วนเกินในพระพุทธศาสนา มันเป็น
อย่างนี้; เป็นชาวไร่ ชาวนาจน ก็ผลิตเท่าที่จำเป็น เท่าที่สมควร
แก่อัตภาพ, ถ้าเหลือก็ เมื่อได้เก็บสำรองไว้ เป็นเครื่องปลอดภัย
แล้วมันก็ทำสังคมสงเคราะห์. นี่เห็นได้ว่า ไม่ใช่นายทุน ไม่ใช่

ระบบนายทุน เป็นระบบอะไรอันหนึ่งซึ่งเห็นแก่สังคม และประกอบอยู่ด้วยธรรมะ. ฉะนั้น ระบบนี้ อาตมาเรียกว่า “ธัมมิกสังคมนิยม” เห็นแก่สังคม หายใจเป็นประโยชน์ของสังคม ตามวิถีทางของธรรมะ ไม่ใช่ธรรม.

ขั้นที่ ๑๓ ที่นี้ลองคิดดูว่า ถ้าทุกคนในโลกเป็นอย่างนี้ ระบบการเมือง หรือธรรมนูญของโลกของบ้านเมือง มันมีเจตนารมณ์ มุ่งให้ทำอย่างนี้ โลกนี้ก็จะมีความสงบ. ไปคิดเองเห็นได้; ไม่มีใครเอาส่วนเกิน. ถ้าผลิตส่วนเกินก็ต้องสงเคราะห์สังคม; แม้ใครจะผลิตส่วนเกินให้มาก ก็ไม่ห้าม ยินดีด้วยเข้าไป แต่ส่วนเกินนั้นจะต้องใช้สงเคราะห์สังคม.

ฉะนั้น อย่าเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าห้ามไม่ให้ทำงานมาก ๆ, ห้ามไม่ให้หาเงินหาทรัพย์อะไรมาก ๆ ท่านไม่ได้ห้าม. แต่ว่าถ้าได้มาแล้วนี่ จะต้องจัดการให้มันถูกต้อง; จะเลี้ยงลูก เลี้ยงเมีย หรือว่าจะเลี้ยงบิดามารดา หรือว่าทำบุญให้ทาน หรือว่าจะทำอะไร ที่ไม่ให้มันเกิดกิเลส หมักหมมอยู่ในตัวเอง ก็แล้วกัน.

นี่เรียกว่า ปัญหาของมนุษย์อยู่ที่ส่วนเกิน ถ้าปฏิบัติต่อส่วนเกินถูกต้อง ก็มีความสุข; ถ้าปฏิบัติต่อส่วนเกินผิด มันก็มีความทุกข์ มีความระส่ำระสาย.

ย้อนกลับไปดู นก หนู บนยอดไม้นี้กันใหม่ ไม่เอาส่วนเกิน ก็ชะงักอยู่แค่นั้น แต่ก็ไม่มีความสะดวกสบาย เพียงแต่ไม่แปลกไม่เจริญ. พอวิวัฒนาการไป รู้จักทำให้ดีขึ้น ต้องมีอาหารกิน อย่างนั้นอย่างนี้ บ้านเรือนอย่างนั้นอย่างนี้ มันก็เริ่มเป็นปัญหา

จะแก้ปัญหาดกหรือไม่ ?

นี่เดี๋ยวนี้เราก็เปลอไป ทำไมจะต้องมีน้ำส้ม น้ำปลา น้ำซีอิ๊ว คอยจิ้มนั่นจิ้มนี้ ? ทำไมไม่กินแต่เพียงเท่าที่มันมีอย่างนั้น ? แล้วที่จริงมันก็ไม่ได้ทำให้อะไรดีขึ้น ที่จะเอาน้ำจิ้มมาจิ้มเนื้อจิ้ม ปลาให้อร่อย แล้วมันไม่มีอะไรดีขึ้น นอกจากอร่อย แล้วมันก็ กินมากเกินไปกว่าที่ควรจะกิน. มันก็เป็นเรื่องส่วนเกินที่กินเข้าไป มาก หรือเปลืองเงินมาก หรือต้องยุ่งยาก ที่จะหาน้ำส้ม น้ำจิ้ม มา. แต่นั่นมันไม่มีใครรู้สึก ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครรู้ว่า นี่คือ ใจความสำคัญของปัญหา ที่ว่าเราไม่รู้เรื่องของส่วนเกิน.

เรื่องยุ่งห่มก็เหมือนกัน ทำไมจะต้องทำอย่างนั้น ? ทำไม จะต้องทำอย่างนี้ ? ทำไมจะต้องทำให้มันเปลือง ให้มันมาก ให้มันยุ่งยาก ? ไม่เอาเท่าที่ควรจะเอา แล้วเอาเวลา หรือเอา ทุนทรัพย์ไปทำอย่างอื่น เรื่องบ้านเรือน เรื่องชุดแต่งทุกอย่าง มัน ก็เริ่มเปลี่ยน. เดี่ยวนี้มานิยมเกินมาก ๆ เรื่องสวย เรื่องงาม เรื่องเก๋ยรติยศ เรื่องอะไรต่าง ๆ ก็เกิน ๆ ไปอีกทางหนึ่ง, จน กระทั่งว่ามีระบบนายทุน เอาส่วนเกิน มากกว่าคนอื่นและเกิด ระบบคอมมิวนิสต์ ที่มันทนอยู่ไม่ได้; เพราะมันขาดส่วนเกินมัน ก็ต่อสู้อยู่. มันก็ต้องต่อสู้กันเรื่อยไป ไม่มีใครตัดสินได้ ไม่มีใคร เชื้อฟิงพระเจ้า.

นี่เรียกว่าระบบการเมือง มันเป็นอย่างนี้ วัตถุนิยมเข้ามา แทรกแซง ทำให้คนหลงใหลในส่วนเกิน เกิดระบบนายทุนขึ้น แทนระบบเศรษฐกิจอย่างบรมโบราณ. เศรษฐกิจอย่างรุ่นปู่ ย่า ตา

ทวดของเรา ถ้ามีเงิน ก็สร้างวัด; นี่ไม่ต้องอ้างหลักฐานแล้ว มันเห็น ๆ กันอยู่, แต่พวกนายทุนเดี๋ยวนี้ ถ้ามีเงินมากเข้า ก็ไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอย่างใหม่ เรื่องใหม่ รายใหม่, ไปผูกขาดไปลงทุนค้าขายอื่นต่อไป. ถ้าเป็นเศรษฐีอย่างปู่ ย่า ตา ทวดของเรา มีเงินมากเข้าก็สร้างวัด. นั่นเป็นระบบส่วนเกินมันแทรกอยู่ที่ตรงไหน? ขอให้คิดดู; คือว่าจิตใจมันถูกย้อมให้ไปในทางไหน? ก็ขอให้คิดดู.

นี่ระบบการเมืองในโลก มันเกิดขึ้นเพราะสิ่งที่เรียกว่า ส่วนเกิน นายทุนรู้จักสูบเอาส่วนเกินของคนส่วนใหญ่ ไปเป็นความร่ำรวยของตน. ที่นี้ประชาชนที่ยากจน ก็ลุกขึ้นต่อสู้ เรียกว่าระบบคอมมิวนิสต์, ระบบอะไรก็สุดแท้แต่จะเรียก มันช่วยไม่ได้.

ขั้นที่ ๑๔ เดี๋ยวนี้ก็มีปัญหาว่า ทำไมเมื่อเรามีการศึกษาเจริญ มีอะไรเจริญ คັນคว่าเจริญ ประดิษฐ์เจริญ, ทำไมเราจึงไม่เข้าใจถูก ในเรื่องนี้กันเสียที? มันอาจจะมามีปัญหาเกิดขึ้นมาว่า ทำไมพวกนี้ไม่รู้จักดี? ไม่รู้จักอยากจะได้ดีกันเสียเลย หรืออย่างไร? ทำไมมนุษยย์ไม่รู้จักอยากให้ได้ดี อยากไปทางที่ดี? กลับอยากไปในทางที่เอาส่วนเกิน เป็นอะไรก็ไม่รู้; นี่เพราะว่าความดั่งดูดของเนื้อหนัง อย่างที่พูดมาแล้วตอนต้น อย่างที่พูดมาแล้วตอนต้น ฉะนั้นขอให้จดจำคำว่า “เนื้อหนัง” ไว้ให้ดี ๆ ด้วย.

โพธิ์ไม่พอกับกิเลส; โพธิ์ คือ สติปัญญาอันแท้จริง มัน

ลดลง ๆ กิเลสมันได้เหยื่อได้อะไรดี มันอ้วนขึ้น ๆ. โภธิไม่พอที่จะต่อสู้กับกิเลส; แล้วกิเลสมันยังแถมตบตาโภธิเสียอีก, ระวังให้ดี. พุทธบริษัททั้งหลายระวังให้ดี, กิเลสมันตบตาโภธิ; จะไม่เป็นพุทธบริษัท. ไม่มีโภธิ ก็ไม่เป็นพุทธบริษัท.

นี่เราไม่อยากจะได้อะไรไปกว่า ที่ว่ามีส่วนเกินมาก, มีส่วนเกินมากก็นิยมว่าดี; แล้วก็ไม่อยากไปไกลกว่านั้น ไม่ต้องการจะเป็นมนุษย์ที่ดีที่สุด. แต่ต้องการจะเป็นมนุษย์ตามความรู้สึกว่า มีอะไรมากที่สุด มีทรัพย์สมบัติ มีเกียรติยศ.

เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ สามคำนี้ช่วยกันจำไว้ด้วย พุทธมาหลายปีแล้ว สาม ก. ก.กิน ก.กาม ก.เกียรติ; ถ้าใครไม่รู้จักมันจะครอบงำ แล้วจะลากตัวออกนอกกลุ่มนอกทาง. นั่นก็แล้วแต่เป็นส่วนเกินทั้งนั้น; ถ้ากินแต่พอดีก็ไม่ใช่ส่วนเกิน. แต่นี่มันกินอ่อย ๆ ๆ จนแพง จนยุ่งยากลำบาก จนกินมือละ ร้อยบาท พันบาท หมื่นบาทอะไรก็มี; อย่างนี้มันไม่กินตามธรรมดา มันเป็นเรื่องกินด้วยกิเลส เรียกว่า "กินส่วนเกิน".

ที่นี้เรื่องกาม หรือ กามารมณ์ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าไม่เกิน มันก็เป็นการสืบทอดพันธุ์ลูกหลานไว้; อย่าให้ขาดพันธุ์ตามธรรมดา นี่ไม่เกิน. แต่นี่ต้องการกามารมณ์ ต้องการรสทางเพศ ระหว่างเพศนี้ ทุกวัน ทุกชั่วโมง ทุกนาที หาเงินมาซื้อของเหล่านี้หมด นี่เรื่องกามนั่นมันก็เป็นส่วนเกิน แต่ถ้าเป็นสืบทอดพันธุ์ธรรมดามันก็ไม่เกิน

ที่นี้เรื่องเกียรติ ถ้ามันจริง มันดีจริง มันไม่ต้องอวด มัน

ไม่ต้องยกหู ชูหาง. เดี่ยวนี้มันเกียรวติเอาหน้าเอาตา ยกหู ชูหาง มันก็เป็นเรื่องเกิน : ถ้าดีจริงก็ไม่ต้องอวด.

เมื่อพูดว่า กิน กาม เกียรวติ มันก็เป็นเรื่องเกิน. ถ้าพูดว่า หล่อเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้อง สืบพันธุ์ไว้อย่างถูกต้อง มีความดี ที่เคารพนับถือตัวเองได้ อย่างนี้มันก็ไม่เกิน. นี่เดี๋ยวนี้เรามัน ไม่รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี, อะไรเกิน อะไรไม่เกิน; ก็เลยไปดีเอาที่ไม่ดี, ที่ดีจริงไม่เอา.

นี่เดี๋ยวนี้ เขามันมีความคิดแตกแขนงออกไป ในทางที่กลัว จะเสียเปรียบผู้อื่น คนไม่อยากจะเรียนธรรมะ ไม่อยากปฏิบัติ ศีลธรรม กลัวจะเสียเปรียบผู้อื่น; เพราะคนที่พร้อมที่จะเอา-เปรียบมันก็มากจริง ๆ เหมือนกัน มันทุก ๆ หัวระแหงไปหมด คนเลยเกินกลัว เกิดระแวง ไม่กล้าประพฤติธรรมะ กลัวว่าจะเสียเปรียบผู้อื่น. อันนี้ก็เป็นเหตุอันหนึ่ง ที่ทำให้คนเรา ไม่อยากจะทำดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะดีได้; เราก็ต้องกลัวเสียเปรียบผู้อื่นอยู่นั่นแหละ.

ขั้นที่ ๑๕ ที่นี้เขาคิดว่า เขาควรจะได้รับความเอร็ดอร่อย สนุกสนานที่สุด ในการที่เกิดมานี้; ไม่มีอะไรดีกว่าสิ่งนี้แล้ว, ไม่มีอะไรดีกว่าสิ่งนี้แล้ว, ก็ไม่มีกว่าจะมีอะไรดีอีก ก็เลยหยุดไว้แค่นั้น; ก็ไม่ชวนขายอะไรที่ดีไปกว่านั้น มนุษย์จึงไม่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะดีได้. ถึงเราจะไปพูดขึ้น เรื่องนิพพาน เรื่องอะไร ก็ไม่เห็นดี เขาไม่เห็นว่ามันดี ก็เลยติดอยู่เพียงที่กามารมณ์ หรือว่า เรื่องเนื้อหนัง. หรือบางทีก็อาจจะพูดว่า “อู๊ย, ไม่เอา

หรือตกเกินไป ฉันเอาดีธรรมดาง่ายๆ” อย่างนี้. ถ้าถือเสียอย่างนี้นั่นก็เป็นมนุษย์ที่ได้สิ่งที่ดีที่สุดไม่ได้. บางทีก็จะพูดกับเขาเหมือนกันแหละ ว่าอยากไปนิพพาน แต่ว่าหลอกทั้งนั้น ไม่จริงยิ่งพูดว่าดีจนอยู่เหนือดี แล้วเขาก็ยังไม่ต้องการ.

ความหมายอันแท้จริงของนิพพาน มันดีจนอยู่เหนือดี เขาไม่เข้าใจ แล้วเขาก็ไม่ต้องการ. เมื่อสืบสนทนกัน มันก็ไขว่กันไปหมด เอาดีเป็นชั่ว, เอาชั่วเป็นดี; ก็เลยเอาภาษาชาวบ้าน พูดตาม ๆ กันไปนั่นแหละเป็นหลัก. นี่คือข้อที่ว่า มนุษย์ประหลาดที่สุด ตรงที่ว่า ทำไมไม่อยากดีถึงที่สุด ? อันนี้เองเป็นโอกาสให้กิเลสได้โอกาส วัตถุนิยมได้โอกาส ได้ก่อหวนดกอะไรขึ้นมา.

ขั้นที่ ๑๖ ที่นี้จะหันไปฟังการศึกษาในโลกนี้ การศึกษาก็ไปเป็นทาสของการเมือง ของวัตถุนิยมไปแล้ว; ไม่มีการศึกษาไหน ที่จะสอนให้มนุษย์รู้จักสิ่งที่ดีที่สุด แล้วเขาก็มุ่งไปในทางนั้น. เพราะว่าแม้แต่ภิกษุสามเณรนี้ ก็ยังลดลงไปเป็นฆราวาสแล้วโดยจิตใจ : เรียนอย่างฆราวาส, มุ่งผลอย่างฆราวาส, ทั้งที่เป็นพระเป็นเณรอย่างนี้ นี่การศึกษาในวัดมันก็ล้มละลาย การศึกษานอกวัด ชั้นมัธยม ชั้นมหาวิทยาลัย มันก็อยู่เพียงแค่ว่า แสวงหาอาชีพประโยชน์เป็นเงินเป็นทอง ได้เงินมามากแล้ว ก็หาความสนุกสนานตามธรรมดา อย่างที่คนธรรมดาเขาต้องการกัน, แต่ส่วนมากมันเลยนั้นไป คือไปหลงไหลไม่มีขอบเขต จนเงินเดือนไม่พอใช้อยู่ตลอดไป ให้ได้เงินเดือน เดือนละสองสามหมื่น มันก็ไม่พอใช้อยู่ นั่นแหละ; เพราะว่าจิตใจมันเป็นอย่างนั้นเสีย

แล้ว.

นี่เรียกว่าการศึกษาในปัจจุบันนี้ กำลังช่วยไม่ได้; อิทธิพลของวัตถุนิยม ที่เรียกว่าเนื้อหนังนี้ กำลังลูกกลม กำลังระบาตเป็นไฟไหม้ป่า, ระบาตเป็นไฟไหม้ป่าคือไหม้โลก. โลกกำลังลุกไหม้ด้วยไฟอันนี้ ก็เลยไม่ลืมหูลืมตา ก็เลยทำให้โลก อยู่ในสภาพอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น.

เขาพูดกันว่า ฆ่ากันระดับโลก ต้องการจะฆ่ากันอย่างล้างโลก นั่นแหละกลับดี; แล้วมีสันติภาพอย่างมีเกียรติ ก็คือการฆ่ากันให้มาก เอาเปรียบกันให้มาก ปล้นหรือยื้อแย่งกันระดับโลก; คือใช้วิถีทางการเมือง การเศรษฐกิจอะไรก็ตาม ปล้นเอาประโยชน์ของผู้อื่นไปอย่างมหาศาล. ถ้ามาเทียบกลับพวกลักเล็กขโมยน้อย หรือพวกโจรที่ปล้นวัวปล้นควายเป็นฝูง ๆ นี่ก็ยังไม่เท่ากับที่ พวกนักการเมืองหรือนักการเศรษฐกิจอะไร, เขาปล้นกันในระดับโลก ยื้อแย่งกันในระดับโลก. ผลมันก็เกิดขึ้นอย่างนี้ แล้วโกหกระดับโลก คือในที่ประชุมการเมืองมีการโกหกชนิดระดับโลก; แล้วโลกมันจะมีเสรีภาพได้อย่างไร.

แล้วก็ตามของมีนเมา ต้มเสพของมีนเมาจากขึ้นในโลกเวลานี้ นับตั้งแต่เหล้ายาขึ้นไป จนถึงเฮโรอีน, แล้วของเมาที่ลึกซึ้งที่สุดคือเมาปรัชญา, เมาความรู้ที่ปริญญายาวเป็นหางนี้. เมาปรัชญานี้ก็เมา ก็ช่วยโลกไม่ได้ มันเป็นเรื่องความรู้ที่เฟ้อเกินไป; มันก็สร้างนิสัยอันใหม่ขึ้นมา ที่เป็นไปในทางที่จะไร้ศีลธรรมยิ่งขึ้น ๆ ไม่รู้สึกตัว. พูดถึงธรรมะพูดแต่ปาก แล้วเอา

เรื่องโลกพระศรีอารียมาตบตากันเล่น ฝ่ายโน้นที ฝ่ายนี้ที; เอา
มาหลอกกันเล่น. นี่ทำให้มนุษย์มันมีจิตใจเสื่อมลงเห็นแก่ตัว
มากขึ้น; ยุคมิคสัญญีมันก็ใกล้เข้ามา ที่จะฆ่ากันทั้งโลกนี้ ก็ใกล้
เข้ามา; ถ้าขึ้นอยู่อย่างนี้มันก็ต้องถึงแน่.

แล้วทรัพยากรในแผ่นดินของพระเจ้า หรือของธรรมชาติ
นี้ก็กำลังหมดไปอย่างรวดเร็วอย่างนี้. ปัญหานานาชนิดก็เกิดขึ้น
มาใหม่ กระทั่งโรคภัยไข้เจ็บก็มาในรูปแบบใหม่ เป็นสมัยใหม่กับ
เขาด้วย ก็ต้องยุ่งกันไปในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ; เพราะมนุษย์
ไม่มีศีลธรรม มีความมุ่งหมายในส่วนเกิน.

สรุปความแล้วก็ว่า โลกกำลังไม่มีธรรมะ เป็นเครื่องคุ้มครอง
โลกยิ่งขึ้น ๆ ไม่เหมือนแต่ก่อน. ฉะนั้นขอให้ “ถอยหลังเข้า
คลอง” อย่างที่ได้เคยพูดมาแล้วว่า เดียวนี้มันเป็นคลองมากนัก
แล้ว ถอยหลังเข้าคลองให้เข้าคลอง ทำนองธรรม, ทำนองคลอง-
ธรรม; มิฉะนั้น ปัญหาในโลกนี้มันก็จะเกิดมากขึ้น ๆ. ดูซิ, ที่มัน
เห็น ๆ กันอยู่ ในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นธรรม.

ในสนามกีฬามันก็ฆ่ากัน, การจี้เอาเครื่องบินของเพื่อนไป
ระเบิดเสีย; อย่างนี้มันเป็นของธรรมดา. อย่างที่หนังสือพิมพ์
โฆษณาอยู่ในเวลานี้ ประเทศอังกฤษก็เต็มไปด้วยลูกระเบิด
ที่ระเบิดใครก็ไม่รู้ เป็นระเบิดแบบที่ว่า คนซุกซ่อนใส่เข้าไปตาม
ที่ต่าง ๆ แม้ในร้านขายของ อย่างนี้. จับตัวประกันไปฆ่า ไปยิง
อย่างเลือดเย็น. เกี่ยวกับการเมืองระหว่างประเทศ ฆ่าเขาได้
มาก ๆ ก็ยังดี ยิ่งมีเกียรติ. ที่นี้ต่อไปก็จะใช้ระเบิดประลัยนี้ทั้ง

ใส่กัน โดยไม่ต้องมีใครรู้สึกสังเวช. นี่ผลมันเกิดขึ้นมาเพราะว่า
 สิ่งเล็ก ๆ สิ่งเดียวคือ ส่วนเกิน, ส่วนเกิน ที่มันเกินเข้ามา, เกิน
 เข้ามา.

ถ้าจะพูดถึงประเทศไทยเราบ้าง ท่านทั้งหลายก็จะรู้ดีกว่า
 อาตมา โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ในเมืองหลวง กำลังมีปัญหา
 เดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า นั่นคืออะไรบ้าง ? เรื่องรถประจำ-
 ทางบ้าง, เรื่องข้าวแพงบ้าง เรื่องของแพงบ้าง, เรื่องสไตรค์บ้าง,
 นักเรียนตีกันไม่หยุดหย่อนบ้าง; อย่างยากจนไปทั่วทุก
 หั้วระแวงอย่างนี้ก็เพราะว่ามันทำผิดในระบบศีลธรรม อันเนื่อง
 มาแต่ส่วนเกิน. พูดได้อย่างไม่กลัวผิด มันขาดธรรมะในระบบ
 ของการปกครองในโลกนี้ การศึกษายังไม่ถูกวิธี ทั้งในแง่โลก
 และในแง่ของธรรมะ.

ขั้นที่ ๑๗ นี่ขอให้ช่วยกันพิจารณาดูให้ดี ว่าระบบ
 การปกครองที่กำลังมีอยู่เดี๋ยวนี้ทั้งโลก มันใช้ไม่ได้ มันไม่เป็น
 ธรรมิกสังคมนิยมอย่างที่พูดมาแล้ว, ไม่เห็นแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้อง
 ตามทำนองคลองธรรม; มันเห็นแต่ตัวกู มันเห็นแต่ของกู. เรา
 มีส่วนเกินจากธรรมชาติกันมาแล้ว มาถึงขนาดนี้แล้ว; เมื่อก่อน
 เราอยู่ถ้ำ กินเนื้อดิบได้ ต่อมาต้องปิ้งต้องหุง ต่อมาต้องจิ้ม
 น้ำจิ้ม, ต่อมาต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ จนเดี๋ยวนี้มากมายเป็น
 โภชนศิลป์ของคนร่ำรวย. ผู้มีเกียรติไปสอนส่วนเกิน สุภาพสตรี
 ผู้สูงสุด ตั้งสมาคมสอนส่วนเกินเรื่องโภชนศิลป์ ไม่เห็นมี
 ประโยชน์อะไรนอกจากจะทำให้มันยุ่งยากมากขึ้น. เคนศิลป์ก็

เหมือนกัน.

นี่เรียกว่าส่วนเกิน เกินธรรมชาติมาทุกที; ตามธรรมชาติมันก็เกินได้ โดยไม่รู้สีกตัว. แต่เดี๋ยวนี้ก็เลสมันมาช่วยให้เกินเร็วขึ้น เกินเร็วขึ้น; ก็ต้องมีการต่อสู้กัน ในปัญหาเกี่ยวกับส่วนเกิน คือ พวกเผด็จการก็ต่อสู้กับประชาธิปไตย เสรีประชาธิปไตย นายทุน ก็ต่อสู้กับประชาธิปไตยคอมมิวนิสต์.

ปัญหาทั้งหมดมาจากการกบฏของส่วนเกินที่ไม่เป็นธรรมชาติ พวกตำราคอมมิวนิสต์ทั้งหลายมันก็เขียนไว้ถูกแล้ว ว่าปัญหาทั้งหมดเกิดขึ้นมาจาก surplus value ประโยชน์ที่คนหนึ่งควรจะได้, คนหนึ่งมันกบฏเอาไปไม่ทันรู้ แล้วไปมากเกินไป. นี่เรียกว่าเป็นส่วนกิเลส, หรือส่วนการเมืองแล้ว ไม่ใช่ส่วนธรรมชาติแท้ ๆ; แม้แต่ส่วนธรรมชาติแท้ ๆ มันก็ยังทำปัญหายุ่งยาก. เช่นถ้าเรายังอยู่กระท่อมเล็ก ๆ ได้ มันก็ไม่มีปัญหาอะไร; พอเราจะต้องอยู่ตึกหลาย ๆ ชั้นขึ้นมา ปัญหามันก็ต้องเกิด แม้ตามทางศีลธรรมจะถือว่า ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมาย แต่ในระบบจิตใจ มันก็ต้องปั่นป่วนเป็นธรรมดา.

ขั้นที่ ๑๘ ที่นี้อาตมา ก็อยากจะพูดตอนสุดท้ายนี้ สักหน่อย ไหน ๆ เวลา มันก็เลยมาแล้ว แต่เรื่องมันยังขาด ต้องพูดอีกนิดหนึ่ง ที่ว่าเราจะมาต่อสู้กันใหม่ เพื่อให้โลกมันมีสันติภาพ โดยระบบที่อาตมาจะเรียกไปที่ก่อนว่า รัชมิก-สังคมนิยม อันนี้เป็นประชาธิปไตยแน่นอน เพราะต้องทุกคนยอมรับ แต่เป็นประชาธิปไตย ที่ไม่ให้โอกาสแก่บุคคลเพียงคน

เดียว สามารถกอบโกยส่วนเกิน ถือตามหลักพุทธศาสนา หรือ ศาสนาคริสต์อื่น ศาสนาไหนก็ได้.

ทุกคนต้องไม่เอาให้เกิน ถ้าผลิตขึ้นมาเกิน ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ห้ามที่จะผลิตมาก; แต่ถ้าว่าผลิตมากแล้ว มันเกินแล้ว มันต้องช่วยเหลือผู้อื่น, ขึ้นเอาไว้ลำพังตัวเองก็เป็นบาป บาปอย่างที่ว่านายทุนเขาถูกสาป อย่างที่พระเยซูพูดว่า “จงอุฐุเข้ารูเข็มง่ายกว่าจูงนายทุนไปหาพระเจ้า” ข้อความในไบเบิลเขามีอย่างนี้. ฉะนั้นเราก็มีหลักที่ว่า จะจัดการเรื่องส่วนเกินกันนี้ให้ถูกต้องเสียที เพื่อว่าจะได้ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์.

ตั้งต้นพวกแรกก็เด็ก ๆ ของเรา ลูกเด็ก ๆ ตาดำ ๆ ของเรา ต้องได้รับการอบรม ให้การศึกษาที่อบรมดวงวิญญาณ ยิ่งกว่าที่จะให้รู้หนังสือหรืออาชีพ ซึ่งนำไปสู่ความเห็นแก่ตัว. เด็ก ๆ ของเราต้องได้รับการฝึกฝน ให้เห็นแก่ผู้อื่น; อย่าเอาส่วนเกิน. ถ้ามีส่วนเกิน เด็ก ๆ ของเราก็ต้องให้เพื่อน ยิ่งกว่านั้นอีก ให้เด็ก ๆ ทุกคนรู้จักเจียดเลือดเนื้อของตัวออกไปช่วยผู้อื่น.

จะยกยกตัวอย่างว่า เด็กคนหนึ่ง ได้รับเงินไปใช้ที่โรงเรียน ๕๐ สตางค์ต่อวันนี่ เขาจะต้องเจียดสัก ๕ สตางค์ ๑๐ สตางค์ ให้เพื่อน; ก็ไม่เห็นว่าเขาจะเป็นอะไร. เขาได้ ๕๐ สตางค์ เขาจะกินมันเพียง ๔๕ สตางค์ เขาก็ไม่ตาย; แต่เขาได้มีจิตใจอันใหม่ ที่ว่า เห็นแก่เพื่อน. ฉะนั้น ๕ สตางค์นั้นให้ถือว่า เป็นส่วนเกิน ที่ควรจะเจียดออกไป. ถ้าไม่อย่างนั้น เขาจะคิดว่า ๕๐ สตางค์นี้ก็ยังไม่พอ บาทหนึ่งก็ยังไม่พอ เพราะฉะนั้น “ฉันไม่มี

ส่วนเกินที่จะเจียดให้ใคร”. ถ้าว่ามีนิสัยที่จะเจียดส่วนเกินกันจริง ๆ แล้ว มันก็เจียดไปได้ ๕ สตางค์ ให้เพื่อน.

หรือว่า เด็กคนหนึ่งมันได้ไปจากแม่เพียงวันละ ๑๐ สตางค์ ไปที่โรงเรียน มันคงเจียดได้ ๑ สตางค์ให้เพื่อน แล้วมันก็ไม่ตาย. ถ้าเด็ก ๆ ของเราถูกฝึกฝนอย่างนี้ มันก็จะเกิดนิสัยที่ไม่เอาส่วนเกินด้วย; แล้วก็จะเจียดส่วนของตัวออก ให้ไปเป็นส่วนเกินให้เพื่อนด้วย.

นี่คนไทยเรามีนิสัยอย่างนี้ แม้จะจนเท่าไร ก็ยังใส่บาตรได้; นี่พูดเสียเลยว่า วัดนี้พระ ๕๐-๖๐ องค์นี้ อยู่ได้ด้วยชาวยุโรป ชาวนาที่ยากจน ที่เจียดส่วนเกินออกมาได้เสมอ ยามสงบ ยามสงครามอะไรก็ตาม. เมื่อยามสงครามที่ไม่มีอะไรจะกินกันทางกรุงเทพฯ แต่ที่บ้านนอกนี้ยังมี ที่ชาวนานี้ยังเจียดออกมาหล่อเลี้ยงวัดวาอารามไว้ได้ ยังมีกินมีใช้อยู่. นี่มันมีอย่างนี้; ไม่ใช่ว่ามันไม่มีเจียด ถ้าจะเจียดแล้ว มันก็เจียดได้กระทั่งเชือดเนื้อสด ๆ ไปให้เลย ตามแบบของโพธิสัตว์ แต่มันยังไม่ถึงอย่างนั้น.

ฉะนั้นให้เด็ก ๆ เขารู้ว่า เรื่องของมนุษย์เราเนี่ย มันต้องมีทั้งร่างกายและทั้งวิญญาณ; ให้ถูกต้องทั้งทางร่างกาย ทั้งทางวิญญาณ คือจิตใจมันเสื่อมทราม. เราให้เด็ก ๆ ของเรา มีความรู้สึก มองเห็นยอมรับว่า ที่เราเกิดขึ้นมาในโลกนี้ ไม่ใช่เพื่อเราคนเดียว; เราเกิดมาเพื่อทำโลกนี้ให้งดงาม, ให้มีความถูกต้อง อยู่ในโลก. ให้โลกนี้งดงาม แต่ไม่ใช่มาเป็นผีเสื้อ บินไปบินมา, หรือว่าเป็น

นกกะจอกล่อกล่อกอยู่นั่น, หรือว่า เป็นลิงทโมนดูร้าย, หรือว่า ขี้เกียจนอนเหมือนหมู มีโทษะเป็นยักษ์เป็นมาร; อย่างนี้ ไม่เรียกว่า ทำโลกนี้ให้งดงาม. นี่เรียกว่า เกิดมาเพื่อทำโลกนี้ให้งดงาม ก็คือว่า ให้ทุกคนอยู่กันเป็นผาสุก. ลูกเด็ก ๆ ได้รับการอบรมอย่างนี้ ไม่เอาส่วนเกิน เจียดส่วนเกินได้ จนถึงหยดสุดท้าย ให้เพื่อนกัน.

ขั้นที่ ๑๙ ที่นี้คนหนุ่มสาว ต้องมีความรู้ ว่า เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรตินั้น มันเป็นส่วนเกิน มันให้ออกาสแก่กิเลส, เป็นทาสแก่กิเลส. ต้องให้พอดี ที่เรียกว่า กินอยู่เพื่ออยู่ได้. หรือการสืบทอดตามธรรมดา หรือมีดีก็ไม่ต้องอวด, ไม่ต้องยกหู ชูหาง ดูหมิ่นท่าน. เราต้องเกิดมาเพื่อเป็นไทย อย่าเกิดมาเป็นทาสของกิเลส. อย่าเกิดมาเป็นทาส อย่าให้มีโทษ อย่าให้มีความทุกข์.

เดี๋ยวนี้เป็นแพชั่นใหม่ หนุ่มสาวไปเรียนเมืองนอก ชอบไปเรียนในประเทศที่เขาไม่มีระบบ free sex – เรื่องกามารมณ์ ไม่มีขอบเขต หาโอกาสเรียนในประเทศอย่างนั้นกันมากขึ้น จนเป็นแพชั่น; ได้ยินว่าอย่างนี้. นี่จะไปเอาจิตใจที่เสื่อมทราม; ต้องการส่วนเกินในทางกามารมณ์มากเกินไป จึงไปหาโอกาสแต่อย่างนั้น. ถึงคนหนุ่มสาว ก็ต้องคิดว่า เราเกิดมาเพื่อช่วยทำโลกนี้ให้งดงามด้วยเหมือนกัน; แล้วก็ไม่ต้องเป็นผีเสื้อ, ต้องไม่เป็นนกกระจอก, ต้องไม่เป็นไก่แจ้, ต้องไม่เป็นลิงทโมน.

ขั้นที่ ๒๐ แล้วที่นี้ดูบิดามารดากันบ้าง; ขอให้แม่เป็นแม่,

ขอให้พ่อเป็นพ่อ. เดียวนี้พ่อกับแม่นี้แย่งกันทำงาน แย่งชิงกันทำงาน จนไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ชาย ใครเป็นผู้หญิง. แม่ไปชิงทำงานอย่างพ่อ, พ่อไปชิงทำงานอย่างแม่; อย่างนี้นับผิดธรรมชาติ. ลูกเด็ก ๆ ก็จะเป็นลิงทโมนหมด ไม่มีใครหล่อเลี้ยงวิญญาณ กล่อมเกลาวินิจฉัย ไม่มีใครสนใจที่จะว่าเลี้ยงลูกให้เป็นลูกของพระธรรม, ไม่มีใครสนใจที่จะเลี้ยงลูก ให้เป็นลูกของพระพุทธเจ้า, ปล่อยมันไปตามเรื่อง. พ่อแม่ชิงกันไปหาเงินมาก ๆ แล้วเอามาทำอะไรก็ไม่รู้; แล้วลูกมันจะเป็นอย่างไร ก็ต้องเรียกว่ามันเป็นลิงทโมน; ไม่ใช่บุตรของพระเจ้า, ไม่ใช่บุตรของพระธรรม. พ่อแม่ต้องย้ายอยู่เสมอว่า มันจะต้องเกิดมานี้เพื่อทำโลกนี้ให้งดงาม ไม่เอาส่วนเกิน; ถ้าส่วนเกินต้องสงเคราะห์ผู้อื่น ผลิตให้มาก ก็ผลิตเพื่อสงเคราะห์ผู้อื่น.

ขั้นที่ ๒๑ เอา, ที่นี้มาที่วัดที่ พระเจ้าพระสงฆ์ ภิกษุสามเณร. ภิกษุสงฆ์สามเณร ต้องเป็นผู้นำทางวิญญาณที่ดี; ให้นำในทางโลก ทางการบ้านการเมืองนั้น ไม่ต้องพูดถึงตามใจ. แต่ที่จำเป็นที่จะต้องพูดถึง หรือกำชับกันก็ว่า ภิกษุสามเณรต้องเป็นผู้นำในทางวิญญาณ และที่ดีด้วย คือเป็นปุชณียบุคคล; ประพฤติตรงตามหลักของพระพุทธเจ้า ไม่เอาส่วนเกิน อย่างที่ว่ามาหยก ๆ นี่.

ทำส่วนเกินให้เกิดได้ แต่ต้องเพื่อคณะสงฆ์ เพื่อส่วนรวม; ส่วนตัวไม่ได้. ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาส่วนเกิน แล้วก็เจียดออกได้เหมือนกัน, สามารถที่จะเจียดออกไปได้เหมือนกัน ที่จะเป็น

ประโยชน์แก่ผู้อื่น. ตามวินัยของพระพุทธเจ้า ไม่เอามากกว่านั้น; ถ้าเหลือนั้นให้เสียดีให้ผู้อื่น ก็ไม่ทำตัวเป็นผู้กอบโกยเสียเองในนามของศาสนา. เดียวนี้คูภิกขุสามเณรจะเป็นผู้กอบโกยเสียเอง แล้วก็ทำไปในนามของศาสนา.

นี่ถ้าทำอย่างนี้ ก็จะมีระบบที่ว่าคือ ธัมมิกสังคมนิยม เห็นแก่สังคมนิยมเป็นใหญ่ ตามวิถีทางของธรรมะ.

ขั้นที่ ๒๒ คำสุดท้ายก็คือ ระบบการปกครอง. คนนี้ต้องแบ่งเป็นวรรณะ, แบ่งเป็นวรรณะ แต่ละวรรณะต้องบริสุทธิ์ ผุดผ่อง. วรรณะนี้เล็กไม่ได้, วรรณะโดยชาติกำเนิดเล็กได้; แต่วรรณะโดยกิจกรรม การงานที่ทำ นี่มันเล็กไม่ได้ : ถ้าเราทำนา เราต้องเป็นชาวนา, ถ้าทำราชการ ก็ต้องเป็นข้าราชการ, ถ้าเป็นผู้ปกครอง ก็ต้องวรรณะปกครองนี้, วรรณะอย่างนี้เล็กไม่ได้ แต่ว่าทุก ๆ วรรณะต้องมีความมุ่งหมายตรงกัน ทำตัวเป็นคนของพระเจ้า, หรือว่าเป็นคนของพระธรรมเหมือนกัน แบ่งหน้าที่กันทำ แต่แล้วเพื่อผลอย่างเดียวกัน.

ธรรมชาตินี้ก็ไม่ต้องการให้เราแบ่งพวกต่อสู้กัน ศาสนาก็ไม่ต้องการให้แบ่งพวกต่อสู้กัน; แต่เราก็ยังมีการแบ่งพวกเป็นวรรณะ แล้วก็ต่อสู้กัน. นี่คือนั่นทำผิดวรรณะ โดยเฉพาะวรรณะ ซึ่งปกครองบ้านเมือง สมัยโบราณนี้ เขาก็มีพระราชา มีกษัตริย์โดยตรง. เดียวนี้ก็มีระบบประชาธิปไตย ก็มีกลุ่มคนที่ทำหน้าที่อย่างพระราชา คือผู้ปกครองบ้านเมือง; นี่ก็ต้องสังเคราะห์ไว้ในวรรณะ ที่มีหน้าที่ปกครอง ปกครองบ้านเมือง.

แล้ววรรณะนี้ ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหามาก การยื้อแย่งต่อสู้ระหว่างวรรณะ ก็กำลังเป็นปัญหามาก แต่เราเอาเป็นวรรณะเดียว คือ วรณะมนุษย์ที่มีมนุษยธรรม.

“วรรณะ” คำนี้มันแปลก มันแล้วแต่หน้าที่การงานต่างหาก ไม่ใช่โดยกำเนิด วรณะสัตว์ วรณะคน วรณะมนุษย์. ใครลองประพฤติอย่างสัตว์เข้าซิ, คนนั้นเป็นสัตว์. ใครประพฤติอย่างคน คนนั้นก็เป็นคน. ใครประพฤติอย่างมนุษย์ซึ่งดีกว่าคน, คนนั้นก็ต้องเป็นมนุษย์. หรือว่าใครประพฤติอย่างบรรพชิต, ก็เป็นวรรณะบรรพชิต วรณะนักบวช, ใครประพฤติอย่างชาวบ้าน, ก็เป็นวรรณะอย่างชาวบ้าน. แม้มันจะมีหลายวรรณะก็ให้ถือว่า มันมีวัตถุประสงค์ตรงกันในข้อเดียวกัน คือต้องได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้, หรือให้ได้เป็นมนุษย์ที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะเป็น ไม่มีใครเอาส่วนเกิน; ผลิตส่วนเกินออกมามาก ก็แจกสงเคราะห์ผู้อื่น นี่คือระบบธัมมิกสังคมนิยม.

ในที่สุดอยากจะยืนยันว่า พระพุทธเจ้าก็ดี พระศาสดาของศาสนาไหน ๆ ก็ดี มีเจตนารมณ์ในคำสั่งสอนมนุษย์นี้ ให้เป็นผู้มีลัทธิธัมมิกสังคมนิยม, เห็นแก่สังคมอย่างถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม.

เป็นอันว่า วันนี้ก็ได้พูดกันถึง วิถีทางที่จะทำให้ธรรมะครองโลกในประการที่ ๕ ที่เรียกว่า ต้องจัดระบบการเมืองในโลกนี้กันเสียใหม่ เป็นระบบที่ไม่เหมือนใคร; ไม่เหมือนคอมมิวนิสต์ ไม่เหมือนเสรีประชาธิปไตย ไม่เหมือนนายทุน ไม่เหมือน

กรรมกร ไม่เหมือนอะไรหมด. เพราะทุกระบบนั้นยังกอบโกยส่วนเกิน, คอมมูนิสต์ก็ยังกอบโกยส่วนเกิน, ประชาธิปไตยกอบโกยส่วนเกิน.

ใครจะรับประกันได้ว่า ถ้าคอมมูนิสต์ร่ำรวยขึ้นมาแล้วจะไม่กลายเป็นนายทุนอีก; เพราะนายทุนเกิดขึ้น คอมมูนิสต์จึงเกิดขึ้น. เมื่อคอมมูนิสต์ต่อสู้ชนะแล้วใครจะรับรองได้ว่าคอมมูนิสต์จะไม่กลายเป็นนายทุนอีก ฉะนั้นเราจึงถือว่า ระบบการเมืองในโลกเวลานี้ ทุกระบบเป็นผู้กอบโกยส่วนเกิน.

ที่นี้กลับไปหาพระเจ้า กลับไปหาศาสนากันใหม่ ไม่มีใครเอาส่วนเกิน; ถ้าผลิตได้มากเป็นส่วนเกิน ต้องสงเคราะห์ผู้อื่นตามหลักของศาสนาในโลกนี้ ทุก ๆ ศาสนาเป็นอย่างนี้.

นี่อาตมาเห็นว่า เป็นเรื่องหนึ่ง ที่เราพุทธบริษัททั้งหลายจะต้องเอาไปคิดไปนึก; ไม่ใช่ว่าจะเป็นนักการเมือง, ไม่ใช่ว่าจะเป็นผู้ต่อสู้ทางการเมืองอะไร ก็หาไม่ได้. แต่ว่าในฐานะที่เป็นมนุษย์ ที่มีสติปัญญาอย่างพุทธบริษัท; นี้ก็มีส่วนที่จะช่วยกันทำโลกนี้ให้มีสันติภาพบ้าง จึงเอามาพูด, ก็หวังว่า ท่านทั้งหลายจะได้เอาไปคิดไปนึกดู แล้วช่วยกันจดจำคำสั้น ๆ เพียงสองสามคำว่า ไม่กอบโกยส่วนเกิน ถ้าเผื่อผลิตอะไรขึ้นมาได้มากเป็นส่วนเกิน ก็สงเคราะห์ผู้อื่น.

ขั้นที่ ๒๓ สุดท้ายที่สำคัญที่สุด ก็สามารรถยึดเอาส่วนที่ ใคร ๆ ไม่เห็นว่าเป็นส่วนเกินนั้นแหละออกเป็นส่วนเกินมาให้ได้. แม่ว่าเราจะมีรายได้วันหนึ่งสิบสตางค์ เราก็ต้องเจียดออก-

มาหนึ่งสตาจ์ ให้เป็นส่วนเกินที่จะช่วยผู้อื่นให้จนได้. นี่ตามหลักของศาสนาทุก ๆ ศาสนาย่อมเป็นอย่างนี้ แล้วระบบนี้ก็เรียกว่า ระบบที่เห็นแก่สังคมอย่างถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม; จะเป็นเครื่องมือพิเศษ ขจัดหรือป้องกันลัทธิการเมืองทั้งหลาย ที่จะทำให้โลกถูกเป็นไฟเสียได้. ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้เอาไปคิดดู.

อาตมาเห็นว่าเกินเวลาแล้ว ก็หยุดการบรรยายไว้เพียงเท่านี้. ขอให้พระสงฆ์ทั้งหลาย ท่านสวดคณสาธยายด้วยบทพระธรรม ที่ส่งเสริมกำลังใจ ให้มีความกล้าหาญ ในการประพฤติดี ประพฤติชอบต่อไป.

ศาสนาพระศรีอาริย์ ไม่ใช่เรื่องละเมอเพื่อฝัน

ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส “เมื่อธรรมครองโลก”
หมวดที่ ๒ ชุดปกรณัมพิเศษ อันดับที่ ๑๘.๑ บนพื้นแถบสีแดง

หินโค้ง

๒๙ กันยายน ๒๕๑๖

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ ภาคอาสาฬหบูชา ประจำ พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้ ได้ดำเนินมาเป็นครั้งที่ ๑๒ ในวันนี้ เป็นครั้งสุดท้ายของภาคนี้, แล้วก็จะได้หยุดพักผ่อน สามเดือนตลอดฤดูฝน. การบรรยายในภาคนี้ ได้กล่าวโดย หัวข้อใหญ่ว่า เมื่อธรรมครองโลก แล้วก็มีหัวข้อย่อย ๆ ที่จะอธิบายความข้อนั้นให้ชัดเจน เป็นการบรรยายถึง ๑๒ ครั้งด้วยกัน นับทั้งในวันนี้ ซึ่งจะกล่าวโดยหัวข้อว่า “ศาสนาของ พระศรีอารียะ มีใช่เรื่องละเมอเพ้อฝัน”.

[ข้อความเข้าใจ ความมุ่งหมายของหัวข้อย่อย สำหรับชุด เมื่อธรรมครองโลก]

การบรรยายหัวข้อย่อยนั้น ก็คือ การบรรยายเพื่อให้รู้ว่า ในหัวข้อทั้งหมดที่ว่าเมื่อธรรมครองโลกนั้น เราจะต้องรู้ว่า ธรรมะนั้นคืออะไร ? โลกคืออะไร ? โลกกำลังเป็นอย่างไร ? โลกกำลังจะไปสู่อะไรในเวลานี้ ? ถ้าจะให้ธรรมะครองโลก เราจะต้องทำอะไรกันบ้าง ? ซึ่งได้พยายามพิสูจน์ให้เห็นว่า จะต้องจัดระบบการศึกษากันเสียใหม่; เช่นไม่ให้การศึกษาตกลไปเป็นเครื่องมือของกิเลส หรือวัตถุนิยมอย่างนี้เป็นต้น.

แล้วเราจะต้องปรับปรุงความคิดเห็น หรือความเข้าใจ ความเชื่อกันเสียใหม่ จนให้ได้ชื่อว่ามีสัมมาทิฐิ เป็นหลัก ยึดถือ และต้องยึดหลักสัมมาทิฐิชนิดนี้ แทนหลักทางปรัชญา ซึ่งกำลังเฟ้อ หรือเฟ้อเจืออยู่ในโลกนี้ ซึ่งก็ได้อธิบายมากที่สุด ในข้อนี้. และก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างละเอียด ในข้อที่ว่าจะต้องมีการ ปรับปรุงศีลธรรมกันเสียใหม่ หรือเป็นการใหญ่.

และในที่สุด จะต้องให้โลกนี้ มีระบอบการปกครอง ที่เรียกว่า รัชมิกสังคมนิยม คือไม่ใช่สังคมนิยม อย่างที่เขาละเมอ เพื่อพากัน ซึ่งเป็นสังคมนิยมของกิเลส ด้วยเหมือนกัน. สำหรับ ประชาธิปไตยนั้นเห็นว่าใช้ไม่ได้; เพราะเปิดโอกาสให้ต่างคน ต่างทำ เพื่อประโยชน์ของตนโดยเฉพาะ มากเกินไป. และถ้ามี

หลักว่า ต้องทำเพื่อสังคมเป็นใหญ่ กว่าประโยชน์แก่ตนแล้ว ก็ยอมไม่มีใครที่จะเห็นแก่ตนมาก, หรือเห็นแก่ตนอย่างเดียวได้. แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมิอันตราย คือสังคมนิยมนั้น อาจจะไปหาประโยชน์ของพรรคพวก หรือของคนหลาย ๆ ชาติ หลาย ๆ ประเทศรวมกันก็ยังได้. นั้นแหละจึงต้องเติมคำว่า “ธัมมิกะ” เข้าไปข้างหน้า เรียกว่า ธัมมิกสังคมนิยม คือ สังคมนิยมที่ประกอบอยู่ด้วยธรรมะ.

แล้วก็มีการชี้ให้เห็นแล้วเห็นอีก จนถึงกับท่านทั้งหลายบางคนอาจจะรำคาญ คือชี้ให้เห็นในข้อที่ว่า ปัญหาต่าง ๆ นั้น มันเกิดมาจากการที่มนุษย์ กระทำไปในลักษณะที่ เป็นส่วนเกิน, เกินไม่มีขอบเขต. ในส่วนตัวก็เกินจำเป็น; แล้วก็ละโมภ โลกลามก ไปเบียดบังเอาส่วนเกินของผู้อื่น มาเป็นของตัวเอง กระทั่งส่วนที่ไม่เกินคือส่วนที่จำเป็น หรือพอดีของผู้อื่น ก็ถูกหลอกลวงกอบโกยเอามาเป็นของตัวเอง. ถ้าหยุดเรื่องนี้เสีย ก็จะเป็น “ธัมมิกสังคมนิยม” อย่างนี้เป็นต้น.

ในครั้งสุดท้ายนี้ ก็จะได้แสดงถึงอานิสงส์อันนี้ คือว่า ถ้าเมื่อเราได้ช่วยกันจัดให้โลกมีระบบการศึกษา หรือศีลธรรมเป็นต้น โดยหลักการอย่างที่ว่ามานี้แล้ว โลกนี้จะเป็นอย่างไร. ดังนั้น หัวข้อบรรยายในวันนี้จึงมีว่า ศาสนาพระศรีอารีย์ ไม่ใช่เรื่องละเมอเพ้อฝัน. นี้ขอให้พิจารณากันให้ดี เป็นครั้งสุดท้ายในวันนี้ ซึ่งอาตมากำลังบอกว่า เรื่องพระศรีอารีย์นั้น ไม่ใช่เรื่องละเมอเพ้อฝัน.

....

[บทวนคำบรรยายที่แล้วมา]

ที่นี้ก็ต้องขอบทวน ใจความสำคัญ ๆ ที่บรรยายมาแล้ว ให้มันติดต่อกัน จนถึงกับจะเข้าใจได้โดยง่ายในที่สุดว่า เราจะมีโลกที่เรียกว่า โลกของพระศรีอารีย์ได้อย่างไร, ในลักษณะอย่างไร, หรือได้รับประโยชน์อย่างไร, เป็นต้น.

ข้อแรก จะต้องไม่ลืมว่า ต้องมีระบบธัมมิกสังคมนิยม ระบบนี้มันมีรากฐาน อยู่บนความรู้สึกที่ว่า “สัตว์ทั้งหลาย ทั้งปวง เป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน”.

นี่แหละขอให้คิดว่า เดียวนี้ระบบการเมืองหลาย ๆ แบบ ในโลกนี้ มีระบบไหนบ้าง ที่มีอุดมคติพื้นฐาน ว่า “สัตว์ทั้งหลาย ทั้งปวง เป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน” ? มันมีแต่ระบบ ที่จะกอบโกย เอาเปรียบ.

อีกทางหนึ่งก็มีระบบที่จะต่อสู้ หรือป้องกัน มันก็มีกัน เท่านั้น ไม่มีระบบไหน ที่จะมีหลักว่า “เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน” แล้วก็จะช่วยเหลือกัน.

เพราะฉะนั้นเป็นอันว่า ระบบการเมืองที่มีอยู่ในโลกเวลานี้ จะเป็นประชาธิปไตยก็ดี เป็นคอมมิวนิสต์ก็ดี เป็นนายทุนก็ดี เป็นกรรมกรก็ดี ทุก ๆ คู่มันไม่เป็นไปในลักษณะที่ว่า “เราเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน” จึงมี

แต่การเอาเปรียบ แล้วก็มีการต่อสู้ เป็นคู่กัน พัดเหวี่ยงกัน
ไป ไม่มีที่สิ้นสุด.

ฉะนั้นถ้าจะมีรากฐานในจิตใจ ตามหลักทางศาสนา
ไม่ว่าศาสนาไหน ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่า เรามีปัญหาตาม
ธรรมชาติ เช่น ความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น หรือสิ่งอื่น ๆ
อีกมากมาย ที่จะต้องต่อสู้กับธรรมชาติอยู่แล้ว. เราเป็นเพื่อน
กัน เป็นหัวอกเดียวกัน; ทำไมจะต้องเบียดเบียนกัน ? ถ้ามา
คิดอย่างนี้แล้ว มันก็เอาเปรียบคนอื่นไม่ลง, จะกอบโกยเอา
ส่วนเกินของผู้อื่น ก็ไม่ลง. อย่างว่าแต่จะไปกอบโกยเอาส่วนที่
จำเป็นของเขามา แล้วมันก็จะมีความรู้สึก รักใคร่ เมตตา กรุณา
คือความสงสารซึ่งกันและกัน. นี่นำไปสู่ความหมายของคำว่า
ศรีอารียเมตไตยะ; เมตตริย ก็ได้, เมตไตย ก็ได้.

ศรีอารียเมตไตย “ศรี” นั้นเป็นคำประกอบ เพียงแสดงความ
สูงสุด ความประเสริฐ, อารียนั้นแสดงความเป็นอารยะ ก็คือ
ไม่ป่าเถื่อน หรือไม่ผิด ส่วนเมตไตรยหรือเมตไตยนั้น แปลว่า
ลักษณะแห่งความเป็นมิตร. เมตไตยก็ดี, เมตไตรยก็ดี คือความ
เป็นมิตร; ถ้าภาษาบาลี ก็มาจากเมตตา ที่แปลว่า ความเมตตา,
เป็นภาษาอื่น ก็เป็นไมตรี. เช่นภาษาไทยที่ถอดออกมาจาก
ภาษาสันสกฤต เป็นต้น มันก็เป็นไมตรี มีเมตตา ก็เรียกว่า
เมตไตรย; อย่างนี้ เป็นต้น. เพราะว่า ทุกคนมีความรู้สึกที่ว่า “เรา
เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน”; ความคิดมันจึงโน้ม
ไป เพื่อความเป็นเมตไตยะ หรือเมตไตรยะ มันเป็นชั้นเลิศ ชั้น

ประเสริฐ จึงใช้คำว่าศรีอารยเมตไตรย.

นี่ขอให้สังเกตตรงนี้ไว้ให้ดีว่า มันมีรากฐานอยู่บนความรับรู้ ว่าเราเป็น “เพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน” นี่เรียกว่ารากฐานของระบบธัมมิกสังคมนิยม คือเห็นแก่หมู่สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง, และเห็นอย่างที่ประกอบไปด้วยธรรมะ; ไม่ใช่เห็นแก่ประโยชน์ทางเนื้อหนัง ช่วยกันกอบโกยอีกทีหนึ่ง. ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว มันก็จะยิ่งร้ายไปกว่าระบบประชาธิปไตยซึ่งกอบโกยได้โดยคนคนเดียว, หรือเพียงเพื่อคน ๆ เดียว.

ถ้าเรามีลัทธิธัมมิกสังคมนิยมอย่างนี้แล้ว ก็จะมีลักษณะเป็นความคุ้มครอง เป็นความสวัสดิมงคล ต่อต้านลัทธิอันไม่พึงปรารถนาได้ทุก ๆ ลัทธิ; ระบุให้ชัดว่า ลัทธิธัมมิกสังคมนิยมนี้จะต่อต้านลัทธินายทุน เพราะวานายทุนตรงกันข้าม มันกอบโกย, แล้วลัทธิธัมมิกสังคมนิยมนี้ ก็ยังจะต่อต้านลัทธิชนกรรมาชีพ หรือกรรมกร เพราะกรรมกรก็เป็นผู้ต่อสู้เพื่อรักษาประโยชน์ของตน, ครั้นได้มามากเกินต้องการแล้ว ไม่มีใครรับประกันได้ว่า กรรมกรนั้นจะไม่กลับเป็นนายทุนไปเสียเองอย่างนี้. ฉะนั้นจึงเป็นการต่อต้าน ไม่มีการทารุณโหดร้าย หรือการยื้อแย่ง.

ลัทธิธัมมิกสังคมนิยม เห็นแก่เพื่อนสัตว์ทั้งหลาย อย่างประกอบด้วยธรรมนี้ มันไม่ทำให้คนใดคนหนึ่ง เห็นแก่ประโยชน์ตน, อ้างความถูกต้อง ความเป็นธรรมแล้วกอบโกยประโยชน์เพื่อตน. แล้วเมื่อเห็นแก่สังคมนิยม มันก็เผด็จการไป

ไม่ได้ กระทั่งว่า มันไม่มีทางที่จะเกิดลัทธิอันโหดร้าย ที่เรียกกันว่า ทูรราช หรือ tyranny อะไรแล้วแต่จะเรียกนี้.

ฉะนั้นถ้าเรามีธัมมิกสังคมนิยมเป็นหลักปกครองแล้ว แม้ประเทศเล็ก ๆ นี้ ก็จะมีการคุ้มครองจากธรรม; ไม่ให้ไฟป่าเข้ามาไหม้บ้าน; เพราะว่าเรามีไฟบ้านที่ดี อย่างที่คนโบราณเขาว่า “จุดไฟบ้านเพื่อรับไฟป่า” ถ้าเราจุดไฟรอบบ้าน ให้ถูกวิธีเสียก่อน แล้วไฟป่าจะไหม้มาอย่างไร ก็ไม่สามารถจะไหม้บ้านเรา ให้เป็นอันตรายได้.

ถ้าเรามีลัทธิที่ประกอบไปด้วยธรรมะเช่น ธัมมิกสังคมนิยมเป็นต้นแล้ว จะป้องกันลัทธิการเมือง ชนิดที่เป็นไฟไหม้ป่า, หรือไฟไหม้โลก คือกอบโกย เบียดเบียน ต่อกู้กันทั้งโลกนั้น ได้เป็นแน่นอน. ฉะนั้นจึงเป็นอันว่า เราควรจะดูให้ดี ถึงประโยชน์, หรืออานิสงส์ของลัทธินี้ ที่เห็นแก่ธรรมะ, และเห็นแก่ประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดโลกพระศรีอริย์ขึ้นมาได้โดยง่าย.

นี่เป็นสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว และขอทบทวนอยู่เสมอ และให้รับรู้ไว้ด้วยว่า เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทโดยตรง. พุทธบริษัทบางคน เป็นพุทธบริษัทชนิดไหนกัน ก็ยากที่จะกล่าว คือมักจะปฏิเสธว่าไม่ใช่หน้าที่ของเรา; เราทำอะไรเพื่อความรอดของเรา อยู่ในวงจำกัดนี้ก็พอแล้ว. ทำให้ไม่ต้องชะเง้อมองดูไกลออกไปถึงเรื่องของโลก หรือรอบโลก ทั่วโลกด้วยเล่า.

นี่ก็ได้เคยบอกกล่าวหลายหนแล้ว ว่าพระพุทธเจ้าท่าน

ประสงค์ จะให้ธรรมะของท่านเป็นประโยชน์แก่โลก พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์. นี่ได้ตรัสย้ำแล้วย้ำอีก, ย้ำแล้วย้ำอีกว่า “ตถาคตเกิดขึ้นมา เพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลกทั้งปวง ทั้งเทวดาและมนุษย์, การมีอยู่ซึ่งธรรมวินัย อันตถาคตกล่าวไว้ดีแล้ว ในโลกนี้ก็เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง ทั้งเทวดาและมนุษย์”

เมื่อพระพุทธองค์ทรงหวังไว้อย่างนี้ เราก็ต้องรับว่า เป็นหน้าที่ ที่จะให้ธรรมะของพระองค์นั้น เป็นประโยชน์แก่โลก; เราจึงกล้านึก กล้าคิด กล้าพูด กล้าพยายาม ในลักษณะที่จะให้ธรรมะครองโลก จึงมาชวนกันว่า มาพิจารณากันดูให้ดี ๆ ว่า ทำอย่างไร ธรรมะจึงจะครองโลก, ในที่สุดก็จะมีผลสูงสุดถึงขนาดทำให้โลกนี้เป็นโลกพระศรีอาริย์.

[เริ่มการบรรยายตามหัวข้อของครั้งนี้]

ที่นี้ก็ได้ปรารภถึงคำว่า “พระศรีอาริย์” ซึ่งเราเคยได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ ว่าศาสนาพระศรีอาริย์บ้าง โลกในยุคพระศรีอาริย์บ้าง มันจะเป็นอย่างไร? ถ้าเข้าใจข้อนี้ถูกต้อง ก็จะมองเห็นได้ทันทีเหมือนกันว่า ถ้าโลกนี้มีระบบการปกครองที่ดี คือมีศีลธรรมเป็นรากฐานแล้ว โลกของพระศรีอาริย์นั้นจะไม่ไปไหนเสีย. วันนี้เราจะพูดกันถึงเรื่องนี้โดยเฉพาะ เป็นเรื่องสุดท้าย.

ข้อแรกก็จะขอร้องแต่เพียงว่า อย่าถือว่าเรื่องพระศรีอาริย์นี้ เป็นเรื่องนิยาย หรือเป็นเรื่องเทพนิยาย เป็นเรื่องราวไว้สำหรับ

หลอกให้คนทำบุญทำทาน เพียงเท่านั้น. แต่โดยที่แท้แล้ว มันเป็นเรื่องสำหรับมนุษย์โดยตรง เป็นเรื่องจุดหมายปลายทางของมนุษย์ในโลกนี้ โดยตรง.

ถ้าจะกล่าวตามที่มีอยู่ในพระคัมภีร์ชั้นบาลี ชั้นพระไตรปิฎก ก็ยังมีเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า จักมีพระพุทธเจ้านามว่าเมตไตยะนี้ ขึ้นในอนาคต, แล้วก็ทรงบรรยายรายการที่น่าสนใจ; เช่นว่า เมื่อคนอายุแปดหมื่นปี ก็จะมีพระศรีอารียเมตไตยนี้เกิดขึ้น นี่ก็ข้อหนึ่งแล้ว. แล้วยังตรัสว่า ในศาสนาหรือธรรมวินัยของพระเมตไตยะนั้น จะมีพระอรหันต์เป็นจำนวนพัน ๆ เช่นเดียวกับที่ในธรรมวินัยของตถาคตนี้ มีพระอรหันต์เพียงจำนวนร้อย อย่างนี้เป็นต้น.

นี่คนที่ไม่มีความหมายอันแท้จริง ก็จะปฏิเสธเสียตั้งแต่ที่แรก ที่ว่า เมื่อมนุษย์มีอายุแปดหมื่นปี จึงจะมีพระพุทธเจ้าชื่อพระเมตไตยะมาเกิดในโลกนี้.

ที่นี้ เรื่องราวที่นอกพระบาลีก็ยังมีอีกมาก เช่นว่า ในโลกในยุคพระศรีอารีย์นั้น ทั้งสี่มุมเมืองจะมีต้นกัลปพฤกษ์ บางทีก็เรียก กัลปद्रูมะ. ต้นไม้กัลปะคือให้ความสำเร็จประโยชน์ ทั้งสี่มุมเมืองไม่มีคนยากจน; เพราะว่าต้องการอะไรก็ไปเอาได้ที่ต้นไม้นั้น เสมอกันหมด. แล้วยังได้กล่าวต่อไปว่า ในสภาพของศีลธรรมนั้น พอคนออกไปนอกบ้านแล้ว ก็จำกันไม่ได้ มันดีเหมือนกันหมด จนจำหน้าจำตากันไม่ได้ มันเหมือนกันหมด มีแต่คนเป็นสุขยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่มีอันธพาล. ต่อกลับมาถึง

บ้าน จึงจะรู้ว่าใครเป็นใครในครอบครัวของตน อย่างนี้, นอนไม่ต้องปิดประตูเรือน ไม่มีความทุกข์ร้อนอะไร, มารดาเอาแต่ให้ลูกน้อยเดินร่ำอยู่บนอก.

แล้วยังกล่าวถึงธรรมชาติ เช่นว่ามันมีแผ่นดินสะอาด สม่่าเสมอเหมือนหน้ากลอง และในที่บางแห่งแถมยังมีลักษณะพิเศษ; เช่นว่าไม่มีการเบียดเบียน กระทั่งสิงโตกับลูกแกะ มาเล่นหัวกันได้, เสือกับเนื้อนี้มาเล่นหัวเป็นเพื่อนกันได้, หรือกับเหยียดนี้มันเป็นเกลอกันได้, แมวกับหนูเป็นเกลอกันได้, จะเข้ากับปลาเล่นหัวกันไปมาได้, อย่างนี้เป็นต้น.

นี่ก็ลองคิดดู ว่าเป็นเรื่องเทพนิยายหรืออย่างไร? คนสมัยนี้มองกันเป็นวัตถุ ก็เลยเห็นว่า นี่มันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้; เพราะในทางวัตถุมันเป็นไปไม่ได้. แต่ในทางความหมายในทางธรรมะแล้ว มันเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์. คำกล่าวนี้เป็นคำกล่าวเปรียบเทียบ, หรือเป็นหลักสำหรับการคำนวณอะไรสักอย่างหนึ่ง เช่นว่า คนอายุยืนแปดหมื่นปี พระศรีอารียจึงจะมาเกิด. นี่ก็เคยอธิบายให้ฟังบ้างแล้วว่า หมายความว่าอย่างไร; แต่ก็ไม่เบื่อที่จะอธิบายซ้ำ ๆ ซาก ๆ ว่า มันเกี่ยวกับความมากมายของความต้องการ ความอยาก ความกระหายในจิตใจของคน.

ถ้าคนเรามีความอยาก มีความหิวกระหายมาก เวลามันก็เหมือนกับสั้นมาก. ถ้าเราไม่มีความอยาก ความกระหายมาก เวลามันก็เหมือนกับยาวออกไป. ถ้าเราไม่มีความหิวกระหายเลย เวลามันก็ยาวไม่มีที่สิ้นสุด. ถ้าเดี๋ยวนี้มนุษย์มีความหิว

กระหาย ในเรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ อะไรก็ตามขนาดนี้ แล้วเราก็ก๊อกันว่า มีอายุร้อยปีตาย. แต่ถ้าเรามีความกระหาย น้อยลงไปกว่านั้น; เราจะรู้สึกว่ามีอายุยืนยาวกว่านั้น ยาว ออกไปกว่านั้น. หมายความว่ามิเกลสน้อยลงเท่าไร; เราจะรู้สึก ว่า อายุของเรามันยาว คือวันคืนมันยาว เพราะว่าเราไม่ต้องการอะไร. ถ้าเราต้องการอะไร วันคืนมันสั้นโดยความรู้สึกของเรา ถ้าเราไม่ต้องการอะไรเลย วันคืนมันยาว ไม่สั้นวันสั้นคืน ไปได้ง่าย ๆ.

นี่เดี๋ยวนี้มนุษย์กำลังอายุสั้นลง ๆ ถ้าถือตามพระบาลีนั้น ก็แปลว่ามนุษย์กำลังมีอายุสั้นลง ๆ คือเขาจะมีความอยากมากขึ้น เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ เรื่องวัตถุนิยมนี้ จนวันคืนมันเหมือนกับว่า มันสั้น ๆ สั้นลง เหลือสัก ๕๐ ปี คนเกิดมา อายุ ๕๐ ปีก็ตาย คนเกิดมา ๔๐ ปีตาย ๓๐ ปี ตาย กระทั่งคน ๑๐ ปีตาย. นี่คำนวณค่าทางความหิวความกระหาย ในทางจิตใจ มันมากถึงขนาดนั้นแล้ว; ก็เรียกว่า คนนั้นมีอายุ ๑๐ ปีตาย ก็เป็นพอดีกันกับเวลา. ที่เรียกว่ามิลล์ญูญี่ คือ คนอยาก มาก หิวกระหายมาก เห็นแก่ตัวมาก จนไม่เห็นแก่หน้าใคร ก็ฆ่าผู้อื่นได้เหมือนกับฆ่าเนื้อฆ่าปลา, อย่างนี้เขาเรียกว่า ยุค มิลล์ญูญี่เกิดขึ้นแล้ว เมื่อมนุษย์มีอายุประมาณ ๑๐ ปี.

ก็ลองอยากในทางกิน ทางกาม ทางเกียรติ อะไรให้มาก ๆ เข้า วันคืนจะรู้สึกว่ามันสั้น ๆ เหลือสัก ๑๐ ปี เห็นจะได้; ตอนนั้น แล้วมนุษย์ก็ไม่ดูหน้าใคร แต่จะฆ่าฟันกันอย่างมิลล์ญูญี่ เรียก

อีกอย่างหนึ่งว่า สัตถันตรกับปี คือกับปีที่ใช้ศาตรา เป็นเครื่องทำลายล้างกันถึงที่สุด.

ทีนี้ มนุษย์ฆ่ากันตาย เกือบหมดทั้งโลก ทั้งจักรวาลนี้ เหลืออยู่เล็กน้อย; ที่เผอิญไปอยู่เสียที่อื่น, หรือว่าเขาเตรียมตัวหนีไปอยู่เสียที่อื่น หลบหลีกไปเสียก่อน ก็รอดชีวิตอยู่ได้จำนวนน้อย. พวกนี้ก็ออกมา สังเกตถึงการฆ่ากันตายของคนส่วนใหญ่ ก็เลยมีความคิดอยากถอยหลังกลับ. อย่างที่อาตมาเคยบอกบ่อย ๆ ว่า “ถอยหลังเข้าคลอง” กันดีกว่า มันปั่นคลอง ออกไปนอกคลองมากนักแล้ว; “ถอยหลังเข้าคลอง” กันดีกว่า คือกลับเข้ามาอยู่ในร่องในรอยของธรรมะกันเสียใหม่ดีกว่า. มนุษย์ที่เหลือตายนั้น ก็มีความคิดอย่างนี้ ก็เลยประพุดติธรรมะชนิดที่ดับความหิวความกระหายต่อไป ดับได้มากขึ้น ๆ มนุษย์นั้นมีชีวิตยืนยาวออกไป ยืนยาวออกไป.

นี่ตามข้อความในพระบาลีเป็นอย่างนี้ มนุษย์ก็จะกลับมีชีวิต ๒๐ ปีตาย ๓๐ ปีตาย กระทั่ง ๕๐ ปีตาย ๑๐๐ ปีตาย ๒๐๐-๓๐๐ ปีจึงตาย ๕๐๐ ปีจึงจะตาย ๑,๐๐๐ ปีจึงตาย ๕,๐๐๐ ปีจึงตาย ๑๐,๐๐๐ ปีจึงตาย กระทั่ง ๘๐,๐๐๐ ปีจึงจะตาย. อายุยืนตั้งแต่บัดนั้นปี ก็จะมีพระพุทธเจ้าศรีอาริย์เมตไตรยเกิดขึ้น มีลักษณะดังที่กล่าวมา มาแล้วนั้น. ในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น มีพระอรหันต์เป็นพัน ๆ เช่นเดียวกับในศาสนาพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ มีพระอรหันต์เพียงร้อย ๆ. นี่ย่อมแสดงว่ามีความเจริญในทางจิตใจมากยิ่งขึ้นไป; ที่ทำให้คนเป็น

พระอรหันต์ได้มากกว่า.

มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่ง ที่ว่า ไม่เห็นกล่าวถึงเรื่องการปกครอง หรือพระราชาเป็นต้น คล้าย ๆ กับว่า พระพุทธเจ้านี้เป็นทั้งพระราชา เป็นทั้งพระพุทธเจ้า หรืออะไรก็ยังไม่แน่.

ที่ว่ามักลปพฤษีสมุมเมือง ไม่มีใครยากจน เพราะไปที่ต้นไม้นั้นแล้วต้องการอะไรก็ได้ มีสิ่งที่ต้องการอยู่ครบครัน. นี่อาจมาอยากให้นักไปถึงระบอบการปกครอง ที่เรียกว่า รัชมิกสังคมนิยม :-

ไม่มีใครเอาส่วนเกินของใคร. อย่างว่าแต่จะไปเอาส่วนที่จำเป็นของเขาเลย, แล้วตัวเองก็พยายามที่จะไม่ให้มีส่วนเกิน พยายามที่จะเจียดออกไปเป็นส่วนเกิน ไว้ช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอไป แล้วสอนลูกสอนหลานให้เป็นอย่างนั้น. ให้รู้จักเจียดสิ่งที่มียู่นี้ ออกไปเป็นส่วนเกิน; เช่นว่า เด็ก ๆ ได้เงินจากพ่อแม่ไปโรงเรียน วันละ ๕๐ สตางค์ ก็ขอให้เจียดส่วนเกิน ๕ สตางค์ ให้เพื่อนที่ไม่มี. ถ้าว่าเราได้มาเพียง ๑๐ สตางค์ต่อวัน เราก็ยังจะเจียดออกไปหนึ่งสตางค์ ให้เพื่อนที่ยังไม่มี; เพราะว่าทำอย่างไรเสียมันก็ต้องเจียดออกมา เป็นส่วนเกินได้อยู่แน่นอน; เพราะว่าเรากินเพียงเท่านั้น เราก็ไม่ได้ตาย หรือเราก็ยังอยู่ได้.

เดี๋ยวนี้เด็ก ๆ ไม่เป็นอย่างนั้น ได้วันละกี่บาทก็ยังใช้ไม่พอนี้ผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน ไม่มีส่วนเกิน ที่จะเจียดออกไปให้ผู้อื่นที่ยังไม่มี ต่างคนต่างก็สะสมรวบรวมเอาไว้ ไม่มีส่วนเกิน ยังมีส่วนขาดอยู่เรื่อย มีเงินเป็นร้อย ๆ ล้าน พันล้านแล้ว ก็ยังรู้สึก

ว่าไม่พอ ยังไม่พอ ยังไม่มีส่วนเกินอย่างนี้ นั่นแหละคือความที่เห็นแก่ตัว มีอิสระภาพที่จะเห็นแก่ตัวอย่างเดียว มันก็ไม่มีส่วนเกินที่จะเจียดให้ใคร.

แต่ถ้าในยุคในสมัยที่มนุษย์มีความคิดเรื่อง “ทุกคนเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน” เป็นสังคมนิยมอย่างนี้ แล้วประกอบด้วยธรรมะ คือเจียดส่วนเกินให้ผู้อื่น; ถ้าไม่มีก็พยายามผลิตขึ้นมา เพื่อให้เป็นส่วนเกิน เพื่อไปช่วยผู้อื่น แล้วส่วนที่ตัวมีอยู่เท่าไร ก็ยังเจียดส่วนเกินออกไปให้ได้เพื่อช่วยผู้อื่น. ลักษณะอย่างนี้ควรจะเทียบกันได้กับข้อที่ว่า มีต้นกัลปพฤกษ์อยู่ทั้งสี่มุมเมือง, ต้องการอะไรไปเอาได้ที่นั่น; เพราะว่ามีมีการปกครองระบบธัมมิกสังคมนิยม มันจะเป็นเหตุให้มี supply ท่วม demand คือว่าสิ่งสนองความต้องการของมนุษย์นี้ จะมีมากเกินไปกว่าความต้องการของมนุษย์อยู่เสมอไป. ความต้องการของมนุษย์ จึงท่วมทับด้วยสิ่งสนองความต้องการ; มันจึงกลายเป็นคนอึดไป ไม่ต้องการมีความต้องการ. ความหมายของคำ ๆ นี้ มองเห็นได้ชัดว่า เป็นไปได้ ในลักษณะอย่างนี้ หรืออย่างอื่นก็อาจจะจะมี; แต่อย่างน้อยก็เป็นไปได้ โดยลักษณะอย่างนี้ อย่างหนึ่งแล้ว.

เมื่อคนบุชชาลัทธิธัมมิกสังคมนิยม คือ สังคมนิยมที่ประกอบไปด้วยธรรมะ มันจะมีสิ่งที่สนองความต้องการนั้นท่วมทันความต้องการ อยู่ในโลกเสมอไป. เดียวนี้คนต้องการมาก ไม่มีของเซต มันก็ไม่พอ อย่างที่ในบาลีกล่าวว่า “ให้ภูเขา

phom

กลายเป็นทองคำไปทั้งคู่ ลูก ๆ ตั้งสองลูก” ก็ไม่พอแก่ความต้องการของคน ๆ เดียว นี่ลองคิดดูอย่างนี้.

แต่เดี๋ยวนี้ คนไม่ได้ต้องการอย่างนั้น ต้องการความสะดวก ความสว่าง ความสงบ; ทางวัตถุก็ไม่รู้ว่า จะเอาไปใช้อะไร มันจึงเหลือ. แล้วมีแต่ความเมตตากรุณา มีอะไรขึ้นมา ก็ต้องเจียดออกไปได้ อย่างน้อยหนึ่งเปอร์เซ็นต์ ครึ่งเปอร์เซ็นต์ ช่วยเหลือผู้อื่น; เป็นอันว่าหมดปัญหา เรื่องคนยากจนก็มีความรักความเมตตา ว่าเป็น “เพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย” กันอย่างนี้ แล้วมีผลให้ดีออกไปถึงสภาพต่าง ๆ เช่นสภาพทางศีลธรรมเป็นต้น.

ที่กล่าวไว้ว่า “คนออกนอกบ้าน ก็จำกันไม่ได้” ว่าเป็นภรรยาของเรา เป็นสามีของเรา เป็นลูกของเรา เป็นหลานของเรา; เพราะว่ามันดีเหมือนกันไปหมด จนดูไม่ออก ไม่มีใครที่น่ารังเกียจ ไม่มีใครที่ดูแล้วมันน่าอันตราย ไม่อยากเข้าใกล้ หรือไม่มีอะไรที่มันจะทำให้เกิดความรังเกียจหรือกลัว ก็เลียดูเหมือนกันไปหมด จำกันไม่ได้ ในสภาพทางศีลธรรม. ต่อเมื่อใครกลับมาบ้าน จึงรู้ว่า อ้าว, นี่เป็นบุตรของเรา ภรรยาของเรา สามีของเรา นี่แม้จะไปที่ไหน ๆ มันก็เหมือนกันไปหมดอย่างนั้น คือมีแต่คนที่ดี มีศีลธรรมเสมอเหมือนกันไปหมด.

ก็ลองนึกถึงธัมมิกสังคมนิยม ถ้าคนอิมอยู่ด้วยจิตใจประพตติ อยู่ที่กาย วาจา ใจ อย่างที่ว่ามาแล้ว มันก็ไม่มีอันตรายอะไร; ไม่มีอะไรที่น่าเกลียดน่ากลัว หรือว่า แปลกออกไปจากที่เราต้องการ.

ที่ว่า “นอนไม่ต้องปิดประตูสร้างบ้านไม่ต้องมีประตู” เพราะมันไม่มีการเบียดเบียน. นี่เป็นคำพูดอุปมา เพียงคำเดียวกินความกว้างไปถึงว่า ไม่มีการเบียดเบียนโดยประการทั้งปวง; นอนไม่ต้องปิดประตูเรือน หรือว่าทำบ้านก็ไม่ต้องทำประตูอย่างนี้เป็นต้น. ก็ไปเปรียบเทียบเอาเองว่าเดี๋ยวนี้ทั้งที่มีประตูมันก็ยังไม่วาย; มันก็ยังจัดประตู.

ที่ว่า “มารดาเอาแต่ให้ลูกน้อยเต็นรำอยู่บนหัวอก” นี่มันเป็นภาพพจน์อันหนึ่ง ซึ่งพอจะมองเห็น ว่าแม้ในโลกปัจจุบันนี้ก็ยังมี ลูกเล็ก ๆ เต็นอยู่บนอกของมารดา ที่นอนหงายอยู่นี้; ก็แสดงว่าเป็นผู้ที่ไม่ทุกข์ร้อน, เป็นครอบครัวที่ไม่มีทุกข์ร้อนอะไร ไม่มีปัญหายุ่งยากอะไร. ต้องอาศัยหลักอย่างทีกล่ามาแล้วว่า มันไม่ต้องการอะไรเกินกว่าที่จำเป็น. ความหวังดีต่อกัน, ความช่วยเหลือต่อกัน มันท่วมท้นไปหมด จนไม่มีภาระหนักอกรบกวนใจ เหลืออยู่ที่ใคร อย่างนี้ จึงอุปมากันอย่างนี้.

เรื่อง “ไม่มีโจรไม่มีขโมย” ทำบ้านเรือนไม่ต้องปิดประตูนี้เป็นเรื่องทีกล่าวไว้ในคัมภีร์ ว่าจะมีต่อยุคพระศรีอาริย์. แต่ที่น่าประหลาดที่ว่า ในบันทึกบางเรื่องทางโบราณคดี ที่ชาวอาหรับได้มาบันทึกไว้ ทางบ้านเมืองแถบนี้ คือ อาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งพวกอาหรับเรียกว่าอาณาจักรชวาบาก ซึ่งประมาณสักพันกว่าปีมานี้เอง ในบันทึกของชนอาหรับเหล่านั้น มีเรื่องที่น่าประหลาด น่าอัศจรรย์ อะไรบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างทีกำลังพูดนี้ คือนอนไม่ต้องปิดประตู เพราะว่าไม่มีโจรขโมย และ

ไม่มีใครขโมยจนถึงกับว่า ของตกอยู่กลางถนนไม่มีใครเก็บเอา
เป็นของตัวเอง เพราะว่า เห็นว่าเป็นความบาป.

ทีนี้ อาหรับผู้ที่เขียนบันทึกคนนั้น เขาเขียนต่อไปว่า เขา
อยากทดลองความจริงข้อนี้ ก็เลยทำแท่งทองให้หล่นอยู่
กลางถนน ที่เมืองนครชาบากนี่แห่งหนึ่ง; แล้วก็ไปค้ายังเกาะ
อื่น ๆ ต่อไป หมู่เกาะอันมากมายแห่งประเทศชาบากนี้.
ประมาณ ๔-๕ ปี กลับมาที่เดิมนี้อีกเพื่อจะดูว่า ทองเป็นอย่างไร
บ้าง. เขาก็ไม่เห็นชิ้นทอง แต่เมื่อเขาควักดินลงไปสักหลายนิ้ว
ก็พบชิ้นทอง ในลักษณะที่ว่า คนเหยียบลงไป เหยียบลงไป,
เหยียบลงไป, ไม่มีใครเก็บขึ้นมา เพราะว่า ไม่ใช่เจ้าของ. เขา
เขียนไว้แบบนี้ จะหาอ่านได้ในหนังสือทางโบราณคดี อย่างนี้.

แล้วเมืองชาบากนี้ ก็เป็นที่ยุติกันว่า เมืองศรีวิชัยแห่ง
อาณาจักรศรีวิชัย อย่างนี้เป็นต้น. ทำไมเขาจะแกล้งเขียน
ทำไม ? ให้มันเป็นเรื่องโกหกปกคลุมล้อเล่นทำไม ? แต่มันก็
น่าสงสัย ว่ามันเป็นไปได้ อย่างนั้นเที่ยวหรือ ? ที่ว่าไม่มีใครเก็บ
แท่งทอง ที่ตกอยู่กลางถนน.

เอาละ, เป็นอันว่า เราอยากจะเอามาเปรียบเทียบ เพื่อว่า
เรื่องราวที่กล่าวไว้ในเรื่องของพระศรีอารีย์นั้น มันจะต้องเป็นไปได้
ได้ เพราะว่าถ้าคนไม่รู้ว่าจะเอาทองไปทำไม. เมื่อทุกอย่าง
มันมีจนล้นเหลือความต้องการ เสมอกันไปหมด จะไปเก็บทอง
ให้มันหนักมือทำไม, นี่เรียกว่าสภาพทางศีลธรรมในโลกพระ-
ศรีอารีย์มีอย่างนี้.

ที่ว่า “สภาพความเป็นอยู่ แผ่นดินสะอาดสะอาดอัน เรียบราบ เสมอเหมือนหน้ากลอง ไม่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ” ก็เพราะว่า ทุกคน ไม่มีเป็นข้าศึกศัตรูแก่กัน; มันเหมือนกับว่า เรามีความรู้สึกพอใจ ไม่มีอะไรขรุขระขยุกขยิกอยู่ในใจ. ตัวเราเองก็ไม่มีความชั่ว, ใคร ๆ ก็ไม่มีความชั่ว มันเหมือนกัน มันเท่ากัน จะเรียกว่ามีความดีก็ได้ ไม่เรียกว่า มีความดีก็ได้; เอาว่าไม่มีดี ไม่มีชั่วจะดีกว่า มันจึงเสมอเท่ากันไปหมด.

ความดีนั้นมันมีค่า ต่อเมื่อมันมีความชั่ว ขอให้รู้ไว้. ในถิ่นที่ไม่มี ความชั่วแล้ว ความดีก็มันไม่มีค่า, ไม่มีค่าเท่าซังด้วยซ้ำไป. ในโลกที่มีความชั่วความดีจึงจะมีค่า, หรือในโลกที่มีความดีต่างหาก ความชั่วจึงจะมีความหมาย. ก็เดี๋ยวนี้มันไม่มีความต้องการอะไร; มันจึงรู้สึกว่ามันเหมือนกันไปหมด เสมอกันไปหมด ไม่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ.

ที่พูดว่า เสรีประชาธิปไตยนี้ ต่างคนต่างกอบโกยได้ตามอำเภอใจ; มันจะเสมอกันอย่างไรได้ มันก็มีลุ่ม ๆ ดอน ๆ. บางคนกอบโกยได้มาก, บางคนกอบโกยได้น้อย, มันก็มีลุ่ม ๆ ดอน ๆ. ฉะนั้นมันต้องยิ่ง ยิ่งไปกว่าเสรีประชาธิปไตย; จะต้องทำให้ทุกคนหยุดความต้องการ เสมอกันหมด มันจึงจะมีแผ่นดินเสมอเหมือนหน้ากลอง.

แล้วยังมีพูดประหลาด ๆ ที่ว่ามีความสะดวกทุกอย่าง กระทั่งว่าในแม่น้ำนั้น “น้ำข้างหนึ่งไหลลง, น้ำหนึ่งไหลขึ้น” ให้ความสะดวกแก่การที่จะไปมา โดยที่ไม่ต้องออกแรง นี่มันหมายถึง

ถึงวัตถุเจริญ แต่ไม่ใช่วัตถุนิยม คือว่า ในโลกพระศรีอารีย์นั้น มีความสูงสุดในทางวัตถุ แต่ไม่ได้เมาวัตถุ อย่างคนในโลก ปัจจุบันนี้ โลกปัจจุบันนี้เรียกว่าเจริญทางวัตถุสูงสุด อย่างไรก็ดี โลกพระจันทร์ก็ได้อะไรก็ได้ แต่มันเจริญสำหรับมันแล้ว มันก็เกินไม่มีที่สิ้นสุด.

แต่ถ้าเป็นอย่างโลกพระศรีอารีย์ เจริญทางวัตถุพอดี ๆ ไม่ต้องยุ่งยากลำบาก ไม่ต้องไปทำในสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ ให้มันยุ่งยากเปล่า ๆ ให้มันเหนื่อยเปล่า ๆ. ฉะนั้นเขาแต่เพียงว่า เหมือนอย่างว่าน้ำในแม่น้ำ ข้างหนึ่งไหลขึ้น ข้างหนึ่งไหลลง; อย่างนี้มันก็พอแล้ว ไม่ต้องมากถึงขนาดที่ว่า จะไปโลกพระจันทร์ หรืออะไร.

ก็เป็นอันว่า ในโลกพระศรีอารีย์นั้น เจริญทั้งวัตถุและจิตใจ, ส่วนในโลกของพระพุทธเจ้าเรา นี้ เจริญเรื่องจิตใจ เรื่องวัตถุยังไม่ถึงขนาด ที่จะเรียกว่าเจริญ เพียงแต่ว่ามันพออยู่ได้. แต่ในทางจิตใจนั้นก็สูงสุด คือบรรลุมรรค ผล เป็นพระอรหันต์ด้วยกัน. นี่ก็ต่างกันตรงที่ว่า ในศาสนา หรือว่าโลกยุคพระศรีอารีย์ข้างหน้า นั้น เจริญสมบูรณ์ทั้งฝ่ายจิตใจ และฝ่ายวัตถุ จึงพูดถึงเรื่องที่ว่า “น้ำในแม่น้ำไหลลงข้างหนึ่ง ไหลลงข้างหนึ่ง” แล้วก็พอดี ๆ ไม่มีวัตถุเพ้อ สำหรับหลงไหลเป็นกามารมณ์ เหมือนยุคนี้เหมือนสมัยนี้ซึ่งวัตถุนิยมนี้เอง เป็นเหตุให้โลกไม่มีสันติภาพ. นั้นมันมากเกินไปในทางวัตถุ; ยุคพระศรีอารีย์ไม่ต้องถึงขนาดนั้น เขาแต่เพียงความสะดวกทางวัตถุ ทางร่างกายด้วย สงบ

สูงสุดเ็นทางจิตใจด้วย.

สำหรับที่ว่า เมตตาคารีเต็มไปทั้งโลก โดยการอุปมาว่า “สิงโตเล่นหัวกันกับลูกแกะ” ออกมาหยอกล้อกันกับลูกแกะ, หรือว่า งูกับเขียดเป็นเพื่อนกัน. บางทีจะให้เขียดขี่หลังงูไปไหนก็ได้; ลองคิดดูเอง. แมวกับหนูมันเป็นเพื่อนกัน, เดียวนี้หาดูไม่ได้ที่แมวกับหนูเป็นเพื่อนกัน, จะเข้ากับปลา มีในภาพหินสลักแบบภารต คือว่า จะเข้าปากให้ปลา เข้าไปว่ายน้ำเล่นในปาก ออกไปทางท้อง ทางโน้นได้ ทางนี้ได้. นี่เขาเคยคิดกันแล้ว ก็คือไม่มีฝ่ายที่ทำร้าย และฝ่ายที่ถูกทำร้าย, ไม่มีฝ่ายเบียดเบียน หรือฝ่ายที่ถูกเบียดเบียน, ไม่มีฝ่ายที่เป็นเหยื่อ หรือ ฝ่ายที่ถือเอาผู้อื่นเป็นเหยื่อ. อาการอย่างนี้ ยังมีกล่าวไว้ในที่อื่นอีก คือ เมื่อมีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลก แล้วก็จะเป็นอย่างนี้ ทางฝ่ายคริสเตียนก็กล่าวอย่างนี้.

นี่เอาแต่เพียงว่า เมื่อมีการปกครองโลกในแบบธัมมิก-สังคมนิยมแล้ว มันก็หมด เลิกล้างลัทธินายทุน และกรรมกรนายทุนก็เหมือนกับสิงโต กรรมกรก็เหมือนกับลูกแกะ มันเลิกล้างสภาพนายทุนและกรรมกร ออกไปได้จากโลก มันก็เหมือนกับสิงโตกับลูกแกะ มันเป็นอันเดียวกัน หรือประเทศจักรวรรดินิยม กับประเทศที่ด้อยพัฒนา ถ้าถึงที่สุดของลัทธิธัมมิก-สังคมนิยมแล้ว มันก็เลิกไปทั้งสองพวกพร้อม ๆ กันไป ผู้กินเหยื่อกับเหยื่อที่จะถูกกิน นี่ก็ไม่มี; อย่างนี้ดีกว่า.

สถานีตำรวจก็ต้องปิดแน่ ไม่รู้ว่า จะมีตำรวจไปไว้ทำไม.

ศาลก็ปิด เรือนจำก็ปิด โรงพยาบาลบ้า โรงพยาบาลดี อะไรก็ปิดทั้งนั้น. มันไม่จำเป็นที่จะต้องมามีเรื่องยุ่ง ๆ ที่เกิดมาจากผลของการที่ไม่ประกอบไปด้วยธรรมะ. อาตมาเคยพูดว่า ถ้ามีความถูกต้องทางวิญญาณ ไม่มีโรคทางวิญญาณแล้ว; โรคทางกายหรือโรคทางระบบจิตมันก็ไม่มี. ไม่มีทาส ไม่มีนายจ้าง ไม่มีลูกจ้าง ไม่มีนายจ้าง ไม่มีอะไรทำนองนั้น ซึ่งตรงกันข้าม; มีแต่ “เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ในวัฏฏสงสาร”.

นี่ขอให้คิดว่า มันไม่มีใครที่จะเป็นทาส, ไม่มีใครที่จะเป็นนาย, เพราะว่าไม่มีใครเป็นเหยื่อของกิเลส. คนที่เป็นนายนั้น มันเป็นเหยื่อของกิเลส จึงไปเอาคนอื่นเป็นทาส; แล้วคนที่เป็นทาส มันก็รู้สึกว่าเป็นทาส, เพราะเขาก็ต้องเป็นเหยื่อของกิเลส จึงต้องเป็นทาส, เพราะจะว่าได้อะไรสักอย่างหนึ่ง. แต่ถ้าว่า ไม่เป็นทาสของกิเลสกันทั้งหมดแล้ว มันก็ไม่มี, ไม่มีนายของทาส ไม่มีทาสของนายอะไรทำนองนี้ เพราะว่ามันหยุดกำลังมีธรรมะสูงสุดแล้ว.

นี่เป็นตัวอย่างแสดงลักษณะของโลกพระศรีอารีย์ เพื่อให้ท่านบางคนหยุดคิดหยุดนึกไปเสียว่า เรื่องโลกพระศรีอารีย์นี้มันเป็นเรื่องบ้า ๆ บอ ๆ, หรือเป็นเรื่องละเมอเพ้อฝัน, หรือเป็นเรื่องที่หลอกคนเล่น; อาตมาไม่อยากจะคิดอย่างนั้น จึงได้อธิบายอย่างนี้; เพื่อว่าจะได้มีความสนใจ ในการที่จะช่วยกันทำให้โลกนี้ เป็นโลกที่ประกอบไปด้วยธรรมะ มีการปกครองชนิดที่มีธรรมะเป็นรากฐาน นับตั้งแต่ว่า เราเป็น “เพื่อนเกิด แก่

เจ็บ ตาย” กันมา แล้วจะเกิดระบบการปกครองชนิดไหนขึ้น.

นี่เดี๋ยวนี้เราไม่เป็นอย่างนั้น มันเป็นทาสของกิเลส. คนเดี๋ยวนี้ต้องการเกิน ยิ่งไปกว่าโลกพระศรีอารีย์เสียอีก มันบ้ามาก. คนเดี๋ยวนี้ต้องการยิ่งกว่าโลกพระศรีอารีย์ คือต้องการให้มีไนท์คลับ อาบ อบ นวด อนาคตอะไรไปทุกหัวระแหง; เขาต้องการอย่างนี้. ถ้าอย่างนี้ก็เรียกว่า ต้องการเกินโลกพระศรีอารีย์; เพราะเขาต้องการลามกอนาคต มันก็เกินโลกของพระศรีอารีย์.

คนเดี๋ยวนี้เขาต้องการเกินโลกพระศรีอารีย์ ก็เลยไม่สนใจเรื่องโลกของพระศรีอารีย์ กำลังหวังอย่างไม่มีขีดที่จบสิ้น ในเรื่องกิเลส ตัณหา ลามก อนาคต; อย่างนี้ก็ต้องเรียกว่า เพราะหวังมากเกินไป ลามกเกิน กว่าโลกของพระศรีอารีย์.

เดี๋ยวนี้คนอยู่ในสภาพที่เรียกว่า มีปากเท่ารูเข็ม มีท้องเท่าภูเขา. นี่ก็เคยพูดมาหลายครั้งหลายหนแล้ว ว่ามันเป็นลักษณะของเปรต. คนเดี๋ยวนี้เป็นเปรตมากขึ้นทุกที มากขึ้นทุกทีนี้; เพราะมันหิวมันกระหาย เกินกว่าสิ่งที่จะสนองความต้องการได้; มันหิวขนาดเท่าภูเขา แต่ว่าปากที่จะกินอะไรได้นี้มีเท่ารูเข็ม. ข้อนี้อธิบายได้หลายอย่าง เช่นว่า คนที่กำลังต้องการเงิน เป็นแสน เป็นล้าน เป็นร้อยล้าน พันล้านนั้น; แต่เวลาจะไปกินไปใช้ ไปบริโภคอะไรเข้าจริงมันทีละนิด ๆ มันก็เหมือนกับว่าปากเท่ารูเข็ม.

ถ้าคนสมัยพระศรีอารีย์ เขาก็จะไม่มีท้องเท่าภูเขา ไม่มีปาก

เท่ารู้เข็ม จะมีปากเท่าภูเขา จะมีท้องเท่าภูเข้มน อย่างนี้มากกว่า; มันกลับตรงกันข้าม คือมันอยากรู้นิดเดียว สิ่งสนองความอยาก เพื่อล้นเหลือ เต็มไปหมด. ก็คนเดียวนี้มีความต้องการมาก จนไม่รู้ว่าจะต้องการอะไร, ต้องการเท่าไร, แล้วทำไมจะเข้าใจเรื่อง พระศรีอารีย์ได้. ไม่รู้ว่าจะต้องการอะไร แม้ว่าต้องการเงิน ก็ไม่รู้ว่าจะมีเงินนี้เพื่ออะไรอยู่นั่นแหละ; เขาจึงต้องการเงินให้มันมาก ไม่มีขีดที่ล้น. ถ้าว่าจะเอาไปกินไปใช้ ก็รู้อยู่ว่า ก็ไปกินไปใช้อย่างนั้นไม่ไหว; ไม่เห็นว่า มันจะต้องมีถึงขนาดนั้น ก็หวัง หวังขนาดที่ไม่มิชอบเขตอยู่เรื่อยไป.

นี่ลักษณะอย่างนี้มันเกิน เกินกว่าที่จะได้ ในโลกของ พระศรีอารีย์เสียอีก; เพราะว่าแม้เขาจะให้มันด้นกลับพลิกซ้ายไว้ทั้งสี่มุมเมือง คนก็ต้องการจนไม่รู้ว่ามีขอบเขตเท่าไร แล้วจะหอบจะขนไปไว้ที่บ้านตรงไหนได้. มันก็เต็มบ้านเต็มเมือง เต็มเรือน อะไรหมด; จะขนไปไว้ที่ไหน. ลักษณะของคนเดียวนี่ ต้องการเกินกว่าที่โลกพระศรีอารีย์เขาต้องการกัน.

คนเวลานี้ “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ต้องการกงจักรโดยไม่รู้สีกตัว แล้วก็ต้องการด้วยความสมัครใจ คือ ต้องการสิ่งที่มาเผาให้ร้อน. นี้อยากจะให้ทุกคนสำรวจ ดูตัวเองด้วยกันทุกคน ว่าเรากำลังต้องการสิ่งที่มาเผาเราให้ร้อนหรือเปล่า? ว่ากันโดยบริสุทธิ์ใจ, มองดูกันโดยบริสุทธิ์ใจ. บางทีเราก็กต้องการสิ่งที่มาเผาเราให้ร้อน โดยไม่รู้สีกตัว จึงได้พูดว่า “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ถ้า “เห็นกงจักรเป็นกงจักร” มันก็ไม่เอาสิ ก็วิ่งหนี,

หรือมันก็ไม่เอา ไม่ยอมรับเอา แต่ “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ก็ยอมรับเอา ก็มาเผาให้ร้อน.

นี่คนที่ทะเลาะทะยานจะหาวิชาความรู้ หาเงิน หาทรัพย์ หาเกียรติยศ ชื่อเสียง เอามาสูมตัวเองให้ร้อน; แล้วก็จะอวดคนว่า ฉลาดบ้าง มีบุญบ้าง ใหญ่โตบ้าง อะไรบ้าง ไม่มองไปในทางที่ว่า เอามาสูมตัวเองให้ร้อน โดยไม่จำเป็น. เขาก็ไม่ควรที่จะได้อยู่ในโลกของพระศรีอารีย์แล้ว เขาก็คงไม่ต้องการด้วย.

นี่คนที่เห็นกงจักรเป็นดอกบัวนี้ เขาคงไม่ต้องการสภาพในโลกพระศรีอารีย์; ฉะนั้นจึงอยู่กันด้วยความหลอกลวง. หลอกลวงตัวเอง โง่เท่าไรก็ไม่รู้; มันก็หลอกลวงตัวเอง ว่า นั่นแหละดี, นั่นแหละดี, นี่แหละดี, นี่ดีไปหมด ก็หลอกลวงผู้อื่น เพื่อจะเอาของผู้อื่น และทำสันติภาพกันได้ด้วยความหลอกลวง ในโลกนี้ เวลานี้ กำลังทำสันติภาพกันด้วยความหลอกลวง.

เพราะอย่างอื่นมันทำไม่ได้ คือทำจริงไม่ได้ และมีสันติภาพที่สร้างขึ้นด้วยความหลอกลวง. มันจึงมีสันติภาพไม่ได้ มันก็เป็นสันติภาพหลอกลวงอยู่. สันติภาพเลยมีอยู่ด้วยความหลอกลวง, เป็นผลของความหลอกลวง. มันก็เป็นสันติภาพที่ทุจริต ที่คดโกง ที่ทำให้คนเราร้อน ไม่มีที่สิ้นสุด.

ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกพวก ที่ว่าทำสันติภาพนั้นก็ยังหลอกลวง เพราะว่าในใจจริง ๆ นั้นต้องการส่วนเกิน, เพ่งหาส่วนเกิน, เพ่งหาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน. แม้ส่วนที่ไม่เกิน ส่วนที่เขาควรจะมีพอดี ๆ เอาชีวิตรอดนี้ ก็ยังไปดูดซับเอาของเขา

มา; มันจึงเอาประโยชน์ของผู้อื่น, มองที่ประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งที่เป็นส่วนเกิน และทั้งที่เป็นส่วนที่ไม่เกิน คือจำเป็นนี้ มันจึงอยู่อย่างตาลน; ใช้คำหยาบคายหน่อย มันต้องการประโยชน์ของผู้อื่น จึงอยู่อย่างตาลน.

นี้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า สภาพในโลกพระศรีอารีย์นั้นเป็น อย่างนั้น อยู่ในวิสัยที่จะเป็นได้. แต่คนเวลานี้ไม่ต้องการ เพราะเขาต้องการอะไรมากเกินไปกว่าโลกของพระศรีอารีย์; เพราะเขา มีกิเลสมาก. โลกพระศรีอารีย์นั้น จะเป็นที่ต้องการแต่สำหรับบุคคลที่ไม่มีกิเลส หรือต้องการจะชำระชะล้างกิเลส จึงจะเกิดต้องการโลกพระศรีอารีย์. เดียวนี้คนอยากอยู่ในกองกิเลส จึงไม่ต้องการโลกของพระศรีอารีย์. ต้องการเหยื่อของ กามารมณ์ ไม่มีขอบเขต, เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติไม่มี ขอบเขต.

เอาละ, พอกันทีสำหรับคำว่า “โลกของพระศรีอารีย์นั้น ไม่ใช่เรื่องเพ้อเจ้อ” ไม่ใช่เรื่องบ้า ๆ บอ ๆ ไม่ใช่เรื่องหลอกกัน เล่น แล้วก็ไม่ใช่เรื่องเพิ่นนิยายอะไร. เป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง; ถ้าทำกันไปถึงขนาดนั้นแล้ว ก็เกิดสภาพอย่างนั้นขึ้นมา พอกันทีที่จะเรียกว่าโลกพระศรีอารีย์ หรือให้เห็นเต็มทีก็เรียกว่า โลกพระศรีอารีย์เมตไตรย, เมตไตรย โลกแห่งความเป็นมิตร อันสูงสุดประเสริฐที่สุด. เมตไตรยนั้นแปลว่ามิตร; ทุกคนเป็นมิตรเสมอกันหมด ไม่ต้องมีว่า ผัวของใคร เมียของใคร บิดาของใคร ลูกของใคร หลานของใคร ไม่มีแขก ไม่มีเจ้าบ้าน; เพราะ

เป็นมิตรเหมือนกันหมด คล้าย ๆ กับว่า ทุกคนเป็นคน ๆ เดียวกัน.

แนวปฏิบัติที่จะทำให้โลกมีสภาพอย่าง โลกพระศรีอารีย

ที่นี่ จะดูกันต่อไปอีกสักปัญหาหนึ่งว่า ทำอย่างไรจึงจะมีสภาพที่เป็นศาสนาของพระศรีอารีย, หรือโลกของพระศรีอารีย ขึ้นมาได้.

ข้อแรก ก็จะต้องดูกันในข้อที่ว่า อย่างไรเรียกว่าโลกพระศรีอารีย อย่างไรที่กล่าวมาแล้ว; แล้วก็ดูในข้อถัดมาว่า มันเหลือวิสัยหรือไม่ ? ในที่สุดก็จะเห็นว่า ไม่เหลือวิสัย; ถ้าหากว่ามนุษย์กลับใจไปต้องการ; เพราะเดี๋ยวนี้มนุษย์ไม่ต้องการ.

เขาต้องการอย่างอื่นต่างหาก ต้องการเรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ. ขวนไปโน้ตกลับเขาก็คงจะไป มากกว่าที่จะชวนไปโลกพระศรีอารียนี้; เพราะว่าเขาไม่ต้องการ. ที่นี้ถ้าว่า เขาเกิดมีความเข้าใจถูกต้อง กลับใจ ต้องการจะไป; มันก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และไม่เหลือวิสัย. นี่ยกตัวอย่าง พอให้เห็นเป็นข้อ ๆ ไป พอเป็นตัวอย่างเท่านั้น ไม่มากมายอะไร.

ข้อที่ ๑. มนุษย์ในโลกจะต้องมีระบอบการปกครอง ที่ตรงตามความประสงค์ของพระเจ้าหรือของธรรมชาติ. เมื่อพระเจ้า

บอกให้รักผู้อื่นยิ่งกว่ารักตัว นี่เราก็ก็นหัว, เมื่อพระเจ้าว่าอย่าไปทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ โดยไม่จำเป็น อย่างนี้เราก็ก็นหัว. เรามีระบอบการปกครองที่จะแข่งขันกัน ครอบงำกัน ก็ผลิตเรื่องทางวัตถุขึ้นมาสำหรับจะเอาชนะผู้อื่น; เป็นเรื่องทำลายธรรมชาติอย่างนี้ไม่ตรงตามความประสงค์ของธรรมชาติ, แล้วไม่ตรงตามความประสงค์ของพระเจ้า ที่ต้องการให้เป็นอยู่แต่พอดี ให้มีความรักผู้อื่น ยิ่งกว่าตัว ถ้ามากเกินไปก็ว่า รักผู้อื่นเท่ากับรักตัว

เดี๋ยวนี้เราไม่มี ระบอบการปกครอง ที่ตรงตามความประสงค์ของพระเป็นเจ้า; แต่เรามีระบอบการปกครอง ที่ตรงตามความประสงค์ของกิเลสเราเอง, ฉะนั้นเราจึงทำลายธรรมชาติ ทำลายอะไรต่าง ๆ ที่เราคิดว่ามันเป็นความเจริญ; แต่ความเจริญนั้นเป็นไปเพื่อความวิनाศ จึงได้พูดกันอย่างละเอียดในวันที่แล้วมา ว่ามนุษย์กำลังมีวิวัฒนาการ หรือกำลังพัฒนาการไปอย่างสุดเหวี่ยง แต่ว่าเป็นไปเพื่อวินาศนาการของมนุษย์นั่นเอง มันเจริญเพื่อวินาศของตัวเอง.

ที่นี้ ข้อที่ ๒ ก็ว่าต้องมีระบบการปกครอง ที่มีศีลธรรมเป็นรากฐานของการปกครอง หรือเป็นรากฐานแก่ศีลธรรม, มีการปกครองที่เป็นรากฐานของศีลธรรมก็ได้, หรือมีศีลธรรมเป็นรากฐานของการปกครองก็ได้.

เดี๋ยวนี้เราไม่ค่อยจะนึกถึงศีลธรรม อย่างที่ได้พูดมาแล้ว ตั้งมากมายในการบรรยายครั้งก่อนหน้า. เรื่องศีลธรรม ขอให้

คิดว่า ความเปลี่ยนแปลงทางศีลธรรมนี้มีมากเกินไป จนเราจะต้องมาสนใจกันใหม่; เรื่องทางศีลธรรมจะยกตัวอย่างง่าย ๆ เห็นกันง่าย ๆ แล้วก็สด ๆ ร้อน ๆ :-

ตัวอย่างทางศีลธรรม อย่างที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิล หรือคัมภีร์ของพวกยิว, ก่อนคริสเตียนก็ดี. คนทำชั่ว จับได้ ต้องเอามาลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธี stoning คือเอาก้อนหินขว้างศิโรราบให้ตาย ในท่ามกลางประชุมชน; เพียงแต่ทำชั่วเท่านั้นแล้วระบบนี้ก็ยังมีอยู่. เมื่อเพื่อนของอาดามาคนหนึ่งที่เป็นอิสลามไปที่เมกกะเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ก็ยังได้เห็นระบบอันนี้ ที่เมกกะนั้นเอง. ระบบนี้ใช้ทั้งพวกยิว และพวกอาหรับ พวกอาหรับยังใช้อยู่กระทั่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้.

นี่เขาเห็นด้วยตา เขามาเล่าให้ฟัง ว่าข้อความที่เขียนไว้ในไบเบิลนั้นยังอยู่ มีผู้ชายล้าส้นมาเอาก้อนหินทุ่ม ขว้างลงไปที่ศิโรราบผู้หญิง บ๊อบเดียวก็ตายเท่านั้น, แล้วก็มีคนอื่นมาช่วยขว้างทีหลัง พอเป็นพิธีนี้ นี้เรียกว่า เพียงแต่ทำชั่ว ก็ถูกลงโทษประหารชีวิต เป็นระบบศีลธรรมโบราณ เกินกว่าสองพันปี นี้ก็ยังมีอยู่.

เดี๋ยวนี้ ในประเทศไทยเรา ช่มชืดทำชั่วเรามาตราของตัวเอง ใช้มาตรา ๑๗ ลงโทษ ๒๕ ปีจำคุก เทียบกันดูเถิด มันต่างกันเท่าไร หรือว่าถ้าให้ศาลตัดสินตามธรรมดา จะไม่ถึง ๒๕ ปีด้วยซ้ำไป. นี่เราต้องเทียบกันดูอย่างนี้ ว่าค่าทางศีลธรรมได้เปลี่ยนแปลง ได้เปลี่ยนไปในบางท้องถิ่น ได้เปลี่ยนไปในบางยุค ในบางสมัย จนอำนาจทางศีลธรรม ไม่สามารถจะคุมครอง

จิตใจของมนุษย์เรา.

ทุจริตในการคัดเลือกทหาร ถูกจำคุกตลอดชีวิต, คนที่ข่มขืนมารดาของตัวเองนี้ถูกลงโทษ ๒๕ ปี ก็แสดงว่า มันน้อยกว่า ที่ว่าจะไปทุจริตตามธรรมดา ซึ่งมันก็ควรจะทุจริตกันอยู่แล้ว. นี่แสดงว่าให้ค่าทางศีลธรรมยังน้อยไป. ที่เคยอ่านพบ หรือว่าได้ยินข่าว การชูดเอาเด็กไปข่มขืน กระทำซ้ำเรา ลงโทษเพียง ๑๐ ปี อย่างนี้ก็ให้ค่า หรือความหมายทางศีลธรรมน้อยไป.

นี่ก็เพื่อจะแสดงว่า ถ้าทำกันอย่างนี้ ศีลธรรมก็ไม่มีค่า ไม่มีความหมาย ไม่มีใครสนใจ. ทีนี้ ปัญหิต่าง ๆ ทางศีลธรรม ก็จะตามมาอย่างมากมาย; คิดดูให้ดูอย่างนี้. นี่ว่าค่าทางศีลธรรมเปลี่ยนในที่บางแห่ง ในที่บางยุคบางสมัย; แต่ว่าถ้าไปนึกถึงที่ดินแดนปาเลสไตน์ แล้วก็ยังน่าเลื่อมใสอยู่ ว่าเพียงแค่ทำชั่ว ก็ฆ่าให้ตาย ไม่ต้องพูดถึงว่า ข่มขืนมารดาของตัวเอง ซึ่งต้องลงโทษ ฆ่าให้ตาย ๓ ชาติ ๗ ชาติมากกว่า. ฉะนั้นเราต้องนึกกันดูให้ดี ในข้อนี้ว่า เมื่อค่าทางศีลธรรมเปลี่ยนไปแล้ว มนุษย์นี้จะต้องยุ่งยากลำบากด้วยปัญหาที่ความเลื่อมทางศีลธรรมเป็นแน่นอน.

ในวงการศึกษาก็เรื่องหนึ่ง ที่ว่านักเรียนตีกัน, นักเรียนตีกัน จนเป็นปัญหาฆ่ากันตายก็มี ในมหาวิทยาลัย ในวิทยาลัยนี้; โดยเฉพาะเรื่องกีฬา นี่เขาก็ประชุมกันเป็นทางการ อาจารย์ใหญ่ทุกโรงเรียนมาประชุมกัน โดยการจัดของทางการกรุงเทพ

มหานคร ว่ามันเป็นเหตุอะไร ? แล้วจะแก้ไขอย่างไร ?

หนังสือพิมพ์ ๒-๓ วันนี้ ก็มีว่า มันมีเหตุอยู่ ๙ อย่าง ที่ว่า : ข้อ ๑ อักษรย่อหรือสีของ สิ่งที่ติดหน้าอกเด็กนักเรียนนั้น มันไม่เหมือนกัน ทำให้รู้ว่าเป็นคนละโรงเรียน นี่ข้อหนึ่ง.

แล้ว ข้อ ๒. ว่า ขาดการประสานงานกัน ระหว่างครูอาจารย์ ระหว่างโรงเรียนที่เกิดเรื่อง นี่ก็ข้อหนึ่ง.

แล้ว ข้อ ๓. เขาว่าจัดงานไหว้ครูหรืออะไรไม่พร้อมกัน นี่ น่าหัวที่สุด. เด็กจึงมีโอกาสไปตีกัน เพราะว่าจัดงานไหว้ครูไม่พร้อมกัน.

ข้อ ๔. ว่านักเรียนถูกไล่ออกไปจากโรงเรียนนี้ แล้วไปเรียนโรงเรียนอื่นได้ทันที; เพราะฉะนั้นนักเรียนก็ไม่กลัวถูกไล่ นี่ก็เป็นอันหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนตีกัน.

ข้อ ๕-๖-๗-๘ แล้วนักเรียนเชียร์กีฬาอย่างเป็นข้าศึกศัตรูกัน. แล้วก็ได้รับการยุแหย่จากคนภายนอก โดยเฉพาะพวกหนังสือพิมพ์ แล้วก็มีการเห็นแก่พวกของตัวเอง : รักพวกของตัวเอง คือ รักโรงเรียนตัวเองเกินไป จนไม่รักโรงเรียนอื่น. หนังสือพิมพ์ทำให้เด็กคิดว่า ตัวเขาเด่น สนับสนุนความเด่น.

แล้ว ข้อ ๙. ลงโทษไม่เด็ดขาดทั้งทางโรงเรียน และทางตำรวจ.

นี่ ๙ ประการนี้เป็นเหตุให้นักเรียนตีกัน. ไม่มีสักข้อเดียว ที่จะลงไปว่า เพราะโรงเรียนสอนศีลธรรมไม่เป็น สอนศีลธรรมไม่ถูกต้อง สอนศีลธรรมไม่พอ ไม่มีการสอนศีลธรรมกันเลย

นักเรียนจึงตักัน อย่างนี้. ไม่มีพูดถึงคำว่า “ศีลธรรม หรือปัญหาทางศีลธรรม” กลับไปแนะให้แก้ปัญหานี้ ด้วยการ :-

ให้นักเรียนใช้รูปแบบให้เหมือนกันหมด อย่าติดสติดเบอร์ติดชื่ออะไรให้มันต่างกัน. ให้อาจารย์คอยติดต่อกันเรื่อยเมื่อเกิดเรื่อง. แล้วในการไหว้ครูให้ไหว้พร้อมกันทุกโรงเรียน. อย่าให้มีโอกาสยกพวกไปตีกันในระหว่างไหว้ครูนี้; เป็นเรื่องน่าหัวสันดี. แล้วอย่าให้รับนักเรียนโรงเรียนอื่น ที่ถูกไล่ออกกลางปี. เมื่อไปมีกองเชียร์ที่สนามกีฬา ให้ครูทั้งสองฝ่าย ของโรงเรียนทั้งสองฝ่าย ไปนั่งเล่นหัวเป็นเพื่อนกัน. ถ้ามีเรื่องอะไร แล้วก็ให้ตำรวจเข้ามาจัดการให้ถึงที่สุด. ให้ใช้วิชาลูกเสือ เป็นหลักสูตรอบรมร่วมกันทุกโรงเรียน. ให้หนังสือพิมพ์รับผิดชอบในการยุแหย่. แล้วก็มิข้อบังคับ มีกฎหมายที่ลงโทษให้สาสม.

ทุกอย่างนี้ ไม่มีเรื่องทางศีลธรรม ว่าในโรงเรียนต้องเพิ่มการสอนศีลธรรม, ต้องมีการยิ่งกว่าการสอนศีลธรรม คืออบรมให้เด็ก ๆ มีศีลธรรม เพราะถ้าอบรมให้เด็กมีศีลธรรมได้แล้ว ปัญหาเหล่านี้ก็ไม่เกิด. ทั้ง ๙ ข้อนี้ เอาไปโยนทิ้งก็ได้ เพราะว่าทั้ง ๙ ข้อนี้ ก็มาจากการที่เด็ก ๆ ไม่ได้รับการอบรมทางศีลธรรมเหมือนแต่ก่อน; ถ้าเด็กมีจิตใจมีศีลธรรมเหมือนแต่ก่อน ยังกลัวบาปกันอยู่บ้างแล้ว จะไม่เกิดสิ่งเหล่านี้.

นี่ขอให้มองดูให้ดีว่า เรากำลังมองข้ามคุณค่าของศีลธรรม; ศีลธรรมจึงมีคุณค่าเปลี่ยนไป จนไม่เป็นที่สนใจ ไม่เป็นที่มอง. แม้ของเจ้าหน้าที่ที่จะจัดการศึกษา เรียกว่าไปมองที่ปลายเหตุ,

ไปมุ่งแก้แต่ที่ปลายเหตุ, ที่ตัวต้นเหตุไม่มอง จึงไม่มีเรื่องศีลธรรม.

ฉะนั้นขอให้ช่วยไปคิดดูกันทุกคน ว่าเรากำลังจะเป็นอย่างไร ในเมื่อค่าของศีลธรรมได้เปลี่ยนความหมายไป ในลักษณะอย่างนี้ จนไม่ถูกใครมองว่าเป็นเรื่องสำคัญ.

เดี๋ยวนี้อีกทางหนึ่ง อีกทิศทางหนึ่ง เขามันเป็นธรรมดาที่จะต้องเสื่อมศีลธรรม; อย่างนี้แล้วก็น่าใจหาย; คือเขายอมรับมาตรง ๆ ว่า มันจำเป็นหรือเป็นธรรมดา ที่จะต้องไร้ศีลธรรม จะต้องเสื่อมศีลธรรม. หรือว่า ที่เรียกว่าเสื่อมศีลธรรมนั้น ก็ที่จริง ก็ไม่ใช่ไร้ศีลธรรม หรือเสื่อมศีลธรรม. มีบางคนพูดขึ้นมาเลย; ไม่ใช่เรื่องเดาเอาเอง ไม่ใช่เรื่องคาดคะเนเป็นเรื่องจริง แต่ว่าไม่จำเป็นจะต้องออกชื่อ ออกเสียงอะไร ว่ามันเป็นเรื่องธรรมชาติที่สุด ที่ว่าปลาใหญ่ มันจะต้องกินปลาเล็ก.

เขาเอาข้อที่ว่า “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” นี้ เป็นเรื่องถูกต้อง ก็ย่อมหมายความว่า ใครมีอำนาจ มีวาสนา มีมือยาว ก็กอบโกยได้ ไม่มีความผิดพลาดอะไร; เพราะมันเป็นธรรมชาติที่ปลาใหญ่จะต้องกินปลาเล็ก เป็นการถูกต้อง เป็นการยุติธรรมตามธรรมชาติ. ฉะนั้นการที่นายทุนเอาเปรียบกรรมกรนี้ถูกแล้ว ไม่เสียศีลธรรม ไม่เสื่อมศีลธรรม.

อาตมาเห็นว่า อย่างนี้มันไม่จริง พูดเข้าข้างตัว พวกนายทุนพูด; ถ้าเป็นนายทุนกับกรรมกร. มันเป็นเรื่องของปลาอันธพาลโหดร้ายเท่านั้นแหละ ที่จะกินปลาอื่น แล้วไม่ต้องกิน

ปลาเล็ก. มันกินปลาที่โตกว่ามันก็มี ปลาแรดที่เลี้ยงไว้ที่นั่น ตัวโตยาวตั้งแขน ไม่กินปลาหางนกยูงตัวเล็กๆ, ไม่กินปลาอะไรเลยสักอย่างเดียว; ปลาแรด ที่บ้านนี้เรียกปลาเม่น. ฉะนั้นไม่จริงแล้ว ที่ว่าปลาใหญ่จะต้องกินปลาเล็ก. ไปดูก็ได้ มันอยู่กับปลาทุกปลา กระทั่งปลาหางนกยูงตัวเล็กๆ ที่ว่ายนำไม่ค่อยได้ ไม่เห็นปลาแรดกิน.

แต่ถ้าปลาอันธพาล อย่างปลาออสการ์นี่ มันกินตะปึด, กินปลาทองตัวโตเท่า ๆ ตัวมัน มันก็กิน. ปลาออสการ์มันเป็นสันดานอันธพาล. อย่าพูดว่า “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” ไม่ถูก; มันปลาอันธพาลกินปลาที่อ่อนแอต่างหาก, ปลาปีรันฮา (piranha) ที่แม่น้ำอเมซอนนั้น มันกินวัวกินควายทั้งตัวโน่น, ปลาปีรันฮาตัวเท่าฝ่ามือนี้ มันกินวัวกินควายทั้งตัว หรือปลาฉลามบางชนิดกินปลาวาฬก็มี. ฉะนั้นที่ว่า “ปลาใหญ่กินปลาเล็กนี้ ไม่ใช่เรื่องถูกต้องสำหรับอ้างเป็นความยุติธรรม แต่เป็นเรื่องของนายทุนอันธพาล ที่จะกอบโกย.

ฉะนั้นเราเห็นว่า ค่าทางศีลธรรมมันเปลี่ยนไปทันที ถ้าใครจะมาถือว่าปลาใหญ่กินปลาเล็กนั้นเป็นความยุติธรรม. นี่โลกไม่มีความสงบ มันยังไกลต่อความสงบ ไม่ใช่โลกของพระศรีอารีย์อย่างที่ว่าเมื่อตะกี้ว่า ทุกคนเป็นมิตร, ทุกคนเป็นมิตรศรีอารีย์เมตไตรย คือเป็นมิตรอันประเสริฐสุด ในระหว่างกันและกัน เรียกว่าศาสนาพระศรีอารีย์.

นี่เห็นว่า เราจะต้องมามองดูศีลธรรม มาสนใจศีลธรรม

ปรับปรุงขยายทางศีลธรรม, เราได้ขยายความก้าวหน้าทางอื่นไปมากเกินไปแล้ว จนทำให้เด็ก ๆ นี้มองข้ามทางศีลธรรมมากเกินไปแล้ว. เราให้เขาเรียน ให้เขาทำอะไร; นี่เราก็ต้องหมุนมาในทางวัตถุทั้งนั้น จนเขามองข้ามศีลธรรม. นี่เราก็ต้องหมุนมาดู, มาดูเรื่องศีลธรรม จัดกันเสียให้ถูก.

ที่นี้มันมีอันตรายที่ว่า ทางวัตถุนิยมมันยั่วยวนมาก มันมีกำลังยั่วยวนมาก ทางศีลธรรมมันแทบจะหมดกำลังแล้ว ทุพพลภาพแล้ว ต้องช่วยหน่อย. ศีลธรรมนี้มันกำลังจะตาย. อย่าไปคิดว่า “ตายก็ช่างหัวมัน”, หุงข้าวใส่บาตรให้มันก็แล้วกัน, อย่างนี้มันก็ไม่ถูก. ต้องช่วยคิดที่จะกู้สิ่งที่จะช่วยโลกให้รอดได้ตามความต้องการของพระศาสนา, หรือว่าตามความต้องการของคน ที่มีสติปัญญาบริสุทธิ์ก็เลย จะมองเห็นว่า มันจำเป็น ที่เราจะต้องต่อต้านอิทธิพลของสิ่งที่เป็นอันตรายต่อศีลธรรม.

ถ้ามองให้ละเอียดลงมา ก็ว่า เด็ก ๆ ของเรา กำลังละทิ้งวัฒนธรรมเดิม ๆ ของชนชาติไทย ที่จะทำให้มีศีลธรรม, ที่ให้รักพ่อแม่, เคารพนับถือคนเฒ่าคนแก่, กตัญญูตเวที ซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา, นั้นมันหาย ๆ ไป; เพราะมันกำลังพลัดไปหาวัฒนธรรมเนื้อหนังของตะวันตก โดยไม่ทันรู้ตัว. เราให้เด็ก ๆ อนุบาลเรียนอย่างวัฒนธรรมตะวันตก ไม่มีความจริงใจ, ไม่มีความบังคับตัวเอง, เล่นพร้อมกันไปกับการเรียน; เด็กก็เป็นคนโลเล. แม้จะฉลาด ก็เป็นคนโลเล; แล้วบังคับตัวเองไม่ได้

ศีลธรรมก็ไม่มี. ต่อไปขอให้มองที่ปัญหานี้ ว่าเด็ก ๆ ของเรา ที่ได้รับการศึกษาอบรมจนเฉลียวฉลาดแล้ว จะไม่สำเร็จประโยชน์อะไรในการทำบ้านเมืองให้สงบ เพราะเป็นคนโลเล บังคับจิตใจไม่ได้.

เราไม่รู้จักราค่าของศีลธรรม ก้าวหน้าพรอดพราดไกลออกไป จนเด็ก ๆ ไม่มีความหมายว่าตัวเป็นเด็ก พ่อแม่เป็นผู้มีบุญคุณ. จัดงานวันเกิด เพื่อให้เด็กไปเป็นลิงทโมนมากขึ้น ด้วยการ เล่นหัวอะไรต่าง ๆ ให้เด็ก ๆ ไปเป็นลิงทโมนมากขึ้น; จะพูด อย่างนี้ไม่กลัวใครโกรธ.

ที่จริงพอถึงวันเด็ก ควรจะจับเด็กมา สอนให้รู้บุญคุณของ พ่อแม่; และให้เขาประจวบบทความพรรณนาบุญคุณพ่อแม่. เอาเด็ก ๆ มาบรรยายพรรณนาบุญคุณของพ่อแม่, ใครทำได้ดี ให้รางวัลสูงสุด; อย่างนี้ดีกว่าเอาไปทำให้เขาเดียดหรือคลั่ง ไปด้วยเรื่องเล่นเรื่องหัว แม้แต่ชาตินิยม.

ที่นี้ดูไปอีกทีหนึ่งว่า ในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย เอาคำว่าศีลธรรมไปทิ้งเสียที่ไหนแล้วก็ไม่รู้; ไม่มีแม้แต่การสอน, อย่างพูดถึงการอบรม. ถ้าสอนก็เพียงแต่ให้จดไว้ในสมุด แล้วก็ตอบ ให้คะแนนสองสามคะแนน ทิ้งเสียเลยก็ยิ่งได้. ในที่สุด คำว่าศีลธรรมนี้ จะหายไปจากปทานุกรมหรือสารานุกรมสักวันหนึ่ง. นี้อาตมาอยากจะทำนายไว้อย่างนี้; ฉะนั้นอย่าได้ดูถูก หรือว่าดูหมิ่น ว่าอาตมานี้มันบ้าศีลธรรม. ที่จริงมันก็จะบ้า ศีลธรรมก็ได้ แต่ว่ามันบ้าไปในทางที่จะกลับมาช่วยมนุษย์เรา

กันต่างหาก.

ฉะนั้น ถ้าเราจะให้ถึงเราจะให้ถึงโลกพระศรีอารียะเร็ว ๆ ก็ต้องมีระบบการปกครองที่มีศีลธรรมเป็นรากฐาน และระบบการปกครองนั้น เป็นรากฐานของศีลธรรมอีกทีหนึ่ง ทุกอย่างต้องดำเนินการโดยสัมมาทิฏฐิ หรือบุคคลที่มีสัมมาทิฏฐิ หรือเป็นปุชนียบุคคล. ครูบาอาจารย์ต้องอยู่ในสภาพแห่งปุชนียบุคคลไม่ใช่ลูกจ้าง ไม่ใช่ผู้ทำการค้า ไม่ใช่ผู้เห็นแก่ตัว, คนอื่น ๆ เป็นทหาร เป็นตุลาการ เป็นอะไร ก็ต้องมีลักษณะเป็นปุชนียบุคคล.

สัมมาทิฏฐิบุคคลนั้น คือผู้ที่มีความเข้าใจถูกต้อง ผิดไม่ได้ แล้วเขาก็จะกลายเป็นปุชนียบุคคลขึ้นมาทันที ในตัวเอง. ที่นี้ก็จะมีการมีปุชนียบุคคลมากขึ้นแม้แต่ในหมู่เพื่อนฝูง ที่เราอาจจะยกมือไหว้ได้, หรือบางทีจะเป็นลูกหลานของเราด้วยซ้ำไป มันมีอะไรดี จนเราจะต้องยกมือไหว้เขาก็มี. ความเป็นปุชนียบุคคลมันมีได้แบบนี้; เมื่อผู้ใดมีความเป็นสัมมาทิฏฐิแล้ว นั่นก็เป็นปุชนียบุคคลโดยไม่ทันรู้ตัว. แต่ไม่ใช่คนเรียนมานาน ไม่ใช่คนมีปริญญายาวเป็นหางอย่างนี้; นั่นมันไม่ใช่ มันไม่แน่ บางทีเป็นอันธพาลยาวเท่ากับปริญญานี้ก็มิ.

นี้เราต้องดำเนินระบบการปกครองโดยสัมมาทิฏฐิบุคคล หรือปุชนียบุคคล แล้วมีระบบการปกครองที่ส่งเสริมการศึกษา. อย่าให้ตกไปเป็นทาสของวัตถุ เดียวนี้การศึกษาทั้งโลกเลย เป็นทาสของวัตถุ เพื่อวัตถุนิยม เพื่อมีความก้าวหน้าเก่งกล้าทาง

phom

วัตถุ; จะเอาชนะผู้อื่นทางวัตถุ จะครองโลกในทางวัตถุ.

ต้องมีระบอบการปกครอง ที่ไม่เปิดโอกาสให้พลเมืองนี้ไปเป็นทาสของกิเลส. เดี่ยวนี้พลเมืองเป็นทาสของกิเลส จะมีโรงมหรสพ มีไนท์คลับ มีอาบ อบ นวด อะไรก็ตาม มันเป็นการเปิดโอกาส เปิดประตูให้พลเมืองเป็นทาสของกิเลสมากขึ้น นี่เป็นตัวอย่างทั้งนั้น.

เราต้องมีระบอบการปกครอง ที่ไม่เปิดโอกาสให้พลเมืองเป็นทาสของกิเลส หรือว่าจะสรุปความในตอนท้ายก็ว่า จะต้องมีการปกครอง ที่ไม่ใช่เสรีภาพเพื่อการกอบโกยเพื่อตน; แต่ทำให้เสรีภาพเพื่อการกอบโกยที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ที่เป็นธรรม ประกอบไปด้วยธรรม. เสรีภาพนั้นดี ถ้าใช้ผิดก็เลว ถ้าใช้ถูกก็ดี; มันต้องมีคำว่าธัมมิกะ ประกอบเข้าด้วยเสมอ, แล้วก็อย่าเพื่อตน แต่ต้องเพื่อสังคมด้วย. ถ้าเพื่อตนมันผลลงง่าย มันก็เห็นแก่ตนเท่านั้น มันก็เป็นกิเลสขึ้นมาทันที; ฉะนั้นกันข้อนี้ไว้ด้วยให้เห็นแก่สังคม แล้วก็ต้องประกอบไปด้วยธรรม; ระบอบการปกครองชนิดนี้จึงจะช่วยให้เกิดสภาพที่เรียกว่า โลกพระศรีอาริย์ขึ้นมาได้ โดยไม่ยากเลย.

ทีนี้เวลามีจำกัดอยู่เท่านี้ แล้วผมก็กำลังจะมา จะต้องหยุดแต่อยากจะสรุปความว่า เรื่องของพระศรีอาริย์นั้น ไม่ใช่เรื่องเพ้อเจ้อ, ไม่ใช่เรื่องละเมอเพ้อฝัน; เป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรงที่มนุษย์อาจจะถึงได้.

ทุกอย่างที่ได้กล่าวไว้ เป็นลักษณะของโลกพระศรีอาริย์นั้น

มันเป็นสิ่งที่เป็นได้จริง อย่าได้สงสัยเลย. ถ้าเราจะถึงสภาพอันนั้น เราก็ต้องพยายามแก้ไข อย่างที่เรียกว่า ถอยหลังเข้าคลองกันเกิด เพราะมันได้ป็นคลอง จนจะตกเหวตายอยู่แล้ว ที่นี้ถอยหลังเข้าคลองมาสู่ความถูกต้องเกิด คือมีระบบศีลธรรมที่ดี, การศึกษาที่ดี, การปกครองที่ดี ดี; หลาย ๆ อย่างนี้ สรุปความอยู่ที่คำ ๆ เดียวว่า “ประกอบไปด้วยธรรม” คือ ธรรมิกสังคมนิยม.

เป็นอันว่า การบรรยายเรื่อง เมื่อธรรมครองโลก สิ้นสุดลงในวันนี้ ก็เป็นอันสิ้นสุดของการบรรยายภาคนี้ จะต้องหยุดสามเดือนตลอดฤดูฝน ค่อยถือโอกาสบรรยายกันใหม่ ในเดือนมกราคมของปีต่อไป.

ขอโอกาสให้พระสงฆ์ทั้งหลาย สวดคณสาธยาย ส่งเสริมความเข้มแข็งของสัตบุรุษต่อไป แม้ว่าฝนมันจะตกลงมา ดูซิว่าจะตายกันไหม ?

